İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

Türk kelimesinin anlamı = Olgun,miğfer(çin),türeyen,nizam sahibi,güçlü kuvvetli

Çin (ilk)

Bizans (Türkiye) -> İlk Türkiye kelimesi bizansta geçti.

Arap

Sasani (Şimdiki İran)

TIKLAYIN:
facebook:
Kpss Kaynak Arşivi
Kpss Doküman Arşivi

ORTA ASYA KÜLTÜR MERKEZİ

Anav = Orta Asya'nın en eski kültür merkezi

Afenesyova= Orta Asya'nın en eski Türk kültür merkezi

KPSS

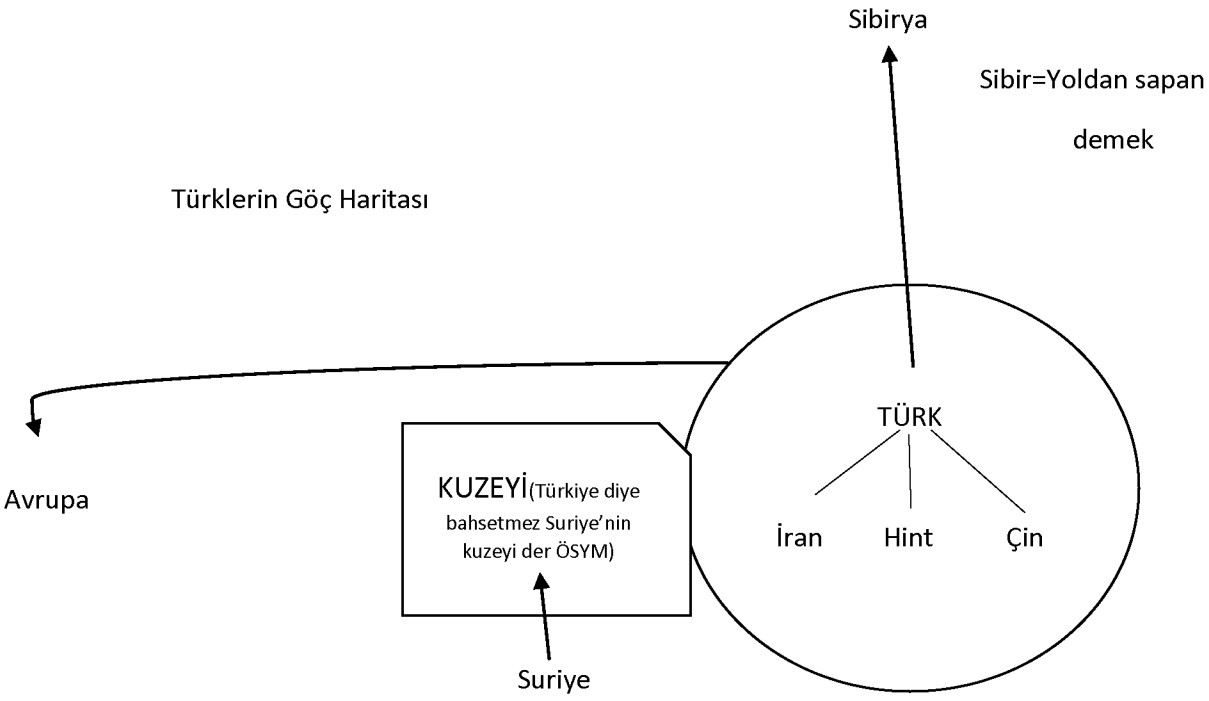
Tagar= Orta Asya'nın en gelişmiş kültür merkezi

Andronova= Orta Asya'da Türklerin atası kabul edilen kültür merkezi

Kelteminar= -------

Karasuk= ----------

Bu ikisi önemli değil isimlerini bilsen yeter

Not: Türkler İslam öncesinde Kuzeybatı Afrika'ya göç etmemiştir.

TÜRK GÖÇLERİNİN NEDENLERİ

1) Kuraklık (iklim değişiklikleri ve kar fırtınaları)
2) Hayvan hastalıkları
3) Nüfusun çoğalması ve kaynakların hızlıca tükenmesi
4) Yeni yerler görme isteği
5) Türk cihan hakimiyeti iddiası
6) Boylar arası mücadele
7) Çin ve Moğol baskısı

TÜRK GÖÇLERİNİN SONUÇLARI

1) Türk kültürü yayılmıştır.
2) Yeni Türk devletleri kurulmuştur.
3) Dil ve din yapımızda değişiklikler meydana gelmiştir.
4) Türk tarihinin bir bütün halinde incelenmesi zorlaşmıştır.

BOYLAR

İSKİTLER (SAKALAR)

- Bilinen ilk Türk boyudur. En önemli hükümdarı "Alp Er Tunga"dır. (Unvanı: Afrasiyap veya Büyük Savaşçı)
- İlk Türk kadın hükümdar "Tomris Hatun" bu boyun başında bulunur.
- Amazon adı verilen kadın savaşçılar bulunur.
- Balbal (mezar taşı) dikme geleneğini başlatmışlardır.
- Atı evcilleştirmişler bunu dünya tarihinde bir savaş aracı olarak kullanmışlardır.
- Maden işletmeciliğinde ustalaştıkları için "Bozkırın kurmayları" olarak anılırlar (KPSS)

Not= Üzengiyi ilk kullananlardır.

- Sanat eserlerinde hayvan üslubunu kullandılar.
- Günümüzde Rusya Federasyonunun içinde Yakut Türkleri olarak yaşamlarını sürdürürler.

ASYA HUN DEVLETİ (BÜYÜK HUN DEVLETİ)

- Kurucusu "Teoman" başkenti "Ötüken"dir. (Kutsal bölge veya Toprak Ana)
- Mete "Şan yü" unvanıyla tahta çıktı.
- Mete "Vatan Sevgisi"nden bahseden ilk Türk hükümdarıdır. (KPSS)
- Mete orduda onlu sistemi kullanarak Tunguzları ve Çin'i mağlup etti ancak topraklarına katmadı. (Katmamasının nedeni: Asimile olmamak için)

Not1: Mete'nin oğlu "Kiok"tan itibaren Çin'in yaşam tarzına karşı bir özenti başlamıştır.

Not2: Türk tarihinin ilk yazılı antlaşması Hunlar ile Çinliler arasında yapılan "Kuzey Şansi" anlaşmasıdır.

Not3: Orta Asya'da tüm Türk boylarını bir bayrak altında toplayan ilk devlettir.

Not4: Batı Hun hükümdarı "Çiçi" istiklali feda etmeyi gülünç ve utanç verici bulmuştur. (KPSS)

KAVİMLER GÖÇÜ

Batı Hun hükümdarı "Balamir" önderliğinde Avrupa'daki kavimlerin yön değiştirmesi olayıdır. Bu olayın sonuçları şunlardır:

- Roma ikiye ayrıldı.
- Avrupa Hun devleti kuruldu.
- Hristiyanlık yayıldı.
- Kilise güçlendi skolastik düşünce ortaya çıktı.
- İlk çağ kapandı orta çağ açıldı.
- Feodalite rejimi ortaya çıktı.
- Avrupa'nın bugünkü devletleri ortaya çıktı.

AVRUPA HUN DEVLETİ

- Kurucusu "Balamir"dir
- Avrupa'da kurulan ilk Türk devletidir.
- "Uldız" zamanında Anadolu'ya ilk defa ayak basılmıştır. (KPSS)
- Atilla zamanında:

Atilla'nın Roma'yı almaktan vazgeçme nedeni:

1) Papa I. Leon'un ricası.
2) Roma'nın Hristiyanlarca kutsal olması.
3) Batı Roma'nın gücünü kırdığına inanması.
4) Doğuda Sasani tehlikesinin bulunması

Atilla'nın Unvanları:

- Tanrının Kamçısı (Kırbacı)
- Etzel (Nibelungen destanı / Hun burgant mücadelesi)
- Cesur kavimlerin efendisi

Not: Bugün Macaristan köklerini Atilla'ya dayandırır.

AVARLAR

- Bayan Han kurmuştur. (lakabı bayan kendisi erkektir.)
- 619 ve 626 yıllarında Sasaniler ile birlikte İstanbul'u iki defa kuşatmışlardır. (İstanbul'u kuşatan ilk Türk devletidir.)
- Üzengi yapımını Avrupalılara öğretmiştir.
- Juan Juan türkleri olarak bilinir.
- Frank saldırıları sonucunda yıkılmıştır.

Not: Hem Hunlar hem de Avarlar hem Orta Asya'da hem de Avrupa'da devlet kurmuşlardır.

PEÇENEKLER

- Boy halinde kalmıştır devlet kuramamıştır.
- İstanbul'u kuşatmıştır.
- Bizans'ta ücretli askerlik yapmışlardır.
- Malazgirt savaşı sırasında taraf değiştirmişlerdir.

UZLAR

- Oğuz'un Müslüman olanına "Türk" veya "Türkmen" - Hristiyan olanına ise "Uz" denir.
- Bizans'ta ücretli askerlik yapmışlardır.
- Malazgirt savaşı sırasında taraf değiştirmişlerdir.
- Günümüzde Romanya'nın Dobruca bölgesinde "Gagauz Türkleri" olarak yaşarlar.

MACARLAR

- Soylarını Atilla'ya dayandırırlar.
- Türk tarihinde ilk defa Türkoloji enstitüsünü kurmuşlardır.
- 2008 yılından itibaren Macaristan'da Türk kurultayı düzenlenmektedir.

BULGARLAR

- Kelime anlamı karışık – karışmak demektir.
- İstanbul'u kuşatmışlar zamanla ikiye ayrılmışlardır.

İtil

-Almış Han zamanında Müslüman oldular.

-İbn-i Fablan Rihle (Yolculuk) adlı eserinde İtil uygarlığından bahseder.

-İlk Müslüman Türk devletidir. -> MEB

-Avrupa'nın kuzeyinde kurulmuş -> AÖF

İlk Müslüman türk devletidir.

-İslamiyeti devletin resmi dini ->AÖL

haline getiren ilk Türk devletidir.

Tuna

- Barış Han zamanında Hristiyan oldular

– Han unvanını terk edip Çar unvanını aldılar.

- Çar unvanını ilk kullanan ilk "Simon" dur

SİBİRLER

- Kelime anlamı yoldan sapan demektir.
- Daha sonra Sibirya ismini vermişlerdir.

KIPÇAKLAR (KUMANLAR)

- Oğuzlar ile yaptıkları mücadelelerde "Dede Korkut" hikayelerine. Ruslar ile yaptıkları mücadelelerde ise "İgor" destanına konu olmuştur.
- Kendilerine ait "Codex Cumanius" adında sözlükleri vardır.
- Bizansta ücretli askerlik yapmışlardır.
- Malazgirt savaşı sırasında taraf değiştirmişlerdir. Daha sonra Eyyubilerin ve memlüklülerin ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.
- "Desti Kıpçak" Orta Asya için kullanılmış bir terimdir.

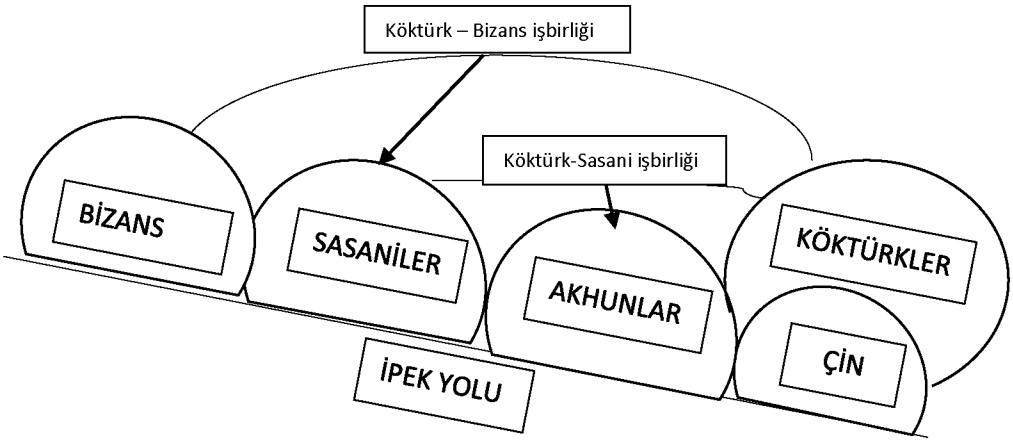
HAZARLAR

- Museviliği kabul eden ilk ve son türk devletidir.
- Kürk yolunu kullanarak zenginleşmişlerdir.
- Türgişlerle beraber Müslüman Araplarla savaşarak Orta Asya'nın ve Maveraünnehir'in İslamlaşmasını bir süreliğine engellemişlerdir.
- Seyhun ile Ceyhun arasındaki bölgeye "Maveraünnehir" denir.
- Türk tarihinde ilk kez ordusuna ücretli askerler almışlardır.
- Müslümanların başlarına "Hazz" adı verilen yöneticiler atanmıştır.
- Yaşadıkları döneme "Pax Hazaria" denir. Yani hazar barışı.
- Günümüzde Polonya'da Karaim veya Karaçay Türkleri olarak yaşarlar.

ORTA ASYA'DA KALAN DİĞER TÜRK BOYLARI VE DEVLETLERİ

KÖKTÜRKLER

- Hun'lar dan sonra Orta Asya'da siyasi birliği kuran 2. Devlettir.
- Türk adıyla kurulan ilk Türk devletidir.
- Kurucusu "İl Kağan" ünvanlı "Bumin Kağan"dır.
- Merkezi Ötüken'dir. (Ötüken tarihte birkaç boya daha merkezlik etmiştir. Ötüken =Kutsal bölge veya Toprak Ana)
- Devlet en parlak zamanını "Mukan Kağan" zamanında yaşadı.

Not(şekil)= Köktürkler ipek yoluna hakim olabilmek için

Sasaniler ile anlaşıp Akhunları

Bizans ile anlaşıp Sasanileri mağlup etmiştir.

Not= Orta Asya'dan Bizans'a ilk elçi gönderen devlet Köktürk'lerdir. Gönderdiğimiz elçi "Maniac (manyak)" onlardan bize gelen ise "Zemorkhas"tır.

Not2= Tapo Kağan zamanında kendisinin Budizm'e girmesi sonucu halkı ile arası açılmıştır.

Not3= 50 senelik Çin esareti döneminde önce "Kürşad" ardından "Nişufu" istiklal ayaklanması başlatmıştır.

KUTLUKLAR (II. Köktürk Devleti)

- Kurucusu derleyen toplayan manasında ilteriş ünvanlı "Kutluk Kağan"dır.(KPSS)
- Bu devletin kuruluşunda Vezir Tonyukuk'un rolü büyüktür. Vezir Tonyukuk: Apa Tarkan ve Türklerin Bismarc'ı olarak anılır. (KPSS)
- Ayrıca Vezir Tonyukuk ilk Türk tarihçisi ve yazardır.
- "Orhun Abideleri" bu devletin zamanında yazılmıştır.

UYGURLAR

- Kelime manası olarak Uygur= Akraba, müttefik, uygar(medeni) ve Çin kaynaklarında şahin gibi dolaşan hücum eden anlamındadır.
- Kurucusu "Kutluk Bilge Kül Kağan"dır.
- "Bögü Kağan" zamanında manezyim dinine girdiler. (KPSS)

  Bu dinin etkisi ile;

  1) Et yemek yasaklandığı için savaşçılık duyguları gerilemiştir.
  2) Başkent Ötüken'den Karabalgasun'a taşınmıştır.
  3) Sulaman kanalları açtılar tarım yaptılar. (Türklerin tanıdığı ilk bitki "Yonca" yetiştirdiği ilk bitki "Darı"dır.
  4) Türk tarihinde ilk kez yerleşik yaşama geçen devlet oldular.
  5) Uygurlar şehirler inşa ettiler. (Uygur şehirlerine "Balıg" adı verilir.)
  6) Tapınak ve Saray yaptılar yapmış oldukları bu tapınak ve sarayla ilerde Selçuklu ve Osmanlı devletinde yapılan külliyelerin kaynağını teşkil etmiştir.
  7) Bu dinin etkisiyle resim sanatı gelişti. (KPSS)
  8) Bu dinin etkisiyle hükümdarlarına "Aytengri" ve "Kün" unvanları verilmiştir.
  9) Çin'den harf hareketli matbaa getirilmiştir. İlk defa Türk tarihinde kütüphane kuruldu.
  10) Türk tarihinde ilk kez örgün eğitim kurumunu oluşturdular.
  11) Türk tarihinde ilk kez vakıf teşkilatı oluşturdular.

Not= Türk tarihinde ilk eğitim faaliyetlerine Asya Hun'larında rastlanır.

  12) Türk tarihinde orta oyununu bularak Türk tiyatrosunun temelini atmışlardır.
  13) Pandomim, şam ve operayı buldular.
  14) Uygarlar dünya tarihinde en çok Moğolları etkilediler. Moğollar Uygurlara "Benim Hocam" diye hitap etti.
  15) Türk tarihinde ilk kez kağıt para "Çav" kullandılar.

16) Çin kaynaklarında Uygur tuzu veya Tatar tuzu olarak bilinen ve Çin'e ihraç edilen madenin ismi "Nisa'dır."
17) Faiz'le borç para vererek Türk tarihinde bankacılığın temelini attılar.
18) Töreleri yazılı hale getirdiler.

Not= Uygurlarda duvar resmi (firesko) ve ilk defa minyatür sanatı gelişmiştir.

19) Uygurların yapmış oldukları sanat eserleri Talas savaşı sonucu batıya taşınmıştır.

KIRGIZLAR

- Dünyanın en uzun destanı olan "Manas" ın sahipleridir.
- Ölülerini yakan kavimdir.
- Dünya tarihinde uluslararası yarışma düzenleyen ilk devlettir.
- Kırgız adına ilk defa Orhun Abidelerinde rastlanmıştır.
- Cengiz Han'a itaat eden ilk Türk devletidir.

KARLUKLAR

- İslamiyeti kabul eden ilk Türk boyudur.
- Cengiz Han'a itaat eden ilk Türk boyudur.
- Karahanlılar devletinin kuruluşunda etkili olmuşlardır.
- Talas savaşı sırasında Abbasileri desteklemişlerdir.

AKHUNLAR

- Afganistan'a bir süreliğine hakim olmuştur.
- Köktürk – Sasani işbirliği sonucu yıkıldılar.
- Bu devletin diğer adı "Eftalit"tir.

OĞUZLAR

- Oğuz kalabalık demektir.
- Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devletini kuran boydur.

TABGAÇLAR

Not= Tabgaçlar önemli geçmiş senelerde çıkmamış bu sene çıkma ihtimali var.

- Kuzey Çin'e 200 yıl egemen olan Türk devletidir.

TÜRGİŞLER

- Kendi adına para bastıran ilk Türk Hükümdarı "Boga Tarkan"dır.(KPSS)

BAŞKIRTLAR

- 1730-36 yıllarında Rusya'ya başkaldırmışlardır.
- Günümüzde Rusya Federasyonunun içinde "Başkurdistan" devleti olarak yaşarlar.

Not= Bu boylardan hariç "Kimekler" adında da bir Türk boyu vardır.

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

İSLAMİYET ÖNCESİ KÜLTÜR VE MEDENİYET

- **DEVLET YÖNETİMİ**

a) Hükümdar

Görevleri:

- Kurultaya başkanlık etmek.
- Ordunun başında sefere çıkmak.
- Törelerin değişmesi için kurultaya teklifte bulunmak.
- Adaleti ve eşitliği sağlamak
- Açı doyurmak çıplağı giydirmek.

SEMBOLLERİ	UNVANLARI
Otağ (Çadır) Nevbet (Davul) Tuğ (Sancak) Tac Taht (Örgin) Katuz (Sarguç)(Hayvan tüyü) Yay Kama Kemer (Kur) Kamçı (Berge) Tay (Ziyafet) Ordu Kılıç	Han Hakan Yabgu İlteber İlteriş (Kutluk Kağan) İl Kağan (B Kağan) İdikut Tanhu Şanyü (Mete Kağan) Erkin İlig

b) Gök Tanrının Hükümdarı Donattığı Yetkiler

KUT	KÜÇ (GÜÇ)	ÜLÜŞ
(Siyasi)	(Askeri)	(Ekonomik)

Kut= Devleti yönetme yetkisinin Göktanrı tarafından bir hükümdara ve onun ailesine verildiğine inanılan anlayıştır. Yani ülke hükümdarın ve ailesinin ortak malıdır.

Veraset anlayışı düzensizdir. Kimin tahta geçeceği belli değildir. Buda taht kavgalarına sebep devletlerin kısa sürede yıkılmalarına yol açmıştır.

c) Devlet Görevlileri ve Kavramlar

Ayuki= Hükümdar

Apa= Sivil yönetici (Apa Tarkan, Vezir Tonyukuk)

Ağılığ= Hazineden sorumlu

Ayguci= Vezir

Tudun= Vergi memuru

Tutuk= Askeri vali

Böri= Köktürklerdeki Kağan muhafız alayı

Tarkan= Hun komutanı

Sübaşı= Oğuzlardaki ordu komutanı

Yarguci= Yargıç, hakim

Tigin= Kağan'ın oğlu

İnanç(İnal/Ataman)= Kağan'ın eğitmeni

Şad= Hanedan üyesi komutanı (Tigin'in unvan almış hali)

Otacı(Emçi)= Doktor, hekim

Buyruk= Bakan

Yarlığı= Kağan'ın emri

Tamgacı(Bitikçi)= Yazıcı

d) İkili Teşkilat

- Devletin sağ-sol, kuzey-güney veya doğu-batı şeklinde ikiye ayrılarak yönetilmesidir.
- Devletin merkezi doğudur. Hakan doğuda oturur.
- Batıda ise Hakan'ın kardeşi "Yabgu" ünvanıyla oturur. Batı iç işlerinde serbest dış işlerinde doğuya bağlıdır. Bu tür yönetim anlayışlarına "federatif devlet anlayışı" denir.

Bu uygulama Türk devletlerinin yıkılışını kolaylaştırmıştır. İlk olarak Asya Hunlarında uygulanmıştır. Eğer seçeneklerde Asya Hunları yoksa Köktürkler alınacak.

e) Kurultay (Toy/Kengeş)

Özellikleri:

1) Tüm devlet ve toplumsal sorunlar görüşülür. (Dini konularda dahil)
2) Her zaman ve her an toplanabilir.
3) Hakanın isteği ile töreleri değiştirir.
4) Töreye uymayan Hakan'ı görevden alır yeni Hakan seçer.
5) Bazen karar bazen danışma organıdır.
6) Tüm üyelerine "Toygun" denir. Bu üyeler şunlardır: Hakan, Hatun, Boy Beyleri, İleri Gelenler, Komutanlar ve Hanedan üyeleri.

Türk Devletlerindeki Diğer Meclisler

Avrupa Hunları	Seçkinler Meclisi
Tuna Bulgarları	Millet Meclisi
Peçenekler	Komenton
Hazarlar	İhtiyarlar Meclisi
Tabgaçlar	Nazırlar Meclisi

- **HUKUK**
- Sözlü hukuk kurallarına töre denir. (Töreleri yazılı hale getiren uygurlardır)
- Töreler Hakan'ın isteği kurultayın kararıyla değişebilir.
- Törelerin ilk 4 maddesi değişmez.

1) Körilik (Adalet) -> Bu 2015'te çıktı
2) Uzluk (İyilik/Yararlılık) } Bu ikisi önemli çıkabilir.
3) Tüzlük (Eşitlik) }
4) İnsanlık

- Tüz : Toplum ile devletin birbirlerinin görev ve sorumluluklarını karşılıklı bildiren yazısız sözleşmeye denir.

Not: İslam öncesinde idam vardır. Hapis cezaları kısadır. Mahkeme başkanına yarguci denir.

- **SOSYAL HAYAT**
- Monogami tipi evlilikler görülür.
- Anneye "Ög" Babaya "Kang" denir.
- Halkın kaldığı çadırlara yurt denir.
- Düğünlere "törün" denir.
- İçkiye "kımız" denir.
- Halk eğlencelerine "şölen" denir.
- Toplumun temel taşı ailedir.

Türkiye Cumhuriyeti	İslam Öncesi	
Devlet	İl	
↓	↓	
Millet	Bodun	KESİN KPSS
↓	↓	İYİ BİL HER
Soy (Boy)	Boy (Bad)	SENE SORULDU
↓	↓	
Sülale	Urug	
↓	↓	
Aile	Oğuş	

Göçebe Yaşamın Sonuçları:

- Savaşçılık ve bağımsızlık duyguları gelişir.
- Çadırcılık ve dokumacılık gelişir.
- Yazı geç kullanılır.
- Kölecilik – sınıf farklılıkları bulunmaz.
- Hapis cezaları kısa olur.
- Yapılan sanat eserleri taşınabilir malzemeden yapılır.
- Mimari ve şehircilik bulunmaz.

- **ORDU**
- Ücretsizdir. (Hazarlar hariç)
- Savaş zamanı herkes askerdir.
- Türkler dünyayı en çok askerlik alanında etkilemiştir.

Dünyaya etkilerimiz şunlardır:

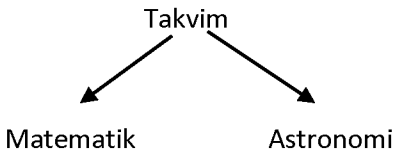
1) Onlu sistemi bulmamız.

   Onbin kişilik gruba tümen denir. Görevlisi ise tümenbaşıdır.

2) Et konservesi yapmayı öğretmemiz.
3) Üzengi yapımını öğretmemiz.
4) Ceket pantolon ve çizmeyi bulmamız.
5) Savaş taktiklerini öğretmemiz. (Hilal, Turan, Sahte Ricat, Pusu ve Kurt Kapanı)

Not: İslam öncesinde düşmanın durumunun öğrenilmesi amacıyla gönderilen keşif birine "Yelme" denir. Yelmenin Osmanlıdaki karşılığı ise " Akıncı" dır. (KPSS Çıkar)

5) BİLİM VE SANAT

Kullandığımız takvimler

1)	12 Hayvanlı Takvim	Güneş Yılı
2)	Hicri Takvim	Ay Yılı
3)	Celali Takvim	Güneş Yılı
4)	Rumi Takvim	Güneş Yılı
5)	Miladi (Gregoryan) Takvim	Güneş Yılı

Minyatür

Resim

Fresko YOK

Heykelcilik HAT

Halıcılık (Pazırık Halısı) (Belli değil) TEZHİP

Madencilik (Esik Kurganı) (Altın Elbiseli Adam – Hunlar) VİTRAY

Çinicilik Ahşap işlemeciliği, oymacılığı, kakmacılığı

Dokumacılık

Çadırcılık

6) MÜZİK VE SPOR

Ir / Küg = Melodi / Beste

Kopuz = Saz

Çevgen = Saz

Seğirtme = Yaya Yarışı (KPSS)

Kureş = Güreş

Tepük = Futbol

Cirit, Gökbörü, Kızbörü, Çevgan = Oyun

Okçuluk

Not: Okçuluk ile uğraşanlara "Kemankeş" adı verilir

Not: Osmanlıdaki hünerli at binicilerine "Cündi" denir.

7) DİN VE İNANIŞ

Dinler		İnanışlar	Kavramlar
Gök Tanrı		Atalar Kültü -> Mezar ziyareti	Kült -> İnanç
Şamanizm		Doğalar Kültü -> Taş İnancı	Yuğ -> Cenaze töreni
Budizm		Yer – Gök – Su İnancı	Kurgan -> Mezar
Maniehizm		Totemizm (Ongunluk	Tamu -> Cehennem
Hristiyanlık	3 semai		Uçmağ -> Cennet
Musevilik	dine giren		Balbal (Bengütaş) -> Mezar taşı
İslamiyet	Türklerdir		Eşük -> Kefen
			Kam (Baksı) -> Din adamı(Gök Tanrı)
			Şaman -> Din adamı (Şamanizm)
			Umay -> Tanrıça, melek ruh

Yuğ = Ölümden sonra yaşam yoktur. (Testte çözerken şifre olması amacıyla)

Kurgan, Tamu, Uçmağ, Balbal = Bu dördü ise ölümden sonra yaşamı belirtir.

Not: İslamiyete geçtikleri halde "Balbal" ı devam ettiren -> Akkoyunlular ve Karakoyunlular

Not: "Kurgan" Anadolu ve Orta Asya'da "Tümülüs" adını alır.

8) EKONOMİ

- Türk tarihinde ilk parayı bastıran belli değil.
- Türk tarihinde kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdarı "Baga Tarkan" dır.
- Parayı ticarette bir değişim aracı olarak kullanan ilk devlet "Köktürkler" dir. (KPSS)

Paralar	Cinsi
Yarmak	Madeni
Kamdu	Bez
Kuanpoyu	Bez
Böz	Bez
Çav	Kağıt

Not: Çav "Uygurlar" tarafından kullanılmıştır.

9) YAZI VE EDEBİYAT

Alfabeler

Orhun, Uygur	Bize ait olan milli alfabeler	Kiril
		Fars
Çin		Arap
Sağd		Latin

EDEBİYAT

YAZILI

1. Yenisey Kitabeleri= Türk tarihinin bilinen en eski kitabesidir. (Okunamamaktadır) Kırgızlara aittir.
2. Bugut Yazıtları= Köktürklere ait en eski kitabedir. (Okunamamaktadır.)
3. Orhun Abideleri= Kutluklar zamanında yazılmıştır. Moğolistan'da bulunur. Türk tarihi ve edebiyatının ilk yazılı eseridir. Bir tarafı Türkçe bir tarafı Çincedir. Halkın hükümdara, hükümdarında halka karşı görevleri anlatılmıştır. Çin entrikalarına karşı alınabilecek önlemler yazılmıştır. Türü siyasetname'dir. Çözen adam Danimarkalı "William Thamson" dur. "Runik" yazı çeşidiyle yazılmıştır. İlk çözülen kelime "Tengri"dir. (KPSS) Vezir Tonyukuk , Kültigin ve Bilge Kapan adına dikilmiştir.

SÖZLÜ

Sav: Atasözü

Sagu: Ağıt

Koşuk: Şiir veya Şarkı

Hikaye: Dede Korkut

Destanlar

Alp Er Tunga / Şu	İSKİTLER
Oğuz Kağan(Metehan'ı anlatır)	ASYA HUNLARI
Atilla / Sihirli Geyik	AVRUPA HUNLARI
Ergenekon / Bozkurt	KÖKTÜRKLER
Türeyiş / Göç	UYGURLAR
Manas	KIRGIZLAR
Şan Kızı	BULGARLAR
Yaradılış	ALTAY TÜRKLERİ

Türk tarihinin ilk yazarı ve tarihçisi Vezir Tonyukuk'tur. Diğer 2 yazıtı "Yolluk Tigin" yazmıştır.

4. Karabalgasun Yazıtları
5. Moyen – Çur Yazıtları
6. Sine Uşu Yazıtları
7. Terhin veya (Taryat) Yazıtları

UYGURLAR

ÜNİTE 2

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ

Talas Savaşı (Atlık Savaşı)

- Çinliler ile Abbasilerin Orta Asya'ya egemen olmak için yaptıkları bu savaşta Karluklar, Abbasileri destekledi.
- Savaş sonunda Karluklar topluca islamiyete girdi.
- Savaş sonunda kağıt ilk defa Çin dışında "Semerkand" ta üretilmiştir.
- Semerkand ilerde "Şehirlerin Şahı" ünvanını alacaktır.
- Ayrıca "Kaşgar" kentide "Işıldayan İnci" ünvanını almıştır.
- Bu savaş Türk – İslam tarihinin başlangıcı sayılmıştır.
- Ayrıca Uygurlara ait olan sanat eserleri batıya taşınmıştır.

ORTA ASYADA KURULAN İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ

1) Karahanlılar (2016 müfredat değişikliği ile = AFRASİYAP OĞULLARI) (KPSS)

- Orta Asya'da kurulmuş ilk Müslüman Türk devletidir.
- Kurucusu "Bilge Kül Kadirhan" dır.
- Yönetici Türk, halkı Türk'tür. (Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi)
- Resmi dilleri Türkçe'dir. (Bu iki durum ulusçu karakterde olduklarını gösterir.)
- "Satuk Buğra Han" zamanında İslamiyeti kabul ettiler. (ismini Abdülkerim olarak değiştirdi)
- İslamiyeti devletin resmi dini haline getiren ilk "Büyük Türk devletidir."

Not: Karahanlıların Şifresi: Orta Asya ve Büyük

- Bimarhane adı verilen hastaneler inşa ettiler.
- İlk Türk İslam medresesini kurdular.(Semerkand medresesi / Tamgaç Buğrahan zamanında açıldı)
- Dünya tarihinde ilk burslu öğrencilik sistemini başlattılar.
- İlk Türk – İslam edebi eserlerini yazdılar.
- Ribat adı verilen kervansaraylar inşa ettiler.

Ribat'ın Kervansaraydan farkı.

-Güvenlik

-Din yayma merkezi

-Yol güvenliği

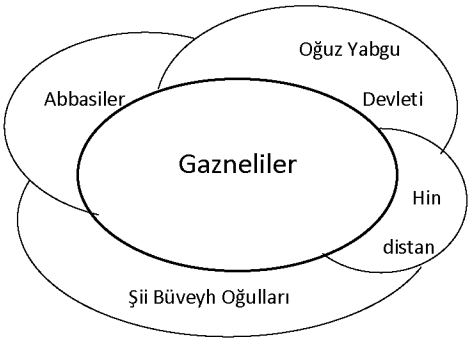
-Gazilerin sığınak merkezi

- Gulam sistemini ilk defa kullanmışlardır.
- Gulam= Kelime manası esir edilmiş köle demektir. Savaşlarda toplanan esirlerden askere uygunluk taşıyanları önce gulamhanelerde daha sonra ise askere alındığı sistemdir. Bu sistemin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı "Pençik"tir.

2) Gazneliler

- Afganistan'ın Gazne kentinde kurulmuştur. Kurulduğu yerin adını almıştır.
- Kurucusu dünya tarihinde ilk defa padişah unvanını kullanan "Alp Tigin"dir.
- En önemli hükümdarı "Gazneli Mahmut"tur.
- Mahmut Abbasileri, Şii Büveyh oğulları baskısından kurtardığı için kendisine halife tarafından
    - Zamanın Yeganesi } 2016
    - Alemin Aslanı } Meb
    - Sultan (Dünya tarihinde ilk defa kullanan liderdir).

Unvanları verilmiştir.

Ayrıca Mahmut(17) ve oğlu Mesut (11) zamanlarında Hindistan'a toplamda 28 sefer yapılmıştır. Afganistan, Pakistan ve Bangladeş devletleri müslümanlaşmıştır.

Seferler sonucunda Hindistan'daki kast sistemi zayıflamıştır. Ayrıca ordu ve toplum çok uluslu hale gelmiştir. Buda yıkılışına zemin hazırlamıştır.

Not: Mahmut'un yapmış olduğu 17 seferin ilk 4'üne Mahmut'un sarayımın en değerli hazinesi dediği "Biruni"de katılmıştır.

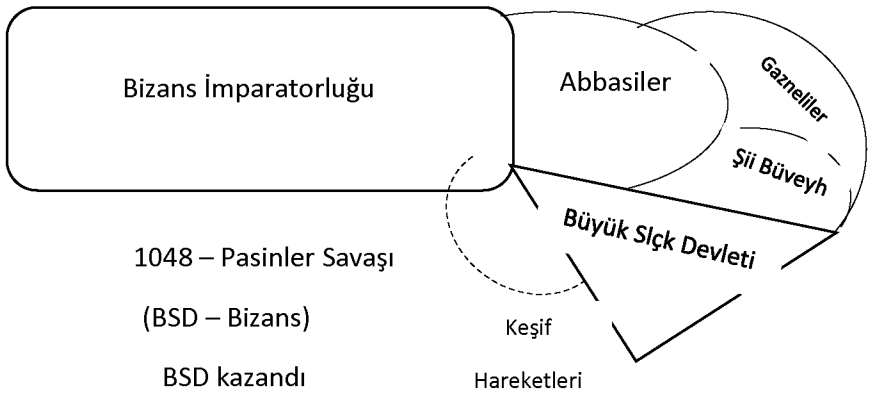
Gazneliler Selçuklular ile yaptığı 1035 Nesar

1038 Sarash

ve 1040 Dandanakan savaşlarını Selçukluya kaybederek yıkılış sürecine girmiştir. Gaznelileri "Gurlu"lar (Afganlar) yıkmıştır.

3) Büyük Selçuklu Devleti (1040 – 1157)

- Dandanakan savaşı sonunda İran'da kuruldu.
- Resmi dilleri Farsça'dır.
- Devlet ismini Selçuk Bey'den alır ancak kurucusu Tuğrul Bey'dir.
- Ayrıca Selçukluların Atası "Demiryaylı" lakaplı "Dukak Bey"dir.

1048 yılında Bizans ile yapılan Pasinler Savaşı kazanıldı.(Gürcü kralı "lipalit" esir alındı).

Daha sonra kendisi Bizans ile yapılan bir anlaşma sonucu serbest bırakıldı. 1055'te ise Tuğrul Bey Bağdat seferini yaparak Şii Büveyhoğullarına tamamen son verdi. Böylece İslamın koruyuculuğu tamamen Türklere geçti. Sefer sonunda halife Tuğrul Beye "Doğunun ve Batının hükümdarı" unvanını verdi. 1058 yılında yapılan bir törenle halife tacını Tuğrul Bey'e devretmiştir.

Not: Tuğrul Bey ünlü İslam alimi İmam-ı Azam Ebu Hanifi'nin mezarını ziyaret edip üzerine Türbe yaptırmıştır.

- 1064'te Sultan Alparslan Ani(Kars) şehrini fethetti. Bunun üzerine halife kendisine "Ebul Feth (Fetihlerin babası) unvanını verdi.(KPSS)
- 1071'de ise Alparslan Malazgirt'te "Romen Diyojeni" yendi.

Malazgirt Savaşının Sonuçları şunlardır:

1) Anadolu'nun kapısı Türklere açıldı.
2) Anadolu'da ilk Türk – İslam devletleri kuruldu.
3) Türkiye tarihi başladı.
4) Türkleri tek başına yenemeyeceğini anlayan Bizans, Avrupa devletlerinden yardım isteyerek Haçlı seferlerine neden oldu.
5) İlk defa Bizans imparatoru Müslüman bir sultanın eline esir düştü.

Not: Sultan Melik Şah Büyük Selçukluya en parlak zamanını yaşatan hükümdardır.

B.S.D ' nin Yıkılma Nedenleri

1) Hasan Sabbahın başlatmış olduğu Batınilik faaliyetleri
2) Abbasilerin gizli faaliyetleri
3) Tahta kavgaları
4) Melik ve Atabayların bağımsızlık çalışmaları
5) Oğuzların devlete küsmesi.
6) Yıkılmasının en önemli nedeni = 1141 Karahitaylarda yapılan "Katvan" savaşının kaybedilmesi.

MISIR'DA KURULAN İLK TÜRK – İSLAM DEVLETLERİ

1) TOLUNOĞULLARI

Mısırda kurulan ilk Türk – İslam devletidir. Abbasilerin bir valisi olan "Tolunoğlu Ahmet" tarafından kurulmuştur.

Not: (KPSS)= Abbasilerin zayıflamasıyla ortaya çıkan küçük şehir devletlerine "Tevaif – i Mülük" denir.

Tolunoğulları bir Tevaif – i Mülük devletidir.

- Tolun: dolunay demektir.
- Maristan adında hastaneler inşa etmişlerdir. (KPSS)

  Not: Maristan derse Tolunoğulları
  Bimaristan derse Karahanlılar yap
- Bu devlete Abbasiler son vermiştir.

2) IHŞİDLER (AKŞİTLER)

- Ihşid = Kelime manası prens demektir.
- Kurucusu Muhammed Bin Togaç'tır. (Ferganalı Muhammed).
- Hicaz bölgesine egemen olan İlk Türk – İslam devletidir.
- Hicaz orta demektir. 4 Şehir

Mekke Medine Tayif Hayber

- Halife, Muhammed Bin Togaç'a nur yüzlü, güneş gibi parlak anlamında "Akşit" unvanını vermiştir.

Not: Fatimiler Şii karakterli bir Arap devletidir. Bir Türk – İslam devleti değildir. Dünyaca ünlü "El Ezher" üniversitesini inşa etmişlerdir. Yapmış oldukları kütüphaneler batılılar tarafından bir dünya harikası (KPSS) olarak nitelendirilmiştir. Fatimileri haçlılar yıkmıştır.

3) EYYUBİLER

1187 yılında Haçlılar ile yapılan Hıttin (KPSS) savaşını kazanarak Kudüs'ü haçlılardan geri almıştır. Dünyaca ünlü Musevi hekim ve filozof "İbn – i Meymun" bu devlette yaşamıştır. Ayrıca Avrupalı şövalyeler arma sistemlerini Eyyubileri örnek alarak oluşturmuştur.

Arma bilimine = Herallik adı verilir.

4) MEMLÜKLER

- Resmi dilleri Arapçadır.
- Veraset sistemi tek değişik olan Türk devletidir. [Emirler (komutanlarda) tahta çıkabilir.)
- Moğolları dünya tarihinde yenen ilk devlettir.(1260 Ayn Calud ve 1277 Elbistan savaşları)
- Memlüğün kelime manası kölemen demektir.
- Memlüklerin diğer adı "Devlet – i Türkiye" dir.
- 1258'de İlhanlılar Abbasilere son verince "Küçük Abdurrahman" bakıcısı tarafından Memlüklere kaçırılmıştır. Böylece halifelik Memlüklere geçmiştir.
- 1517'de Yavuz Sultan Selim "Ridaniye Savaşı"yla Memlüklere son vermiştir.
- Memlüklerden günümüze kadar kalan en önemli eserler;

Kayıtbay Camii, Kavalun Camii, Sultan Baybars Camii

ORTA ÇAĞ VE YENİ ÇAĞDA KURULAN DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

1) AKKOYUNLULAR

- Şii karakterli bir türk devletidir.
- Kur'an'ı Kerim'i Türkçeye çevirmişlerdir.
- Dede Korkut hikayelerini yazılı hale getirmişlerdir.
- En önemli hükümdarı "Uzun Hasan" dır.

(KPSS) NOT: Avrupa saraylarında Uzun Hasan'ı Fatih'ten ayırmak için kendisine "Küçük Türk" denilmiştir. "Büyük Türk" ise Fatih'tir.

(KPSS) – 1402 Ankara savaşından sonra Osmanlının siyasi rakibi olmuşlardır.

- 1473 Otlukbeli savaşı öncesi Akkoyunlu elçisi "Ali Kuşçu" Fatih'e gönderilmiştir. Kendisi Fatih'in davetiyle ömrünün son 2 senesini Osmanlı Devleti'nde geçirmiştir. (Kendisi Rasathane kurmamıştır.)
- 1473 Otlukbeli savaşıyla yıkılma sürecine girmişlerdir.
- Ali Kuşçu'dan hariç "Celalettin Devvani ve İsa Savcı" (bunlar matematikçidir) gibi bilginler yetiştirmişlerdir.

2) TİMUR İMPARATORLUĞU

- Kendisi Türk yönettiği ırk Moğol'dur.
- Lakabı "Lenk" tir. (Aksak demektir.)
- Türk tarihine iki defa zarar vermiştir.

  1) Altın Orda Devletini parçalayarak Rusya'nın güçlenmesini sağlamıştır.

  2) Osmanlı Devleti'ni Ankara savaşında mağlup ederek Fetret dönemine sokmuştur.

- Timur zamanında yetişen Bilim insanları şunlardır;

  1) Uluğ Bey
  2) Ali Kuşçu
  3) Hüseyin Baykara
  4) Ali Şir Nevai

3) BABÜR İMPARATORLUĞU (1526 – 1858)

- Yeni Çağ'da kurulup Yakın Çağ'da yıkılan tek Türk – İslam devletidir.
- Kurucusu Babür Şah hayatını "Vekayi" (Babürname) adlı eserinde toplamıştır.
- Şah Cihan eşi Mümtaz Sultan için (Ercüment Nurbanu Sultan sonradan da Begüm oldu) Hindistan'ın Agra kentinde bir anıt mezarı olan "Tac Mahal" i yaptırdı.
- Babürlere İngilizler son verdi.

4) HARZEMŞAHLAR

- Kurulduğu bölgenin ismini aldı.
- Kendini Büyük Selçuklu devletinin varisçisi olarak görmüştür.
- Tarihte "Otrar Faciası" nı yaşamıştır. **(KPSS)**
- 1230 yılında Anadolu Selçuklular ile yaptığı Yassı Çimen Savaşı'nı kaybettiler.
- İlhanlılar son vermiştir.

5) CENGİZ İMPARATORLUĞU

- Cengiz Han Türk töresinden ilham alarak "Yasaname – i Büzürg" ü oluşturdu. (Cengiz yasaları)
- Ölmeden önce Türk töresi gereği devleti oğulları ve torunları arasında paylaştırdı.

İlhanlılar	Çağatay	Altın Orda	Kubilay
(İRAN)	(Azerbaycan)	(Karadenizin Kuzeyi)	(ÇİN)
KPSS: 1258'de			(Asimile oldu)
Abbasilere son verdi			(Marko Polo ziyaret etti)

6) KARAKOYUNLULAR

- Akkoyunlular son vermiştir.

7) SAFEVİ DEVLETİ

- Şah İsmail tarafından İran'da kurulan Şii karakterli bir Türk devletidir.
- 1514 Çaldıran savaşıyla Yavuz'a yenilip tarih sahnesinden silinmişlerdir.

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1) DEVLET YÖNETİMİ

A) Hükümdar

- İslam öncesinde Kut anlayışı, ikili teşkilat ve hükümdarların kullandıkları Han ve Hakan gibi unvanların kullanılması Türk kültürünün devamlılığını gösterir.

	SEMBOLLERİ	UNVANLARI
	Yay Örgin Kılıç Otağ Tuğ Kotuz Nevbet	Han Hakan Erkin İlig
İslamiyet Sonrası	Hutbe **KPSS** Tıraz (Elbise) Hilat (Hediye) Berat (Atama Onayı) Asa (Baston) Çet (Ayetli Şemsiye) Sikke (Para)	Bey Sultan Padişah Sultan – ı Azam Şah Melik
	Not: Ok (ok yok sorularda düşme)	Not: Kağan (yok sorularda dikkat)

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

B) DEVLET GÖREVLİLERİ

Amid => Sivil Yönetici

(KPSS) Amil => Selçuklularda vergi toplayan kişidir.

Şıhne => Askeri vali

Muhtesip => Belediye başkanı (Çarşı ve pazarı denetler) (Osmanlıdaki karşılığı "Şehremini)

Yuğruş => Vezir

Melik => Hükümdarın Oğlu

Atabey => Melik Eğitmeni (Osmanlıdaki karşılığı "Lala")

(KPSS) Hacip => Hükümdar ve vezirden sonra gelen en yetkili devlet adamıdır;

- Hükümdar ile hükümet, hükümdar ile halk arasındaki ilişkileri düzenler.
- Elçileri kabul eder protokolü düzenler.
- Uygun gördüklerini Divan – ı Mezalim'e çıkarır.
- Haciplerin sayısı 1'den fazladır. (Tek bir kişiye hacip denmez)
- Bunların arasındaki en bilgiliye "HasHacip" – "Hacib – ül Hüccap" – " Ulu Hacip"

Ve Gazneliler'de ise "Hacib – i Büzürg" denir.

C) SARAY GÖREVLİLERİ

NOT: _____dar (-cı, -c,) dar sonda olursa cı ci anlamı katar.

dar_____ (kurum görevlisi) dar başta olursa kurum görevlisini belirtir.

_____ i _____ ortada i olursa sondan oku (Aşk – ı memnu => Yasak aşk gibi)

Candar (Cancı) = Hükümdarı korur.

Alemdar (Alemci)= Hükümdarın bayrağını taşır.

Şarapdar = Hükümdarın içecekleri ile ilgilenir.

Silahdar = Hükümdarın silahları ile ilgilenir.

(KPSS) Camedar = Hükümdarın kıyafetleri ile ilgilenir.

Taştdar (Abdar) = Hükümdarın temizlik işlerine bakar.

Çaşnigir = Hükümdarın yiyecekleri ile ilgilenir.

Hasdar = Hükümdarın sofrasını düzenler.

(KPSS) Emir – i Ahur = Hükümdarın atları ile uğraşır

Emir – i Şikar = Hükümdarın av partilerini tertip eder.

D) DİVAN – I SALTANAT

Selçuklularda devlet meselelerinin tartışılıp karara bağlandığı yere denir. Bu divana bağlı alt divanlar şunlardır;

Adı	Özelliği	Görevlisi
Divan – ı İstifa	Ekonomik işlerle uğraşır	Müstevfi
KPSS Ceysül Arz (Divan – ı Arz)	Askeri işlerle uğraşır	Emir – i Arz
Divan – ı Tuğra (Divan – ı İnşa)	Yazışma işleri ile uğraşır	Tuğra – i
Dıvanı İşraf	Ülkeyi denetler	Müşrif – i Memalik
Niyabeti Saltanat	Hükümdar yokken toplanır	Naib
KPSS DİVAN – I MEZAZLİM	-Devlet memurları hakkındaki şikayetleri inceler -Siyasi davalara bakar (Vatana ihanet gibi) -Muhtesib'in yerine getiremediği kararları uygular -Katipleri aracılığıyla vakıfları denetler	SULTAN

2) HUKUK

İlk Müslüman Türk devletlerinde hukukun oluşmasında ;

1) Göktürk – Uygur – Akhun – Sasani gelenekleri

2) İslamın getirdiği esaslar

3) Oğuzların kabilecilik anlayışları etkili olmuştur.

Mahkemeler

<u>Şer-i</u>

-Evlenme
-Boşanma
-Miras
-Zina
-Hırsızlık
-Mürted Olma (Dinden dönme)
-Savaştan kaçma
-Ticaret

Kadı (Hakim)

Kadı ül Kudat (Başkadı)

<u>Örfi</u>

- Sosyal Güvenlik konularına bakar.
-Emir – i DAD (Kadı)
-Emir – i DAD (Başkadı)

NOT: Askeri davalara ise Kadıleşker (Kadıasker) bakar.

3) SOSYAL HAYAT

İmarathane = Aşevi

Debbahhane = Deri işlenen yer

Tabhane = Misafirhane

Kapan = Tek bir cins malın satıldığı yerlerdir.

Bedesten = Her türlü ticari malın alınıp satıldığı kapalı çarşıdır.

Sebil = Çeşme

Arasta = Çarşı

Bargah = Saray

Tutmaç = Türklerin milli yemeği

Tekke = Şehirlerdeki din öğretilen kurumlardır.

Zaviye = Tekkenin küçüğüdür.

Kümbet = Siyasiler, eşleri ve komutanların yaptıkları anıt mezar.

Türbe = Dini şahsiyetlerin yattığı mezarlar

Külliye = Cami yanlarına yapılan toplu yapılardır.

Darülafiye =
Darüşsıhha =
Darüşşifa =
Maristan =
Bimaristan = } HASTANE

4) TOPRAK YÖNETİMİ

MİRİ

-Has= Geliri hükümdarlara ayrılan topraklardır.

-Vakıf= Geliri kamu yararına ayrılan topraklardır.

İkta= Geliri devlet memurlarına ve komutanlara ayrılan topraklardır.

MÜLK

Öşri (Müslüman)

HARACİ (Gayrimüslim)

İkta Sisteminin Faydaları

1)Toprağın boş kalması engellenmiştir.

2) Düzenli vergi toplanmıştır.

3)Memurun maaşı ödenmiştir.

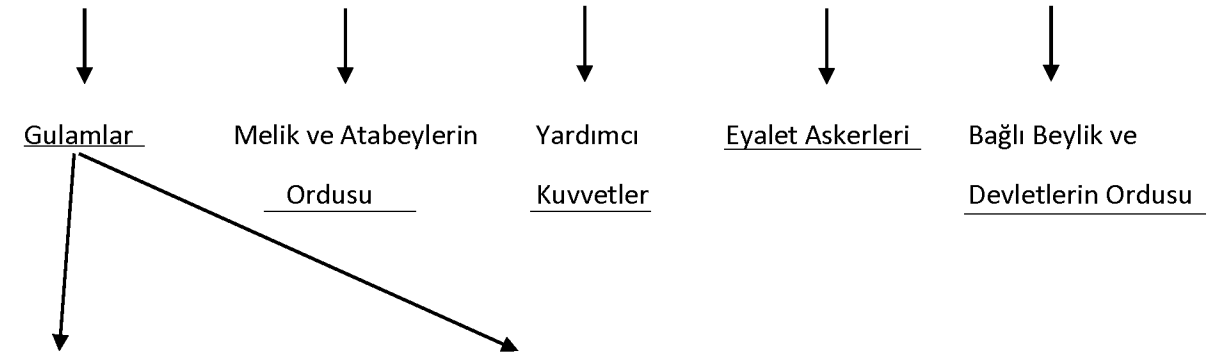
4) Masrafsız ordu kurulmuştur.

5) Bölge daha güvenli hale gelmiştir.

Savaş zamanı askere cebelü

Barış zamanı askere sipahi denir

5) ORDU

- Hükümdarı ve sarayı korur.
- Başkentte bulunur.
- 3 Ayda bir maaş alır.
- "Bişteganî" denir.
- Her ırktan asker bulunabilir.

- Ordunun vurucu kısmıdır.
- Sadece türklerden oluşur.
- İkta gelirleri ile geçinir.

6) EĞİTİM (Kesin Soru Çıkar)

İsimleri	Tarihsel Önemi	Devleti
SEMERKANT	İlk Türk – İslam Medresesi	Karahanlılar
YAĞIBASAN	Anadolu da açılan ilk Türkistan Medresesi	Danışmentliler
NİŞABUR	Tuğrul Bey zamanında açılan BSD'nin ilk medresesidir.	Büyük Selçuklu
NİZAMİYE MEDRESELERİ (16 Tane)	-İlk olarak Sultan Alparslan zamanında Nisabur (1064)'te açıldı. -En ünlüsü Bağdat'ta (1077) açıldı. Medreselerin açılma nedenleri şunlardır; 1) Bilim insanı yetiştirmek 2) Devlet memuru ihtiyacını karşılamak 3) Zararlı fikir akımlarına karşı fikir üretebilmek.	Büyük Selçuklu

Medreselerde Okutulan Dersler;

Akli Bilimler (Pozitif Bilimler)	Nakli Bilimler (Dini Bilimler)
- Riyaziye -> Matematik - Hesap -> Muhasebe - Cebr -> Matematik - Simya -> Kimya - Heyet -> Astronomi - Müsellesat-> Trigonometri - Nücum -> Astroloji - Sosyoloji -> İbn–i Haldun (Mukaddime) - Hendese -> Geometri	- Megazi (Savaşlar) - Hadis (Sözleri) - Sünnet (Davranışları) - Siyar (Hayatı) - Arapça - Farsça - Kelam (İslam Felsefesi) - Tefsir - Kıraat - Meal - Fıkıh (İslam Hukuku) - İcma - Tecvid

NOT:

- Ünlü İslam felsefeciler şunlardır;

- El Kindi => İslam felsefesinin kurucusu.
- Farabi
- Gazazli
- Biruni
- İbn – i Sina

- Hadis ilmiyle uğraşana "Muhaddis" denir. Ünlü Muhaddisler;

- Buhari
- Tırmızi
- Ebu Davud
- Ebu Müslüm

- Tefsir işiyle uğraşana "Müfessir" denir.
- Medrese öğrencisine "Danışmend" denir.
- Öğretmenine "Müderris" denir. (T.C. de Profesöre denktir. **(KPSS)**
- Alınan diplomaya "İcazetname" denir. (Nereden alınırsa alınsın icazetnamedir)

Esere => Telif
Yazara => Müellif ***KPSS**
Ciltleyene => Mücellit
Çoğaltana => Müstensih
Mühür Sanatıyla => Hakkah
Uğraşana denir.

⇨ **İyi Bil**

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

7) İlk Türk – İslam Bilim İnsanları

İsimleri	II. İsimleri	Eserleri	
FARABİ	Muallim – i Sani Al Pharibius	Kitabül Musiki İhsaül Ulüm El Medinetül Fazıla	-Dünyanın ilk modern müzik kitabını yazmıştır. -Felsefecidir. -İlimleri sınıflandırmıştır. -BM fikrini bulmuştur. -İslam dünyasında pozitif bilimleri başlatmıştır. -Erdemli şehir eserinde devlet nasıl yönetilir bahsetmiştir.
GAZALİ	Hüccetül İslam	İhyaül Ulumiddin	-Eserinde cennete gidilecek yoldan bahsetmiştir. (Dini ilimlerin ihyası) -Nizamiye medreselerinin Bağdat'taki rektörlüğünü yapmıştır. Batınilik ile savaşmıştır.
BİRUNİ	El Üstad	Asrül Bakiye	-Dünyada Newton'dan önce yer çekiminin varlığını söylemiştir. ***KPSS*** -Dünyanın çapını hesaplamıştır. -Jeodazi (yeryüzü inceleme) ilmini bulmuştur.
İBNİ SİNA	Avicenna	Kitabüş Şifa El Kanun-u Fit Tıp	***KPSS*** - " İnsanın içinde bir kurt vardır. Bu kurt insanı hasta eder. Bu kurdu ne yazık ki günümüzde görmek imkansızdır." Diyerek mikrobun varlığını ortaya koymuştur. - Eseri "El Kanun" Avrupa'da yy. ca ders kitabı olarak okutulmuştur. - "Kasri meyili" bulmuştur.
ZEKERİYA ERRAZİ	Rzahes	El Havi Ansiklopedisi	-İbni Sina'dan sonra Avrupa'da en çok tanınan hekimimizdir. - Çiçek ve kızamık hastalığı arasındaki farkı ortaya koyan ilk bilim insanıdır.
CABİR İBNİ HAYVAN	Geber	Kitabül Kimya	-Modern dünyanın kurucusudur. -Atomun parçalanbileceğini ilk öne süren bilim insanıdır. ***KPSS*** -Alaşımlardan yapay altın elde etmiştir. -İlk defa hassas terazi kullanılmıştır.
2016 MEB* İBNİ NEFS	_____	_____	-Küçük kan dolaşımını Galen'e göre doğru açıklayan ilk bilim insanıdır. ***KPSS**
2016 MEB* İBNİ HEYSEM	_____	Kitabül Menazir	-Fotoğraf makinasının mucididir. -Karanlık odayı bulmuştur. -Günümüzde fiziğin ışık bilimi sahasında (optik) kanun ne kabul ediliyorsa ilk ortaya koyan bilim insanıdır. - Tüm zamanların en iyi optikçisidir.
CEZERİ	İbnül İzz	Kitabül Hiyel	-Robotik ve sibernetik biliminin kurucusudur. -Artuklular zamanında yaşamıştır. -Leonardo da vinci Cezeriyi kendine örnek almıştır. (Benim babam demiştir.)
İBNİ RÜŞT	Avereos	_____	-Aristoyu Avrupalılara tanıtmıştır. -Her zaman aklı ön planda tutmuştur.
HAREZMİ	Algorisma	Hisabül Cebr vel Mukabele	-Cebr'in kurucusudur. -0 (sıfır) ı kullanmıştır. Ondalık sayı sistemini bulm..
FEZARİ	_____	_____	-İslam dünyasında Astronomi ile uğraşan ilk bilim insanıdır. - "Usturlab" adı verilen bir aletle Güneş ve Ay tutulmalarını hesap etmiştir.

NOT: İnsanlık tarihinde ilk uçuş denemesini gerçekleştiren "Abdullah İbni Finnas" tır. (2015 Müfredat değişikliği) ***KPSS**

8) İLK TÜRK – İSLAM YAZILI EDEBİ ESERLERİ

YAZAR	ESERLERİ		KİME SUNULDUĞU
YUSUF HAS HACİP	KUTADGU BİLİG	-Mutluluk veren bilgidir. -İlk Türk – İslam yazılı edebi eseridir. -Türü siyasetnamedir.	Tamgaç Bugra Han (Uluğ Kara Buğrahan)
KAŞGARLI MAHMUT	DİVAN – I LÜGATİT TÜRK	-Etnograf, haritacı ve toplum bilimcidir. -Türkçenin daha zengin bir dil olduğunu belirtmek için bu ansiklopedik sözlüğü yazmıştır. -Eser arapça yazılmıştır. -Eserinde Türk dünyasına ait harita bulunur.	El Muktedbillah oğlu Ebu Kasım Abdullah
EDİP AHMET YÜKNEKİ	ATABETÜ'L HAKAYIK	-Hakikatlerin eşiği anlamına gelir. Tasavvufi bir eserdir.	Emir Sipahsalar
AHMED YESEVİ	DİVAN – I HİKMET	-Lakabı Piri Türkistan'dır. -İlk Türk musavvıfıdır. -Mezarını buldurup üzerine Türbe yaptıran Türk imparator Timur'dur. ***KPSS**	Satuk Buğra Han
UTBİ	TARİH – İ YEMİN	Gazneliler dönemini anlatan tarihçidir.	Gazneli Mahmut
*Yeni Eklendi SEBÜKTEGİN	PENDNAME	***KPSS** – Yaşadığı olayları çocuklarına ve komutanlarına öğüt şeklinde anlattığı eseridir.	_____
FİRDEVSİ	ŞEHNAME	-Biyografik bir eserdir. -İran Turan mücadelesini anlatır. -Burada Afrasiyab olarak geçen Türk Hükümdar "Alp Er Tunga" dır.	Gazneli Mahmut
ÖMER HAYYAM	RUBAİ	-Cebr ile çalışmaları ile ünlenmiştir. -Sultan Melik Şah'a sunulan Celali takvimini hazırlayan heyetin başkanlığını yapmıştır. -Aşk,doğa,sıla,gurbet ve ahiret üzerine şiirler yazdı.	Sultan Melik Şah
V. NİZAMÜL MÜLK	SİYASETNAME	-Gerçek adı "Ebu Ali Hasan"dır. -Lakabını halife vermiştir. -İlk Türk atabeyidir. -Devlet nasıl yönetilir onu anlatmıştır.	Sulltan Melik Şah
ALİ ŞİR NEVAİ	MUHAKEMETÜL LÜGATEYN	-Timur döneminde yaşamış Çağatay Türkçesinin en önemli şairidir. -Türkçe'nin Farsça ve Hintçe'den daha zengin bir dil olduğunu belirtmek amacıyla bu eseri yazmıştır.	_____

9) MİMARİ VE SANAT

A) Mimari

KARAHANLILAR	-Ayşe Bibi Türbesi -Arap Ata Türbesi
GAZNELİLER	-Ribat – ı Mahi -Leşgeri Bazar Cami -> **KPSS** -Zafer Kuleleri
BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ	-Diyarbakır Ulu Cami Genelde eserleri; - Tedris - Nişabur - Tahran - İsfahan - Rey ve – Bağdat'ta bulunur.

NOT: Bu dönemde mimaride çifte dönemi başlamıştır.

Ayrıca ilk defa Uygurların kullanmış oldukları "Türk Üçgeni" kullanılmaya devam edilmiştir.

Eserlerin çifte yapılmasının sebebi;

- Barış zamanı Müslümanları namaza çağırmak.
- Savaş zamanı düşmana karşı gözcülük yapmaktır.
- Çift devleti sembolize eder.
- Çift derse SELÇUKLU Dört ve Altı derse OSMANLI DEVLETİ'dir.

B) SANAT

a) Hat Sanatı

- Arapçayı güzel yazma sanatıdır.
- Uğraşana hattat denir.
- İslam ile birlikte en fazla gelişen sanat dalıdır.
- İlk büyük Türk hattatı "Amasyalı Yakut" tur. ***KPSS**

b) Minyatür

- Resmin yerini alan sanat dalıdır.
- Perspektif kurallarına uyulmayan bu sanat dalında içinde çizilen kişilerin büyüklük ve küçüklüklerinin statülerine bağlı olarak değiştiği sanat dalıdır.

Bu tasvir sanatıyla uğraşana Musavvir veya Nakkaş denir.

- "El Cezeri" yapmış olduğu mekanik tasarımları "otomato" adlı minyatür eserinde toplamıştır.

c) Tezhip

- Altınlamak, yaldızlamak anlamına gelir. Kitap dışı ve içi süslemelerde kullanılır.
- Uğraşana müzehhip denir.

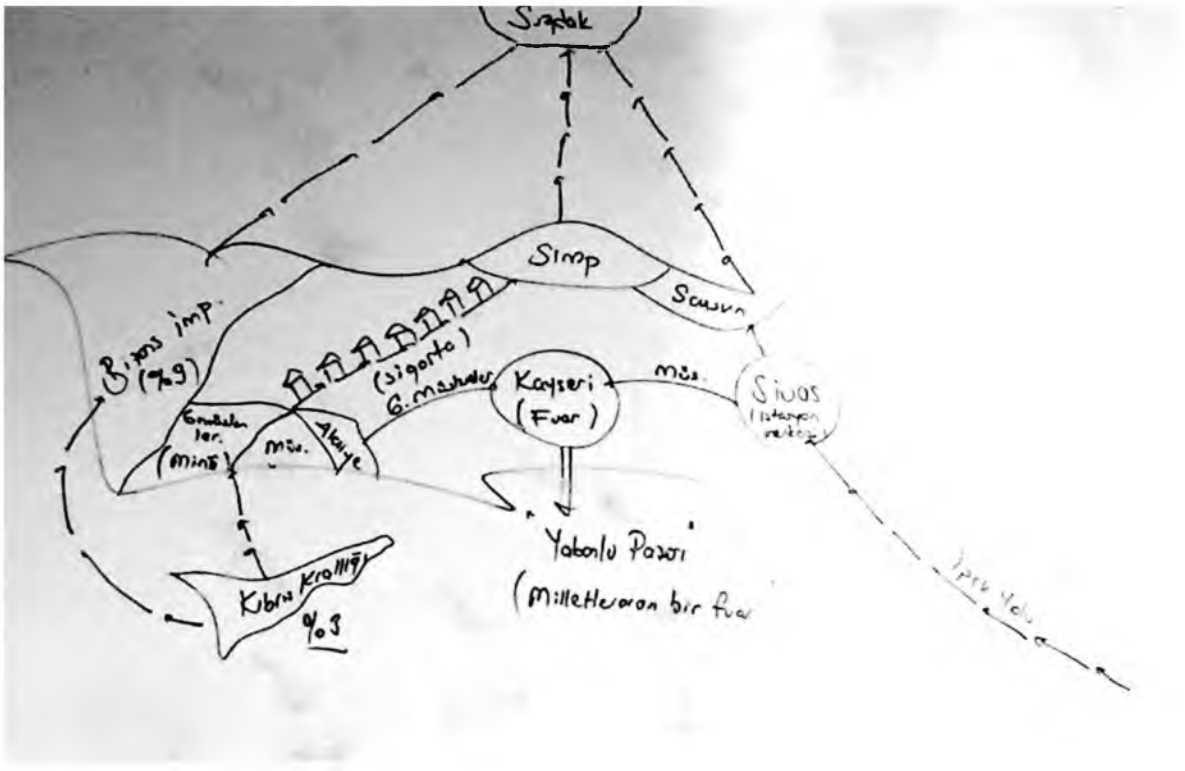
NOT= Bu sanat dallarından hariç "Ebru,vitral,sedef,ahşap işlemeciliği,oymacılığı,kakmacılığı,malakari,

telkari, çadırcılık, halıcılık, çinicilik, dokumacılık, maden işlemeciliği" gibi sanat dalları gelişirken resim ve heykel gerilemiştir.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (1075 – 1308)

- 1075'te Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik'te kuruldu.
- 1092'de başlayan I. Haçı seferi sonunda merkezini İznik'ten Konya'ya taşıdı.
- Zamanla DDSMA'ya son vererek Anadolu'da ilk defa Türk siyasi birliğini sağladı.
- 1176 yılında ise Tarihe Kumdanlı , Yurttutan veya en bilindik adıyla Miryakefalon savaşını Bizans'a karşı kazanarak Anadoluyu kesin Türk yurdu haline getirdi. ***KPSS (altı çizililer)**
- Sultan I. Mesut'tan itibaren ise kaynaklar Anadolu'dan "Türkiye" diye bahsetmiştir. (Bizans kaynaklarında)

Anadolu Selçuklularında ticareti geliştirmek için yapılanlar:

1) Antalya (Alaiye), Sinop, Samsun ve Sudak alındı.

2) Dünya tarihinde ilk defa mala sigorta uygulandı.

3) Yol üzerine kervansaraylar yapıldı.

4) Gümrük vergileri düşürüldü.

5) Kıbrıs krallığı ve Venedik devletiyle ticari antlaşmalar yapıldı.

NOT1: Antalya'da Hristiyanların oturdukları mahallelere "Mina" adı verilir.

***KPSS** **NOT2:** Alaiye kenti Konya örnek alınarak imar ettirilmiştir.

NOT3: Sivas Anadolu Selçuklularında ticarette bir istasyon merkezidir.

NOT4: Kayseri'de uluslararası bir pazar olan "Yabanlu Pazarı" kurulmuştur.

***KPSS** **NOT5:** Anadolu'da denizciliğin öncüsü Anadolu Selçuklu Devleti'dir.

- 1230'da ise Harzemşah'larla yapılan Yassı Çimen savaşı kazanıldı (Elazığ) Ancak bu durumu fırsat bilen İlhanlı'lar Harzemşahlar devletine girerek bu devlete son verdi. Böyle ASD ile İlhanlılar arasındaki tampon bölge ortadan kalktı.
- 1240 yılında Türk tarihinin ilk dini nitelikli toplumsal ayaklanması olan "Babaishak isyanı" çıkmıştır. İsyan 2 senede zor bastırılınca bu durumdan yararlanan İlhanlı'lar Sivas yakınlarındaki Kösedağ'da ASD'yi mağlup ettiler. Bu savaşın sonuçları şunlardır:

    1) Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
    2) Anadolu da ikinci Türk devletleri kuruldu.
    3) ASD İlhanlılara bağlı hale geldi.
    4) Anadolu İlhanlılar tarafından tahrip edildi.

ANADOLU'DA KURULAN II. TÜRK DEVLETLERİ

Denizci	Devletin Adı	Kurulduğu Yer	Tarihsel Önemi
X	Osmanoğulları	Söğüt	Merkezi otoritesi en güçlü olan Türk – İslam devleti
X **	Karamanoğulları	Larende (Karaman) Konya	Kendini ASD varisi olarak gördü. Osmanlıyı çok uğraştırdı. 1277 Karamanoğlu Mehmet Bey Türkçeyi resmi dil ilan etti.
X **	Karesioğulları	Balıkesir Çanakkale	Osmanlı devletine katılan ilk devlet
X **	Dulkadiroğulları	Maraş	Osmanlı devletine katılan son devlet (Maraş Ulu Cami Dulkadiroğullarına aittir)
** X	Germiyanoğulları	Kütayha	Osmanlı devletine çeyiz yoluyla gelen devlet
** √	Hamitoğulları	Isparta/Antalya	Osmanlı devletine para yoluyla katılan devlet
√ **	Aydınoğulları	Aydın	Türk tarihinde ilk defa Venedik'e kapitülasyon veren devlet **KPSS**
√ **	Menteşeoğulları	Muğla	Günaybatı Anadolunun Türkleşmesinde etkili oldu. Rodos'u bir müddet ellerinde tuttu.
√	Candaroğulları	Kastamonu/Sinop	Tarihsel Önemi Yok
X	Sahipataoğulları	Afyon	
X	Ramazanoğulları	Adana	
√	Saruhanoğulları	Manisa	
X	Kadıeretna	Sivas	

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ (BSD İLE FARKLARI)

1) Devlet Yönetimi

a) Hükümdar

Sembol	Unvan
Aynı	Keykubat (Büyük Sultan Keyhüsrev Keykavus

Key -> Sultan demektir. (Farsça'dan etkilendiğini gösterir.)

b) Divan – ı Ata

- ASD'de devlet meselelerinin görüşüp tartışıldığı yere denir.
- Alt divanlar BSD ile aynıdır. Ekstra olarak.
- **(KPSS)** İkta topraklarının dağıtımından sorumlu "Divan – ı Pervane" vardır. Buranın görevlisine ise "Pervaneci" denir. Osmanlı'daki karşılığı ise "Nişancı" dır.

NOT: Ayrıca Divan – ı Berid = Posta Teşkilatı

Şarta = Jandarma Teşkilatı

Meliküs Sevahil = Deniz Kuvvetleri Komutanı

2) İlim İnsanları

Hz. Mevlana	Mesnevi / Kebir
Hacı Bektaşi Veli	Makalat
Yunus Emre	Risalettini Mushiye
Nasreddin Hoca	Nükte ustasıdır.
***KPSS** Aşık Paşa	Garipname
***KPSS** Hacı Paşa	Anadolunun İbni Sina'sıdır
Gülşehri	Mantıkur Tayr / Kuşların Dili
Ravendi	Selçuklu Tarihi (Hıyasettin Keyhüsreve sundu)
Sadrettin Konevi	Konya'ya isminin veren bilim insanı
***KPSS** Muhiddin Arabi	Şeyh Ekber lakaplıdır.

3) Ekonomi

ASD 'de ekonomiyi ahilik teşkilatı yönlendirmiştir. Bu teşkilat esnaf birliğidir. Ahi kelime olarak kardeş demektir. Bu teşkilatı kuran Dericilik işi ile uğraşan ve Bağdat'tan Kırşehir'e gelen Şeyh Nasrettin'dir. Kendisi Tüm esnafın başı sayıldığı için lakabı "Ahi Evran'dır"

Bu teşkilatın merkezleri: Kırşehir

Konya ve

Kayseri'dir.

Bu teşkilatın kuruluş yapısı felsefesi ve amacı Ahi Evran'ın yazdığı "Letaif – i Hikmet" kitabından öğrenilir.

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

Bu teşkilatın özellikleri şunlardır:

1) Gayrimüslimler giremez. (Bu durum dini bir teşkilat olduğunu da gösterir)

Not: Avrupa'da ise "Gild ve Hansa" teşkilatlarına da Müslümanlar giremez.

2) Esnaflar Fütüvetname'ye uymak zorundadır. (Yalan söylememek, zina ve hırsızlık yapmamak gibi)

3) Mesleki eğitim verilir. (Çırak, kalfa, usta)

4) Fiyatlar belirlenir. ("Narh" kesmek veya "Narh sistemi)

5) Esnaf kazancının bir bölümünü "Orta Sandıkta" toplar. Bu toplanan paralar ile yeni dükkan açacaklara kredi verilir.

Not: Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'da esnaf eşlerini eğitmek yetim kız çocuklarını korumak ve onlara meslek kazandırmak amacıyla "Aşına, eşine, işine" dikkat et prensibiyle "Bağcıyan – ı Rum" u kurmuştr.

4) Anadolu'da Eser Bulma

Anadolu Selçuklu Devletinin İlkleri

- ASD'den kalma en eski Cami "Konya Aladdin Cami"dir.
- ASD'den kalma en eski kervansaray "Alayhan"dır. ***KPSS**
- ASD'den kalma en eski medrese "Kayseri Koca Hasan Medresesi"dir.
- ASD'den kalma en eski hastane "Kayseri Gevher Nesibe Darüşşifası" ve "külliyesidir. Anadolu'daki ilk hastane kabul edilir.

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ (Çiftli senelerde hep soru geldi) (4soru geliyor)

1) DEVLET YÖNETİMİ

A) Merkez Teşkilatı

a) Hükümdar

Görev ve Yetkileri

- Ordunun başında sefere çıkar.
- Divana başkanlık eder. (Fatih'e kadar)
- Herhangi bir konu hakkında kanun çıkarır. (Kanunname)
- Herhangi bir konu hakkında yazılı görüş belirtir. (Hattı Hümayun)
- Herhangi bir konuda emir verir. (Ferman)
- Herhangi bir şeyi yasaklar (içki, tütün gibi..) (Yasakname)
- Herhangi bir bölgedeki haksızlığı giderir. (Adaletname)
- Herhangi bir devlet memurunun mallarına el koyar. (Müsadere) ***KPSS***
- Herhangi bir devşirme çocuğunu öldürebilir. (Kutluk hakkı) -> kutluk olmayabilir yanlış yazmış olabilirim.

Son 2 madde padişahın yargılama yetkisinin olduğunu gösterir.

- Herhangi bir kişiyi himayesi altına alır. (Amanname)
- Herhangi bir devlet memurunu göreve atar, görevden alır veya aylığa bağlar. (Beratname)

Not= Osmanlı Devletinde padişahlar cülus töreni ile tahta çıkarlar ve Eyüp Sultan türbesinde kılıç kuşanırlar.

Not2= Osmanlı devleti kültür ve medeniyetini oluştururken İlhanlılar, Selçuklular ve Gazneliler'i kendine örnek almıştır.

Not3= Osmanlı devletinin damgaları ok ve yaydır.

b) Hükümdarlık Unvan ve Sembolleri

SEMBOL	UNVAN
73 TANE VAR AMA DİKKAT "OK" YOK	Bey Gazi Sultan Han Padişah Hüdavendigar

NOT= Osmanlı devletinde ilk sultan ünvanını kullanan I. Murat değildir. 2015 Müfredat değişikliği ile "Orhan Bey" olmuştur. Ünvanı = Sultanül Guzat

Bu iki not çok önemli KPSS'de çıkma ihtimali yüksek.

Hüdavendigar ünvanı ise I. Murat tarafından kullanılmıştır. Hüdavendigar Bursa'nın eski adıdır.

c) Osmanlı Devletinde Veraset Değişiklikleri

Osman Bey	Ülke hükümdar ve ailesinin ortak malıdır.
I. Murat İLK	Ülke hükümdar ve oğullarına aittir.
Fatih Sultan Mehmet	Ülke padişahındır.
I. Ahmet SON	Ülke en büyük (ekber) ve en akıllı (erşet) erkek üye tarafından yönetilir.

Son Madde Önemli KPSS

d) Şehzade

7 yaşından 12 yaşına kadar eğitim görürler. 12 yaşında devlet tecrübesi kazanması amacıyla "Lalalar" eşliğinde:

Isparta
Denizli
Trabzon
Çankırı
Çorum
Sivas
Antalya
Amasya
Kütahya
Bolu
Manisa
Kefe (Kırım) ve
Rumeli'ye gönderilirler.

→ Şehzade Sancakları

Gittiklerinde "Çelebi Sultan" ünvanını alırlar.

e) Başkentler

Söğüt
Karacahisar
Bilecik
Bursa
İznik
Edirne
} Kuruluş

İstanbul ------→ Yükselme

İstanbul -> Konstantiniye
İslambol
Payitaht
Dersaadet
Asitane
} İstanbul'un Diğer Adları

İstanbul'da Görev Yerleri ve Sorumlu Kişiler

***KPSS ->**

BOĞAZLAR	Kaptanı Derya
ADALET	Taht Kadısı
GÜVENLİK	Yeni Çeri Ağası
İMAR İŞLERİ	Mimarbaşı
BELEDİYE İŞLERİ	Şehremini
GENEL	Sadrazam
GECELERİ GÜVENLİĞİ SAĞLAYAN	Asesbaşı

f) Saraylar

- Osmanlı devletinin ilk sarayı Orhan Bey döneminde Bursa'da yapılan "Bey Sarayı"dır.

- Osmanlı devletinin en uzun süre yönetim merkezliğini yaptığı saray ise Fatih zamanında yapılan "Topkapı Sarayı"dır.

-Osmanlı devletinin ilk ısıtmalı sarayı Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde bulunan "İshak Paşa Sarayı" dır. (18.yy. da yapılan bu sarayda batı etkisi vardır.)

-Tamamı Avrupa sarayları örnek alınarak yapılan mimarlığını "Serkis (Garabet) Balyan'ın yaptığı "Dolmabahçe Sarayı"dır.

-Yapımına III. Selim zamanında başlanan ve ikinci Abdülhamit'in yönetim merkezi olarak kullandığı saray ise "Yıldız Sarayı"dır. 2016 yılından itibaren ise C.başkanı RTE tarafından kullanılacaktır. ***KPSS***

-Bu saraylardan hariç Beylerbeyi ve Çırağan Sarayı'da vardır.

TOPKAPI SARAYI

BİRUN (DIŞ)

-Elçiler burada kabul edilir.

-Divan toplantıları buranın "Babüssaade Kapısı" nda yapılır.

NOT: Divan kaldırılınca devlet sorunları Sadrazam Konağı veya Osmanlı Hükümeti anlamına gelen "Rab- ı Ali" de yapılmıştır.

ENDERUN (İÇ)

-Kelime manası iç içeri demektir.

-Okuldur.

(2015 müf. Değişikliği) KPSS-Kuran I.Murat'tır (1363 – Edirne)

-Devlet memuru yetiştirir.

-Devşirme çocukları alınır.

(Türkler alınmaz.)

-Yahudiler devşirilmez.

Çok Önemli KPSS

-II. Mahmud önemi azalan Enderun'un yerine devlet memuru ihtiyacını karşılamak için kendi kurduğu "Mekteb – i Maarif – i Adliye" den karşılamıştır.

NOT: İlk defa devşirme sistemini "Yıldırım Bayezit" kullanmıştır.

HAREM (KIZ)

-Kelime manası "haram" yasaktır.

-Padişahın ve ailesinin özel hayatını geçirdiği yer.

-Okuldur. (Kızların okulu)

-Erkek çocuk doğurana "Haseki" denir. İlk haseki "Sultan Nilüfer Hatun" dur.

NOT: İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesini "Hürrem Sultan" yaptırmıştır.

g) Divanı Hümayun

- Devlet meselelerinin görüşüldüğü divandır.
- ***KPSS*** Kuran Orhan Bey'dir. Kaldıran II. Mahmut'tur.
- Fatih'e kadar padişahlar, Fatih'ten sonra ise sadrazamlar başkanlık etmiştir.
- En üst yargı organıdır.
- Müslim – gayrimüslim fark etmeksizin davalara itirazda bulunabilir. Burada verilen karar değişmez. (Bu yönüyle Divan – ı Mezalim'e benzer)
- Alınan kararlara hüküm denir.
- Bu hükümlerin kaydedildiği defterlere "Mühimme" denir. (2008 yılından itibaren Bakanlar Kurulu kararları da yine mühimme defterine kaydedilir.) **-> KPSS**

Alınan bu kararları: Tahvil

Amedi

Rühus

ve Beylikçi kalemleri yazıya geçirir.

- Divanda alınan kararların dine uygun olup olmadığı hakkında Şeyhülislam karar verir.
- Son söz padişahta olduğu için divan bir danışma meclisidir.

h) Divanın Üyeleri (KPSS'lerde bu başlık hep gelir çok dikkat!)

1) Padişah

Son söz ondadır.

2) Sadrazam (Vezir – i Azam)

- Padişahtan sonra gelen en yetkili devlet adamıdır.
- Günümüzün başbakanıdır.
- Padişahın mührünü taşır.
- Padişahın sefere çıkamayacağı durumlarda "Serdar – ı Ekrem" ünvanını alarak sefere çıkar.
- ***KPSS*** Sadrazam sefere çıktığında ise yerine **Sadaret Kaymakamını** bırakır.

3) Vezir (Kubbe Altı Veziri)

- Günümüzün bakanıdır.
- Devlet işlerine yardımcı olur.
- Ayrıca sayıları zamanla artmıştır. (Sınırların genişlemesine paralel olarak)
- İlk vezir "Alaaddin Paşa" dır.

4) Kazasker

- Günümüzün milli eğitim ve adalet bakanı'dır. Müderris ve kadı ataması yapar.
- Doğuştan Müslüman olma zorunluluğu vardır.
- Sayıları 2 tanedir. (Rumeli > Anadolu)
- Divana gelen itiraz davalarını sonuçlandırır. Verdiği karar bozulmaz.
- Ayrıca bu tuttuğu dosyalara "Ruznamçe" denir.

5) Defterdar

- Günümüzün maliye bakanıdır. (BSD'de de ise buna "müstevfi" denir.)
- Bütçe yapar hesap tutar.
- İlk bütçeyi Orhan Bey yapmıştır. Ancak modern bütçeyi IV. Mehmet'in sadrazamı "Tarhuncu Ahmet Paşa" yapmıştır.
- Sayıları 2 tanedir. (Rumeli > Anadolu)

↓

Baş defterdar da denilir.

NOT: Devlet üçlü hazineye III. Selim zamanında geçmiştir.

6) Nişancı

- Devletin yazışmalarından sorumludur.
- Divan'a atamasını Fatih yapmıştır.
- Örfi hukuktan sorumludur.
- Medrese çıkışlıdır.
- Tapu ve kadastro işlemlerine bakar.
- ***KPSS*** Fethedilen bölgelerin sosyo ekonomik yapısını "Tahrir defterlerine" kaydeder.
- Tımar topraklarının dağıtımından sorumludur.

7) Reisülküttab

- 17. yy. da nişancıdan ayrılarak divana üye oldu.
- Devletin dış yazışmalarından sorumlu hale getirildi.
- Reisülküttab'lıktan sadrazamlığa atanan ilk ve son kişi "Mehmet Rami" efendidir. (Karlofça anlaşmasındaki başarılarından dolayı atanmıştır.)
- Divanın gündemini reisülküttab belirler.

8) Kaptan – ı Derya

- Divanın doğal (daimi) üyesi değildir.
- Denizcilik ile ilgili kanunların çıkmasını hızlandırır.
- Divana atanan ilk Kaptan – ı Derya (Kanuni zamanı) Barbaros Hayrettin Paşa'dır.

9) Yeniçeri Ağası

- Rütbesi vezir ise katılır.

10) Şeyhülislam

- Divanda alınan kararların dine uygun olup olmadığı hakkında karar verir.
- Bu karara "ifta" yayınlanana ise "fetva" denir.
- Şeyhülislam protokolde sadrazama denktir.
- İlk şeyhülislam "Molla Fenari" dir.
- İlk şeyhülislamı idam ettiren Osmanlı padişahı ise IV. Murat'tır.

I) Yönetici Grupları

Seyfiye (Kılıç)	İlmiye (Din + Hukuk + Eğitim)	Kalemiye (Kalem)
Padişah	Şeyhülislam bu sınıfın	Defterdar
Sadrazam	başkanıdır.	Reisülküttab
Vezir	İmam (Din)	Nişancı
Beylerbeyi	Müezzin (Din)	Katip
Sancakbeyi	Kazasker (Hukuk)	
Kaptan – ı Derya	Kadı (Hukuk)	
Levent	Naip (Hukuk)	
Subaşı	Müderris (Eğitim)	
Yeniçeri Ağası	Muid (Eğitim)	
Kapıkulu Ocağı		
Tımarlı Sipahiler		

Yöneticiler: Padişah, Sadrazam, Vezir, Beylerbeyi, Sancakbeyi, Kaptan – ı Derya

Asker: Levent, Subaşı, Yeniçeri Ağası, Kapıkulu Ocağı, Tımarlı Sipahiler

Bu konudan 2014'te soru geldi. Bu sene gelmez. Ezberleme oku geç

B) Taşra Teşkilatı

1840'a kadar uygulanan Vilayet Nizamnamesi (Bu kısımdan soru gelmez 2 kere soruldu)

Birim	Adalet	Güvenlik	Yönetici
EYALET	Kadı	Subaşı	Beylerbeyi
SANCAK	Kadı	Subaşı	Sancakbeyi
KAZA	Kadı	Subaşı	Kadı
KÖY	Naip	Subaşı (T.Sipahi) (Yiğitbaşı)	Kethüda

1840 Vilayet Nizamnamesi

Birim	Yönetici
***KPSS** EYALET	Müşir (Vali)
SANCAK	Mutasarrıf (Kaymakam)
KAZA	Kazamüdürü
KÖY	Muhtar

Sorarsa

Sıralama ->

Sorar

1871 Vilayet Nizamnamesi

Birim	Yönetici
Eyalet (Vilayet)	Vali
Liva (Sancak)	Mutasarrıf Kaymakam
Kaza	Kaza Müdürü
Nahiye	Nahiye Müdürü
Köy	Muhtar

Not: Nahiye yeni eklendi DİKKAT !

EYALETLER

Saliyaneli Eyaletler

(Saliyaneyi sil yerine maaş yaz) (Maaşlı eyalet)

-Memura direk maaş (yıllık) olarak verilir.

-Geçinmesi için toprak verilmez.

-Tımar sistemi uygulanmaz.

-Merkeze uzak eyaletler.

- Mısır
- Trablusgarp (Libya)
- Cezayir -> Dayı
- Fas
- Tunus
- Sudan
- Yemen
- Habeş (Etiyopya)

NOT: Osmanlı devletinin eyalet sayısı 36'dır.

Saliyanesiz Eyaletler

Maaşsız

-Memura maaş verilmez

-Geçinmesi için toprak verilir.

-Tımar sistemi uygulanır.

-Merkeze yakın eyaletlerdir.

- Kütayha
- Rumeli
- Basra
- Adana
- Sivas
- Maraş
- Karaman
- Diyarbakır
- Trabzon

Yurtluk – Ocaklık

-Aşiretlerin yoğun olduğu yerlerdir.

-Aşiret liderlerinin bir takım kazai (devletsel) hakları vardır. Örn: Ver gi toplamak gibi.

Osmanlıda Özerk bölgelerdir:

1) Dersim (Tunceli)
2) Çölemerik (Hakkari)

Eflak ve Boğdan'ın Sadece Osmanlı'daki Özel Adı MEMLEKETEYN

İmtiyazlı Hükümetler

-Ayrıcalıklı eyaletlerdir.

-Bazıları asker verir vergi ver- mez.

-Bazıları vergi verir asker ver- mez.

-Bazıları ne asker ne vergi ve- rir.

-Bazıları kendi yöneticisini di seçer.

Yöneticiler

- Eflak (Romanya)
- Boğdan(Moldova) → VOYVODA
- Erdel (Romanya-Macaristan)
- Kırım → HAN
- Hicaz → EMİR

Mekke Medine Tayif Hayber

NOT: Hicaz bunlar arasında en imtiyazlısıdır.

KPSS Kesin Çıkar

NOT: Saliyaneli eyaletlerde:

- Vergileri toplamak için yapılan ihaleye **iltizam.**
- İltizamı kazanana **mültezim.**
- Ömür boyu veriliyorsa **malikhane.**
- Giriş bedeline **muaccele.**
- İltizam sistemi kaldırıldıktan sonra vergiyi toplayan devlet görevlisine **muhassıl** denir.

2) HUKUK

Osmanlı devletinin hukuk sistemini oluşturmasında

1) Fethedilen bölgelerdeki uygulamalar.

2) İslamın getirdiği esaslar.

3) Eski Türk gelenek ve görenekleri etkili olmuştur.

Kadılar

Sınıfı	Adı	Atayan	Bölgeleri
1.	Taht Kadısı	Padişah	İstanbul Edirne Bursa
2.	Mevleviyet Kadısı	Kazasker	Diğer Bölgeler

Kadıların Özellikleri

1) Bir bölgenin noteridir.

2) Nikah kıyar.

3) İşyeri açılmasına onay verir.

4) İşyerini denetler.

5) Kaza'da yöneticilik yapar.

6) Maaş almazlar.

7) Dava harçları ile geçinirler.

8) Esnafı denetler.

9) Fiyatları belirler.

***KPSS* NOT:** Osmanlıda evliliklerin neden çift yapıldığı. Çift evliliklerden doğan çocukların mirasçılık durumları **tereke** defterlerine kaydedilir.

NOT: Çift evliliklerde 2. Kadından doğan çocuğa mirasın 1/3'ünün 1/3ü düşer. Yani 6 ev varsa 1 düşer 2. Çocuğa gibi.

Mahkemeler

Tanzimat Öncesi (Klasik)	Tanzimat Mahkemeleri
-Şeri (Müslümanların) -Konsolosluk (1535'te Fransa'ya verilen kapitülasyonlarla kuruldu. Fransız tüccarların davalarına baktı) -Cemaat (Gayrimüslüm)	-Ticaret -Nizamiye

Sorusu şöyle gelebilir: Yukarıda verilen mahkeme türlerinden hangileri tanzimat öncesidir? Veya klasik dönemdir gibi. Burada "Konsolosluk" ta önemlidir. Hangisi Fransız tüccarlara verilmiştir gibi.

Bu mahkemelerin hepsi aynı anda aktiftir. Yani hukukta bir ikilik vardır.

Not1: Medeni kanun ile hukukta oluşan bu ikilik kaldırıldı. "Atatürk" tarafından.

Not2: Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi II. Mahmut ile hukuk literatürüne girmiştir.

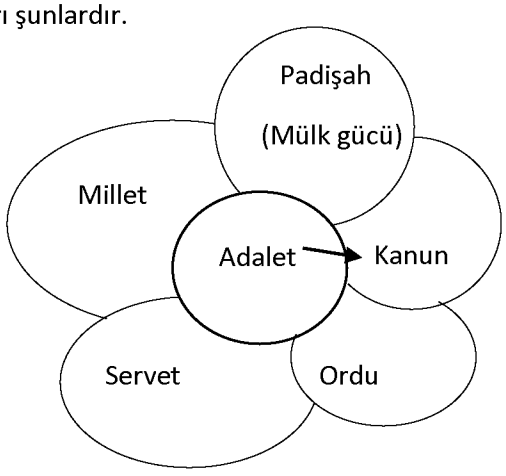
Kanun Çıkma Sırası

T.C.	Osmanlı
Resmi Gazete	Ferman
↑	↑
Cumhurbaşkanı	Padişaha arz
↑	↑
Genel Kurul	Divan – ı Hümayun
↑	↑
Katipler	Nişancı
↑	↑
Komisyon	Divan Üyeleri

3) SOSYAL HAYAT

Osmanlı devletinde ırk ayrımı yoktur. Toplum din ve mezhebe göre örgütlenerek yönetilir. Bu yönetim biçimine **millet sistemi** denir.

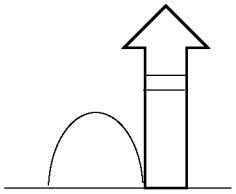
Ayrıca Osmanlı devleti toplumda adaleti sağlamak amacıyla hakkaniyet çemberini kullanır. Bu çemberin unsurları şunlardır.

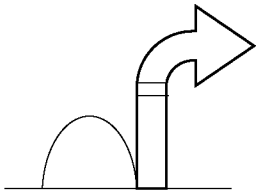
Toplumda "Adalet"i sağlamak istiyoruz. Adaleti sağlamak için "Kanun" çıkartmak lazım. Kanunu korumak için "Ordu" orduyu kurmak için "Servet" servet içinde "Millet" ten vergi tahsil etmem lazım.

Vakıf

Normal Vakıf

Avarız Vakfı

Vakfın Yöneticisi

Mütevelli Heyeti

Eğer bir ülkede cami sıfırdan başlanırsa normal vakıf yapar.

Ama mevcut cami herhangi bir sebepten yıkılmışsa (deprem vb.) avarız vakfı yapar.

Avarız kelime manası: Olağanüstü

Vakıfların yöneticisine ise Mütevelli heyeti denir.

Sosyal Kurumlar

Darülaceze -> Huzurevi

Darülbedayi -> Tiyatro (1927'de Darülbedayi İstanbul şehir tiyatrolarına dönüştürüldüğünde bu şehir tiyatrolarının başına atanan. Türkiye'de ilk sesli ve ilk renkli filmini çeken "Halıcı Kız" filminin yönetmeni "**Muhsin Ertuğrul"**

Darülelhan -> Konservatuvar

Darülfünun -> Üniversite (Fen Bilimleri)

Çıktı Gelmez -> Darüleytam -> Yetimler yurdu

Donanma Cemiyeti -> Milli Piyango idaresi

Hilal – i Ahmer -> Kızılay

Hilal – i Ahtar -> Yeşilay

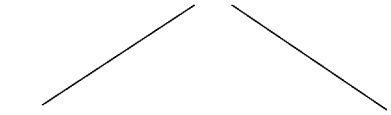
Himaye – i Etfal -> Çocuk Esirgeme Kurumu

*KPSS -> Hamidiye Etfal -> II. Abdülhamit'in yaptırdığı Osmanlı'daki ilk Çocuk Hastanesi

Vakıf Gureba -> Gariplerin gittiği hastane

Darüşşafaka -> Çocukların eğitim ve barınma masraflarını karşılayan kurum.

4) TOPRAK YÖNETİMİ

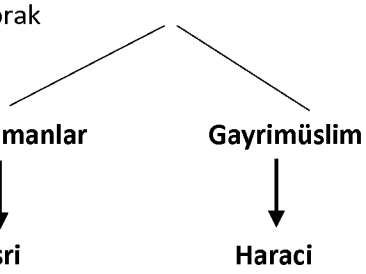

MİRİ **MÜLK**

a) Paşmaklık

b) Mukataa

Mülk: Alır, satar, devreder, miras bırakır, vakfeder yani adamın şahsında. Şahsına ait toprak

MİRİ

a)Paşmaklık: Padişahın eşlerine, kızlarına ve annesine ayrılan topraklardır.

b) Mukataa: **KPSS** Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan topraklardır. İltizam sistemi bu topraklarda uygulanır.

c) Malikhane: Geliri devlete yararlılık gösterenlere ayrılan topraklardır.

d) Yurtluk: Geliri sınır boylarında oturanlara ayrılan topraklara denir.

e) Ocaklık: Geliri kale muhafızlarına ve tersanecilere ayrılan topraklardır.

f) Metruk: Otlak yayla ve meranın ortak ismidir.

g) Mevat: İşe yaramayan topraklardır.

h) Vakıf: Geliri kamu yararına ayrılan topraklardır.

I) Dirlik: Geliri devlet memurlarına ve komutanlara ayrılan topraklardır. Statü bakımından 3'e ayrılır.

1) Has: Geliri 100.000 akçeden fazla olan topraklardır. Her 5000 lirasıyla atlı asker yetiştirilir. Padişaha ve divan üyelerine ayrılır.

2) Zeamet: Geliri 20.000 akçe ile 100.000 akçe arasında değişen topraklardır. Orta dereceli devlet memurlarına ayrılır. Doktor, müderris, katip, mühit

3) Tımar: Geliri 3000 akçe ile 20.000 akçe arasında değişir. En alt düzey devlet memuruna verilir.

5) ORDU

Osmanlı devletinde ilk orduyu "Yaya ve Müsellim (atlı birlik)" adıyla "Orhan Bey" kurmuştur. Ancak bu ordunun fetih hareketlerine yetişememesi sonucunda I. Murat Edirne'de "Kapıkulu Ocağı"nı kurmuştur. Bu ocağın özellikleri şunlardır:

- Merkez ordusudur.
- Bu ordunun asker ihtiyacı başlarda pençik (5'te 1 sistem) Yıldırım Bayezit'ten itibaren ise devşirme sistem ile asker ihtiyacını karşılamıştır.
- Bu ocağa bağlı askerler belirli bir yaşa kadar evlenmezler (40) askerlikten başka bir işle uğraşamazlar.
- Bu ocak başlarda "Ocak devlet içindir" prensibiyle hareket ederken 17. yy. dan itibaren "Devlet ocak içindir" anlayışıyla hareket etmiştir.
- Bu ocağın en etkili sınıfı "yeniçeri" dir. Yeniçerilerin sefere çıkmadan önce okudukları duaya ise **"Gülbank"** denir. ***KPSS**

NOT: Yeniçeri ocağı ilk defa III. Murat döneminde bozulmaya başlamıştır..

NOT: Yeniçerilerin bağlı olduğu birlik, aldıkları maaş "Esame" defterlerine kaydedilir.

ORDU

Kara Kuvvetleri

Kapıkulu Ocağı

Piyadeler

-Acemioğlanlar Ocağı

(Süresi 3 Yıl)

-Yeniçeri Ocağı

-Topçu Ocağı

-Top Arabacıları Ocağı

-Lağımcılar Ocağı

-Cebeci Ocağı

(Silah bakım onarımı Yaparlar)

-Humbera Ocağı

-Bostancı Ocağı

(Boyu 2m Kilosu 130 olan askerdir. Yalıları korur)

Süvariler

-Sipahlar

(Padişahın çadırını korur)

U - Ulufeciler

S (Saltanat sancağını korur)

T

A -Garipler

(Hazineyi korur)

B İ R L İ Ğ İ

Not: Acemi oğlanlar ocağından usta birliğine geçmeye "Kapıya Çıkma" veya "Bedergah" denir.

Eyalet Askerleri

-Ordunun en kalabalık kısmıdır.

-Tımar toprakların dan geçimini sağlarlar.

-17.yy. a kadar bura da yetişen askerlere tımarlı sipahi denir.

-17. yy. da tımar sistemi bozulunca devletin aldığı ücretli askere "Sekban" ya da "Saruca" denir.

-Tımar sistemi kaldırıldığında ise köylerin ve kasabaların güvenliğinin sağlanması amacıyla oluşturulan askeri birliğe "Redif Birlikleri" denir

Yardımcı Kuvvetler

-Beşliler (Sefer sırasında 5'te 1)

-Akıncılar (Sınır boylarını korur)

-Yörükler(Dağ geçitlerini korur)

-Turnalar(Habercidir)

-Deliler (Cesaretli)

-Azaplar(Bekar Erkekler) ***KPSS**

-Yaya ve Müsellemler (Yaya ve Atlı)

-Sakalar (Su taşır)

Deniz Kuvvetleri

-Karesi oğullarının alınmasıyla denizci olundu.

-İlk tersane "Karamürsel"de kuruldu.

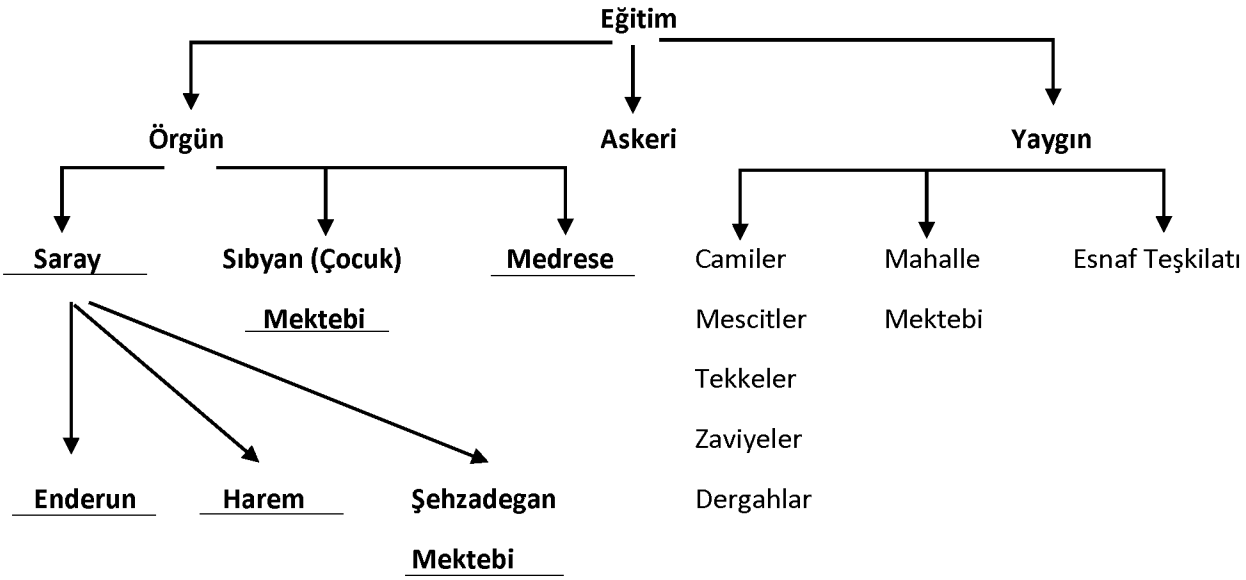
-Ayrıca "İzmit, Edincik, Ruscuk, Gelibolu,Samsun Trabzon, Kefe (Kırım)" gibi yerlerde de tersane açılmıştır.

-Komutanına "Kaptan – ı Derya" askerine "Levent" denir.

- Yetiştirilen ünlü denizciler şunlardır:

+Ece Halil
+Evrenos Gazi
+Hacı İlbeyi
+Barbaros Hayrettin Paşa
+Baltaoğlu Süleyman
+Çanlı Bey
+Murat Reis
+Seyit Ali Reis
+Turgut Ali Reis
+Kemal Ali Reis
+Piri Reis
+Piyale Paşa

6) EĞİTİM

NOT: Padişahın önünde yapılan ilmi tartışmalara "Huzur dersleri" denir.

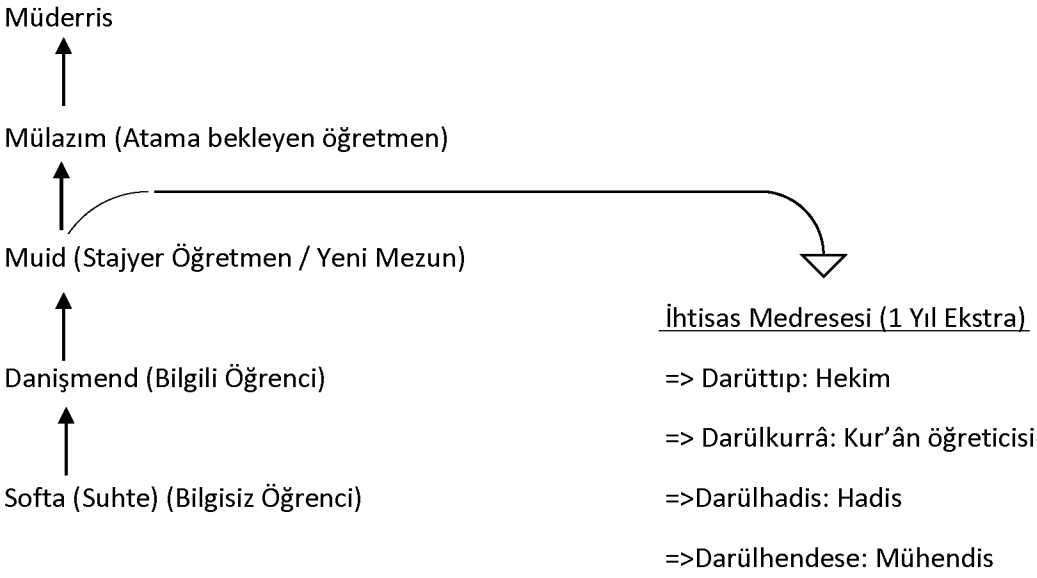
Şifre: Padişahın önünde ne yapılırsa yapılsın önüne huzur getir. Örneğin yemek mi yeniyor ? Huzur yemeği, Güreş mi yapılıyor ? Huzur güreşi gibi..

Medreseler

- Osmanlı devletinin ilk Medresesi Orhan Bey döneminde İznik'te açılan "İznik Orhaniyesi" veya "İznik Medresesi" dir. (Günümüzde yoktur 1776'da depremde yıkıldı)
- Bu medreseye atanan ilk müderris ise "Davud-u Kayser" dir. (Kayserili Davud)
- Günümüze kadar kalmış en eski Osmanlı medresesi ise yine İznik'te bulunan "Süleyman Paşa" medresesidir.
- Fatih zamanında ise günümüzün ilahiyat fakülteleri veya islam enstitüleri ayarında "Sahnı Seman" medreseleri açılmıştır.
- Bu medreselere girebilmek içinde "Tetimme Medresesi" ni bitirmek şarttır.
- Kanuni zamanında ise Süleymaniye Medreseleri açılmıştır.

NOT: Bir medresenin başında bir rakam varsa (20'li, 30'lu, 40'lı, 50'li, 60'lı) bu müderrisin aldığı maaşı gösterir.

- Medreselerde akademik kariyer basamakları şöyledir:

Açıklama: Medreselerde öğretim süresi 4 senedir. Eğitim dili ise Arapça'dır. Çocuk ilk başladığında "Softa" (bilgisiz öğrenci) olarak başlar. 1 yıl sonra "Danışmend" (bilgili öğrenci) olur. Medreseyi bitirince "Muid" olur. Bu öğrenci öğretmen olmak isterse önce "Mülazım" (atama bekleyen öğretmen) olur. (Atama bekleme süresi 21 gündür). 21 gün sonra "Müderris" olur.

Doktor olmak istenirse Muid'likten sonra 1 yıl daha ekstra okunur. Darüttıp'a giderse Hekim Çıkar. Darülkurrâ'ya giderse Kur'ân öğreticisi olur gibi..

NOT: Medrese öğrencilerinin yazın staj yapmalarına "Cerre Çıkmak" denir.

"Kapıya Çıkmak" ise askeri bir terimdir.

Medreselerin Bozulma Nedenleri:

1) Şeyhülislamların, pozitif bilimlerin gereksiz olduğuna yönelik fetvaları.

2) Pozitif bilimlerin 17. yy. dan sonra müfredattan çıkarılması. (fetvalar etkili olmuştur.)

3) Alimin oğlu alimdir anlayışı yani "Beşik ulemalığı"

4) 19. yy. da medreselerin karşısına askeri okullar, yabancı okullar, cemaat okulları, azınlık okullarının açılmasıyla eğitim de ikilikler ortaya çıkmıştır.

Hatırlatma: Eğitimdeki ikilikleri ortadan kaldıran "Tevhid – i Tedrisat"

Hukuktaki ikilikleri ortadan kaldıran "Medeni Kanun"

BİLİM İNSANI	DÖNEMİ	ESER ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ
Kadızade – i Rumi	Kuruluş Yükselme	Osmanlı devletinin ilk bilim insanıdır. Matematikçi ve astronomdur.
Molla Fenari	II. Murat	Osmanlı devletinin ilk şeyhülislamıdır.
Akşemseddin	Fatih	Fatih'in hocasıdır. Mikroplarla uğraş-mıştır.
Altuncuzade	Fatih	İdrar yolları (Bevliye) ile uğraşmıştır.
Ali Kuşçu	Fatih	Akkoyunlulardan bize geldi. Ayasofya Medresesinin müderrisliğini yaptı. İstanbul'un enlem ve boylamını hesapladı
Molla Lütfi Ve Sinan Paşa	Fatih	Fatih'in matematik hocalarıdır.
Sabuncu Oğlu Şerafettin	Fatih	Osmanlı devletinin ilk ve en ünlü cerrahıdır. "Kitabül Cerrahiyetül Haniyye" ve "Müceretname"yi yazmıştır. Deneysel farmokolojisinin önderidir.
Piri Reis	Kanuni	Çizdiği ilk Dünya haritasını Yavuz Sultan Selim'e sunmuştur. Kitab – ı Bahriyeyi yazmıştır(Piri Reis idam edilerek ölmüştr)
Seydi Ali Reis	Kanuni	Kitabü'l Muhit (Yöne) ve Mir'atü'l Memalik (Ülkelerin Aynası) adlı eseri yazdı.
Ebu Suud Efendi	Kanuni	En bilindik ve en ünlü Şeyhülislamıdır. Duânâme adında eseri vardır.
Takiyüddin Mehmet	III. Murat	Osmanlı Devletinin ilk Rasathanesini açmıştır. Osmanlıda otomatik makineler üzerine ilk eserini yazmıştır. Artuklularda ise "Cezeri"
Evliya Çelebi	XVII. yy.	Seyahat Ya Resulallah diyerek yola çıktı. Osmanlı şehirleri hakkında bilgi verdi.

OSMANLI DEVLETİ BİLİM İNSANLARI

BİLİM İNSANI	DÖNEMİ	ESER ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ
Kâtip Çelebi	XVII. yy	Bibliyograf: Keşfü'z Zunûn (Merak Edilen Şey) ve Cihannüma (Coğrafya) adlı eserleri yazdı. Avrupa'da Hacı Kalfa veya Hacı Halife olarak bilinir
Koçi Bey	IV. Murat	Ünlü risalesini (rapor) IV. Murat'a sunmuştur.
Hezarfen Ahmet Çelebi	IV. Murat	Dünya tarihinin ilk başarılı uçuşunu gerçekleştirmiştir.
Lagari Hasan Çelebi	IV. Murat	Dünya tarihinin ilk roketle uçan insanıdır.
Erzurumlu İbrahim Hakkı	XVII. yy	Marifetname adında eser yazdı. Dünya ve ay hakkında bilgiler verdi.
Humbaracı Ahmet Paşa	XVIII. yy	Gerçek adı "Comte de Bonneval" dır. Macar asıllı Fransız subaydır.
Naima	XVIII. yy	Osm. Dev. ilk resmi tarih yazısıdır. (Vakanüvist). Fatih döneminde ise tarih yazıcı larına Şehnameci denirdi.
Ayaşlı Şifai	XVIII. yy	Kadın doğum uzmanıdır. Hekimdir.3000 Doğum yaptırmıştır.
Marco Paşa	XIX. yy	Hekimdir. Hastalarını sabırla dinlediği için "Git derdini Marco Paşa'ya anlat" değimini ortaya çıkaran kişidir.
Mustafa Behçet Efendi	XIX. yy	Tıbbıye – i Şahane'nin başhekimidir. Behçet hastalığı ile ilgilenmiştir.
Ahmet Cevdet Paşa	Sultan Abdülmecid	Kısası Enbiye (Peygamberler Tarihi) Mecelle (Medeni Kanun) ve Tarihi Cevdet (S. Abdülmecit'e sundu) yazarıdır. 50 Liranın arkasındaki Fatma Aliye Hanım'ın babasıdır.
Mehmet Fatih Gökmen	XIX. ve XX. yy	Hicri takvim ile ilgili çalışmalar yapmıştır.

7) EKONOMİ

Teşkilatlar veya Kavramlar

İaşecilik	Bir malın ülkede kaliteli ve uygun fiyata bulundurulma durumudur.
Gelenekçilik	Malın yeteri derecede ülkede bulundurulması durumudur. (Malın arz talep dengesince ihtiyaca göre üretilmesidir.)
***KPSS** **Fiskalizm**	Devletin gelirleri en üste, giderleri en alta düşürmeye yarayan ekonomik anlayıştır.
Merkantilizm	15 ve 16 yy. da Avrupa'da ortaya çıkan, zenginliğin ölçüsünün toprak değil de altın ve gümüş gibi değerli madenlerle ölçüldüğü ekonomik anlayıştır. Osmanlı ekonomisine zarar vermiştir.
Narh Sistemi	Eksik rekabet şartlarından dolayı devletin fiyatlara müdahale etmesine denir.
Gedik	İş yeri açma ruhsatıdır.
***KPSS** **Tağşiş**	Mevcut paranın değerini düşürmeye denir.
Ehlihibre	Günümüzün gurmeleridir. Devlete fiyatlandırma konusunda yardımcı olurlar.
Kapan	Tek bir cins malın satıldığı yerlerdir. Ayrıca buraya gelen malın dağıtımından "Kapan Emin – i" sorumludur. (Güvenilir insan)
***KPSS** **Bedesten**	Her türlü ticari malın alınıp satıldığı yerlerdir. 19.yy. a kadar Bankacılık faaliyetleri burada yürütülmüştür. **KPSS**
Menzil Teşkilatı	Kervanlar arası haberleşmeyi sağlayan teşkilattır.
***KPSS** **Mekkari Taifesi**	At, eşek ve devenin Arapçada ortak adına mekkar denir. Günümüzün nakliyat ve kargo şirketleridir. Bir malı bir bölgeye ulaştırmakla hükümlüdür.
Hirfet Teşkilatı	Küçük esnafın (kuyumcu, kunduracı, marangoz [neccar], duvarcı, bakırcı, demirci, kalaycı) oluşturduğu esnaf teşkilatıdır.
Lonca Teşkilatı	Orta ve büyük dereceli esnafın oluşturduğu birliktir. Başında bulunanlara **pir** veya **şeyh** denir. - Esnafı yiğitler korur. - Esnafı muhtesip denetler. - Esnaf ile devletin, esnaf ile halkın arasındaki ilişkiyi kethüdalar düzenler. - Loncaya gayrimüslimler girer ve loncadaki esnaf cihata katılmaz. (Ahilikten farkları)
Derbent Teşkilatı	Köprü, yol ve geçitlerin güvenliğinin sağlayan bakım ve onarımını yapan ve vergi toplayan ekonomik teşkilattır.

Paralar

Bastıran	Cinsi	Adı
Osman Bey	Bakır	Akçe
Orhan Bey	Gümüş	Akçe
Fatih Sultan Mehmet	Altın	Sikke – i Hasene (Sultani)
Sultan Abdülmecit	Kağıt	Kaime
	Demir	Mecidiye

Bankalar

Adı	Özelliği
Bank – ı Dersaadet	Osmanlı devletinin ilk bankasıdır. Galatalı (Galata: Osmanlı devletinde 19.yy.'da finans merkezidir.) bankerler tarafından kurulmuştur.
Bank – ı Osmani (Şahane)	İngiliz bankasıdır. Para basmaya yetkili bankadır.
Memleket Sandıkları	1865'te çiftçiye ucuz kredi verebilmek için açılmıştır.
Ziraat Bankası	Memleket sandıkları ismini değiştirmiştir. Mithat Paşa'nın gayretleriyle açılmıştır.
İtibar – ı Milli Osmani Bankası	İttihatçıların bankası. 1924'te İş Bankası ile birleşmiştir.

Osmanlı Devletinin Gelirleri: Tuz, maden, gümrük, bağlı beylik ve devletlerin gönderdiği hediyeler, vergiler, orman gelirleri, ganimetler.

VERGİLER

ŞER - İ

Vergi	Özelliği
ÖŞÜR	Müslümanların ürünlerinden genellikle 1/10 oranında peşin olarak alınan vergidir.
HARAÇ	Gayrimüslimlerin ürünlerinden genellikle 2/10 oranında peşin olarak alınan vergidir.
CİZYE	Gayrimüslimin askere gitmemesi karşılığında ödediği vergidir.
AĞIL	Küçükbaş hayvanların barınaklarından alınan vergidir.
AĞNAM	Küçükbaş hayvanlardan alınan vergidir.
***KPSS** ÇİFTHANE	Bir köylünün bir çift öküzüyle devlete ait olan tarlayı sürdüğü kadar ödediği vergidir.
ÇİFTBOZAN	Üst üste mazeretsiz bir şekilde toprağı ekmeyenden alınır.
İHTİSAB	Panayır vergisidir.
MADEN, GÜMRÜK	Adı üzerinde maden ve gümrüklerden alınır.

ÖRFİ

Vergi	Özelliği
İmdadiye Seferiye (Yardım)	Sefer sırasında toplanır.
İmdadiye Hazariye	Barış zamanında toplanır.
İane – i Cihadiye	Cihat zamanında toplanır.
İzn – i Sefine (Gemi)	Boğazlardan geçen gemiler için alınır.
***KPSS** Avarız	Olağanüstü durumlarda toplanır.
Kürekçi	Gemilerde kürek çekenler için toplanır.
Bac	Pazarcılardan toplanır.
Derbent	Köprü yol ve geçitlerden toplanır.

8) MİMARİ VE SANAT

A) MİMARİ

Camiler

- Osmanlının ilk Camisi Orhan Bey döneminde İznik'te yapılan "Hacı Özbek Camii" dir.
- Mimar Sinan'ın ilk camisi ise Halep'te bulunan "Hüsreviye Camii" dir.
- Mimar Sinan'ın Çıraklık eserim dediği "Şehzade Camii"
  Kalfalık eserim dediği "Süleymaniye Camii"
  Ustalık eserim dediği 2011'den beri UNESCO tarafından da korunan "Edirne Selimiye Camii" dir.

NOT: Mimar Sinan Camilerini yaparken "İznik Üç Şerefeli Camii" yi kendine örnek almıştır.

NOT: Bosna Hersek'te bulunan tarihi "Mostar Köprüsü" nün mimarlığını "Mimar Hayrettin" yapmıştır.

- Osmanlının ilk 6 minareli camii si mimarlığını "Sedefkar Mehmet Ağa" nın yaptığı ve turistlerin çinilerinden dolayı "Blue Mosque" (Mavi Camii) dedikleri "Sultan Ahmet Camii" dir.

NOT: Bir Camii'nın adında veya içinde padişah ismi varsa o camilere "Selatin Camiler" denir. (Fatih, Süleymaniye, Selimiye, Nuru Osmaniye vb.)

- Osmanlının batı tarzında yaptığı ilk cami "Nuru Osmaniye" Camii'dir.

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

B) SANAT

a) Hat: Arapçada kesik çizgi veya satır demektir. Arapçayı güzel yazma sanatıdır, uğraşana "Hattat" denir. **[**Osmanlının en büyük hattatı "Hattatların Kıblesi" lakaplı (Kıbletün Hattatin) "Şeyh Hamdullah" tır.**] => KPSS**

Türk tarihinin en büyük hattatı ise "Amasyalı Yakup"tur.

Günümüze hatları ulaşan tek Osmanlı padişahı II. Mustafa'dır.

- Ayrıca Hafız Osman ve Ahmet Karahisari diğer önemli hat sanatçılarıdır.
- Ayrıca Tac Mahal'in yazılarını yazan hattat "Hattat Serdar Efendi"dir.

b) Minyatür(Tasvir Sanatı): Perspektif kurallarına uyulmayan sosyal, toplumsal ve siyasal olayları işleyen içinde çizilen kişilerin büyüklük ve küçüklüklerinin statülerine bağlı olarak değiştiği tasvir sanatıdır.

- Uğraşana **musavver** veya **nakkaş** denir.
- Ünlü minyatür:
    - Levni (Lale)
    - Matrakçı Nusuh: Kanuni döneminde Irak ve Hint deniz seferlerini minyatürleştirmiştir)
    - Nakkaş Sinan Bey: "Gül koklayan Fatih" minyatürü ile minyatürü portre görünümüne geçirmiştir. **=> KPSS**

c) Tezhip: Arapçada zehep kelimesinden türemiştir. Zehep altın demektir.

- Tezhip altınlamak yaldızlamak demektir.
- Kitap içi ve dışı süslemelerde kullanılır.
- Uğraşana müzehip denir.
- Kara Mehmet en ünlü temsilcisidir.

C) MÜZİK

- Itri (Müzik ilminin şeyhi)
- Hacı Arif Bey
- Tamburi Cemil bey ve Dede Efendi önemli bestekarlardır.
- III. Selim "Suzi Dilara" makamını bulmuştur.
- II. Mahmut zamanında ise "Donizetti Paşalar" mehteranenin yerine "Mızıka – i Hümayun" u kurmuştur.
- Osmanlıda batı tarzında ilk müzik dersi alan Osmanlı Padişahı "Sultan Abdülmecit" tir. (Piyano dersi almıştır.)
  KPSS Sultan Abdülmecit piyano çaldığı için halk tarafından "Alafranga Padişah" ünavını almıştır. **KPSS**

D) RESİM

- Resmini yaptıran ilk Osmanlı Padişahı "Fatih Sultan Mehmet" tir.
- Resmini devlet dairelerine astıran ise "II. Mahmut" tur. (Astırmış olduğu tabloya "Tasvir – i Hümayun" denir.)
- ***KPSS*** Osmanlı devletinde ilk resim sergisini açan Şeker Ahmet Paşa'dır. Ayrıca Osmanlının ilk arkeoloğu, müzecisi "Sanayi Nefise Mektebini" kuran, "Silah Tacirleri" ve "Kaplumbağa Terbiyecisi" adlı eserleri ile ünlenen ünlü ressam "Osman Hamdi Bey" dir.

Heykel: Heykelini yaptıran tek Osmanlı Padişahı "Sultan Abdülaziz"dir.

Ebru: Farsça ebri kelimesinden türemedir. Ebri: Bulut veya bulutlanmak demektir. Su sanatıdır.

Kündekari: Ahşapları birbirlerine çivisiz ve yapıştırıcısız olarak birleştirme sanatıdır. (Günümüzde parkeciler bu sistemi kullanır)

- Beyşehir Eşrefoğlu Camii ve

- Kütayha Döner Camii Kündekari sistemi ile yapılmışlardır. Tek bir tane çivi bile kullanılmamıştır.

Çinicilik: Osmanlı devletinde çinicilik sanatının yapıldığı yerler: İstanbul, İznik, Kütahya ve Diyarbakır önemli çini merkezleridir. (Dünyanın en pahalı ve en iyi çinisini İznik yapıyor)

Halıcılık: Osmanlı devletinde halıcılığın merkezleri: Bünyan (Kayseri), Uşak, Hereke(Kocaeli), Gördez(Manisa), Kula (Manisa), Isparta önemli halı merkezleridir.

SANAT DALLARINDAN KPSS'DE BİR SORU GELECEK

NOT: Sedef, vitray, telkari, malakari, maden işlemeciliği, oymacılık ve kakmacılık diğer gelişen sanat dallarıdır.

E) SPOR

- Osmanlı devletinde ilk güreş tekkesini açtıran Orhan Bey'dir. Sultan Abdülaziz ve IV. Murat güreşçi padişahlardır.
- Adalı Halil ve "Korkunç Türk" lakaplı Koca Yusuf önemli güreşçilerdir.
- Kırkpınar Yağlı güreşleri ise, I. Murat'tan itibaren Edirne'de bir gelenek haline gelmiştir.
- Osmanlı ok atıcılarına "Kemankeş" denilmiştir.
- Hünerli at binicilerine "Cündi" denilmiştir.
- Osmanlı devletinde müfredata giren ilk spor dersi "Jimnastik" tir.
- Osmanlı devletinin ilk beden eğitimi öğretmeni "Mehmet Faik Üstün İdman" dır.

NOT: "KPSS" Osmanlının tek olimpiyatlar ise, 1912 Stockholm olimpiyatlarıdır. Ayrıca Osmanlı Devleti I. Dünya savaşına neden olduğu gerekçesiyle 1920 yılında Belçika'nın Anvers kentinde yapılan olimpiyatlara çağırılmamıştır.

9) YAZI DİL VE EDEBİYAT

Osmanlı devletinin resmi dili Türkçedir. (1876 Anayasası)

a) Yazılı Edebiyat

- Baki, Avni (Fatih Sultan Mehmet), Muhipbi (Kanuni), Nebi, Nabi, Nedim, Fuzuli ve Nefi ***KPSS** (Sihamı kaza adlı eser Nefi'ye aittir."Kaza otları" anlamına gelir.) Nefi ünlü hiciv şairidir.

b) Sözlü Edebiyat

- Sonu oğlu ile biten herkes sözlü edebiyatçıdır.
- Dadaloğlu, Köroğlu, Bayburtlu Zihni, Erzurumlu Emrah (Kul Emrah), **KPSS** Karacoğlan (17.yy da yaşamış ozandır) Mezarı 2014'te Karaman'da bulunmuştur. **KPSS**

c) Tasavvuf Edebiyatı

- Kaygusuz Abdal ve Pir Sultan Abdal ünlü tasavvuf edebiyatçılarıdır.

Kültür ve Medeniyetten Çıkabilecek 20 Soru
1. Acemi oğlanlar ocağından usta birliklerine geçmeye ne isim verilir?
2. Osmanlı devletinde şehzadelerin 7 yaşına geldikleri gün ilk aldıkları derse ne ad verilir?
3. Gelirleri doğrudan devlet hazinesine aktarılan topraklara ne isim verilir?
4. Siyam – ı Kaza kimin eseridir?
5. Hattatların kıblesi kimdir?
6. Mostar köprüsünün mimari kimdir?
7. Osmanlı ordusunda bekar erkeklerin oluşturduğu askeri birliğe ne isim verilir?
8. İstanbul'un belediye işlerinden sorumlu kimdir?
9. İltizam sisteminde vergi gelirlerinin ömür boyu birine verilmesine ne isim verilir?
10. Osmanlı devletinde evliliklerin neden çift yapıldığı ve çift evliliklerden doğan çocukların mirasçılık durumlarını kaydedildiği defterlere ne isim verilir?
11. Fethedilen herhangi bir bölgenin sosyo ekonomik yapısı nişancının tuttuğu hangi deftere kaydedilir?
12. Sadrazam Serdarı Ekrem ünvanıyla sefere çıktığında yerine kimi bırakır?
13. Hamidiye Etfal ne demektir?
14. Minyatürü portre görünümüne geçiren kimdir?
15. Osmanlı devletinin ilk Camii sinin adı nedir?
16. Medreseden mezun olan bir öğrenci mühendis olmak isterse nereye gitmek zorundadır?
17. Osmanlı tarihinde roket ile uçan ilk bilim insanı kimdir?
18. Mücerretname ve Kitabül Cerrahiyetül Haniyye'nin yazarı olup Osmanlı devletinin ilk ve en ünlü cerrahı kimdir?
19. Keşfi zünun ve Cihannüma kimin eseridir?
20. Osmanlı devletinde mühür sanatıyla uğraşanlara ne isim verilir?
21. Osmanlı devletinde gelirleri en üste giderleri en alta düşürmeye yarayan ekonomik anlayışın ismi nedir?

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ (1299 – 1453)

a) Osman Bey

- 1298' Bizans'tan Karacahisar'ı aldı.
- 1302'de Koyunhisar savaşını kazandı. (Koyunhisar savaşının diğer adı: Bafeon Savaşı) (Ayrıca bu savaş ilk Osmanlı – Bizans savaşıdır)

KPSS =>

- Savaş sonrası Bilecik alındı ve merkez yapıldı. Buradaki demir madeni işlenerek ordunun silah ihtiyacı karşılandı.
- İlk defa vergi alındı.
- İlk kadı ataması yapıldı. (Dursun Fakih)
- İlk para basıldı. (Akçe – Bakır Para)

NOT: Çağdaş demek. Aynı zaman dilimi içerisinden bulunan devletler çağdaş devlettir.

Osmanlı Devleti'nin Kısa Sürede Büyüme Nedenleri

- Bizans içindeki tahta kavgaları

KPSS =>

- Bizans tekfurlarının merkezi dinlememesi. (Tekfur = Bizans Valisi) **KPSS**
- Avrupa'nın büyük güçleri olan Fransa ve İngiltere'nin Yüzyıl savaşlarında birbiriyle savaşması.
- Osmanlı devletinin merkezi otoritesinin güçlü olması.
- Osmanlıda yetenekli padişahların tahta çıkması.
- Tımar, iskan ve istimalet politikasının uygulanması.
  - Tımar: Göçebe Türkmenleri yerleşik yaşama geçirmek.
  - İskan: Göçebe Türkmenleri feth ettiğimiz yerlere göç ettirmek.
  - İstimalet: Kalp kazanmak. **KPSS**

KPSS =>

- Anadolu beylikleri ile başlarda iyi geçinilmesi.
- Müdara uygulanması.

KPSS =>

KPSS =>

NOT: Osmanlı devleti kuruluş yıllarında özellikle Bizans tekfurları ile "görünüşte dostça geçinme" anlamına gelen "Müdara" yı uygulamıştır.

- Güçlü bir orduya sahip olunması
- Balkanların siyasi ve dini açıdan bölünmüş olması.
- Gaza ve cihat faaliyetlerinin yoğun olması.

Osmanlı Devleti'ne Kurulurken Destek Verenler

- Gazian – ı Rum (Anadolu Gazileri) => KPSS'de soruldu.
- Abdalan – ı Rum (Dervişler – Ozanlar)
- Bacıyan – ı Rum (Anadolu Kadınları)
- Ahiler
- Alperenler

Rum: Anadolu demektir

b) Orhan Bey

Osman Bey Bursa'yı kuşattı ama vefat etti.

- 1326'da Bursa feth edilerek başkent yapıldı. (Bizans'ın 3 önemli şehrinden biri olan Bursa alındı. Geriye 2 tane şehir kaldı. İstanbul ve Edirne. Bizans Bursa'yı almak için 3 yıl hazırlık yaptı.
- 1329'da Bizans ile Palekanon savaşı (Maltepe veya Eskihisar savaşı kazanıldı) İznik alınarak başkent yapıldı.

Orhan Bey Zamanında Yaşanan Diğer Gelişmeler

KPSS =>
- ❖ İlk defa Anadolu'daki bir Türk devletine son verildi. (Karesioğulları) [Karesioğulları savaş yapılmadan alındı. Kardeşlerin birine yardıma giden Osmanlı 2 kardeşinde şehit olduğunu gördü ve tahtın başka varisi olmadığı için Karesioğullarını topraklarına kattı] **KPSS**
- ❖ Karesioğullarının alınması "Anadolu Türk Siyasi" birliğinin sağlanması için atılmış ilk adımdır. (Son adım ise Dulkadiroğulları'ının alınmasıdır.)

KPSS =>
- ❖ Karesioğulları alınınca İlk defa Rumeli'ye geçildi ve Çimpe Kalesi alındı. **KPSS**
- ❖ İlk defa bir padişah Sultan ünvanını kullandı. (Sültanül Gazat = Gazilerin Sultanı)
- ❖ İlk tersane açıldı. (Karamürsel)
- ❖ İlk bedesten (ticaret merkezi) açıldı. (Bursa)
- ❖ İlk medrese açıldı. (İznik Medresesi)
- ❖ İlk müderris ataması yapıldı. (Davud – u Kayser)
- ❖ İlk Cami yapıldı. (Hacı Özbek Cami) (İznik)
- ❖ İlk devşirme (gayrimüslim) bir hatunla evlenildi. Haseke Sultan Nilüfer Hatun (Haseke denmesinin sebebi erkek çocuk doğurması)
- ❖ İlk defa imarethane (aş evi) açıldı. (Bursa Nilüfer Hatun İmarethanesi)
- ❖ İlk defa kul sistemi uygulandı. (Kul Sistemi: Gayrimüslimler devlette görev almaya başladı)
- ❖ İlk defa bütçe yapıldı.
- ❖ İlk defa gümüş para basıldı (Akçe)
- ❖ İlk defa ordu kuruldu (Yaya ve Müsellem)
- ❖ İlk defa Divan – ı Humayun kuruldu.
- ❖ İlk vezir ataması yapıldı. (Alaaddin Paşa)
- ❖ İlk defa iskan politikası uygulandı.
- ❖ İlk defa Tımar sistemi uygulandı.
- ❖ İlk defa güreş tekkesi açıldı.

KPSS => **NOT:** Gelibolu Fatihi veya Rumeli Fatihi olan adam "Süleyman Paşa" dır. (Orhan Bey'in kardeşidir)

c) I. Murat

- Ahiler'den Ankara'yı aldı. (Ankara Orhan Bey döneminde de alınmış ancak kısa bir süre sonra tekrar kaybedilmiştir.)
- Germiyanoğulları'nın toprakları çeyizle, Hamitoğulları'nın toprakları ise parayla satın alındı.
- 1363'te Sazlıdere Savaşı ile Edirne feth edilip başkent yapıldı.
- 1364'te <u>ilk Osmanlı – Haçlı savaşı</u> olan Sırp Sındığı Savaşı (I. Çirmen zaferi) yapılıp kazanıldı. [Sırpsındığı = Sırp kırıldığı demektir]
- 1371'de Sırplar, II. Çirmen'de mağlup edildi. (Bu savaş sadece Sırplara karşı kazanılmıştır. Haçlı ordusuna karşı değil)
- 1388'de Ploşnik'te Osmanlı öncü birliği bozguna uğradı.

KPSS =>
- 1389'da Papa'nın çağrısı üzerine toplanan <u>ilk büyük haçlı</u> ordusuna karşı I. Kosova Savaşı kazanıldı. (Aklında şöyle kalsın I. Murat I. Kosova – II. Murat II. Kosova)

Haçlıların bu çağrısına kimler uydu.

- ⇨ Macar => Leh
- ⇨ Rum => Bulgar
- ⇨ Sırp => Arnavut
- ⇨ Venedik => Makedon
- ⇨ Ceneviz => Malta

Ayyıldızlı Türk Bayrağımızın şekli I. Kosova savaşında belli olmuştur. (Kurtuluş veya Çanakkale savaşı değil) KPSS

KPSS => **NOT:** Osmanlı devleti tarihinde ilk top I. Kosova savaşında kullanıldı. <=KPSS

Bu savaş sonunda I. Murat şehit edildi. Bu olay Osmanlı tarihinde ilk ve sondur. Ayrıca bu olaydan sonra Osmanlı protokol kanunları değişerek padişahlara belirli bir mesafeye kadar yaklaşmak yasaklanmıştır. (11 mt) [Miloş Obiriç = Sırp Kahraman]

I. Murat Zamanında Yaşanan Diğer Gelişmeler

KPSS =>

- ❖ İlk defa Enderun Mektebi (Edirne'de) kuruldu.
- ❖ Kazaskerlik, defterdarlık ve sadrazamlık makamları kuruldu. (defterdarlık: maliye teşkilatı)
- ❖ İlk defa Kapıkulu Ocağı kuruldu. Bu ocağa bağlı Yeniçeri, Topçu ve Acemioğlanlar Ocağı kuruldu.
- ❖ Sistemli tımar ve iskan politikası uygulandı. (Sistemli hale getiren I. Murat. İlk defa Tımar sistemini getiren Orhan Bey)
- ❖ İlk defa veraset sisteminde değişiklik oldu. (Ülke hükümdar ve oğullarının anlayışı gitti)
- ❖ Kapıkulu ocağının asker ihtiyacını karşılamak amacıyla Mevlana Rüstem'in önerisiyle her 5 esir erkekten birinin askere alındığı "Pençik Sistemi" hayata geçmiştir.
- ❖ İlk defa bir padişah "Han ve Hüdavendigar" ünvanlarını kullanmıştır.
- ❖ İlk defa Rumeli Beylerbeyliği kurulmuştur. (Lala Şahin Paşa = İlk Rumeli Beylerbeyliği)
- ❖ Rumeli Beylerbeyliğinin merkezi Manastır'dadır. (Makedonya)

d) Yıldırım Bayezit

NOT: Yıldırım Bayezit "Yıldırım" ünvanını Karamanoğulları ile yapılan "Frenk Yazısı" savaşında elde etmiştir. Karaman bölgesinin geneline = Frenk denir.

NOT: Dulkadiroğulları'ndan Elbistan'ı almamız ilk defa Osmanlı – Memlük ilişkilerini bozmuştur.

KPSS =>

- Anadolu Türk siyasi birliğini geniş ölçüde sağlayan ilk Osmanlı padişahıdır.

KPSS =>

- Osmanlı devletinin ilk hastanesi => İlk defa Bursa'da hastane açtırmıştır. (Bursa'nın yıldırım ilçesi) (Osmanlı devletinin ilk darüşşifası)
- İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır. "4 defa kuşatmıştır" (1391-1393-1396-1401)
- Kuşatmaya yardımcı olması için "Güzelcehisar (Anadolu Hisarını)" yaptırmıştır. Dört kuşatmanın başarısız olmasında:

- ❖ Karamanoğullarının oğullarının iki kere isyan etmesi
- ❖ Haçlılar ile Niğbolu Savaşı'nın çıkması.

NOT: Haçlılar ile yapılan bu savaşı Osmanlı Devleti kazandı. Bu savaşın ganimetleri ile Bursa Ulu Cami'nin inşaatına başlanmıştır. (Bursa Ulu Cami'nin mimarlığını Ali Neccar yapmıştır.)

NOT: Niğbolu savaşı sonunda halife Yıldırım Bayezid'e "Anadolu Diyarının Sultanı" anlamına gelen "SİR (Sultan – ı İklimi Rum)" ünvanını vermiştir.

Esen Buga = Yıldırım'ı savaş meydanında esir alan komutandır

- ❖ 1401'de Timur'un Sivas'ı işgal etmesi.

Bu yukarıdaki 3 madde İstanbul kuşatmasının geri çekilmesinin sebebidir.

1402 Ankara Savaşı

Nedenleri

- ❖ Anadolu beyliklerinin ve Akkoyunluların Timur'u Anadolu'ya gelmesi konusunda kışkırtması.
- ❖ Timur'dan kaçan beylerin Osmanlı Devleti'ne sığınması
- ❖ İki liderin birbirlerini savaşa tahrik eden mektuplaşmaları.
- ❖ İkisinin de Türk dünyasının lideri olmak istemesi.
- ❖ Timur'un Sivas'ı işgal etmesi.

Sonuçları

- ❖ Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- ❖ İstanbul'un alınması 50 yıl gecikti.
- ❖ Anadolu tahrip edildi.
- ❖ İlk defa bir Osmanlı padişahı düşmana esir düştü.
- ❖ Fetret Devri'ne (Fasıla – o Saltanat) girildi (1402 – 1413)
- ❖ Mustafa Çelebi, Timur tarafından Semerkant'a götürüldü.

Timur'a Esir Düşenler

- Y.Bayezid
- Maria (Sırp Eşi)
- Devlet Hatun (Gerçek Eşi)
- Mustafa (Oğlu)

e) Çelebi Mehmet

KPSS =>

- Fetret Devri'ni sona erdirdiği için Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu olarak adlandırılır.
- Venedik ile ilk deniz savaşı (Çalı Bey Savaşı) yapılmıştır.
- Osmanlı tarihinin ilk dini nitelikli toplumsal ayaklanması olan "Şeyh Bedrettin" isyanı çıkmıştır. (Türk tarihinin ilk ayaklanması ise "Baba İshak" ayaklanmasıdır.)
- Düzmece Mustafa isyanı çıkmıştır. İsyanı bastırılan Mustafa Bizans'a sığındı ve II. Murat zamanında bir kez daha isyan etti. II. Murat Mustafa'yı yakalatıp idam ettirdi.

f) II. Murat

- Macarlar'la Kuruluş Dönemi'nin en kötü antlaşması olan Edirne Segedin Antlaşması'nı imzaladı. Bu antlaşmaya göre Osmanlı Devleti ile Macaristan arasında on yıl boyunca savaş yapılmayacak kararı alındı. Bunun üzerine II. Murat tahtı 12 yaşındaki oğlu II. Mehmet'e (Fatih Sultan Mehmet) bıraktı.
- İlk yeniçeri isyanı olan "Buçuktepe" isyanı çıktı.
- 1444'te Osmanlı Devleti Haçlıları "Varna Savaşı" nda mağlub etti.
- 1448'de Osmanlı Devleti Haçlıları "II. Kosova savaşı" nda bir kez daha mağlub etti. Bu savaşın sonuçları ise şunlardır:
  - Bu savaş sonunda Balkanlar kesin Türk yurdu haline gelmiştir.
  - II. Kosova savaşı ile Miryakefalon savaşı sonuçları açısından benzerlik gösterir.
  - Türkler 1683'e (II. Viyana Kuşatmasına) kadar taarruza, Avrupalılar ise savunmaya geçmiştir.

Kuruluş Dönemi Osmanlı Devleti – Haçlı Savaşları Şifresi		
1364	**S** ırpsındığı	**DİKKAT** Ankara savaşı Haçlılar ile değil Timur ile yapılmıştır. Buraya yazılmasının nedeni şifrelemeye uygun olması içindir.
1389	**I** . Kosova	
1396	**N** iğbolu	
1402	**A** nkara	
1444	**V** arna	
1448	**II** . Kosova	

NOT: Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde Haçlılar ile yaptığı savaşlar SINAV II olarak kodlanır.

KURULUŞ DÖNEMİNDEN 1 TANE SORU GELİYOR KPSS DE

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELME DÖNEMİ

(1453 – 1579)

1) FATİH SULTAN MEHMET

NOT: Fatih 7 dil bilmektedir. Kendisi Avni mahlasıyla şiirler yazmıştır. Dünyaca ünlü "Batlamyus" haritasını tercüme ettirmiştir.

a) İstanbul'un Fethi'nin Nedenleri

- Toprak bütünlüğünü sağlamak.
- Boğazlara ve İpek Yolu'na hakim olmak.
- Bizans ve Anadolu beyliklerinin iş birliği içinde olması.
- Bizans'ın Haçlı seferlerine sebep olması, şehzadeleri kışkırtması.

KPSS => - İstanbul'un bilim ve kültür merkezi olması. (İstanbul'un Fethi'nin hem neden – hem sonuçtur)

- Hz. Muhammed'in hadisi.

b) Fetih İçin Osmanlı Devleti'nin Yaptığı Hazırlıklar

- Şahi topları döküldü. (Şahi = Padişaha ait olan) Bu topları döktürmek için Macaristan'dan "Urban" diye bir adam getirildi.
- Mancınık ve hareketli kuleler inşa edildi.
- 400 parçalık donanma hazırlandı.
- Avrupa devletleri ve Anadolu beylikleriyle saldırmazlık antlaşmaları imzalandı.
- Boğazkesen (Rumelihisarı) yapıldı.

KPSS => - Silivri ve Vize kaleleri alındı.

c) Bizans İmparatorluğu'nun Aldığı Önlemler

- Grejuva ateşi çoğaltıldı. (Rum ateşi demektir) (Denizin üzerinde veya suyun üzerinde belirli bir süre yanan toptur.)
- Haliç'e zincir çekildi
- Avrupa'dan yardım istendi.
- İstanbul surları güçlendirildi.
- İşin ciddiyetini anlayan Bizans imparatoru Papa'dan yardım istedi.

KPSS => **NOT:** Fetih öncesi Bizanslı yüksek dereceli devlet memur **"Grivas Notaras"** "İstanbul'da Kardinal külahı görmektense, Osmanlı sarığı görmeyi tercih ederim" demiştir. <= KPSS

d) Fethin Sonuçları — Fetih Tarihi: 29 Mayıs 1453

- II. Mehmet Fatih ünvanını aldı. Ayrıca Anadolu'nun "Kralı anlamına gelen" "Rum Kayser" ünvanını aldı.
- Kuruluş dönemi bitti, Yükselme Dönemi başladı.
- Anadolu ve Rumeli arasındaki toprak bütünlüğü sağlandı.
- Boğazlar ve İpek Yolu Osmanlı Devleti'nin eline geçti. Bunun üzerine:
  - Avrupalı devletler Coğrafi keşifleri başlattı.
  - Ortaçağ kapandı, Yeniçağ başladı.
  - Feodalite zayıflamaya başladı. (Topların surları yıkabileceğinin anlaşılmasıyla)
  - İstanbul'dan kaçan bilim insanları İtalya'ya giderek Rönesans'ın başlamasına neden oldu.

Dünya tarihinde çağların ayrılması ise:

- 375 Kavimler göçü yerine – 395 Romanın ikiye ayrılması (Orta Çağ – Yeni Çağ arası)
- 1453 İstanbul'un Fethi yerine – 1492 Coğrafi keşifler diyorlar. (Yeni Çağ – Yakın Çağ arası)
- 1789 Fransız ihtilal'inde ise hemfikiriz.

NOT: Fatih Sultan Mehmet irili ufaklı 17 ülke fethetmiştir. Ayrıca Fatih'in alamadığı diğer her yeri Kanuni almıştır.

e) Diğer Fetih Hareketleri

Anadolu	Balkanlar	Denizler
- Candaroğulları'ndan Sinop – Samsun alındı. - Karamanoğulları'ndan Konya–Karaman alındı. - Trabzon Rum İmparatorluğuna son verildi. Mora Yarımadası alındı (Bizans'ın tekrar dirilme umutları sona erdi) - Cenevizlilerden Amasra alındı.	- Sırbistan alındı. (Belgrad hariç) - Bosna – Hersek – Arnavutluk alındı. - Mora Yarımadası alındı. - Eflak – Boğdan (Memleketeyn) alındı.	- Ege adaları alındı. - Yunan adaları alındı. - Bozcaada-Gökçeada alındı. - Rodos kuşatıldı ancak alınamadı. - KIRIM alındı. (Karadeniz Türk Gölü haline geldi) ⇧ KPSS

NOT: Fatih Sultan Mehmet'e yaptığı bu seferlerden dolayı Sultan'ül Bahreyn ünvanı verilmiştir.

Hakanül Bahreyn [İki deniz ve iki karanın Hükümdarı]

NOT: Fatih döneminde Hicaz su yolları sorunu yüzünden Memlükler ile ilişkiler gerilmiştir. (İlk Osmanlı – Memlük ilişkilerinin bozulması Yıldırım Bayezit zamanındadır.)

Su sorunu yolları: Hacca giden Surre alayımız çöllerden geçerken Memlüklülerin su yollarını tamir etmemesinden dolayı şehit olmuşlardır.

NOT: Fatih Sultan Mehmet Akkoyunlular'ı Otlukbeli Savaşı'nda Mağlub ederek Doğu Anadolu'yu egemenliği altına almıştır.

KPSS => **NOT:** Ali Kuşçu Otlukbeli savaşının ardından, Otlukbeli savaşına ithafen yazdığı astronomi eserini "Fethiye" adıyla Fatih Sultan Mehmet'e sunmuştur.

f) Diğer Gelişmeler

- ❖ Topkapı Sarayı alındı. Ayasofya Kilisesi, Cami'ye çevrildi. (Ayasofya Camisi 1935'ten beri müze olarak kullanılır)
- ❖ İlk altın para (Sikke – i Hasene) basıldı.
- ❖ İlk defa müsadere sistemi uygulandı. (İlk müsadere uygulanan kişi "Çandarlı Halil Paşa" dır)
- ❖ İlk defa iltizam sistemi uygulandı.

KPSS => ❖ Cülus bahşişi yasalaştı. => FSM'nin getirdiği hükümdarlık alametidir.

- ❖ Divan'a Nişancı atandı.
- ❖ Örfi hukuk kuralları yazılı hale getirildi. (Kanunname – i Ali Osman) => Büyük Osmanlı Kanunları (Devletin Beka'sı için kardeş katli vaciptir ibareside burada yazar)

❖ Sahn – ı Seman Medreseleri ile Tetimme Medreseleri açıldı. (Tetimme, Sahnı Seman'a öğrenci yetiştirir.)

NOT: Fatih İtalya'nın Otranto Limanını da feth etmiştir.

NOT: Osmanlı devletinde ilk imtiyaz Venedik'e verildi. Buna istinaden otomatikman

- İstanbul'da elçilik açma hakkını elden eden ilk devlet "Venedik" tir.
- Venedik elçisine "Balyos ve Baylos" denir.

2) II. BAYEZİT (1481 – 1512)

- Osmanlı devletine iç sorunken bir dış sorun haline gelen ilk mesele (Cem Sultan olayı)
- Karamanoğulları'na tamamen son verildi.
- 1511'de "Şah Kulu" isyanı çıktı

NOT: Bir isyan "şah, şeyh, baba ve dervişle" gibi kelimler ile başlıyorsa bu isyanlar dini niteliklidir.

NOT: Bu dönemde "Küçük kıyamet" olarak adlandırılan İstanbul depremi yaşanmıştır.

- Rönesans sanatçısı "Leonardo da Vinci" boğaziçine bağlayan bir köprü yapma isteğini II. Bayezit'e mektupla bildirdi. (II. Bayezit bu isteği reddetmiştir)
- Kemal Reis İspanya'ya giderek zulüm gören Yahudi ve Müslümanları İstanbul'a getirdi.
- II. Bayezid dönemi yaşanan sorunlardan dolayı yükselmenin içinde bir duraklama dönemi olarak tarihe geçti.

NOT: Zorla tahtan indirilen ilk Osmanlı padişahı "II. Bayezit" tir.

KPSS => **3) YAVUZ SULTAN SELİM (1512 – 1520)**

(8 YILA 80 YILLIK İŞ SIĞDIRMIŞ PADİŞAHTIR)

- Tarihçiler tarafından "8 yıla 80 yıllık iş sığdırmış padişah" olarak nitelendirilir.

KPSS =>

- İlk defa Bozoklu Celal tarafından Tokat'ta, Celali isyanları başlamıştır. (İlk Celali isyanı)
- Yavuz Sultan Selim Doğu siyaseti için "Heşt Behişt (Sekiz Cennet)" adlı kitabın yazarı "İdris – i Bitlisi" okumuştur. (=> Bir diğer kitabıda "Selimname"dir)
- 1514'te İran (Safevi) ile Çaldıran Savaşı yapıldı. Savaşın başarılı olmasının tüfekli askerlerin etkisi büyük olmuştur.

KPSS =>

- 1515'te Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğulları'na son verildi. Böylece <u>Anadolu Türk siyasi birliği kesin</u> olarak sağlandı.

KPSS =>

- 1516'da Memlüklerle Mercidabık Savaşı yapıldı. Halife esir alındı. Ayrıca Yavuz Sultan Selim Şam'da "Muhyiddin Arabi" nin mezarını buldurup üzerine türbe ve külliye yaptırdı. (Ahmet yesevinin mezarını bulduran ise Timur'dur)

Hadimül Haremeyn Yavuz'un ünvanı

- 1517'de Memlüklerle Ridaniye Savaşı yapıldı. Savaşın sonuçları ise şunlardır;

Ridaniye Savaşı devam ederken Avrupa'da yaşanan eş gelişme "**Reform" (Martin Luther)** dur.

- <u>Halifelik</u> Osmanlı Devleti'ne geçti. Böylece teokratik devlet anlayışı güçlendi.
  → Osmanlı Devletinin ilk halifesi Yavuz Sultan Selim'dir
- Baharat yolu Osmanlı Devleti'nin eline geçti.
- Kutsal emanetler İstanbul'a getirildi.
- Mısır'ın hazineleri İstanbul'a getirildi. (17 gemi altın getirildi)

NOT: Yavuz "Kim ki torunlarımdan benim kadar hazineyi doldurursa kapılar onun mührüyle, doldurulmazsa benim mührümle mühürlenmeye devam edecek" demiştir.

Mekke ve Medine'yi aldıktan sonra bu ünvanı almıştır.

4) KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN (1520 – 1566)

KPSS => **NOT:** Osmanlı tarihinde en uzun süre tahtta kalan Osmanlı padişahıdır. "Muhibbi" mahlasıyla şiirler yazmıştır.

- Kanuni tahta çıkar çıkmaz, Canberdi Gazali, Ahmet Paşa (Memlük Devleti'ni tekrar diriltmek için yapılan isyanlar) ve Baba Zünnun, Kalender Çelebi isyanları ile uğraştı.
- 1521'de Belgrad alındı.
- 1526'da Osmanlı Devleti Mohaç Meydan Muharebesi'yle (3M) Macaristan mağlup edildi. (Dünyanın en kısa süren ova savaşıdır. 2 saat sürmüştür. 83bin Macar askeri öldürüldü)
- 1529'da tarihimizde ilk defa Viyana kuşatıldı. (I. Viyana kuşatması)
- 1532'de Alman seferine çıkıldı ancak Osmanlı Devleti'nin önüne bir kuvvet çıkamadı. Roma – Germen İmparatoru Şarlkenin elindeki Fransa Kralı I. Fransuva serbest bırakıldı.

KPSS => - 1533'de Avusturya Kralı (Arşidük'ü) ile Osmanlı Devleti arasında <u>İstanbul Antlaşması</u> imzalandı. Böylece Avusturya Arşidükü Osmanlı Devleti'nin sadrazamına eş sayıldı. Böylece Orta Avrupa'nın siyasi üstünlüğü Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

NOT: 1606 Zitvatorok Anlaşması'na kadar Orta Avrupa'da Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü devam etti.

- 1535'te Fransa'ya kapitülasyon verildi. (Nedeni: Fransa'ya Avrupa – Hristiyan haçlı birliğinden ayırmak ve akdeniz ticaretini canlandırmak)

KPSS => - 1538'te Haçlılarla Preveze Deniz Savaşı yapıldı. Böylece Akdeniz bir Türk gölü haline geldi. (28 Eylül 1538) => Günümüzde bu tarih donanma günü olarak kutlanır.

(Bu seferi yapan Barbaros Hayrettin Paşadır. Denizde turan taktiği uygulamıştır)

NOT: Preveze Deniz Savaşı'nın yıl dönümü (28 Eylül 1538) ülkemizde "donanma günü" olarak kutlanmaktadır.

- 1555'te ilk defa İran'la "Amasya Anlaşması" imzalandı. (=> Son Osmanlı – İran anlaşması "Karden" anlaşmasıdır.)
- 1560'da Haçlılarla Kuzey Afrika egemenliğini pekiştiren Cerbe Deniz Savaşı yapılıp kazanıldı.
- 1566'da Zigetvar Seferi yapıldı. (Kanuni'nin son seferidir)

5) SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ

KPSS => - Kanuni, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde <u>Sadrazamlık</u> yaptı.

KPSS => - 1571'de Kıbrıs alındı. Kıbrısın alınmasına tepki gösteren Haçlılar İnebahtı'da Osmanlı Devleti'nin donanmasını yaktı. Don Kişot'un yazarı Cervantes'de bu savaş sırasında elini kaybetti.

NOT: II. Selim ordunun başında sefere çıkma geleneğini terk eden ve İstanbul'da ölen ilk padişahtır.

<u>Kanuni Zamanında</u>

Hindistandaki Gücerat Sultanlığının Portekiz'liler karşısında Osmanlı devletinden yardım istemesi üzerine Hindistan üzerine 4 sefer yapıldı. Bu seferlerin başarısız olmasının sebepleri;

1. Coğrafi açıdan uzaktır.
2. Seferlere gereken önem verilmemesi
3. Okyanusa dayanıklı geminin olmaması.
4. Gücerat sultanlarının bize yardım etmemesi.

NOT: Bu dönemde Rodos, Cezayir, Tunus, Fas gibi yerler himayemiz altına girdi.

KPSS =>	Osmanlı Devletinin Donanmasının Yakıldığı Yerler		
	1571	İnebahtı	Haçlılar
	1770	Çeşme	Rusya
	1827	Novarin	Avrupa Devletleri
	1853	Sinop	Rusya

Sokullu Mehmet Paşa'nın Projeleri;

1) Don Volga Irmakları'nı Birleştirme Projesi

Amaçları:

- Rusların Güney'e inmesini engellemek.
- Kırım'ı korumak
- Orta Asya Türkleriyle bağlantı kurmak.
- İran'ı kontrol etmek.

NOT: Irmakları birleştirme projesi Mimar Sinan'a verildi. Ancak vefatı nedeniyle ve Kırım Hanları'nın isteksizliği yüzünden bu proje yapılamadı. 1956'da Rusya tarafından Don ve Volga ırmakları birleştirild

2) Süveyş Kanalı Projesi

Baharat Yolu'na tekrardan işlerlik kazandırmak amaçlandı.

NOT: Süveyş Kanalı Fransa ve İngiltere'nin iş birliği sonucu 1869'da açılmıştır.

3) Marmara – Karadeniz Projesi => Günümüzün "Kanal İstanbul" Projesidir.

Bu proje ile Akdeniz ve Karadeniz birleştirilip donanma için alternatif bir yol amaçlanmıştır.

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

(DURAKLAMA DÖNEMİ) (1579 – 1699)

NOT: Osmanlı devleti aydınları bu döneme" Tereddi ve Tagayyür" dönemi demişlerdir.

⇩ ⇩

Bozulma ve Yozlaşma

Duraklama Dönemi'ne Girilmesinin Nedenleri

- ❖ Merkezi otoritenin bozulması.
- ❖ Küçük yaşta çocukların tahta çıkması. => En küçük yaşta tahta gelen Osmanlı Padişahı 4. Mehmettir. (6 yaşında çıktı)
- ❖ Saray kadınlarının devlet yönetimine karışması.
- ❖ Saray masraflarının artması.
- ❖ Rüşvet ve iltimasın artması.
- ❖ Ganimet gelirlerinin azalması.
- ❖ Savaşların uzun sürmesi ve mağlubiyetlerin artması.
- ❖ Beşik ulemalığı sistemini getirilimesi. (Alimin oğlu alimdir anlayışı)
- ❖ Medreselerden pozitif bilimlerin çıkarılması.
- ❖ Kapitülasyonların yaygınlaşması.
- ❖ Sık padişah değişikliği

KPSS =>

- ❖ Doğal sınırlara ulaşılması. (Bu iç neden değil dış nedendir) (Doğal sınır derken önümüze dağ, deniz gibi engeller çıkması)
- ❖ Askerin "Ocak devlet içindir" anlayışını terk etmesi.
- ❖ Avrupanın bilimsel ve teknolojik olarak gelişmesi
- ❖ Tımar sisteminin bozulması.

SİYASİ OLAYLAR		
1590	Ferhat Paşa	Osmanlı – İran -> Doğu'da en geniş sınırlara ulaşıldı.
1606	Zitvatorok Anlaşması	Osmanlı-Avusturya-> Osmanlı Devleti'nin Orta Avrupa'daki siyasi üstünlüğü sona erdi.
1621	Hotin Seferi	Lehistan üzerine yapıldı. Sefer sonunda II. Osman ilk defa Yeniçeri Ocağını kaldırmayı düşündü.
1639	Kasr – ı Şirin	Osmanlı-İran-> Günümüz İran sınırları hemen hemen belli oldu.
1645		Osmanlı-Venedik-> Venedik'e ait Girit Adası kuşatıldı.
1664	Vasvar Antlaşması	Osmanlı-Avusturya-> XVII. Yüzyılda Avusturya'ya karşı son kazançlı antlaşma yapıldı.
1669		Osmanlı-Venedik-> Girit adası feth edildi. (24 senelik kuşatma sonunda)
1672	Bucaş Anlaşması	Osmanlı-Lehistan-> Osmanlı Batı'da en geniş sınırlara ulaştı.
1683 – 1699	Lehistan Malta Venedik Avusturya Rusya — Kutsal İttifak Devletleri	NOT: MEB'e göre Malta var. Aöf'ye göre yok. 5 devletin 5i verilirse malta. Alakasız bişey verirse ise cevap odur. Osmanlı-Kutsal İttifak Osmanlı Devleti kaybetti. Zenta Savaşı'nı Osmanlı Devleti kaybetti.
1699	Karlofça Antlaşması	Osmanlı-Kutsal İttifak (Rusya hariç)
1699	Karlofça Anlaşması	İlk defa batı'da geniş ölçüde toprak kaybedildi. (Rusya bu anlaşmayı imzalamadı. Rusya ile 1 sene sonra İstanbul Anlaşması imzalandı. Azak kalesi Ruslara verildi. Böylece Rusya tarihidnde ilk defa Karadenize inme fırsatı elde etti.

KPSS =>

KPSS =>

XVII. YÜZYIL İSYANLARI

a) İstanbul (Merkez – Yeniçeri) İsyanları

Nedenleri

- "Ocak devlet içindir" anlayışının askerlerce değiştirilmesi (Devlet, ocak içindir anlayışının gelmesi)
- Cülus ve ulufelerin düşük ayarda verilmesi ya da geç ödenmesi.
- Merkezi otoritenin bozulması.

Olayları

- "Vakayi Vakvakiye" (Çınar Vakası) (IV. Mehmet zamanında 30'a yakın devlet adamının öldürülmesi)
- II. Osman'ın öldürülmesi (Osmanın uykundan kaldırılarak meyhanecilerin önünde sürüklenmesi……)

b) Celali (Anadolu) İsyanları

Nedenleri

- Köylünün ağır vergileri ödeyememesi.
- Devletin eyaletlerdeki merkezi otoriteyi kaybetmesi.
- Tımar sisteminin bozulması, iltizam sisteminin yaygınlaşması.
- Bölge yöneticilerinin halka kötü davranması.

İsyanlar

- Gürcü Nebi
- Kalenderoğlu
- Canbulatoğlu

İlk Celali İsyanı "Yavuz Sultan Selim" zamanında çıkmıştır.

Sonuçları

- Köyden kente göç arttı.
- Üretim düştü, vergi gelirleri azaldı.
- Boşalan köylere eşkıyalar yerleşti.
- Anadolu'da can ve mal güvenliği kalmadı.

Celali İsyanları sonucunda köyden kente göçün ismine "Büyük Kaçgun" denmektedir.

c) Eyalet İsyanları (Gayrimüslim Ayaklanmaları)

Nedenleri

- Eyaletlerde devlet otoritesinin kalmaması.
- Devlet yöneticilerinin halka kötü davranması.

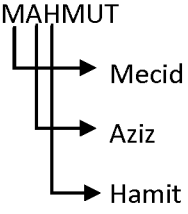
NOT: Bu yüzyılda çıkan gayrimüslim ayaklanmalarının XIX. Yüzyılda çıkan ulusçuluk isyanları ile bir ilgisi yoktur.

XVII.	XVIII.	XIX.
Sırplar	Ulusçuluk akımı	Sırplar
Kişiye	Fransız İhtilali	Ulusçuluk akımı

XVII. YY. ISLAHATLARI

NOT: Şifreler=> XVII. XVIII. XIX

TOKMAK 31313 MAHMUT

Genel Özellikleri

- Kişilere bağlı kaldı.
- Sorunların köküne inilmedi.
- Saray, ulema ve asker karşı çıktı.
- Avrupa örnek alınmadı. **=> Bu madde önemli**
- Fatih ve Kanuni Sultan Süleyman örnek alındı. (Kanuni Kadim)
- Baskı ve şiddet yoluyla benimsetilmek istendi.

17.YY. ISLAHATÇILARININ ŞİFRESİ (TOKMAK)					
Tarhuncu Ahmet Paşa	**O**sman	**K**uyucu Murat Paşa	IV. **M**urat	I. **A**hmet	**K**öprülü

1) TARHUNCU AHMET PAŞA

- İlk defa modern bütçeyi yaptırmıştır.

2) GENÇ OSMAN (II. OSMAN)

KPSS =>

- Osmanlı tarihinde ilk ıslahat yapan padişahtır.
- Saray dışından (yani harem dışından) evlilik yapmıştır. (Bir türk kızıyla evlenmiştir)
- Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmayı düşünmüştür.
- Osmanlı tarihinden ilk defa Başkenti İstanbul'dan Anadolu'ya taşınmayı düşünmüştür.
- Şeyhülislam'ın yetkilerini kısıtladı.
- Yeniçeri tarafından, Yedikule zindanlarında idam edildi.

3) KUYUCU MURAT PAŞA

- I. Ahmet sırasında çıkan Celali isyanlarını bastırmıştır. (İsyanı çıkaranların kafasını kuyuya attığı için kendisine bu lakap takılmıştır)

KPSS => **4) IV. MURAT (Lakabı = Bağdat Fatihi'dir)**

- Saray kadınlarını devlet yönetiminden uzaklaştırdı.
- İlk defa Şeyhülislam idam ettirdi.
- Koçi Bey ve Katip Çelebi IV. Murat'a risalelerini (raporlarını) sundu.

NOT: IV. Murat zamanı Avrupa'da yaşanan eş gelişme <u>otuz yıl savaşlarıdır.</u> (Mezhep savaşlarıdır)

NOT: IV. Murat İlk defa gece dışarı çıkma yasağı, içki ve tütün yasağı getirdi. Kanuni Sultan Süleyman zamanında ilk defa açılan kahveleri kapattı. => Bu yasakların sebebi İstanbul yangınlarıdır.

KPSS => **UYARI:** İlk içki yasağını getiren I. Ahmet'tir.

5) I. Ahmet

- Ekber ve Erşet sistemini getirdi. Osmanlı tarihinde veraset sisteminde son kez değişiklik yaptı.

KPSS => **NOT:** Sancağa son kez çıkan, başa geçtikten sonra sancağa çıkma usulünü kaldıran yerine kafes sistemini getiren (şimşirlik) Osmanlı Padişahı III. Mehmet'tir.

6) KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ

ÖNEMLİ

- Köprülü Mehmet Paşa
  - Saraya şartlar sürerek sadrazam oldu.
  - Maliye düzeltti.
  - Yeniçeriyi disiplin altına aldı.
  - Venedik'in Çanakkale'ye uyguladığı ablukayı kaldırdı. Köprülü Mehmet Paşadan sonra
- Köprülü Fazıl Ahmet Paşa
- Amcazade Hüseyin
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa (II. Viyana kuşatmasında totemi yüzünden savaşı kaybettik ve idam edildi.)

Köprülüler sülalesi Osmanlı Devleti'ne Duraklama Dönemi içinde bir Yükselme Dönemi yaşatmışlardır.

XVIII. YÜZYIL'DA OSMANLI DEVLETİ SİYASİ TARİHİ			
1700	İstanbul Anlaşması	Osmanlı – Rusya	Rusya ilk defa Karadeniz'e inme fırsatı yakaladı.
1703		Edirne Vakası	III. Ahmet başa geçti
1711	Prut Anlaşması	Osmanlı - Rusya	XVII. YY. da kaybettiği toprakları geri alabileceği umudu doğmuştur. **KPSS** (Azak kalesi geri alındı)
1715-18	Pasarofça Anlaşması	Osmanlı – Avusturya	Petervaradin Savaşı kaybedildi. Lale devrine girildi(1718-1730) [Pasarofça anlaşması ile batının üstünlüğü kabul edilip lale devrine girildi]
1724	İstanbul Anlaşması	Osmanlı – Rusya	Rusya ile ilk defa bir dostluk anlaşması imzalandı.
1736-39		Osmanlı – Rusya – Avusturya	Belgrad Savaşı yapıldı. Osmanlı Devleti kazandı. (I. Mahmut'un olduğu askeri ıslahatlar)
1739	Belgrad Antlaşması	Osmanlı – Avusturya	Osmanlı Devleti her iki devlete de üstünlük kazandı. (Belgrad geri alındı.)
1740	Kapitülasyon Anlaşması	Osmanlı – Fransa	I. Mahmut kapitülasyonları sürekli hale getirdi.
1746	Kerden Antlaşması	Osmanlı – İran	Osmanlı Devleti ile İran arasında imzalanan son antlaşmadır. (II. Kasr – ı Şirin)
1768-74		Osmanlı – Rusya	Rusya savaşı kazandı.
1774	Küçük Kaynarca Antlaşması		- Kırım kaybedildi. (İlk defa tamamı Türk ve Müslüman olan bir bölge kaybedildi) - Kırım halkı halifeye bağlı kaldı. - Osmanlı tarihinde ilk defa savaş tazminatı ödemek zorunda kaldı. - Karadeniz Türk gölü olma özelliğini yitirdi. - Rusya'nın kapitülasyonlardan yararlanmasına karar verildi. - Rusya'nın İstanbul'da elçilik açmasına izin verildi.

			- Ayrıca Balkanlar'da Rusya'nın konsolosluk açması karar bağlandı. - **KPSS** Ayrıca 1775 yılında orijinal metinde olmamasına rağmen "Ortodoksların dini lideri Rusya'dır" maddesi antlaşmaya eklendi. NOT2'yi oku buraya ait.
1779	Aynalı Kavak Tenkihnamesi	Tenkihname: sözleşme demektir.	Şahin Giray Han'ın Kırım Hanı olarak kabul edilmesi il Kırım özerk hale geldi.
1783			Rusya Kırım'ı ilhak etti. (İlhak sınırına katmak demektir)
1787-92			Osmanlı, Rusya – Avusturya arasında savaş başladı.
1791	Ziştovi Antlaşması	Osmanlı – Avusturya	Fransız İhtilali'nden etkilenen Avusturya savaştan çekilerek Osmanlı Devleti ile antlaşma imzalandı. Aldığı yerleri Osmanlı Devleti'ne geri verdi. **NOT3'**deki tablo buraya ait.
1792	Yaş Antlaşması		Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu Osmanlı Devleti tarafından kabul edildi.

NOT2: Osmanlı devleti tarihinde hilafeti siyasi bir güç olarak Küçük Kaynarca ve Uşi anlaşmalarında kullanmıştır.

NOT3:

TARİH	ANLAŞMA	KIRIM
1774	Küçük Kaynarca	Bağımsız
1779	Aynalıkavak Tenkihnamesi	Özerk
1792	Yas Antlaşması	Rusya

ÖNEMLİ: "Dakya" Rusya ile Avusturya arasında kalan Balkan topraklarını paylaşma projesidir.

ÖNEMLİ: "Grek" Rusya'nın İstanbul'u alarak merkezi İstanbul olan bir devlet kurma projesidir.

XVIII. YY. ISLAHATLARI

Genel Özellikleri

- Batı (Avrupa) örnek alındı. **=> KPSS**
- Baskı ve şiddet yoluyla benimsetilmek istendi.
- XVII. yy. a göre daha kalıcı oldu.
- Hukuk hariç her alanda ıslahat yapıldı. (En çok askeri alanda)
- Saray, ulema ve asker yapılan bu ıslahatlara karşı çıktı.

Islahatçıların Şifresi				
3	1	3	1	3
III. Ahmet	I. Mahmut	III. Mustafa	I. Abdülhamit	III. Selim

NOT: III. Ahmet'in tamamlayıcısı III. Selim'dir

1) III. AHMET DÖNEMİ

- Lale Devri 1718 Pasarofça Antlaşması ile başladı. 1730 Patrona Halil isyanı ile sona erdi.
- Bu devrin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır.
- Minyatürcüsü "Levni", Şairi "Nedim"dir.
- Islahatlarda Avrupa ilk kez örnek alınmıştır.
- Lale Devri'nde askeri ıslahat yapılmamıştır.

NOT: "Lale Devri" ifadesini ilk kullanan "Yahya Kemal Beyatlı"dır. Bunu ilk defa bir romanın da kullanan ise "Mehmet Refik Altınay" dır.

Lale Devri (1718 – 1730)

- Macaristan'dan matbaa getirildi. (İbrahim Müteferrika ve Said Efendi tarafından)
- Matbaa Osmanlı Devleti'ne getirilen ilk teknik yeniliktir. Bu matbaada dini eserlerin basımı yasaktır. İlk basılan eser "Vani Mehmed Efendi" ye ait. "Van kulu Lügatı"dır.

NOT: Matbaa'da dini eser basımının yasaklanması "Hattat" ve "Müstensihlerin (Kitap çoğaltan)" ların işsiz kalmasını engellemeye yöneliktir.

- İlk defa geçici elçilikler (Paris, Moskova, Viyana, Varşova) açıldı. [Londra yok dikkat!]
- 28 Mehmet Çelebi Paris Seferatnamesi'ni yazdı. (Batı'ya açılan ilk pencere kabul edilir)

Seferatname'nin diğer adları: (4 adı var)

1. Havadisname — **K**
2. Risale — **P**
3. Seyahatname — **S**
4. Takrir — **S**

UYARI: Lahiya (Islahat Önerisi), seferatnamenin diğer adlarından değildir.

NOT: Tercüme encümenliği ile tercüme odası karıştırılmamalıdır. Encümenlik kitap çevirir. Oda ise yabancı dil bilen Müslüman diplomat yetiştirir. **KPSS**

- Tercüme Encümenliği kuruldu. (Doğu klasiklerini çevirmiştir)
- İran'dan çiçek aşısı getirildi.
- Tulumbacılar ocağı kuruldu. (İtfaiye)
- Barok, Rokoko ve Gotik tarzı mimari eserler yapıldı. (Batı tarzı mimarı benimsendi)

NOT: Batı tarzında yapılan ilk eser "III. Ahmet Çeşmesi"dir. İlk Cami "Nuru Osmaniye Cami"dir.

2) I. MAHMUT

- Ülke içinde kütüphaneler açtırdı. El yazması eserleri toplattı. => Yalova'da ilk defa kağıt fabrikası.
- İlk defa batı tarzı ıslahatlar yaptı.
- İlk defa batıdan bir uzman getirildi.

(Comte de Bonneval) (Humbaracı Ahmet Paşa)

NOT: Osmanlı Devleti'nde Batı tarzında askeri ıslahat edilen ilk kurum "Humbara Ocağı"dır.

- Batı tarzında ilk teknik okul olan "Hendeshane" açıldı.

3) III. MUSTAFA

III. Mustafa'nın Şifresi: "Bahri Süt İç" tir.

- Sadrazam'ı Koca Ragıp Paşa'dır.
- Deniz Mühendishanesi kuruldu. (Bahri Hümayun)
- Esham sistemi uygulandı. (Bu senetler kağıt paraya geçişin ilk aşaması sayılmıştır.)
- Sürat Topçuları Ocağı kuruldu.

KPSS =>

4) I. ABDÜLHAMİT

<= KPSS

III. Selim ve II. Mahmut ıslahatlarının temelini atan I. Abdülhamittir.

- Cülus bahşişi verme geleneğini kaldırdı.
- Ulufe alım – satımını yasakladı.
- İstihkam okulunu açtı.
- Kürk satışını yasakladı.
- Bilim insanlarının kendi kıyafetleriyle ve kendi dinlerinde kalarak çalışmasına izin verdi.

5) III. SELİM

- Yaptığı tüm ıslahatlara "Nizam – ı Cedit" (Düzen) denir.
- Islahatlarında "Fransa"yı örnek aldı.
- Osmanlı tarihinde radikal yönde ilk ıslahatlar yapan Osmanlı padişahıdır.
- Bu dönem "Kabakçı Mustafa Paşa İsyanı" ile sona ermiştir.
- İlk kalıcı elçilik açıldı. [İlk kalıcı (daimi) elçi Londra'ya atanan "Yusuf Agah Efendi"dir. Avusturya'ya ise "Ebubekir Ratıp Efendi" atanmıştır]
- İlk defa devlet matbaası kuruldu. (Matbaayı Amire)
- Mühendishane – i Bahri (Deniz) ve Mühendishane – i Berri Hümayun (Kara) açıldı.

KPSS => Günümüzde İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesine) dönüştürülmüştür.

- Levent ve Selimiye kışlaları yapıldı.
- Şeyhülislam'ın yetkileri kısıtlandı.
- Yerli malı teşvik edildi.
- Nizamı Cedit adıyla yeni bir ordu kuruldu. Bu ordunun masraflarını karşılamak için de "İradı Cedit" hazinesi kuruldu.

NOT: Nizam – ı Cedit'in ilk ve son başarısı Fransa'ya karşı "Akka kalesi"ni savunmasıdır.

XIX. YÜZYIL'DA OSMANLI DEVLETİ SİYASİ TARİHİ (2 soru gelcek)

19.yy da Osmanlı devleti ilk başlarda ulusçuluk isyanlarıyla uğraşmışlardır. (Sebep 1789 Fransız İhtilali) Bu akım Avusturya-Macaristan ve Osmanlı Devleti gibi devletleri etkilemiştir. İlk ulusçuluk isyanı ise Sırpları etkilemiştir.

KPSS =>

- 1804 **Kara Yorgi** önderliğinde Sırplar isyan etti anca isyan bastırıldı. (İlk etkilenen Sırplardır)

(KPSS'de isyanı başlatan kim diye sorabilirler Kara Yorgi önemli) Sırp isyanının bastırılmasından sonra Rusya ile:

- 1806 – 1812 Osmanlı Rus savaşı başladı. Savaşı Rusya kazanmıştır. Bu savaş sonucunda şu antlaşma imzalandı.

KPSS =>

- 1812 Rusya ile Bükreş Antlaşması imzalandı. [Dikkat! Bu anlaşmayla Sırplar Osmanlı Devleti'nden ilk imtiyaz elde eden toplum oldu] (Sırplar ilk imtiyaz elde edendir. Venediklilere ise biz imtiyaz verdik karıştırma dikkat)

Bu imtiyazlar şunlardır.

- ⇨ Kiliseler 24 saat açık kalacak. (İbadet)
- ⇨ Sırplar Cizye ve Haraç vergisi ödemeyecek.

Sırpların elde ettiği bu imtiyazlar Osmanlı bünyesindeki diğer milletleride etkileyecek. Bunlar sonucunda ikinci isyan edenler ise Rum'lardır.

- 1815 Rumlar ilk defa isyan etti ancak isyan bastırıldı.
- 1820'de (Şu an ki Yunanistan'ın kurulduğu yer olan) Mora yarımadasında Rum isyanı başladı. Bu isyanı destekleyenler

- ⇨ Gizlice Avrupa Devletleri
- ⇨ Yunanistan'ın bağımsız olmasını sağlamak için kurulan cemiyet: Filik – i Eterya Cemiyeti. Bu cemiyeti kuran Rus General: Alexandır İpsilanti)
- ⇨ Avrupa'ya gelen dünyaca ünlü İngiliz şair Lord Byron geldi. Mora yarımadasına indiği gün fare tarafından ısırıp ölmüştür.

Avrupa'dan gelen desteklerle beraber isyanı bastıramayacağını anlayan II. Mahmut, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Mehmet Ali Paşa yardım edeceğini ancak yardım sonunda Mora Valiliğini isteğini belirtmiştir. (Bunu isteme sebebi oğlu İbrahim Paşa [Tosun Paşa] ya yeni bir valilik açmaktır.) II. Mahmut bu isteği kabul etmiştir. Böylece 1820 İsyanını Mehmet Ali Paşa isyanı bastırdı.

- 1827'de Navarin olayı yaşanmıştır. (Yunanistan için bağımsızlık isteyen İngiltere, Fransa ve Rusya bu istekleri kabul edilmeyince Navarin'de donanmamızı yakmıştır.) Bu olayla birlikte 1815 Viyana Kongresi ile başlayan Resterasyon dönemi sona ermiştir.

NOT: Resterasyon dönemi 1815 – 1827 yılları arasında yaşanmıştır.

Donanma yakılma olayından sonra Osmanlı devleti bu 3 devletten savaş tazminatı istemiştir. İngiltere ve Fransa verirken Rusya vermediği için sonrasında:

- 1827 – 1828 Osmanlı Rus savaşı başladı. (Savaşı kaybettik)

KPSS =>

- 1829 Rusya ile Osmanlı Devleti arasında Edirne Antlaşması imzalandı. 2 tane önemi vardır.
  - Sırplar özerk hale geldi.
  - Yunanlılar ise bağımsız hale geldi.

ÖNEMLİ: Unutma! Yunanistan'ın bağımsızlığını kazandığı antlaşma **Edirne Antlaşması**'dır.

KPSS: "Denize düşen yılana sarılır" sözünü dünya tarihinde ilk söyleyen II. Mahmut'tur

Bu arada 1820 isyanını bastıran Mehmet Ali Paşa, Yunanistan Mora'da bağımsız olduğu için II.Mahmut'tan sözünü tutmasını istemiştir ve Mora yarımadası yerine şuraları istemiştir. Girit, Cidde, Suriye ve Adana Valiliklerini istemiştir. Bu olayın devamında:

KPSS =>

- 1833 Mehmet Ali Paşa'nın ordusu Kütahya'ya kadar geldi. Mehmet Ali Paşa ile Osmanlı Devleti arasında Kütahya Antlaşması imzalandı. (Bu aşamalarda İngiltere ve Fransa'dan yardım isteyen Osmanlı yardım talebi reddedilince **"Denize düşen yılana sarılır diyerek"** Rusya'dan yardım istemiştir.)

  Rusya'dan olumlu talep gelmesi üzerine Rusya ile 1833 tarihinde 8 yıllığına bir antlaşma imzalandı. Bu antlaşma Hünkar İskelesi Antlaşmasıdır. Bu antlaşmanın 2 maddesi vardır.

  1. Madde: Rusya Osmanlı'yı korumak için donanmasını boğaza gönderecektir.

KPSS =>

NOT: (Bu donanmanın boğazlara inmesi İngiltere ve Fransa sömürgelerini tehdit ettiği için bu zamana kadar olaylara karışmayan bu 2 ülke olaylara karışmıştır ve boğazlar ilk defa Hünkar iskelesi anlaşması ile "Uluslararası Bir Sorun" haline gelmiştir.

  2. Madde: Rusya'ya savaş ilan edilirse Osmanlı boğazları Rusya'ya açacak, diğer devletlere kapatacaktır.

- 1839 Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa ile Nizip Savaşı'nı yaptı ancak yine kaybetti. (Bu savaşın kaybedildiği haberini alan II. Mahmut ölmüştür. Yerine Abdülmecit geçti.)

Başa geçen Abdülmecit şöyle düşünmüştür. Olayı tek başına çözemeyeceğimiz için uluslararası yardıma ihtiyaç var diyerek İngiltere ve Fransa'dan yardım istemiştir. Bu olay sonunda:

- 1840 yılında Londra Konferansı toplanmıştır. Böylece Mısır sorunu bir iç sorunken bir dış sorun haline geldi.

KPSS =>

- 1841 de boğazlar için Londra Konferansı tekrar toplandı. (Buna aynı zamanda **Londra Boğazlar Sözleşmesi** denir.) Londra Boğazlar Sözleşmesi ile Boğazlar Uluslararası sorun haline gelmiştir.
  - Boğazlar sözleşmesi ile Rusya Hünkar İskelesinde kazandığı avantajları kaybetmiştir.
  - Osmanlı Devleti ise boğazlardaki egemenlik hakkını kaybetmiştir.

NOT

Osmanlı devlet boğazlardaki son egemenlik hakkını Hünkar İskelesinde kullanmıştır.

Osmanlı devleti boğazlardaki egemenliğini Londra Boğazlar Sözleşmesinde kaybetmiştir.

Ana başlıktan buraya kadar 1 soru çıkacak iyi bil.. (Sayfa 73- 74)

KPSS =>

- 1853 – 1856 İngiltere ve Fransa'yı arkasına alan Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Kırım savaşı başladı. Savaşın nedenleri şunlardır.
    - Osmanlı donanmasının Sinop'ta yakılması.
    - Rus elçisi Mençikof'un istekleri:
        - Mülteci Sorununun ortaya çıkması. [Lehler (Polonyalılar) ile Macarların Osmanlı devletine sığınması)

NOT: Sultan Abdülmecid kendisinden "Leh ve Macar" mültecileri isteyen Rus elçisi Mençikof'a "Tacımı tahtımı bırakırım da bunları size geri vermem" demiştir. Tarihte buna mülteci sorunu diyoruz.

Macarları himayemiz altına aldığımız ilimiz **Kütayha**'dır.

Polonyalıları himayemiz altına aldığımız yer ise **İstanbul Polonozköy**'dür

Herhangi bir devletin vatandaşının sığınma talebine **iltica**, iltica eden kişiye **mülteci** denir.

- Kutsal Yerler Sorunu'nun ortaya çıkması.
- Rusya'nın Boğazlardaki kaybettiği hakkı geri almak istemesi.

KPSS =>

Kırım Savaşı Notları:

NOT1: İlk defa telgraf kullanıldı. İstanbul, Edirne, Şumnu (Bulgaristan)

NOT2: Osmanlı devleti tarihinde ilk defa İngiltere'den dış borç aldı. (Kırım savaşı sırasında)

NOT3: Kırım savaşı sırasında Modern Hemşireliğin kurucusu Lakabı: Dileydi Vittilam (Lambalı Kadın) İsmi ise: Florence Nightingale yer almıştır.

<= KPSS

- Savaş sonunda Paris Barış Konferansı toplandı. Konferansta etkili olmak isteyen Osmanlı Devleti Islahat Fermanı ilan etti. Alınan kararlar şunlardır:
    - Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü Avrupa devletleri koruyacak.
    - Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılmıştır. (Avrupa devletlerinin hukukundan faydalanacak)
    - Hem Osmanlı Devleti, hemde Rusya Karadeniz'de tersane kuramayacak, donanma bulunduramayacak.

KPSS =>

NOT: Paris Barış Konferasında etkilli olmak isteyen Abdülmecit konferans devem ederken **Islahat Fermanı'nı** ilan etmiştir.

- 1875 Balkan Bunalımı ortaya çıktı. (Balkanlarda vergi vermek istemeyenler yüzünden çıkmıştır.)
- 1876 Balkan Sorunu'nu çözmek için İstanbul'da Tersane Konferansı toplandı. (Tersane Konferansında Balkanlardaki ülkelere bağımsızlık isteyen İngiliz ve Rus elçisi konferanstan kovuldu ve bunun üzerine 93 Harbi başladı.)

- 1877 – 1878 93 Harbi (Osmanlı – Rusya) savaşı başladı. [Neden 93 harbi çünkü rumi takvime göre 93 yılına denk geliyormuş]

  - Doğu Cephesinde Gazi Ahmet Muhtar Paşa direnç göstermiştir.
  - Ermeniler ilk defa bu savaş sırasında isyan ettiler.
  - Bu savaşta "Nene Hatun " ünlendi. (DİKKAT! Nene Hatun başka hiçbir savaşta yer almadı.)
  - Bu savaşın Batı cephesinde ise Gaziosman Paşa Plevne kalesinde 6 ay saklanıp 6 ay boyunca savunarak Ruslara geçit vermemiştir ve İstanbul'un alınmasını önlemiştir. Bu yüzden "Gazi Osman Paşa'nın Lakabı = Plevne Kahramanı'dır"
  - Savaşı kaybetmemizden dolayı Anadolu'ya ilk defa göç başladı.
  - 1791'den beri topraklarını koruyan İngiltere ilk defa bu politikasından vazgeçti.

- 1878 Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Ayestefanos (Yeşilköy) anlaşması imzalandı.

(Bu anlaşmayı çıkarlarına aykırı bulan İngiltere ve Fransa bu anlaşma olmamış diyerek yeniden anlaşma yapmayı teklif etmiştir.) Bunun üzerine Berlin Antlaşması yapılmıştır.

İmzalandığı halde yürürlüğe girmeyen ilk Antlaşma: Ayestefanos (Yeşilköy) Antlaşması

Son Antlaşma ise: Sevr Antlaşmasıdır.

BERLİN ANTLAŞMASI (1878)

Berlin Konferansı düzenlenmiştir. Konferans sonunda Berlin Antlaşması imzalanmıştır.

KPSS => **NOT:** Berlin Konferansı öncesi İngiltere'ye Kıbrıs'ın yönetimini geçici olarak verdik.

KPSS =>

- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak. (en çok gelen KPSS sorusu bu ülkeler hangi antlaşma ile bağımsız oldu diye soruyor)
- Girit ve Doğu Anadolu'da Ermenilere yönelik Islahat yapılacak. (Böylece Ermeni sorunu uluslararası bir sorun haline geldi)
- Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya verilecek. Doğu Beyazıt ise Osmanlıya verilecek.
- Osmanlı Devleti Karadeniz'de savaş gemi bulunduramayacak ve tersane açamayacak.
- Bulgaristan 3'e bölünecek. Bir kısmı Makedonya ve Doğu Rumeli adıyla Osmanlı Devletine bağlı olacak diğer bir kısmında ise Bulgar Prensliği kurulacak ve bu prenslik Osmanlıya bağlı kalacak ve Avrupa devletleri tarafından korunacak.

Ermeni sorunu ilk defa Ayestefanos (Yeşilköy) Antlaşmasında belgelere yansıdı.

Uluslararası anlamda sorun haline gelmesi ise Berlin Antlaşmasında oldu.

1878 = Giritli Rumlar ayaklandı. Osmanlı Devleti "Halepa Fermanı" çıkardı. (Bu ferman ile Girit özerk oldu)

1897 = Yunanistan ile "Dömeke Meydan Muharebesi" yapıldı.

KPSS => **NOT:** Mustafa Kemal "Manastır Askeri İdadisinde okurken bu savaşa katılmak için okuldan kaçmıştır.

NOT: Osmanlı devletinin 19.yy da kaybettiği topraklar:

Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da kaybettiği **ilk** toprak parçası **Cezayir'**dir.

- Cezayir, Tunus, Fas **=** İşgal eden Fransa
- Mısır = İngiltere
- Sırbistan, Karadağ, Romanya ve Yunanistan bizden ayrılıp bağımsız olmuştur.
- Elviye – yi Selase toprakları.

XIX. YÜZYIL ISLAHATLARI (1 Soru)

- Tamamen Avrupa örnek alındı.
- Saray, ulema ve asker karşı çıktı.
- İlk defa halk yönetime katıldı.
- Her alanda ıslahat yapıldı.

1) II. MAHMUT ISLAHATLARI

Senedi İttifak Antlaşması (1808)

KPSS =>
- II. Mahmut ile Ayanlar arasında imzalanmıştır.
- Osmanlı tarihi açısından ilk demokratikleşme hareketidir. (Osm. Dev. ilk demokratikleşme hareketi hangisidir diye sorar) cvp= **Senedi İttifak**

NOT:Osmanlı tarihinin ilk Anayasal süreci derse **Tanzimat Fermanını** alıcaz.

- Ayanların varlığı ilk kez resmileşmiştir.
- İlk defa Osmanlı tarihinde padişahın yetkileri kısıtlanmıştır.
- Senedi İttifak yapısı açısından 1215 Magna Charta'ya (Büyük Şart) benzetilir.

a) Yönetim Alanındaki Islahatlar

- Ayanlığı kaldırdı. Köylere "Muhtar" eyaletlere "Müşir" atadı.
- Müsadere sistemini kaldırdı. (II. Mahmut müsadereyi şöyle tanımlamıştır: " Ferdin Malına El Koyma Geleneği") Ayrıca müsadere sisteminin kaldırılmasıyla rahatlayan halkın özel mülkiyet anlayışı güçlendi.
- Tımar sistemini kaldırdı.
- Devlet dairelerine resmini astırdı. (Tasvir – i Hümayun)
- Evkaf Vekaleti (Vakıflar Müdürlüğü) kuruldu.

KPSS =>
- Belediye işlerini düzenlemek için "ihtisap nezareti" kuruldu.
- Pasaport uygulamasına geçildi.

KPSS =>
- İstanbul'a gelenler için "Mürur teskeresi" düzenlendi.
- İdari işleri düzenlemek amacıyla "Dar- ı Şurayı Babıali" kuruldu.
- Memurların yargı ve terfi işlemleri için "Meclis- i Valayı Ahkâm- ı Adliye" kuruldu.

- ❖ İlk resmi gazete "Takvim – i Vekayi" çıkarıldı.
- ❖ Devlet memurlarının zorunlu ceket, pantolon ve fes giymesi zorunlu hale geldi.

KPSS =>
- ❖ Devlet memuru yetiştirmek amacıyla "Mekteb- i Maarif-i Adliye" açıldı.

KPSS =>
- ❖ Tercüme odaları açıldı. (Yabancı dil bilen Müslüman diplomat yetiştirmek amaçlanmıştır.)
- ❖ Posta teşkilatı kuruldu.
- ❖ Divan- ı Hümayun kaldırıldı. Yerine "Heyet-i Vükela" kuruldu. (Günümüzün Bakanlar Kurulu) Burada değişenler ise şunlardır.
  - Sadrazam: Baş Bekaret
  - Reisilküttab: Hariciye Nazırı (2013 KPSS'de çıktı)
  - Defterdar: Maliye Nazırı
  - Kazasker: Meclis- i Maarifi Umumiye ve Nezareti Ademiye'ye

KPSS =>
  - Şeyhülislamlık: Bab- ı Meşihat Dairesi'ne dönüştü.

b) Askeri Alanda Yapılan Islahatlar

- ❖ Sekban- ı Cedit ve Eşkinci Ocağı kuruldu.
- ❖ Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. Yerine "Asakar- i Mansure- i Muhammediye" ordusu kuruldu. Ordunun ihtiyacının karşılanması içinde "Mekteb-i Fünun-ı Harbiye" kuruldu.
- ❖ İlk nüfus sayımı yapıldı. (Askeri amaçlı)
- ❖ "Darı Şurayı Askeri" kuruldu. (Askerlik şubeleri)
- ❖ Mehterhane kapatıldı yerine Donizetti paşalar tarafından "Mızıkayı Hümayun" kuruldu.
- ❖ "Mekteb- i Harbiye" ve "Mekteb- i Tıbbiye" açıldı.
- ❖ Köylerin ve kasabaların güvenliğinin sağlanması amacıyla redif birlikleri kurulmuştur.

c) Eğitim ve Kültür, Sağlık Alanında Yapılan Islahatlar

NOT: Avrupa'ya telgraf öğrenimi için öğrenci gönderimi derse II. Abdülhamit'i işaretle.

KPSS =>
- ❖ Avrupa'ya eğitim amaçlı ilk öğrenciler gönderildi.
- ❖ Mekteb- i Ulumi Edebiye ve Rüştiyeler (ortaokullar) açıldı.
- ❖ Karantina uygulandı.
- ❖ Yurt içine geziler düzenlendi.

KPSS =>
- ❖ İlk öğretimi zorunlu yaptı. (Sadece İstanbul'da) [Sorusu şöyle gelir ilköğretimi zorunlu kılan Osmanlı padişahı kimdir ?]

d) Ekonomi Alanında Yapılan Islahatlar

- ❖ 1838 Balta Limanı Antlaşması İngiltere ve Osmanlı arasında yapılmıştır.
- ❖ İngiltere'ye verilen kapitülasyonların kapsamı genişletildi. Bu antlaşmayla yabancıların ödemiş oldukları iç gümrük vergisi kaldırıldı.
- ❖ Yabancıların ödemiş oldukları gümrük vergilerinin oranı düşürüldü.

Antlaşmanın Önemi:

- Osmanlı ekonomisi dışa bağımlı hale geldi. Esnaf battı. Lonca teşkilatı dağıldı.
- Osmanlı Devleti Avrupa'nın yarı sömürgesi ve açık pazarı haline geldi.

Yaptığı Islahatlar ise:

- ➔ "Feshane" kurdu. (Fes Üretimi) [Çuha Fabrikası]
- ➔ Memurun giydiği ceket ve pantolonu ise yerli kumaştan olması zorunluluğu getirildi.

TANZİMAT FERMANI (1839)

Sultan Abdülmecid "Tanzimat Fermanı"nı zorla değil kendi isteğiyle ilan etmiştir. Gülhane parkında okumuştur. 36 maddeliktir ve en sonunda demiştir ki yukarıda söylediklerime kendimde uyacağım" bununla birlikte

NOT: Tanzimat Fermanı'nın diğer adı= Gülhane –i Hattı Hümayun'dur

Hukukun üstünlüğü veya kanunun üstünlüğü prensibi belirlenmiştir ve anayasacılığa geçişin ilk aşaması Tanzimat Fermanı'dır

KPSS =>

NOT: Tanzimat ve Islahat Fermanlarının maddelerini tek tek ezberleme. Mantık şu

- Bir kelimenin içinde "Herkes" varsa o Tanzimat Fermanı'dır
- "Gayrimüslim" kelimesi varsa Islahat Fermanı'dır

KPSS =>

- Hazırlatılan devlet adamı = Mustafa Reşit Paşa
- İlan eden = Abdülmecid (Osmanlıcılık politikası doğrultusunda ilan edilmiştir)

<u>İlan Edilme Nedenleri:</u>

- Londra konferansı kararlarında etkili olabilmek. (Yanı "Mısır" sorununun çözümünde Avrupa devletlerinin desteğini kazanmak)
- Gayrimüslimlerin haklarını yükselterek devlete olan bağlılıklarını arttırmak.

(Tanzimat fermanında yine de gayrimüslimlerle Müslümanların hakları eşitlenmemiştir. Zaten bunun doğrultusunda zaman içerisinde Islahat fermanı ilan edilecek ve mantıken ıslahat fermanında gayrimüslim ve Müslümanlar eşit olacaktır.)

- Fransız İhtilali'nin etkisini azaltmak.
- Avrupa devletlerinin azınlıkları bahane ederek iç işlerine karışmasını önlemek.

<u>Önemi:</u>

KPSS =>

- Padişah kendi gücünden hariç kanun gücünü kabul etmiştir. Bu ferman <u>anayasacılığa geçişin ilk aşamasıdır.</u>

<u>Maddeleri:</u>

- Herkes mal ve mülk sahibi olabilecek. (Müsadere tamamen kaldırıldı)
- Herkes askere gidecek. (Askerlik vatan hizmetine dönüşmüştür)
- Herkes gelirine göre vergi verecek.
- Mahkemeler herkese açık olacak kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak.
- İşkence ve dayak kaldırılacak.

UYARI:

- Tanzimat Fermanı'nda etkili olan fikir akımı Osmanlıcılık'tır.
- Bu fermanın ilan edilmesinde Avrupa devletlerinin etkisi yoktur.

ISLAHAT FERMANI (1856)

İlan Edilme Nedenleri:

- Paris Barış Konferansı kararlarında etkili olabilmek.
- Tanzimat Fermanı'nın diğer ilan edilme nedenleri ile aynıdır.

	1839 Tanzimat Fermanı	1856 Islahat Fermanı
İlan Eden	Sultan Abdülmecid	✓
Politika	Osmanlıcılık	✓
Yazan Kişi	Mustafa Reşit Paşa	Bilinmiyor
Hangi kelime kullanılıyor	Herkes	Gayrimüslim
Hangi olayda	Londra Konferansı	Paris Barış Konferansı
Eşitlik	Müslim ⇄ Gayrimüslim	Müslim = Gayrimüslim

- Fermanın Önemi: Müslüman – Gayrimüslim eşitliği sağlandı. Müslümanlar bu fermana tepki gösterdi. (Gavura gavur bile denmeyecek)

Maddeleri:

- Gayrimüslimleri küçük düşürecek sözler söylenmeyecek.
- Gayrimüslimler banka ve okul açabilecek.
- Gayrimüslimler bedelini ödeyerek askerlikte muaf tutulacak. (Şöyle düşün günümüzün bedelli askerliği, peki bedelini ödeyen gayrimüslim vergi verir mi ? vermez işte bunun için alttaki madde geldi)
- Cizye vergisi ile iltizam usülü kaldırılacak.
- Gayrimüslimler devlet memuru olabilecek.
- Gayrimüslimler il genel meclisine üye olabilecekler. (Bu kazandıkları ilk siyası haktır.)

TANZİMAT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1839 – 1876)

KPSS => Bu meclisler TC de neye dönüştürülmüştür diye sorar

- **Meclisi Ali Tanzimat** açıldı. (1861'de Meclisi Ahkam-ı Adliye ile birleşti) **Meclisi Ahkam- ı Adliye.**
- **Şurayı devlet** kuruldu. (Danıştay - Fransa örnek alındı)
- **Divan – ı Ahkam – ı Adliye** kuruldu. (Yargıtay)
- **Divan – ı Muhasebet** kuruldu.(Sayıştay)
- Meclis – i Maarif – i Umumiye Nezareti kuruldu. (MEB)
  (Eğitim) (Genel)
- Maarif Nizamnamesi çıkarıldı. Fransa örnek alındı. Encümen- i Daniş kuruldu.

(1839 – 1876)		
Tanzimat Fer.		I.Meşrutiyet
S. Abdülmecid	S.Abdülaziz	V.Murat (93)

Koyu renkliler Tanzimat dönemi meclisleridir. İyi bil

1869 Maarif Nizamnamesi

Fünun = Üniversite

İdadi (Sultani) = Lise

Rüştiye = Ortaokul

İptidai = İlkokul

Encümen – i Daniş: Fen kitaplarının tercümesi yapıldı.İngiliz sözlük yazarı Redhouse ve Macaristan tarihçisi Hammer burada çalışmalar yaptı. [Çeviriler Tanzimat döneminde çeviriler Encümen- i Daniş'te yapıldı dikkat!]

- Darülmuallim (erkek) ve Darülmuallimat (kadın) öğretmen yetiştirmek için açıldı.
- Jandarma teşkilatı kuruldu.
- Polis teşkilatı kuruldu.
- Belediye teşkilatı kuruldu.

KPSS =>
- İlk demir yolu hattı döşendi – yapıldı. **(İzmir – Aydın arasına)**
- Şirketi Hayriye kuruldu. (Vapur işlerini düzenledi)
- Dünyanın en büyük 3. Büyük deniz filosu oluşturuldu.
- İl genel meclisleri açıldı.
- İlk defa telgraf hatları çekildi. (Edirne – İstanbul – Şumnu arasına)
- Muhassıllık meclisleri açıldı.
- İlk kağıt para basıldı. (Kaima)

KPSS =>
- İlk banka açıldı**. (Bank- ı Dersaadet)**

KPSS => **NOT:** 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabında Osm. Dev. ilk bankası= İzmir Ticaret Bankası olarak geçerken 10.Sınıf ders kitabında "Bank – ı Dersaadet" olarak geçmektedir. (Sınavda ikisi birden gelirse dersaadet işaretle)

- Bank – ı Osmani adında ilk defa yabancı sermayeli İngiliz bankası açıldı. Bu bankaya para basma yetkisi verildi.
- Çiftçiye kredi vermek için Ziraat Bankası'nın temelini oluşturan Memleket Sandıkları açıldı.

KPSS =>
- **Vekayi Tıbbiye** adında ilk dergi basıldı. **(Osmanlı devletine çıkan ilk dergi)**
- İlk özel gazete **Tercüman – ı Ahval** çıkarıldı. (Şinasi ve Agah Efendi tarafından)
- Yarı resmi bir gazete olan Cerede- i Havadis çıkarıldı.
- Mecmua – i Funun ve Düstur dergisi çıkarıldı.

KPSS =>
- **Güllü Agop** Osmanlı devletinin ilk modern tiyatrosunu kurdu.
- **Ceride- i Mahakim** gazetesi çıkarıldı. **(Modern hukuka geçişin önemli bir adımı sayılmıştır)**
- Gedik usulüne son verildi. Matbuat Nizamnamesi çıkarıldı. Vilayet Nizamnamesi çıkarıldı. Arazi Kanunnamesi çıkarıldı.

KPSS =>
- **Diyojen** adında ilk defa **mizah** dergisi çıkarıldı. (Teodor Kasap [Ermenidir kendisi] tarafından çıkarılmıştır)
- Kız Rüştiyeleri açıldı. Galatasaray Sultani'si açıldı.
- Darülfünun açıldı. (Daha sonra Darülfünun Şahane'ye daha sonrada T.C de İstanbul Üniversite sine dönüştürülmüştür) [2014 Kpss'de çıktı]
- Devlet memuru ihtiyacını karşılamak için Mekteb- i Mülkiye açıldı.
- Mecelle yürürlüğe girdi. (Ahmet Cevdet Paşa Osmanlı Devleti'nin ilk Medeni Kanunu'nu hazırlamıştır) [2014 Kpss'de çıktı]
- İlk defa bir padişah yurt dışına çıktı. (Fransa tarafından davet edildi. Fransa'ya ek olarak Almanya, Belçika, Avusturya, Macaristan ve İngiltere'yi dönüştede Mısır'ı ziyaret etti)
- Islah- ı Sanayi Komisyonu kuruldu.
- Hilal-i Ahmet Cemiyeti kuruldu (Kızılay)
- İlk Türk fuarı açıldı. (İzmir)

Sultan Abdülaziz'in Yurt Dışına Çıkma Amaçları KPSS

1. Borç para bulabilmek.
2. Rusya'nın plânlarını Avrupa devletlerine anlatmak.
3. İçimizde yaşayan gayrimüslimlere Osmanlı padişahına dışarda nasıl saygı duyulduğunu göstermek.

NOT: Osmanlı tarihinde heykelini yaptıran tek Osmanlı padişahıdır.
UYARI: Ayrıca kendisi yenilik yapmadığı için tahttan indirilen ilk Osmanlı padişahıdır. (Islahat anlamında değil Meşrutiyet'i ilan etmediği için)

II. ABDÜLHAMİT VE ISLAHATLARI

- V. Murat'ın yerine tahta çıktı.
- Genç Osmanlıların baskısıyla Meşrutiyet'i ilan etti.
- Türk tarihinin ilk yazılı anayasasını ilan etti. (Kanuni Esasi)

REJİM	PADİŞAH	HALK (meclis)	ANAYASA
Monarşi	✓	———	———
Meşrutiyet	✓	✓	✓
Cumhuriyet	———	✓	✓

NOT: I. Meşrutiyet 11 ay sürmüştür. Halkın bir etkisinin olmaması yine son sözün padişahta olmasından dolayı tarihçiler bu döneme "Meşruti Monarşi" demiştir.

AÇILAN MECLİSLER	
Ayan Meclisi	Mebusan Meclisi
- Padişah atar. - Ömür boyu görevde kalır.	- Halk seçer. - 4 senede bir göreve atanır.

BİLGİ: Neden 11 ay sürdü? Anayasanın bir maddesi meclisi kapatma açma yetkisini padişaha vermiştir. Abdülhamit 1877-78 Osmanlı – Rus savaşında Ermenilerin Mebusan Meclisindeki bağımsızlık çalışmalarından rahatsızlık duyduğu için 1878 yılında anayasayı kaldırdı ve meclisleri kapattı. Tarihte 1878'den 1908'e kadar olan geçer II. Abdülhamit dönemine "İstibdat dönemi" (baskı dönemi) demiştir.

I. Meşrutiyet ile Osmanlı tarihinde çift parlamentolu dönem başlamıştır.

Tarihimizde şu anayasalardan sonra çift parlamentolu dönemlere geçilmiştir:

- (Kanuni Esasi 1876) : Mebusan – Ayan
- (1961 Anayasası): Senato - TBMM

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

1876 Kanun – i Esasiye

1. Osmanlı Devleti Osmanoğulları ailesinden gelen en büyük ve en olgun erkek evlat tarafından yönetilir. (Ekber – Erşet sistemi)

2. Devletin dili Türkçe'dir.

3. Devletin dini İslam'dır.

4. Yasama yetkisi Ayan ve Mebusan Meclisi'ne aittir.

5. Yürütme yetkisi Heyet- i Vükela'ya aittir.

6. Hükümet yaptığı işlerden padişaha karşı sorumludur.

7. Kanun yapma teklifini hükümet yapar.

8. Padişah bir kanunu sınırsız veto edebilir.

9. Padişah meclisi kapatabilir.

10. Sürgün ve angarya cezasını padişah verir.

İlk 5 madde hep sabit kalıp gerisi ise 1909 değişikliği ile değişecektir.

İSTİBDAT DÖNEMİ YENİLİKLERİ ve GELİŞMELERİ (II. Abdülhamit) (1878 – 1908)

KPSS => **NOT:** Osmanlı tarihinde Orta Afrika'da islamı yayan Osmanlı padişahı II. Abdülhamit'tir.

NOT: II. Abdülhamit İslamcı olarak bilinir ama kendisi camiden çok okul yaptırmıştır eğitime önem vermiştir. "T.C. eğitim sisteminin temellerini II.Abdülhamit atmıştır. Bundan dolayı:

KPSS => - II. Abdülhamit camiden çok okul yaptırdığı için "Maarifperver" olarak bilinir.

UYARI: Bir ilin adıyla başlayan lise varsa genellikle II.Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. (Sonradan il olanlar hariç)

- Ermeni isyanlarının bastırılması için "Hamidiye Alayları" kuruldu.
- Haber getirip götüren "Jurnal teşkilatı" kuruldu.
- Büyük bir telgraf ağı kuruldu. (Öğrenci yetiştirmek için Telgraf mektebi kuruldu) (Telgraf öğrenimi için Avrupa'ya öğrenci gönderildi)
- İlk defa çocuk hastanesi (Hamidiye Etfal) açıldı.
- Çoban okulu, Baytar mektebi, Dişçi mektebi ve Orman mektebi gibi mektepler açıldı.
- İlk defa müze açıldı. (Müzeihümayun adındaki bu müzenin başına Osman Hamdi Bey atandı. Müzenin adı Asar'ı Atika'dır)
- Osman Hamdi Bey tarafından "Sanayi Nefise Mektebi" kuruldu. (Güzel Sanatlar Fakültesi)
- Ertuğrul Fırkateyni Japonya dönüşü battı.
- Tren sektörünün gelişmesi için "Anadolu Osmanlı Şimendifer Kumpanyası" kuruldu.
- Dış politika olarak İslamcılık (Ümmetçilik) benimsendi.
- II. Willhelm başlattığı 3B projenin yapımına başlandı. (Berlin-Bosof-Bağdat demir yolu) [Bosof: İzmit – İstanbul arasına denir bu bağlamda alttaki madde]
- Haydarpaşa tren garı yapıldı.
- **KPSS =>** Yayın kadrosu ve sahibi **tamamı kadın olan** "Şükefezar (Çiçek Bahçesi)" yayın hayatına başladı. **<= KPSS**
- Halide Edip Adıvar'ın önderliğinde kadınların mesleki açıdan sınırlandırılmaması hakkında yazılar yazan "Demet Gazetesi" çıkarıldı.

KPSS => - İlk Türk kadın yazar Fatma Aliye Hanım ilk kadın dergisi Terakki Muhaderat (Kadınların Yükselişi) çıkardı.

NOT: Bu dönemde 1881 "Muharrem Kararnamesi" ile Osmanlı devleti iflas ettiğini açıklamıştır. Bunun üzerine alacaklı devletler **"Düyun – u Umumiye (Genel Borçlar İdaresi)"** ni kurmuşlardır. Bu kurum devlet için de devlet olarak nitelendirilmiştir.

NOT: 1908 yılında İngiltere ile Rusya "Reval görüşmelerini" yaptılar. Abdülhamit görüşmeye ses çıkarmayınca gizli bir şekilde Selanik ve Makedonya'da kurulan "İttihat ve Terakki" Selanik ve Makedonya'da Meşrutiyet'in II. Kez ilan edilebilmesi amacıyla isyan başlattı. İsyanı Abdülhamit bastıramayınca II. Kez Meşrutiyet'i ilan etti.

←-------- irtica (geri dönüş demektir) inkılap (ileriye gitmek) ------→

II. Meşrutiyeti istemeyenler geriye dönüş istediler ve bu amaçla isyan bastırdılar. Bu isyan 31 Mart vakasıdır. Rejimi değiştirmeye yönelik çıkan ilk ve son isyandır. **<= KPSS**

Mustafa Kemal
Harekat Planı / Bildiri

- 31 Mart Olayı'na II. Abdülhamit ses çıkarmayınca Selanik'te bulunan ordu harekete geçti.

KPSS =>
- 31 Mart Vakası komutanı **Mahmut Şevket Paşa (KPSS)** komutasındaki hareket ordusu tarafından isyan bastırıldı. Bu orduda Kurmay Yüzbaşı olarak Mustafa Kemal'de yer aldı.

KPSS =>
- Mustafa Kemal'in tarih sahnesine ilk çıkışı 31 Mart Vakası'nda görev almasıdır. Görevi ise şu olmuştur. Harekat planını hazırlamıştır ve isyan sonucunda halka sükunet çağrısı yapan bildiriyi kaleme almıştır.

İsyan sonucunda II. Abdülhamit Meclis kararı ile tahttan indirilerek Selanik'e sürgüne gönderilmiştir. Sonra başa "V. Mehmet Reşat" geçmiştir.

KPSS =>
Kalıp sorudur hep geldi öncüllü şekilde bil

Bu Olaylar Sırasında; (II. Meşrutiyetin ilanı ve 31 Mart olayı sırasında)

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Girit Yunanistan'a bağlandı.
- Bosna – Hersek, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu tarafından ilhak edildi.

Osmanlı devletindeki 31 Mart Vakası ile T.C. 'deki Şeyh Sait ayaklanmasının ortak yönü nedir?

Cevap: Rejimi değiştirmeye yönelik isyanlardır.

I. 31 Mart Vakası (1909)

II. Şeyh Sait isyanı (1925)

III. Menemen Olayı (1930)

Soru: Yukarıda verilenlerden hangileri Osmanlı devletinde rejimi değiştirmeye yönelik çıkan ayaklanmalardır?

Cevap: Sadece I

Soru 2: Türkiye Cumhuriyeti derse

Cevap: II ve III

1909 KANUN –İ ESASİ DEĞİŞİKLİĞİ

1876 Anayasası	1909 Değişikliği
1) Osmanlı Devleti Osmanoğulları ailesinden gelen en büyük ve en olgun erkek tarafından yönetilir.	1)
2) Devletin dili Türkçedir	2) İlk 5 Madde
3) Devletin dini İslam'dır	3) Aynıdır.
4) Yasama yetkisi Ayan ve Mebusan Meclisi'ne aittir.	4)
5) Yürütme yetkisi Heyet-i Vükela'ya aittir.	5)
6) Hükümet yaptığı işlerden padişaha karşı sorumludur.	6) Hükümet yaptığı işlerden Meclis'e karşı sorumludur.
7) Kanun yapma teklifini hükümet yapar.	7) Mebuslar kanun yapmak için teklifte bulunabilir.
8) Padişah bir kanunu sınırsız veto edebilir.	8) Padişah bir kanunu bir kez veto edebilir.
9) Padişah meclisi kapatabilir.	9) Meclisi kapatmak için padişahın isteği yeterli değildir.
10) Sürgün ve angarya cezasını padişah verir.	10) Sürgün ve angarya cezası kaldırıldı. 11) Herkes siyasi parti kurabilir.

Osmanlı Devleti'nde Kurulan Siyasi Partiler

İttihat ve Terakki Fırkası MHP	• Bu partilerden bazıları 1912 yılında yapılan genel seçimlere katılmışlardır. (3'ü katıldı) • 1912 seçimleri Osmanlı'da "Sopalı Seçim" olarak tarihe geçmiştir.
Ahrar Fırkası AKP	
Osmanlı Demokrat Fırkası	
Osmanlı Sosyalist Fırkası	
Hürriyet ve İtilaf Fırkası CHP	
İttihadi Muhammediye Fırkası	
Federekan – ı Millet Partisi	

OSMANLI DEVLETİ'Nİ DAĞILMAKTAN KURTARMA FİKİRLERİ

(Bu konuda sadece KPSS yazan yerleri, çünkü diğerleri geldi)

a) Osmanlıcılık (İttihadı Anasır)

Din – dil ve ırk farkı gözetmeksizin herkesi Osmanlı vatandaşı sayma anlayışında denir. Bu doğrultuda Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve I. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Bu fikir akımı II. Mahmut ile başlamıştır. Arnavutluk'un elimizden gitmesiyle önemini yitirmiştir. Savunucuları: Ziya Paşa, Mithat Paşa, Namık Kemal ve Ali Suavi'dir.

KPSS => **NOT:** II. Mahmut "Ben Müslümanımı camide, Hristiyanımı kilisede, Yahudimi havrada görmek isterim" diyerek hem Osmanlıcılığı başlattı hem de Fatih Sultan Mehmet'ten sonra **tebaasına (halkına) din ve vicdan özgürlüğünün teminatını verdi. => II. Mahmut**

b) Türkçülük (Geçen sene KPSS'de çıktı gelmez) (Ziya gökalp'i vermeden diğer temsilcileri vererek hangi akımdır diye sordular)

Osmanlı içindeki Türkleri bir bayrak altında toplamayı amaçlayan fikir akımıdır. Cumhuriyet'in kuruluş felsefesidir.II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan bu fikir akımının savunucuları Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı ve Ziya Gökalp'tir.

c) Batıcılık

Lale Devri'nden beri uygulanan fikir akımıdır.

KPSS => **d) Ümmetçilik (İslamcılık)**

II. Abdülhamit'in politikasıdır. II. Abdülhamit bu politikayla özellikle Orta Afrika'da İslamiyet'i yaymıştır. Bu politika Dünya Müslümanlarını halife sancağı altında toplamayı amaçlamıştır. İlk defa Balkan Savaşları sırasında Arnavutluk'un elimizden çıkması ile önemini yitirmeye başlamıştır. Sebebi: %75'i Müslüman olduğu halde Arnavutluk elimizden çıktı. Ümmetçiliğe ilk darbe <= KPSS

Dünya savaşı sırasında Arapların İngilizlerle iş birliği yapması sonucu önemini yitirmiştir.

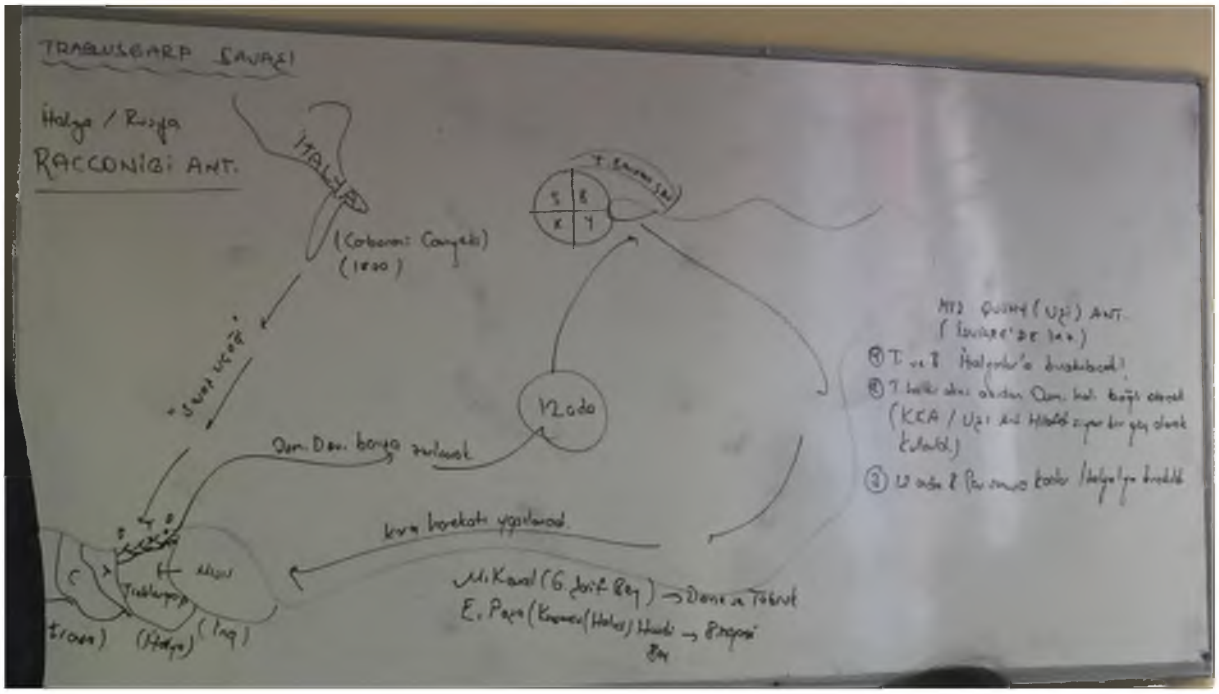
3 Mart 1924'te çıkarılan bir kanunla Halifelik kaldırılmıştır. Savunucuları: Sait Halim Paşa ve Mehmet Akif Ersoy'dur.

e) Federalizm (Ademi Merkeziyetçilik)

Savunucusu Prens Sebahattin'dir. Merkezi yönetimin yetkilerini azaltıp yerel yönetimin yetkilerini artırmak amaçlanmıştır.

İNKILAP TARİHİ

1) TRABLUSGARP SAVAŞI (1911 – 1912) (2014'te geldiği için sadece Kpss'li yerleri bil)

Savaşın Nedenleri

- Bölgenin İtalya'ya yakın olması.
- Bölgenin Osmanlı Devleti açısından savunulamayacak durumda olması.
- İtalya'nın siyasi birliğini geç tamamlayıp sömürgecilik rekabetine girmesi.
- Trablusgarp'ın zengin hammadde yataklarına sahip olması.

KPSS => **UYARI=** Corbaroni Cemiyetinin gizlilik ve disiplinini kendine örnek alıpta bizde kurulan cemiyet ise "İttihat ve Terakki" cemiyetidir.

NOT "KPSS"
Savaş öncesi Rusya ile İtalya arasında "Racconigi Antlaşması" imzalandı. Bu antlaşmayla Rusya, İtalya'nın işgaline onay verecek İtalya ise İstanbul'un Rusya tarafından işgal edilmesine izin verecektir.

KPSS =>

Savaşa Katılan Gönüllü Subaylar

- Mustafa Kemal (Gazeteci Şerif Bey adıyla Derne ve Tobruk'ta katılmıştır.)
- Enver Paşa (Kuyumcu Hamdi adıyla Bingazi'de katılmıştır.)
- Nuri Conker
- Ali Çetinkaya
- Ali Fuat Cebesoy
- Ali Fethi Okyar

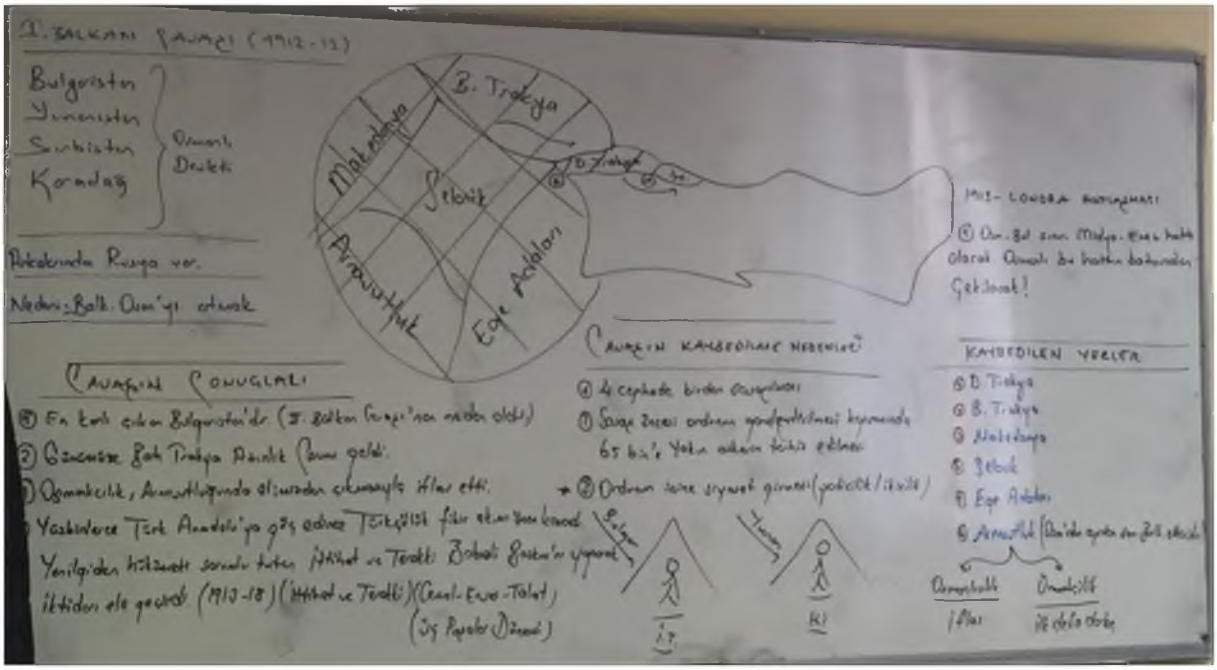
KPSS => **NOT:** İtalya'nın Trablusgarbı bırakıpta 12 adaya gitmesinin sebebi Osmanlı devletini barışa zorlamak. Bu savaş sırasında 4 balkan devleti osmanlıya karşı savaş açınca I. Balkan savaşları başlayacaktır.

1912 QUSHY (UŞİ) ANTLAŞMASI

- İsviçre'de imzalanmıştır.
- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak. (Kuzey Afrika'da il kaybettiğimiz toprak Cezayir iken son kaybettiğimiz toprak ise Trablusgarp'tır)
- Trablusgarp halkı dini açıdan halifeye bağlı kalacak. (Hilafeti siyasi güç olarak ilk küçük kaynarcada son olarakta uşi antlaşmasında kullandık)
- Trablusgarp halkı ile kültürel bağlar koparılmak istenmedi.
- 12 Ada Balkan Savaşları'nın sonuna kadar İtalya'da kalacak. (geçici olarak)
- İtalya Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonları kaldırması konusunda kendisine yardım edecek.

KPSS => **NOT:** Dünya tarihinde ilk savaş uçağı Trablusgarp Savaşı'nda İtalya tarafından kullanılmıştır.

2) I. BALKAN SAVAŞI (1912 – 1913)

Savaşın Nedeni

Osmanlı Devleti'ni Balkanlar'dan atmak.

Savaşa Katılan Devletler

Bulgaristan	Bu devletlerin arkasında Rusya vardır.
Yunanistan	
Sırbistan	
Karadağ	

1913 Londra Antlaşması

Anlaşmanın tek maddesi vardır:

Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasındaki sınır "Midye – Enez" hattı olacak, Osmanlı Devleti bu hattın batısından çekilecektir.

Kaybedilen Yerler

- Doğu Trakya
- Batı Trakya
- Makedonya
- Selanik
- Ege Adaları
- Arnavutluk (Osmanlı Devleti'nden ayrılan son Balkan ülkesidir) [Osmanlıcılık komple iflas etti. Ümmetçilik – İslamcılık ilk defa darbe aldı]

Savaşın Kaybedilme Nedenleri

- 4 cephede birden savaşılması.
- Savaş öncesi ordunun gençleştirilmesi kapsamında 65bin e yakın askerin terhis edilmesi.
- Ordunun içine siyasetin girmesi. (Particilik veya İkicilik)

NOT: Mustafa Kemal ileride bu olaydan etkilenip Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti kanununu çıkarıp orduyu siyasetten komple çekecektir.

Savaşın Sonuçları

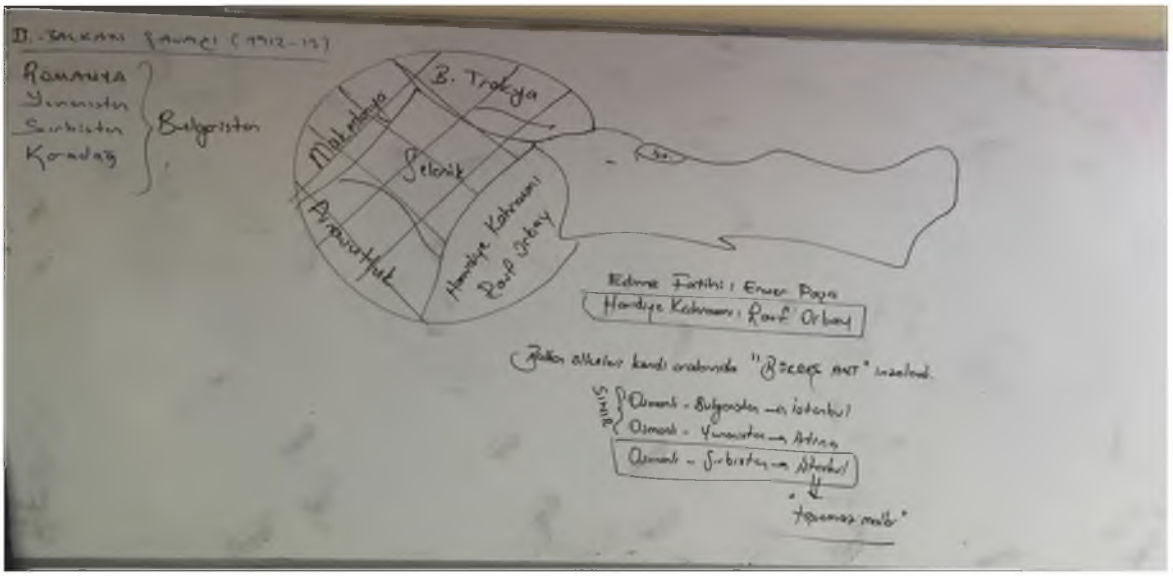
- En kârlı çıkan Bulgaristan'dır. (Bu ileride II. Balkan savaşına neden oldu)
- Batı Trakya Azınlık Sorunu ortaya çıktı. (Bu sorun günümüzde de devam etmektedir.)
- Osmanlıcılık, Arnavutluğun elimizden çıkmasıyla iflas etti.
- Yüzbinlerce Türk Anadolu'ya göç edince Türkçülük fikir akımı önem kazandı.
- Yenilgiden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki, Babı Ali Baskını'nı yaparak iktidarı ele geçirdi. (1913'ten 1918'e kadar ülkeyi İttihat ve Terakki yönetti. Yönetirken 3 paşa ortaklaşa yönetti)

NOT: Babı Ali Baskını'ndan sonra I. Dünya Savaşının sonun kadar geçen döneme **Üç Paşalar Dönemi** denilmiştir.

- Cemal
- Enver
- Talat

İTTİHAT TERAKKİ (1913 – 1918) ÜÇ PAŞALAR DÖNEMİ

1) II. BALKAN SAVAŞI (1913)

Nedenleri

- Bulgaristan'ın I. Balkan Savaşı sırasında daha fazla toprak alması
- Savaşa katılan devletler şunlardır:

Romanya	Bulgaristan'a karşı
Yunanistan	
Sırbistan	
Karadağ	

NOT: I. Balkan savaşında olmayıp II.Balkan Savaşı'na katılan devlet Romanya'dır. Osmanlı devleti (Enver Paşa) bu durumdan faydalanarak Doğu Trakya'yı Bulgaristan'dan geri almıştır. Bundan dolayı kendisine **"Edirne Fatihi" denmiştir.** **"Edirne Fatihi = Enver Paşa"**

KPSS => Ege adalarında bulunan Hamidiye Kurvazörüyle 26 Yunan gemisini batıran Rauf Orbaydır. Bu yüzden kendisine "Hamidiye Kahramanı" denmiştir. "Hamidiye Kahramanı= Hüseyin Rauf Orbay"

- Balkan ülkeleri kendi aralarında Bükreş Antlaşması'nı imzaladı. Bu antlaşmayla Bulgaristan elde ettiği kazanımları kaybetti. Bu zararını telafi etmek için ileride I. Dünya savaşına katılacaktır.

Osmanlı Devleti ile Balkan Devletleri arasında;

- Osmanlı – Yunanistan = Atina Antlaşması
- Osmanlı – Bulgaristan = İstanbul Antlaşması

[Sınırlar görüşülmüştür]

- Osmanlı – Sırbistan = İstanbul Antlaşması (Taşınmaz mallar konusu görüşülmüştür)

2) I. DÜNYA SAVAŞI (1914 – 1918)

Nedenleri

- İtalya ve Almanya'nın siyasi birliklerini geç tamamlayıp sömürgecilik yarışına girmesi.
- Devletler arası hammadde yarışı
- Avusturya – Macaristan imparatorluğu ile Rusya'nın Balkanlar'da nüfuz elde etme çabası.
- Devletler arasında bloklaşma ve silahlanma yarışı
- Fransız İhtilali'nden yayılan Ulusçuluk akımı.
- Almanya ile Fransa arasında Alsas – Loren sorunu. (1871 Sedan Savaşı'yla Almanların eline geçmiştir.)
- Gabriel Princip adında bir Sırp'ın Avusturya – Macaristan İmparatorluğu veliahdı Ferdinand'ı Saraybosna gezisi sırasında öldürmesi.

<table>
<tr><th colspan="3">BLOKLAR</th></tr>
<tr><th>İtilaf Devletleri (1908)
[Anlaşma Devletleri]</th><th>İttifak Devletleri (1912)
[Bağdaşma Devletleri]</th><td rowspan="10">ABD: Savaşın süresini kısalttıp seyrini değiştirdi
Osmanlı Devleti: Savaşın süresini uzattı.
İtalya: Taraf değiştirdi.
Japonya: Savaştan çekilen ilk devlettir
Yunanistan: Savaş katılan son devlettir.</td></tr>
<tr><td>İngiltere</td><td>Almanya</td></tr>
<tr><td>Fransa</td><td>İtalya</td></tr>
<tr><td>Çarlık Rusya</td><td>Avusturya – Macaristan</td></tr>
<tr><td>ABD</td><td>Osmanlı Devleti</td></tr>
<tr><td>Çin</td><td>Bulgaristan</td></tr>
<tr><td>KPSS Japonya</td><td></td></tr>
<tr><td>Hollanda</td><td></td></tr>
<tr><td>İtalya</td><td></td></tr>
<tr><td>Yunanistan</td><td></td></tr>
<tr><td>Toplam: 32 devlet</td><td>Toplam: 4 devlet</td></tr>
</table>

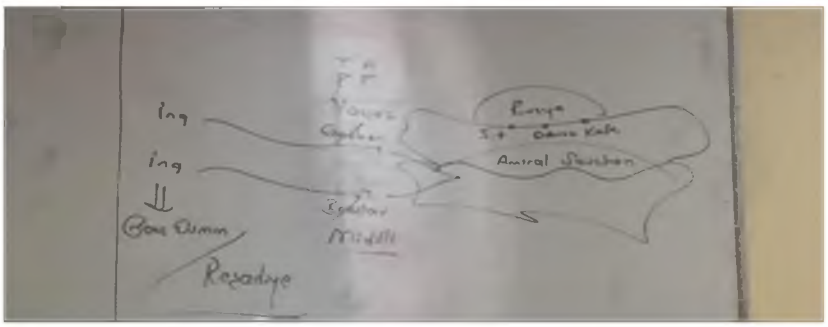
Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Yanında Savaşa Sokma Nedenleri;

- Yeni cephelerin açılmasını sağlayarak kendi savaş yükünü hafifletmek.
- Osmanlı Devleti'nin dini gücünden yararlanmak.
- Osmanlı Devleti'nin demografik (nüfus) gücünden faydalanmak.
- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik gücünden faydalanmak.

Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın Yanında Savaşa Girme Nedenleri

- Siyasi yalnızlıktan kurtulmak.
- Almanya ile yapılan gizli antlaşmalar.
- Kaybettiğimiz toprakları geri alma isteği.
- İttihat ve Terakki'nin Alman hayranlığı.
- Almanya'nın Türk ve Müslüman sömürgeye sahip olmaması.
- Almanya'nın savaşı kazanacağı düşüncesi.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi ve Sonuçları

İngiltere'den kaçan iki Alman gemisi (Goeben ve Breslav) Osmanlı Devleti'ne sığınmasıyla olaylar başladı. Osmanlı Devleti bu iki gemiyi daha önce İngiltere'ye sipariş verdiği (Genç Osman ve Reşadiye) gemilerin kendisine teslim edilmemesi üzerine bu gemileri satın aldığını açıkladı ve bu gemilerin isimlerini Yavuz ve Midilli olarak değiştirdi. Amiral Souchan komutasında açılan bu gemiler Rusya'ya ait Sivastopal ve Odessa limanlarını bombaladı. Böylece Osmanlı Devleti I. Dünya savaşına girdi.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesinin Sonuçları

- Almanya'nın savaş yükü hafifledi.
- Kapitülasyonlar tek taraflı kaldırıldı.
- Savaşın süresi uzadı.

KPSS =>

- V. Mehmet Reşat cihat ilan etti. **(Cihat ilan eden Osm. Padişahı)**
- Yeni cepheler açıldı.

Cepheler (Osmanlının gözünden bakılacak)

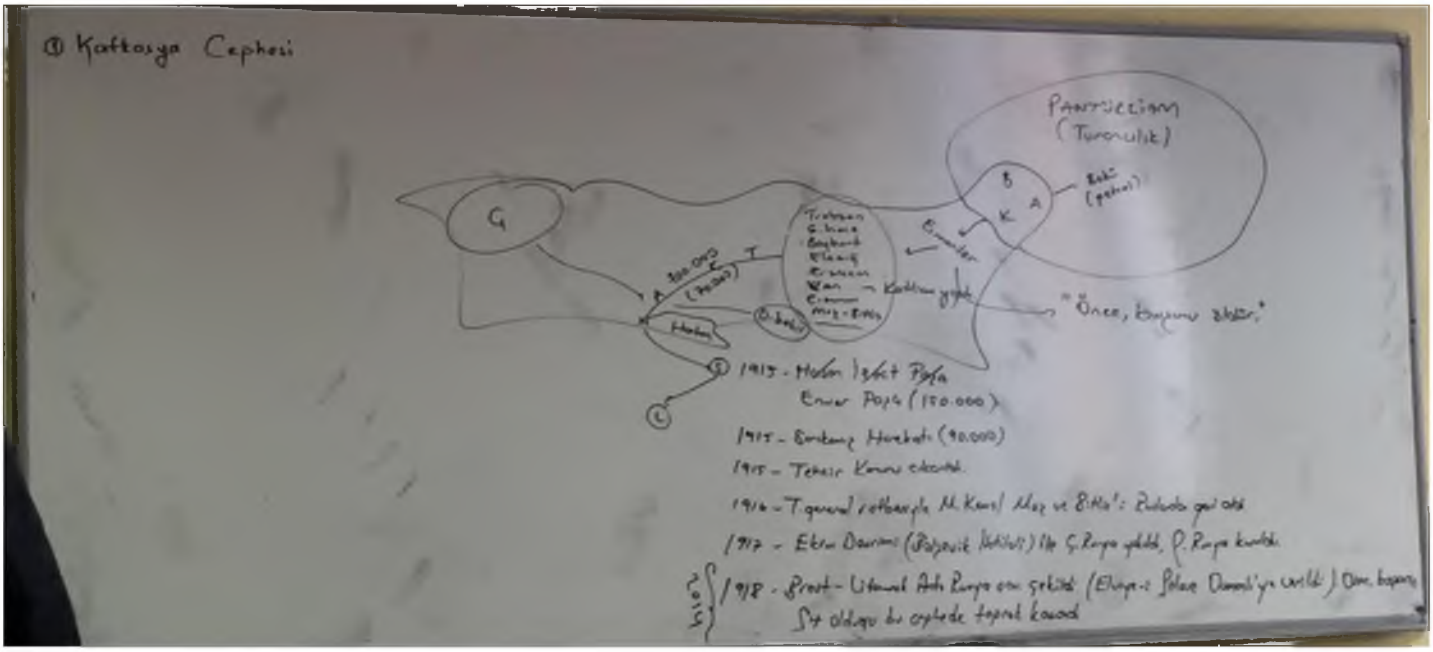
Taarruz	**Savunma**	**Yardım**
Kafkasya	Çanakkale **KPSS**	Galiçya
Kanal	Irak **KPSS**	Makedonya
Şifresi: KAKA	Suriye – Filistin	Romanya
	Hicaz – Yemen **KPSS**	

Cepheler

1) Taarruz Cepheleri

a) Kafkasya Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kars, Ardahan ve Batum'u geri almak.
- Turancılığı (Pantürkizm) gerçekleştirmek.
- Bakü petrollerine ulaşmak.

KPSS => NOT: **"**Ruslar Ermenileri bize karşı şöyle kışkırtmıştır. "Önce, komşunu öldür"

- 1915 -> Hasan İzzet Paşa'yı dinlemeyen Enver Paşa Sarıkamış Harekatı'nı başlattı.
- 1915 -> Ruslar ilerleyerek Trabzon, Gümüşhane, Bayburt, Elazığ, Erzurum, Van, Erzincan, Muş, Bitlis'i işgal etti.
- 1915 -> Ermeniler Ruslarla işbirliği yaparak Van'da yaptığı katliamdan dolayı bu bölgedeki 700bin Ermeninin göç ettirildiği **Techir Kanunu** ile Ermeniler Suriye, Lübnan ve Hatay'a gönderildi.
- 1916'da Tuğgeneral rütbesiyle Mustafa Kemal bölgeye atandı. Muş ve Bitlis'i Rus'lardan geri aldı.
- 1917 -> Rusya'da Ekim Devrimi (Bolşevik devrimi) yaşandı. Çarlık Rusya yıkıldı yerine Sovyet Rusya kuruldu.
- 1918 -> Rusya Bres-Litovsk Antlaşması ile savaştan çekildi ve işgal ettiği bölgelerden de çekildi. (Elviye'yi Selase Osmanlı devletine verildi.)

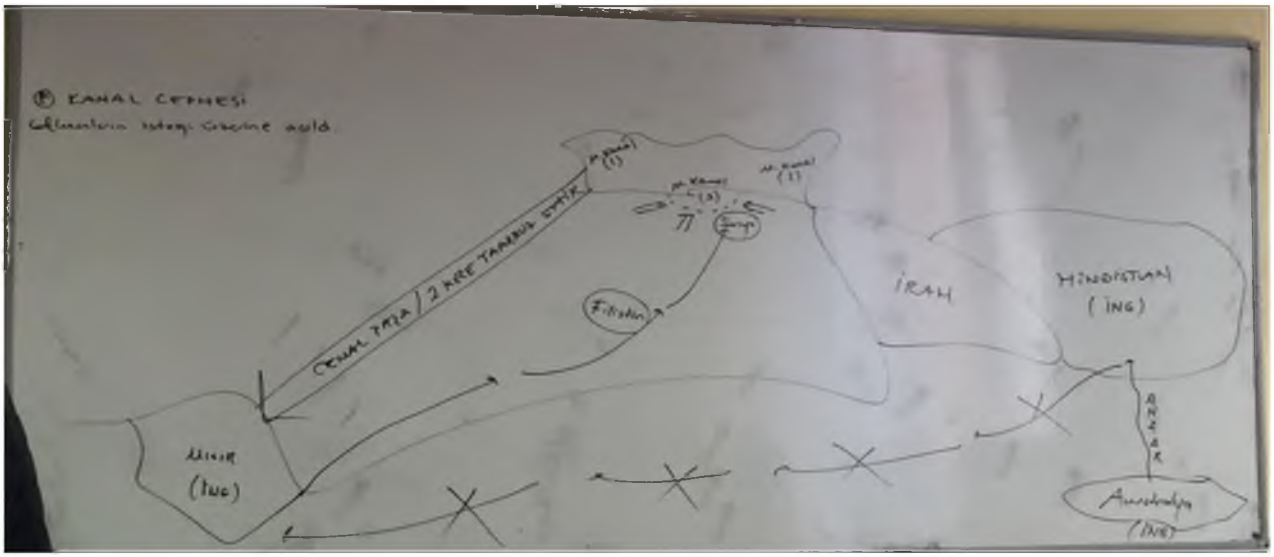
NOT: Osmanlı devleti başarısız olduğu bu cephede toprak kazanmıştır.

2014'te soru geldi: Kafkasya cephesini kapatan anltlaşma hangisidir diye o yüzden bu cepheden soru gelme ihtimalı düşük.

DİKKAT! Kafkasya Cephesinde "Kazım Karabekir" yer almamıştır. Kazım Karabekir Kurtuluş savaşının doğu cephesinde yer almıştır!

b) Kanal Cephesi

Açılma Nedenleri

- Almanların isteği üzerine açıldı bu cephe.
- Kaybedilen Mısır'ın geri alınmak istenmesi
- İngiltere'nin sömürge yolları ile bağlantılarını kesilmek istenmesi. (Hindistan ve Mısır arasındaki sömürge yolu)
- Buradaki Osmanlı komutanı Cemal Paşa'dır.
- Suriye cephesi, kanal cephesinin devamıdır.
- Mustafa Kemal Suriye cephesinde Hatay'ın gerisine hat kurmuştur.

Mustafa Kemal 3 Cephede yer almıştır
-Kafkas Cephesi
-Çanakkale Cephesi
-Surive

2) Savunma Cepheleri

a) Çanakkale Cephesi

Açılma Nedenleri (İtilaf devletlerinin gözünden bak)

- İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ne son vermek ve savaşın süresini kısaltmak.
- Kararsız kalan Balkan ülkelerini kendi yanlarına çekmek.
- Rusya'ya boğazlar üzerinden yardım göndermek.
- Rusya'nın buğdayından faydalanmak.
- Osmanlı Devletinin Avrupa ve Asya'daki birlikleri arasındaki bağlantıyı kesmek.

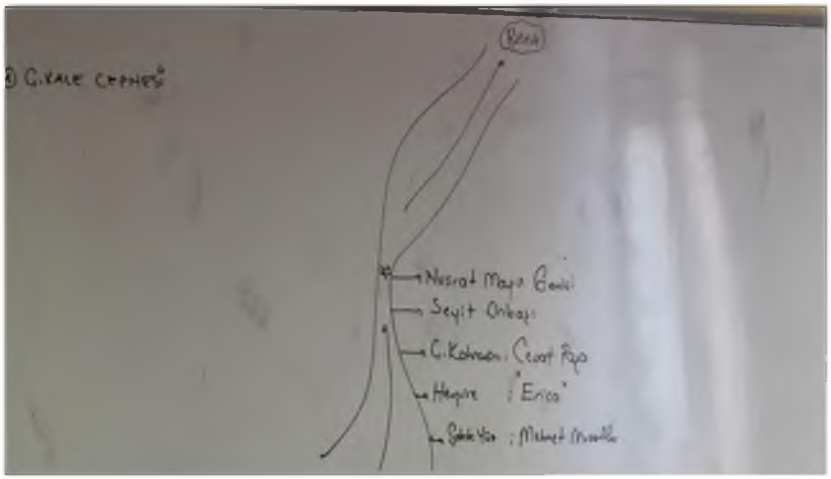
Nusret Mayın Gemisi: Boğaza mayın döşemek.

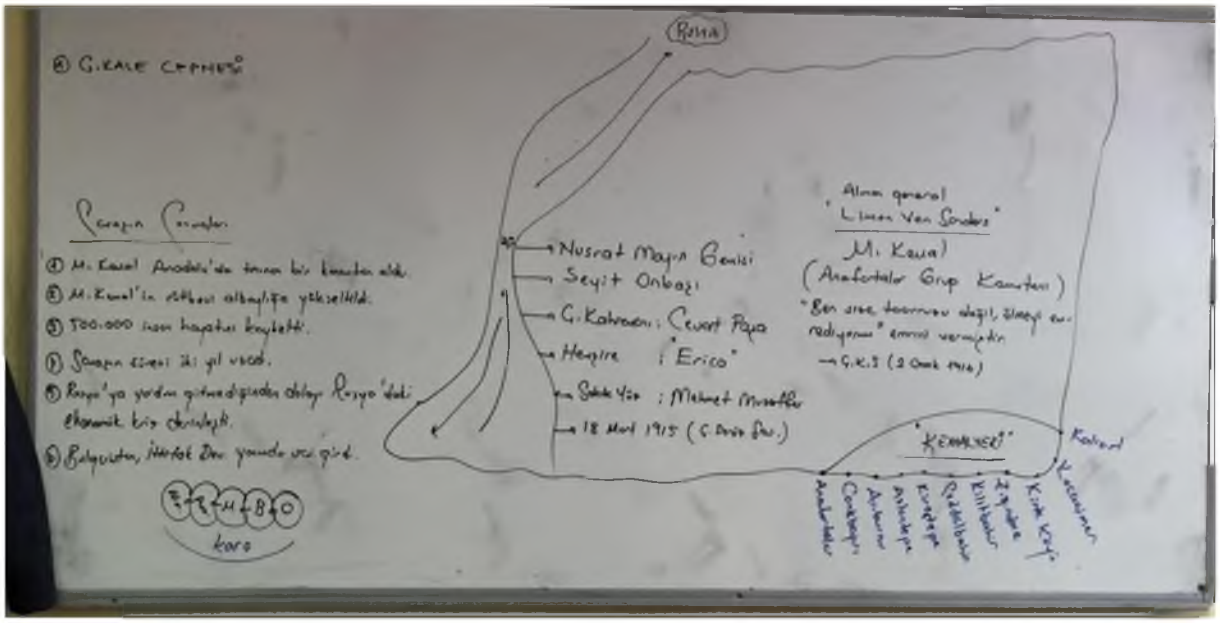
Seyit Onbaşı: Geçiş esnasında gemiyi vuran.

KPSS => Çanakkale Kahramanı: Cevat Paşa
(18 Mart Kahramanı)

Hemşire: Erica

Sahte Yüz Lira yaparak lastik alan: Teğmen Mehmet Muzaffer

Çanakkale tek savaş değil 2 savaştır.

1 Çanakkale Deniz Savaşları

2 Çanakkale Kara Savaşları

Mustafa Kemal denizci olmadığı için Kara savaşlarında ortaya çıkmıştır. Çanakkale Kara savaşlarındaki bizim birliklerimizi komuta eden Alman General: Limon Von Sanders, bu general'in başarısız olması üzerine buraya Mustafa Kemal, **Anafartalar Grup Komutanı** olarak atanacaktır. Askere **"Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum"** demiştir.

KPSS => **Mustafa Kemal'in Savaştığı Mevkiler:** "KEMALYERİ" kodu ile bilinir: Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu, Aslantepe, Kireçtepe, Seddülbahir, Kilitbahir, Zığındere, Kirte Köyü, Kocaçimen, Kanlısırt Mustafa Kemal'in buralarda ayak basmadığı yer yok o yüzden buralara KEMALYERİ denir.

Çanakkale Kara Savaşları 2 Ocak 1916'da sona ermiştir.

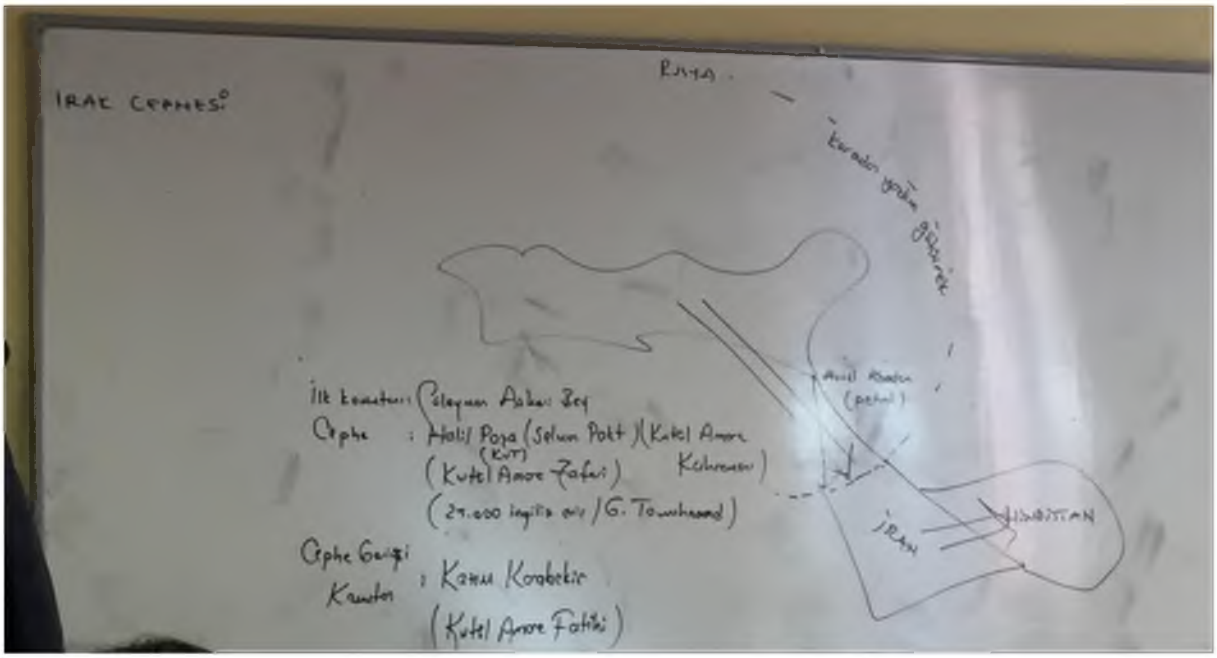
Sonuçları

- Savaşın süresi en az iki yıl uzadı.
- Bulgaristan Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa girdi. Böylece Almanya ile Osmanlı devleti arasındaki kara bağlantısı sağlandı.
- Mustafa Kemal'in rütbesi "Albaylığa" yükseltildi.
- Mustafa Kemal Anadolu'da tanınan bir komutan haline geldi.
- Yaklaşık 500.000 insan hayatını kaybetti.
- Rusya'ya yardım gitmediği için Rusya'daki ekonomik kriz derinleşti.
- Mustafa Kemal ittifak devletlerinin yanında savaşa girdi.

NOT: Mustafa Kemal Çanakkale Savaşlarının kazanılmasından sonra "Hamdolsun İstanbul'u kurtardık" demiştir.

b) Irak Cephesi

Açılma Nedenleri

- Rusya'ya karadan yardım göndermek.
- Türklerin İran üzerinden Hindistan'a ulaşmasını engellemek.
- Musul ve Abadan Petrollerini ele geçirmek.

} Açılmasının 3 nedeni Bunlar

- Bu cephenin komutanı, Süleyman Askeri Bey'dir.

KPSS =>

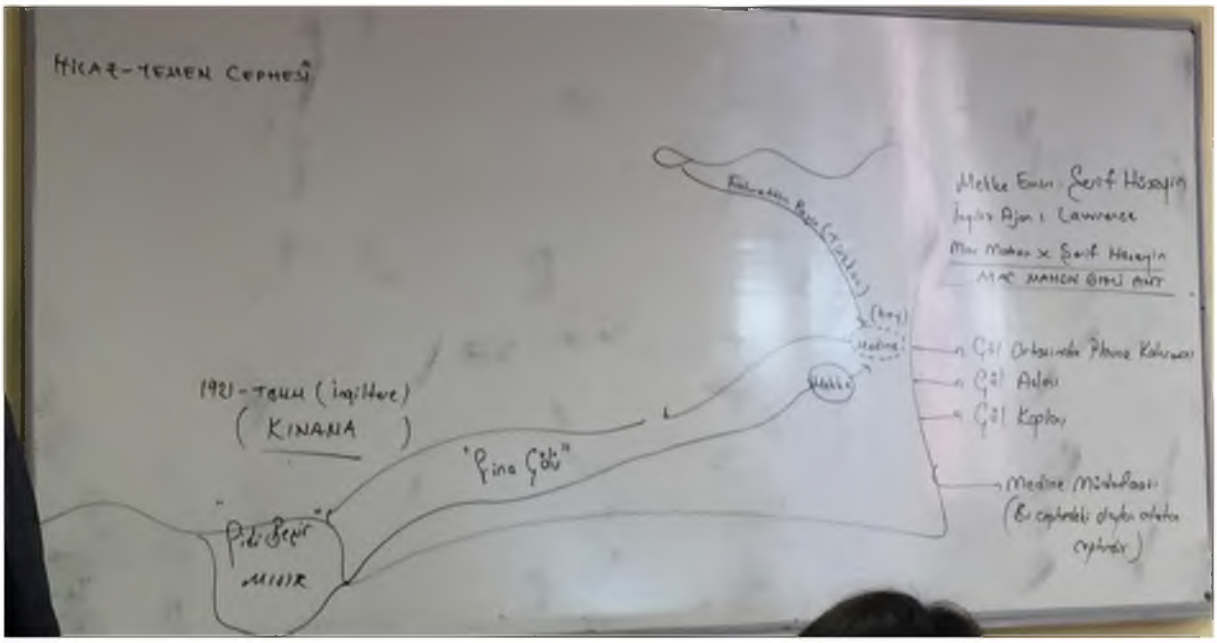
- Daha sonra ise komutan Halil Paşa'dır. => Kutül Amare Kahramanı
- Kutül Amare'de (Selman Paktı) 25.000 İngiliz askeri ve General Townshend'ı esir aldı.
- Cephe gerisi komutanı Kazım Karabekir Paşa'dır.

KPSS =>

- Kutül Amere Fatihi ise: Kazım Karabekir Paşadır.

c) Hicaz – Yemen Cephesi

Açılma Nedenleri

Mekke Emiri: Şerif Hüseyin

İngiliz Ajanı: Arabistanlı Lawrence

İngiltere ile Arapların yaptığı gizli antlaşma: Mac Mahon Gizli Antlaşması

- İngilizlerin kutsal bölgeleri ele geçirmek istemesi.
- İngilizlerin bölge petrolünü ele geçirmesi.
- Medine'yi savunması için gönderdiğimiz komutan Fahrettin Paşa'dır.
- Fahrettin Paşa bu savunmayla öne çıkmıştır. (Soyadı kanunundan sonra Fahrettin Türkkan olmuştur)

KPSS => **NOT:** Fahrettin Paşa'nın bu cephede yaptığı savunmadan dolayı kendisine "**Çöl ortasında Plevne Kahramanı** – Çöl Aslanı – Çöl Kaplanı" lakapları takılmıştır. (6 Ay Medine'de kalede savunma yaptılar)

KPSS => Fahrettin Paşa'nın yaşadığı bu olay şu kitaba konu olmuştur. **"Medine Müdafaası"** Bu cephedeki olayları anlatır.

Bu cephede esir alınan Osmanlı askerleri Mısır'da bulunan Sidi Beşir Kampı'na götürülerek sistematik işkenceye tabi tutulmuşlardır. Bunun üzerine I.TBMM 1921'de yaptığı toplantıda İngiltere'yi kınamıştır. Bu işkenceyi yapma fikirlerini veren kadın Sarah!

d) Suriye – Filistin Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kanal cephesinin devamıdır. İtilaf devletlerinin amacı Anadolu'ya güneyden girmek ve Suriye petrollerini ele geçirmektir.
- Kudüs'ü ele geçirmektir.

GİZLİ ANTLAŞMALAR

1) İstanbul Antlaşması

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapıld.
- Boğazlar Çarlık Rusya'ya bırakıldı.

2) Londra Antlaşması

- İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında imzalandı.
- İtalya'ya Konya ve çevresi verilince taraf değiştirdi.

KPSS => **3) Skyes – Picot Antlaşması**

- Orta Doğu'yu İngiltere ve Fransa arasında paylaştıran antlaşma

4) Petrograd Protokolü

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında imzalanmıştır. Doğu Andolu Rusya'ya verilmiştir.

5) Mac Mahon Antlaşması

- Şerif Hüseyin ile İngiltere arasında imzalandı. Buna göre:
    - Araplar İngiltere'nin yanında yer alacak.
    - İngiltere savaş sonunda Hicaz merkezli bir Arabistan Devleti'nin kurulmasına izin verecek.

KPSS => **6) Saint Jean de Maurienne Antlaşması**

- İngiltere ve Fransa arasında imzalandı. Buna göre, Güneybatı Anadolu (İzmir ve çevresi) İtalya'ya verilmiştir.

KPSS => **NOT:** Bu gizli antlaşmaları dünya kamuoyuna "Sovyet Rusya" açıklamıştır.

WİLSON İLKELERİ

NOT: Bu ilkeler savaşın bitirilmesinde etkili olmuştur.

- Yenen devletler yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
- Manda ve himaye anlayışı ortaya çıkmıştır. (Himaye etmek= Ben ele geçirdim sadece ben sömüreceğim demektir.)
- Gizli antlaşmalara yapılmayacak
- Polonya devleti kurulacak.
- Devletlerin kendi aralarındaki sorunların çözümü için uluslar arası bir teşkilat kuracak (Cemiyet – i Akvam) (Milletler Cemiyeti)
- Her millet kendi geleceğine kendisi karar verecek.
- Alsas Loren Fransa'ya verilecek.
- Osmanlı Devleti içinde Türklerin çoğunlukta yaşadığı yerler Türklere; azınlıkların nüfusça çoğunlukta olduğu yerler ise azınlıklara bırakılacak. => Bu Osmanlı Devletini parçalamaya yönelik bir karardır.

NOT: Wilson ilkeleri savaş sonrasında uygulanamamıştır.

Savaşın Sonuçları

- En karlı devletler İngiltere, Japonya, Fransa iken en zararlı çıkan devlet Almanya'dır.
- İmparatorluklar parçalandı. Yeni devletler kuruldu.
    - Sovyet Rusya
    - Türkiye
    - Polonya
    - Çekoslavakya
    - Yugoslavya
    - Estonya
    - Ukrayna
    - Finlandiya
    - Azerbaycan
    - Ermenistan
    - Gürcistan
- Parçalanan imparatorluklar ise;
    - Alman
    - Rus
    - Osmanlı
    - Avusturya – Macaristan'dır
- 10 milyona yakın insan hayatını kaybetti.
- Sivil savunma teşkilatları kurulmaya başlandı. (Bu ölümlerden dolayı I. Dünya savaşının ardından sivil savunma teşkilatları kurulmuştur.)
- İlk defa denizaltı ve tank kullanıldı. İlk defa kimyasal silah kullanıldı. (NBC)

- Yeni rejimler ortaya çıktı. Bu rejimler şunlardır;

    - Almanya: Adolf Hitler -> Nazizim
    - İtalya: Benito Mussolini -> Faşizm
    - Sovyet Rusya: İlyiç Lenin -> Komünizm

I. Dünya Savaşından Sonra Yapılan Ateşkes Antlaşmaları	
Almanya	Rethondes Antlaşması
Bulgaristan	Selanik Antlaşması
Osmanlı	Mondros Antlaşması
Avusturya-Macaristan	Villa Gunti Antlaşması

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

KPSS => - Osmanlı Devleti adına Rauf Orbay, İtilaf Devletleri adına ise Amiral Caltrophe arasında "Limni Adası'nda" Aqamennon zırhlısında imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir. **[Çizili yerler KPSS, bizden kim imzaladı ve nerede imzalandı]**

Maddeleri

- İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit eden herhangi bir bölgeyi karışıklık çıkması halinde işgal edecek. (7.madde)

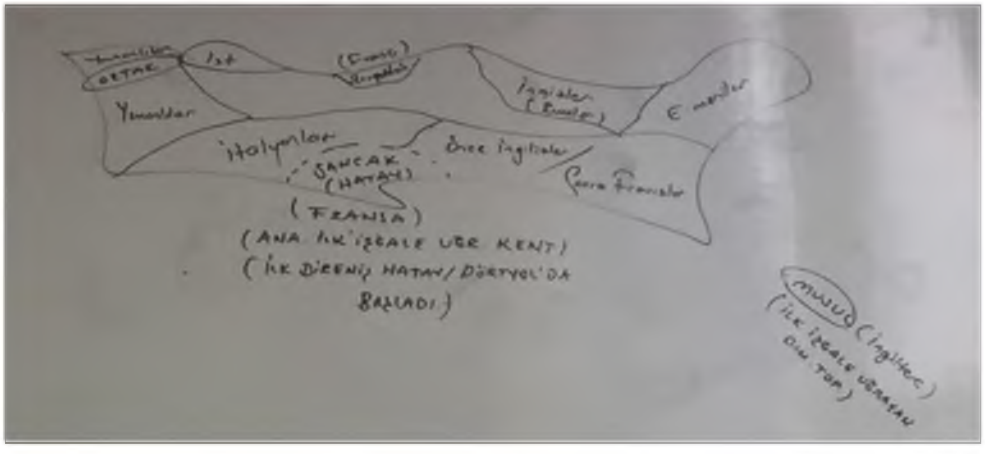
Mondros'un 7. Maddesi ile Anadolu işgale açık hale getirilmiştir.

- Vilayet- i Sitte'de (Bitlis, Erzurum, Sivas, Van, Elazığ, Diyarbakır) [BESVED diye kodla] bir karışıklık çıkarsa buralar işgal edilecek (24.madde)

Mondros'un 24. Maddesi ile Megali Armenia'nın (Büyük Ermenistan) kurulması amaçlanmıştır.

- Toros tünelleri ve boğazlar işgal edilecek.
- Osmanlı Devleti elindeki esirler derhal serbest bırakacak.
- Ulaşım ve haberleşme araçları İtilaf devletlerinin kontrolünde olacak.
- Osmanlı Devleti ordularını terhis edecek.
- Osmanlı Devleti'nin içinde bulunan Avusturya ve Almanya'ya ait subay ve diplomatlar sınır dışı edilecek.

Mondros'tan Sonra Başlayan İşgaller

- İlk işgale uğrayan toprağımız "Musul"dur. (İngiltere tarafından işgale edildi)
- Ama Anadolu'nun içinde ilk işgale uğrayan derse "Sancak (Hatay)dır" (Fransa tarafından)
- Anadolu'da ilk direniş – ilk silahlı direniş Hatay Dörtyol'da.
- Doğu Trakta, İzmir ve çevresi Yunanlılar'a
- Boğazlar itilaf devletleri tarafından ortak işgal edilecektir.
- Anadolu'nun Güneybatısı Konya'ya kadar İtalyanlar'a
- Anadolu'nun Güney'i (Önce İngilizler), Suriye ve Zonguldak Fransa'ya
- Doğu Anadolu'nun bir kısmı İngilizler'e
- Trabzon ve çevresi İngilizler'e
- Ortadaki boş kısım ise işgale uğramayan yerler

NOT: Yunanistan'ın İzmir ve çevresi – Doğu Trakya'yı İlhak etme amacına "Megali İdea" denir.

UYARI: Başlayan işgallere karşı halkımız önce Cemiyetleri oluşturacak sonra eline silah alıp Kuvayı Milliye'yi oluşturacaktır.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 OCAK 1919)

- Yenen devletler ile yenilen devletler arasında yapılacak barış antlaşmalarını belirlemek için toplanmıştır. Konferans başkanı ise ABD'dir.

ÜLKE	BARIŞ ANTLAŞMASI
Almanya	Versay
Bulgaristan	Noyyi
Avusturya	S. Jerman
Macaristan	Triyanan

KPSS => - <u>İtilaf devletleri arasında ilk kez görüş ayrılığı yaşanmıştır.</u> Daha önce İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi İngiltere'nin de baskıları ile İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verilmiştir.

KPSS => - Konferans'ta <u>Milletler Cemiyeti (Cemiyeti Akvam)</u> kurulmuştur.

- Konferans'ta iki rapor sunulmuştur. Bunlar:
  - Hrisantos Raporu
  - Cing – Krane Raporu
- Yapılan barış antlaşmaları ise tablodakilerdir.
- ABD'nin kuruluş ile Almanya'nın I. Dünya savaşından sonra imzaladığı ortak barış antlaşması "Versay"dır.
- Bulgaristanla imzalanan anlaşmalar hariç diğer 3 anlaşmada "Savaş tazminatı – Ekonomik kısıtlama – Askeri kısıtlamalar ve Siyasi kısıtlamalar vardır"

İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU (15 MAYIS 1919)

- Bu işgale karşı ilk kurşunu <u>Hukuk- u Beşer Gazetesi</u> Baş Yazarı "Hasan Tahsin" atmıştır.

KPSS => - Yunanlıların bastığı orduevinde <u>bulunan Albay Süleyman Fethi Bey</u> "Zita Venezilos (Yaşa Venezilos)" demediği için şehit edilmiştir.

- İşgale ilk tepkilerden birini de Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi cihat ilan ederek göstermiştir.

KPSS => **NOT:** İzmir'in işgalinin ilk protesto edildiği yer "Havza"dır. Ayrıca işgal Kadıköy ve Sultanahmet mitingleriyle protesto edildi.

- İşgalin haksız olduğunu belirten ilk uluslararası rapor Amiral Bristol raporudur. Doğu Anadolu olan rapor ise "General Harbourd" raporudur. Bu kişi tarafından ABD ye gönderilmiştir.

YARARLI CEMİYETLER

İzmir Müdafaa- ı Hukuk- u Osmaniye: İzmir'in ilhak edilmesini önlemek amacıyla kuruldu.

Reddi İlhak: İzmir'in ilhak edilmesini önlemek amacıyla kuruldu.

KPSS => **Trabzon Muhafaza- i Hukuk Cemiyeti:** Trabzon ve çevresinde Pontus Rum Devleti'nin kurulmasını engellemek amacıyla kuruldu. Erzurum Kongresi'nin toplanmasında etkili olmuştur.

KPSS => **Şark Vilayetleri (Doğu Anadolu) Cemiyeti:** Ermenistan Devleti'nin kurulmasını engellemek amacıyla kurulmuştur. Erzurum Kongresi'nin toplanmasında etkili olmuştur. Bu cemiyet Le Pays (Vatan), Hadisat ve Albayrak gazetelerini çıkarmıştır.

KPSS => **NOT:** Albayrak gazetesini hangi cemiyet çıkarmıştır diye sorarlar dikkat!

KPSS => **Trakya Paşaeli Cemiyeti:** Trakya'yı Yunan işgalinden kurtarmak için kuruldu. Osmanlı Devleti'nin yıkılması halinde "Trakya Cumhuriyeti'ni" kuracaklarını ilan ettiler. Bu cemiyet Yeni Edirne ve Ahali gazetelerini çıkarmıştır. "[Devlet kurma fikrine sahip cemiyet]"

Kilikyalılar Cemiyeti: Adana ve çevresini Fransız ve Ermeni işgalinden kurtarmayı amaçladı.

Anadolu Kadınları Müdafa- i Hukuk Cemiyeti: Mustafa Kemal'in ve Sivas Valisi'nin eşinin gayretleriyle kuruldu. (Melek hanım)

Basın-Yayın

KPSS => **Milli Kongre Cemiyeti:** Kurucusu Dr. Esat Işık'tır. İşgalleri basın ve yayın yoluyla protesto etmiştir. Dr. Esat ışık yayınladığı raporda işgallerin yetersiz kalması halinde Kuvay- ı Milliye'nin kurulacağından bahsetmiştir. -> T.C. 'nin ilk göz doktoru Dr. Esat Işık'tır.

Gizli Karakol (Mim – Mim): İstanbul'dan Anadolu'ya silah sevkiyatı yapmışlardır. İstihbarat faaliyetlerinde bulunmuşlardır. "Zabitan" adı verilen istihbarat teşkilatını kurmuşlardır.

KPSS => **Kars İslam Şurası:** İlk kurulan yararlı cemiyettir. İngilizlerin Karsı'ı işgal edeceği söylentisi üzerine kurulmuştur.

KPSS => **NOT:** Tüm yararlı cemiyetler "Sivas kongresinde" Anadolu ve Rumeli Müdafa- i Hukuk Cemiyeti adı altında birleşmişlerdir.

ZARARLI CEMİYETLER

a) Azınlıkların Kurdukları

Etnik- i Eterya: Mondros Ateşkes Antlaşmasından önce kuruldu. (Aleksandır İpsilantı tarafından 1814'te kurulmuştur. Amacı Megali İdea'yı (Büyük Yunanistan) gerçekleştirmektir.

Mavri Mira (Kara gün): Megali İdea'yı gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

Kardos Cemiyeti: Rum İzcilik okulu, Rum Göçmenleri Komisyonu ve Patrikhane tarafından desteklenmiştir.

Rum Pontus: Trabzon merkezli "Pontus Rum Devleti" kurmayı amaçlamıştır.

Hınçak ve Taşnak: Megali Armenia'yı kurmayı amaçlamıştır. Merkezi İsviçre'dir. Diğer adları: "Taşnak ve Sütyun" veya "Hınçak komitesi" (Bunlar bizden Vilayet-i Sitte'yi almıştır)

Macabi Cemiyeti (Alyans İsrailit): Filistin topraklarında bir Yahudi devleti kurmayı amaçlamıştır.

b) Türklerin Kurdukları

Wilson Prensipleri: Kurtuluşu ABD'nin himayesine girmekte görmüşlerdir.

İngiliz Muhipleri (Sevenleri): Kurtuluşu İngiliz Devleti'nin himayesine girmekte görmüşlerdir.

KPSS =>

Sulh ve Selameti Osmaniye (Teali İslam): Kurtuluşu Padişah'tan gelecek emirlere bağlamıştır.

Hürriyet ve İtilaf: İttihat ve Terakki'ye karşı kurulmuştur. Milli Mücadele'nin yapılmasına karşı çıkmıştır. Nedeni ise Mustafa Kemal'in eski ittihatçı olması ve Hayalperest olması.

Kürt Teali: Güneydoğu Anadolu'da bir kürt devleti kurmayı amaçlamıştır.

Yararlıyı Bulmanın Formulü	- Cümlenin sonunda Müdafa-i Hukuk geçiyorsa yararlıdır. - İl adı varsa yararlıdır. - Bölge adı varsa yararlıdır. - İlçe adı varsa yararlıdır.

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

A) Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

- Yıldırım orduları grup komutanıyken İstanbul'a geri çağrıldı.
- İstanbul'a geldiğinde limana demirlenmiş İtilaf devletlerinin gemilerini görünce **"[3G] Geldikleri gibi giderler"** demiştir.
- Şişli'de arkadaşlarıyla vatanın kurtuluşu üzerine toplantılar yaptı.
- Samsun'daki Türk – Rum çatışmasını önlemek amacıyla **9. Ordu Müfettişliği** göreviyle Samsun'a çıktı. Amacı; bölgedeki Türk-Rum çatışmasını engellemekti.
- Yaptığı incelemeler sonucunda Samsun Raporu'nu yayımladı.
- Güvenlik gerekçesiyle "Havza"ya geçti. Burada Türk milletinin milli bilincini uyandırmak amacıyla **"Havza Genelgesini"** yayınladı.

HAVZA GENELGESİ (28/29 Mayıs 1919)

Mustafa Kemal tarafından tek başına yayınlandı. Milli bilinci uyandırmak için hazırlandı. Genelgenin maddeleri şunlardır:

- İzmir'in işgali her yerde protesto edilecek.
- Protestolar yapılırken masum azınlığa zarar verilmeyecek. (Haklı iken haksız duruma düşmemek için)
- Ordular dağıtılmayacak, silahlar teslim edilmeyecek.

NOT: İlk defa İzmir'in işgali Havza'da protesto edildi. Bu olay sonunda Mustafa Kemal ilk defa İstanbul'a geri çağrıldı.

AMASYA GENELGESİ (TAMİMİ) (21 – 22 Haziran 1919)

Mustafa Kemal silah arkadaşlarıyla birlikte yayınladı.

	Ali Fuat Cebesoy		Amaç: Milli Mücadeleyi kişiselleştirmekten çıkarmak.
	Rauf Orbay		
KPSS =>	Kazım Karabekir	Bu iki Paşa'dan Telgrafla Onay alındı.	
KPSS =>	Cemal Paşa		
	Cafer Tayyar Paşa		
	Refet Bele		

DİKKAT!: Burada "İsmet İnönü" yok.

Genelgenin Önemi

- Milli mücadelenin programıdır.
- Milli mücadelenin
  - Gerekçesi
  - Amacı ve
  - Yöntemi belirlendi.
- KPSS => Üstü kapalıda olsa ilk defa ulusal egemenliğe dayalı bir devlet rejimine geçileceğinden bahsedildi.

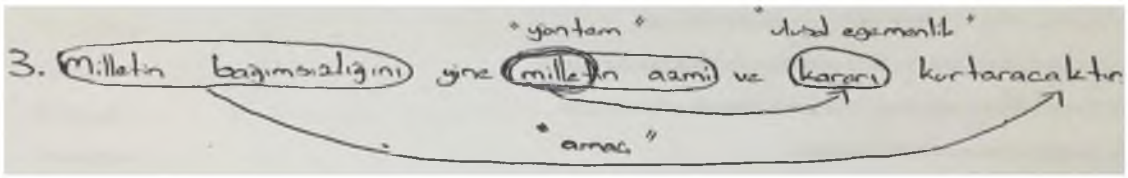
NOT: Genelgeden sonra Mustafa Kemal arkadaşlarına gönderdiği telgrafta: "Artık İstanbul Anadolu'ya hakim değil, tabii (bağlı) olmak zorundadır" demiştir.

Genelgenin Maddeleri

1. Vatanın bütünlüğü milletin istiklali tehlikededir.
(Milli mücadelenin gerekçelerinden biri açıklanmıştır.)

2. İstanbul hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir.
(Milli mücadelenin bir başka gerekçesi açıklanmıştır)

KPSS =>

(Milli Mücadelenin amacı ve yöntemi belirlenmiştir)

4. Erzurum'da toplanacak kongreye delege gönderilecektir. (Kongreyi toplayan K.Karabekir'dir)

5. Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacak. Bu kongreye her sancaktan (27 Sancak) halkın güvenini kazanmış belediye ve cemiyetlerce belirlenen 3 kişi katılacaktır. Yani 27x3=81 kişi

6. İstanbul hükümeti görevini yapmamaya devam ederse yerine her türlü etki ve denetiminden uzak yeni bir kurul oluşturacak.
(Temsilciler kurulunun [Heyet- i Temsiliye] [Temsil Heyeti] temelleri atılmış oldu.)

NOT: Mustafa Kemal Amasya Genelgesinden sonra istifa etti. Erzurum Kongresi öncesi istifa etmiştir. Mustafa Kemal'in "Sivil bir vatandaş" olarak yapmış olduğu ilk çalışma "Erzurum Kongresi"dir.

ERZURUM KONGRESİ (23 Temmuz – 7 Ağustos 1919)

Toplayan Cemiyetler

- Trabzon Muhafaza- i Hukuk Cemiyeti
- Şark Vilayetleri Müdafaa- i Hukuk Cemiyeti

Kongrede İstifa Edenler	**İstifa Edenlerin Yerine Delege Seçilenler**
- Kazım Yurdalan - Cevat Dursunoğlu	- Mustafa Kemal - Rauf Orbay

Önemi

- Toplanış amacı bakımından bölgesel aldığı kararlar açısından ulusaldır.

NOT: Kongreden sonra 9 kişiden oluşan başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı "Yasama ve Yürütme" yetkilerine sahip TBMM açılana kadar görev yapacak olan Temsil Heyeti (Heyet- i Temsiliye) (Temsilciler Kurulunu) kurmuştur.

Alınan Kararlar

KPSS => **1.** Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.

KPSS =>
- Bu karar Misak- ı Milli'de de aynen kabul edilmiştir.
- İlk defa vatan sınırlarından bahsedilmiştir.

2. Manda ve himaye kabul edilemez.

- İlk defa mandacılık burada reddedildi. (Kesin olarak ise Sivas)
- Tam bağımsızlığa yönelik bir karar alındı.
- Dış politikaya yönelik bir karar alınmıştır.

KPSS => **3.** Kuvayı Milliye'yi etkin, milli iradeyi hakim kılmak esastır. -> Cumhuriyet rejimine geçileceğinin kanıtı

- Ulusal bağımsızlık ile ulusal egemenliğin birlikte gerçekleşeceği belirtilmiştir.

4. Ulusal sınırlarda gözü olmayan herhangi bir devletten dış yardım alınabilir.

KPSS =>
- Milli Mücadele'ye en fazla desteği Sovyet Rusya vermiştir.

5. Azınlıklara siyasi ve sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilemez.

6. Ulusal güçler padişahı ve saltanat makamını düştüğü bu durumdan kurtaracaktır.

- Bu madde Ulusal egemenlikle çelişse de amaç saltanat yanlılarını Milli Mücadele'ye çekmektir.

7. Kapalı halde bulunan Osmanlı Mebusan Meclisi açılacak ve hükümet bu yolla denetlenecek.

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

BALIKESİR VE ALAŞEHİR KONGRELERİ

Mustafa Kemal buraya katılmama kararı almıştır.

- Hacı Muhittin Bey toplamıştır.
- Batı cephesi kurulmuştur. (Yunanistan'a karşı Batı Cephesi kurulmuştur)
- Gerektiğinde Yunanlılara karşı herhangi bir İtilaf devletinden yardım alınabileceği kararı alınmıştır.

KPSS => **NOT:** Batı Anadolu'da **"Galip Hoca"** takma adıyla **"Reşad- ı Sani"** lakabıyla **Celal Bayar** kongreler düzenlenmiştir. **Celal Bayar:** Türkiye İş Bankası ilk Genel Müdürü ve 3. Cumhurbaşkanımızdır.

SİVAS KONGRESİ (4 – 11 Eylül 1919)

Toplanış amacı ve aldığı kararlar açısından ulusaldır. Amasya genelgesinden katılması hesaplanan 81 kişiden sadece 38'i katılmıştır.

Kongre'ye Katılımın Az Olmasının Sebepleri

- Elazığ Valisi Ali Galib'in ve Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın kongreye gidecek delegeleri engellemesi. (Trenle gelen delegeler engellenmiştir) Coğrafi olarak bunlar engellenince kongreye katılanlar sadece Sivas'la Ankara arası olmuştur.
- Fransızların Sivas'ı işgal edeceği söylentisi.
- Kongre'yi gereksiz bulan bazı delegelerin kongreye katılmak istememesi.

Kongrede Tartışılan Konular

- Manda ve himaye
- Kongre Başkanlığı (Mustafa Kemal ile Rauf Orbay arasında başkanlık yarışı yaşanmıştır.) Mustafa Kemal bu olaydan sonra Rauf Orbay'ı siler ve yerine İsmet İnönü gelir.
- Saltanata bağlılık. (Padişaha bağlılık)

Kongrede Alınan Kararlar

- Tüm cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa- i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.
- Milli Mücadele tek elden yürütülmeye çalışılmıştır.
- KPSS => Halkın milli mücadeleden haberdar olması için bir gazete çıkarılacaktır.
- Sivas'ta **İradeyi Milliye** adında bir gazete çıkarılmıştır.
- KPSS => Batı cephesi komutanlığına **Ali Fuat Cebesoy** atanmıştır.
- İlk defa Temsil Heyeti **yürütme yetkisi kullandı.**
- Manda ve himaye bir daha gündeme gelmemek üzere reddedildi. (Kesin olarak)

KPSS => **NOT:** Temsil heyetinin <u>İstanbul hükümetine karşı kazandığı ilk siyasi zafer</u> Damat Ferit Paşa'nın görevden alınmasını sağlayıp yerine Ali Rıza Paşa hükümetinin kurulmasını sağlamaktır.

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20 -22 Ekim 1919) [Amasya Protokolü'de denir]

Aşağıdaki ikili arasında görüşmeler yapılmıştır.

İstanbul Hükümeti (Salih Paşa)	Temsil Heyeti (Mustafa Kemal)

Alınan Kararlar

İlk 4 md. yi kabul etmedi

1. Anadolu ve Rumeli Müdafaa- i Hukuk Cemiyeti İstanbul Hükümeti'nce resmi olarak tanınacak.

2. İleride yapılacak barış görüşmelerine gidecek olan heyeti Temsil Heyeti belirleyecek.

3. Azınlıklara siyasi ve sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilmeyecek.

4. Sivas kararları İstanbul Hükümeti tarafından kabul edilecek, zararlı cemiyetler kapatılacak.

Son md. yi değiştirerek kabul etti

5. Kapalı halde bulunan Osmanlı Mebusan Meclisi açılacak ve ülke genelinde seçimler yapılacak. Güvenlik sebebi ile Mebusan Meclisi İstanbul dışında açılacak.

KPSS => **NOT:** Amasya Görüşmeleri ile Temsil Heyeti İstanbul Hükümeti'nce ilk defa resmi olarak tanındı. Seçimler yapıldı ve Mustafa Kemal "Erzurum"dan milletvekili seçildi. Hakkındaki idam kararından dolayı İstanbul'a gidemedi. 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi.
(I. TBMM'ye ise Ankara Bala'dan katıldı)

Ankara'yı Tercih Etme Sebepleri

- Ulaşım ve haberleşme imkanının olması
- Batı cephesine yakın olması.
- Mebusan Meclisi çalışmalarını yakından takip etme isteği.
- İşgale uğramamış güvenli bir bölge olması.
- Halkının Milli Mücadele yanlısı olması.
- Mustafa Kemal'in İstanbul'a gidecek olan heyetten:
  - Kendisinin meclis başkanı seçilmesini,
  - Müdafaa- i Hukuk adıyla bir grup kurmalarını istemiştir.

KPSS => **NOT:** Mebusan meclisi ilk açıldığında başkanlığına "Reşat Hikmet Bey" seçilmiştir. Bu kişi vefat edince son Osmanlı Mebusan Meclisi Başkanlığı'nı "Celaleddin Arif Bey" yapmıştır.

MISAK – I MİLLİ

(MİLLİ YEMİN) (MİLLİ ANT) (12 Ocak 1920)

- Mustafa Kemal ve Mebusan Meclisi milletvekilleri ile birlikte hazırladı.

KPSS =>
- Misak- ı Milli Mebusan Meclisi'nde kabul edilen son kanun oldu.
- Misak- ı Milli günümüzün torba kanunudur. Farklı konu başlıklarının tek seferde kabul edilmesidir.

NOT: Mustafa Kemal Misak- ı Milliyi çizerken Mondros Antlaşması'nı esas almıştır.

Misak – ı Milli'deki Konu Başlıkları

1. Ulusal Sınırlar
2. Boğazlar
3. Halk Oylamaları ➔ Elviyeyi Selase, Arap Yarımadası, Batı Trakya
4. Kapitülasyonlar
5. Dış borçlar
6. Azınlık hakları

→ **KPSS => Misak – ı Milli konuları arasında ulusal egemenlik yoktur.**

İçeriği

- Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz. (Erzurum kongresi ile aynı maddedir)
- Boğazlar Marmara Denizi'nin güvenliği saplandığı takdirde dünya ticaretine açılacaktır.
- Kars, Ardahan ve Batum'da (Elviye- i Selase) gerekirse bir halk oylaması yapılacak.
- Türklerin yoğun yaşadığı Batı Trakya'da halk oylaması yapılacak.
- Araplar kendi geleceklerine halk oylamasıyla karar verecek.
- Mali, adli, siyasi gelişmemizi engelleyen her türlü kısıtlamalar(kapitülasyonlar) kaldırılacak.
- Osmanlı Devleti'nden kalan dış borçlar eşit bir şekilde paylaştırıldığı takdirde ödenecek.
- Bir devlet içinde yaşayan Müslümanlara ne kadar hak verirse aynı hakta o devletin vatandaşına verilecek. (Azınlık hakları)

KPSS => **NOT:** Misak – ı Milli'de yer alan konular ilerde Lozan Antlaşması'nın temel konularını oluşturmuştur.

NOT: İtilaf devletleri bu kararlardan sonra İstanbul'u 16 Mart 1920'de işgal etmiştir.

KPSS => **UYARI:** İstanbul'un işgalini Mustafa Kemal'e haber veren telgrafçı **"Manastırlı Hamdi Bey"**dir. Daha sonra Mustafa Kemal, Manastırlı Hamdi'ye soyadı kanunu çıktıktan sonra **"Martonaltı"** soyadını vermiştir. "Manastırlı Hamdi Martonaltı"

Mustafa Kemal'in İstanbul'un işgaline karşı aldığı önlemler:

1. İstanbul Hükümeti ile tüm haberleşmeyi kesti.
2. Geyve ve Ulukışla demiryolları tahrip edildi.
3. Toplanan vergiler İstanbul'a gönderilmedi ve vergi toplamak için Anadolu'ya gönderilen memurlar geri gönderildi.
4. İtilaf Devletleri'nin Osmanlı subaylarını tutuklaması üzerine Anadolu'daki İtilaf Devletleri subayları tutuklandı.

NOT: İstanbul'un işgalinin tek olumlu tarafı I.TBMM'nin açılışını hızlandırmasıdır.

I. TBMM DÖNEMİ (1920 – 1923)

KPSS => Rıfat Börekçi (Ankara Müftüsü) önerisiyle meclis Cuma namazından sonra dualarla açıldı.

Açıldığında Düşünülen İsimler

- Kurultay
- Meclis – i Kebir
- Millet Meclisi
- Meclis – i Müessesian (Kurucu Meclis) → Atatürk'ün meclise koymak istediği isim

Mustafa Kemal I. TBMM'yi **olağanüstü yetkilere sahip bir meclis sıfatıyla** açtı.

Mustafa Kemal I. TBMM'ye Ankara milletvekili olarak katılmıştır.

Genel Özellikleri

2015'te Soru geldi bu sene gelmez

- Kurucu meclistir. (Yeni bir devlet, ordu ve anayasa kurması)
- Demokratik bir meclistir. (Üyelerini seçimle belirlemesi)
- İhtilalci bir meclistir. (İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletlerine baş kaldırması)
- Savaşçı bir meclistir. (Tüm savaşları bu meclisin yapması)
- Güçler Birliği ilkesi ile hareket etmesi (Yasama - Yürütme – Yargı)
- İnkılapçı değildir. (Tek yaptığı inkılap saltanatı kaldırmasıdır)
- Olağanüstü bir meclistir.
- Ulusçu bir meclistir. (Üyelerinin Türk milletinden olması)

NOT: Meclis hükümeti sistemi ile yönetilir = Meclisin içinden seçilen bir kişi meclis başkanı olur. Bu kişi ayrıca kurulacak olan hükümetinden başkanıdır. Yani başbakandır. Bakanlar ise meclis içinden tek tek oylama ile seçilir.

İçinde Yer Alan Gruplar

- ❖ Müdafaa- i Hukuk (Mustafa Kemal yanlılarıdır)
- ❖ Tesanüt (Eski İttihatçılardır)

KPSS =>

- ❖ Yeşil Ordu (Çerkez Ethem yanlılarıdır. Yeni Dünya ve Seyyare adında yayınlar çıkarmıştır)
- ❖ Halk zümresi (Bolşevik ihtilaline destek vermişlerdir)
- ❖ İttihatçılar
- ❖ Reform (Islahat)
- ❖ İstiklal (Mustafa Kemal'i desteklemiştir.)

NOT: I.TBMM'nin içinde Felah – ı Vatan grubu yoktur.

24 Nisan Önergesi

1. TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur.
2. Padişah veya göndereceği bir kişi hükümet başkanı olmayacaktır.
3. Meclis sürekli olacaktır.
4. Padişah kurtarıldıktan sonra TBMM'nin çıkaracağı bir kanunla yerini alacaktır.
5. Hükümet kurmak zorunludur.

İlk Hükümet (İcra Vekilleri)

Başkanı: Mustafa Kemal

KPSS => **Maarif Bakanı (MEB):** Dr. Rıza Nur

KPSS => **Sağlık (Sıhhiye) Bakanı:** Adnan Adıvar

Milli Savunma Bakanı: Fevzi Çakmak

Adliye Bakanı: Celaleddin Arif Bey

İçişleri (Dahiliye) Bakanı: Cami Baykut Bey

KPSS => **Dışişleri (Hariciye) Bakanı:** Bekir Sami Bey

İktisat Bakanı: Yusuf Kemal Tengirşenk

Maliye Bakanı: Hakkı Behiç Bey

Genelkurmay Bakanı (Başkanı): İsmet İnönü

Türkiye'de kurulan ilk Bakanlık **Sağlık Bakanlığı'dır.**

NOT: Sınavda bize ilk diye mi soruyor yoksa Cumhuriyet ilanında sonraki diye mi soruyor dikkat!

ÇIKARDIĞI ÖNEMLİ KANUNLAR

KPSS => 1. Ağnam Vergisi'nin arttırılması hakkındaki kanun (İlk Kanun)
2. Düzen ordu yasası.
3. Teşkilatı Esasiye Kanunu
4. İstiklal Marşı'nın kabulü hakkındaki kanun
5. Firariler kanunu
6. İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması hakkındaki kanun
7. Başkomutanlık kanunu
8. Hıyaneti-i Vataniye Kanunu
9. Nisab-ı Müzakere Kanunu (Meclisin çalışma prensipleri hakkında)
10. Men-i İsrafat

KPSS => 11. Men-i Müskirat (İçki içilmesinin yasaklandığı kanundur) [Alkollü olan tüm içecekler]

Atatürk'ün m.vekili maaşlarının öğretmen maaşlarından fazla olmasın dediği kanundur.

I. TBMM DÖNEMİ VE AYAKLANMALAR

A) İstanbul Hükümeti tarafından Doğrudan çıkarılanlar Nedenleri: - TBMM'yi yok etmek. - Kuvayi Milliyecilerin boğazlara yaklaşması - İstanbul Şeyhülislamı Dürrizade Abdullah Efendi'nin Milli Mücadele karşısı fetvası	**B) İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletleri'nin ortaklaşa çıkardıkları** Nedenleri: - TBMM'yi yok etmek. - Halkın dini duygularını istismar edilmesi - Anadolu'daki bazı ailelerin bölgelerindeki otoriyeti kaybetmek istememeleri	**C) Eskiden Kuvayi Milliyeci olupta sonradan ayaklananlar** Nedenleri: - TBMM'yi yok etmek - Düzenli orduya katılmamak.	**D) Azınlık Ayaklanmaları** Nedenleri: -TBMM'yi yok etmek. - Anadolu içinde devlet kurmak
→ Ahmet Anzavur Ayaklanması (Kuvayi Muhammediye) → Kuvayi İnzibatiye Ayaklanması (Hilafet Ordusu)	Burada 47 tane ayaklanma vardır. Hepsini ezberleme diğer 2-2-2'lileri ezberle geri kalan bunlardır. → Bolu → Bozkır (Zeynel Abidin) → Koçgiri (Erzincan) → Düzce → Delibaş Mehmet (Konya) → Yozgat (Çopanoğulları) → Hendek vb. vb.	→ Çerkez Ethem Ayaklanması (I. İnönü savaşı sırasında isyan etmiştir) → Demirci Mehmet Efe	→ Rum İsyanı (En uzun süren isyandır) → Ermeni İsyanı (Doğu Anadolu'da devlet kurmayı amaçlamıştır → Haçin İsyanı (Anadolu da çıkan başka bir Ermeni isyanıdır)

KPSS =>

KPSS => **I. TBMM'nin Ayaklanmalara Karşı Aldığı Önlemler**

- Asker kaçaklarının önlenmesi amacıyla "Firariler" kanunu çıkarıldı.
- KPSS => İstiklal Mahkemeleri kuruldu. -> En son İzmir Suikasti davasında görev aldı
- Hıyanet- i Vataniye kanunu çıkarıldı.
- İstanbul Hükümeti ile tüm haberleşmeler kesildi.
- KPSS => **Mehmet Rıfat Börekçi** Milii Mücadele'yi destekleyen fetva yayınladı.
  → İlk diyanet işleri başkanıdır

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

- ❖ İtalya'nın San Rema kentinde yapılan konferansta antlaşmanın maddeleri belirlendi.
- ❖ Osmanlı devleti idarecileri 433 maddeden oluşan Sevr Antlaşması'nı başlarda kabul etmedi.

KPSS => ❖ Yunanlılar İngiltere'nin emriyle Sevr'in kabul edilmesi için "Milne hattını" geçerek Bursa ve Uşak'ı işgal etmiştir.

KPSS => ❖ Bu gelişmeler üzerine Saltanat Şurası toplanarak antlaşmaya onay vermiştir.

Sevr'i imzalayan kurulun adı

Bursa'nın işgal edilmesi üzerine hem yas ilan edildi hem de TBMM'nin kürsüsüne siyah örtü örtülmüştür.

KPSS => **NOT:** Sevr Antlaşmasının taslağı İtalya'da hazırlandı. Ama Fransa'da imzalandı.

KPSS =>
- ❖ Osmanlı Devleti'nin imzaladığı son antlaşma Sevr antlaşmasıdır.
- ❖ İleride Sevr'in yerine Lozan Barış Antlaşması imzalanacaktır.

KPSS => **NOT:** Ancak bu antlaşma hukuken geçersizdir. Nedeni ise antlaşmanın Osmanlı Mebusan Meclisi'nin onayından geçmemesidir. Ayrıca Milli Mücadele başarıya ulaştığı için uygulanamamıştır.

Antlaşmanın Maddeleri

- İzmir, çevresi ve Doğu Trakya Yunanlılara bırakılacak.
- Güneybatı Anadolu'da, Konya Kulu'ya kadar İtalyanlara bırakılacak.
- Anadolu'nun güneyi, Suriye ve Zonguldak Fransa'ya bırakılacak.
- Musul (Irak) ve Filistin İngiltere'ye bırakılacak.
- Doğu Anadolu'da (Vilayet-i Sitte) Ermenistan Devleti kurulacak.
- Trabzon ve çevresinde Pontus Rum Devleti kurulacak.
- İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti kalmaya devam edecek ancak azınlık hakları korunamazsa elinden alınacak.
- Osmanlı Devleti kapitülasyon vermeye devam edecek.
- Osmanlı Devleti'nin ordusunun sayısı 50.700'ü geçmeyecek. Ordusunda ağır silah ve savaş gemisi bulunduramayacak.
- Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.

KPSS =>
- Boğazlar bir komisyon tarafından yönetilecek. Komisyon'un ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacak.
- Komisyonda Türk üye olmayacak.

UYARI: Sevr'in maddelerine tek tek çalışma aklına Mondros gelsin kimler nereyi işgal ettiyse oralar onlara bırakılacak.

Sorusu şöyle gelebilir: İlk defa Boğazlarda bir komisyonun dile getirilmesi hangi antlaşma ile gündeme gelmiştir.
Cevap: Sevr

HOCANIN DERSTE SORDUĞU 10 SORU VE CEVAPLARI

1) Türkiye Devleti'nin ilk Sağlık Bakanı kimdir?
2) Türkiye Devleti'nin ilk Genel Kurmay Başkanı kimdir?
3) Mustafa Kemal TBMM'ye hangi ilden milletvekili seçilmiştir?
4) Geyve ve Ulukışla demiryollarının tahrip edilmesi hangi olay sonucunda yaşanan bir gelişmedir?
5) Mustafa Kemal zamanında I.TBMM'nin çıkarmış olduğu ilk kanun hangisidir.
6) Mustafa Kemal zamanında alkolün yasaklandığı kanunun adı nedir?
7) Sevr Barış Antlaşmasının taslağı nerede belli oldu?
8) Sevr Barış Antlaşmasını imzalamak adına İtalya'nın San Rema kentine gönderilen Dışişleri Bakanı kimdir?
9) İngilizlerin Sevr Barış antlaşmasını imzalamak amacıyla hangi illerimizin işgal edilmesini amaçlamıştır?
10) EKSİK

CEVAPLAR

1) Adnan Adıvar
2) İsmet İnönü
3) Ankara
4) İstanbul'da Osmanlı Meclisinin Basılması
5) Ağnam Vergisi
6) Men- i Müskirat
7) İtalya
8) Bekir Sami Bey
9) Bursa ve Uşak
10) EKSİK

KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ

Kuvayi Milliye'nin Kaldırılma Nedenleri (Düzenli Ordunun Kurulma Nedenleri)

- Düzensiz ve disiplinsiz olması.
- İhtiyaçlarını halktan karşılaması.
- Halkı kendi usullerince yargılaması.
- Yunanlıları yurttan atacak gücünün olmaması.
- Gediz Taarruzunda başarısız olması.

KPSS => Kuvayi Milliyenin başlığının (simgesinin) adı "Kalpak"tır.

KPSS => **SORU:** Gediz Taarruzunda başarısız olan Ali Fuat Cebesoy hangi ülkenin büyük elçiliğine atanmıştır ?

Cevap: RUSYA (Moskova Büyükelçimiz olmuştur)

NOT: Kuvayı Milliye'nin ilk ve son başarısı Aydın ilini kısa bir süreliğine de olsa Yunanlılardan geri almasıdır.

Düzenli Orduya Geçiş Aşamaları

1. Subay yetiştirme merkezleri açıldı.
2. Seferberlik ilan edildi.
3. Batı cephesi ikiye ayrıldı.

} Bu 3 madde öncüllü olarak gelir sırasını iyi bil.
Ayrıca Kuzey İsmet İnönü
Güneye ise Refet Bele atanmıştır.

CEPHELER

A) Doğu Cephesi

- İlk açılan cephedir.
- Ermeniler ve Gürcüler ile savaşıldı.
- Bu cephede 15. Kolordu savaşmıştır (Bu ordu yeni bir ordu değildir Osmanlı Devleti'nden kalmıştır)

KPSS => **NOT:** Bu cephede Kazın Karabekir'in başarılarından dolayı kendisine **"Şark Fatihi"** denilmiştir.

- Bu cephede Gümrü, Batum, Moskova ve Kars (SSCB) antlaşmaları imzalanmıştır.

Gümrü Antlaşması

- Çıldır Gölü ve Aras Nehri sınır kabul edilecek.
- Ermeniler Sevr'deki isteklerinden vazgeçecek ve Misakı Milli'yi tanıyacak. (Sevr'den vazgeçen ilk ülke Ermenistan'dır)

KPSS =>

- 1915 Tehcir Kanunu ile göç ettirilen Ermeniler'den suça karışmamış olanlar Anadolu'ya geri gelebilecek.

Önemi

- TBMM'nin uluslar arası alanda imzaladığı ilk antlaşmadır.
- **KPSS =>** İlk defa bir antlaşma metninde "Türkiye" ifadesi kullanılmıştır.
- **KPSS =>** Türkiye'yi resmi anlamda tanıyan ilk devlet Ermenistan'dır.

KPSS =>

+ Yetim kalan çocuklar için Dar-ül Eytamlar (Yetimler yurdu) açtıran komutanımız K.Karabekir
+ Kutül Amere Fatihi Kazım Karabekir,
+ Şark Fatihi Kazım Karabekir,
+ Yetimhanedeki çocuklara sırf eğlensinler, kötü psikolojilerini atsınlar diye onlara müzikal bir tiyatro eseri olan "Şarkılı İbret" adı verilen eseri gösteren komutan K. Karabekir
+ Milli Mücadeleyi anlatan "İstiklal Harbimiz" adlı eseri yazan K. Karabekir
+ İstiklal Marşı için yarışmaya katılan komutanımız Kazım Karabekir.

B) Güney Cephesi

- Düzenli bir ordu yoktur. Sadece Kuvayı Milliye savaşmıştır.

KPSS => - Bu cephede birliği sağlamak amacıyla **"Pozantı Kongresi"** düzenlenmiştir. Milli Mücadelenin son kongresi

- Bu cephede Fransız ve Erminlere karşı savaşılmıştır.

Bu cephede:

1921 = Antep'e "Gazi"
1973 = Maraş'a "Kahraman"
1984 = Urfa'ya "Şanlı" unvanları verildi.

- ⇨ **Adana:** Tufan Bey (Yüzbaşı Osman)
- ⇨ **Maraş:** Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca
- ⇨ **Antep:** Şehit Kamil, Şahin Bey ve Karayılan
- ⇨ **Urfa:** Ali Saip Bey ve Milli Aşireti bulundukları bölgelerde kahramanlaşmışlardır.

KPSS =>

Milli Mücadele de Türk Kadını
- Kara Fatma - Tayyar Rahime - Binbaşı Ayşe - Onbaşı Halide (Halide Edip Adıvar) - Gördesli Makbule - Nakiye Hanım - Kılavuz Hatice - Şerife Bacı

Bu cephe Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra imzalanan Ankara Antlaşması ile kapanmıştır (1921 / Fransa)

C) Batı Cephesi

Batı Cephesi'ndeki 5 Savaş

1) I. İnönü
2) II. İnönü
3) Eskişehir-Kütahya
4) Sakarya Meydan Muharebesi
5) Büyük Taarruz (Başkomutanlık Meydan Muharebesi

I. İnönü Savaşı'nın Nedenleri

- Yunanlıların İngilizlerin verdiği desteği kaybetmek istememesi.
- Yunanlıların Çerkez Ethem isyanından faydalanmak istemesi.
- Yunanlıların Eskişehir ve Ankara'yı alarak Milli Mücadeleyi sonlandırmak istemesi.

Savaşın Kazanılmasında Etkili Olan Komutanlar

KPSS => İsmet İnönü ve İzzettin Paşa'dır. Ayrıca bu savaş "Metristepe" mevkisinde olmuştur.

İzzettin Paşa ve savaşın mevkisi önemli

KPSS => **NOT:** Yunanlılar I. İnönü'ye **Taarruzu Keşif** demişlerdir.

Savaşın Sonuçları

- ⇨ Düzenli ordunun ilk zaferidir.
- ⇨ TBMM' ye olan güven artmıştır.
- ⇨ Teşkilatı Esasiye (1921 Anayasası) ilan edilmiştir.
- ⇨ İsmet İnönü'nün rütbesi generalliğe yükseltilmiştir.
- ⇨ İtilaf devletleri Sevr'de bir takım değişiklikler yaparak Türk tarafına sunmak için Londra Konferansı'nı topladılar.
- ⇨ Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalandı.
- ⇨ Afganistan ile **Dostluk Antlaşması** imzalandı.

KPSS => NOT: Türkiye'yi tanıyan ilk İslam ülkesi (Müslüman ülke) **Afganistan**'dır.

Mehmet Akif, Korkma! derken Türk ordusuna hitap etmiştir.

KPSS => ⇨ Afgan Kralı Amanullah Han Türkiye'yi ziyaret eden ilk resmi devlet adamıdır.

⇨ İstiklal Marşı kabul edilmiştir.

KPSS =>
- Yarışmayı Maarif Vekaleti düzenlemiştir.
- Kazım Karabekir'de katılmıştır.
- Hamdullah Suphi Tanrıöver mecliste okumuştur. (O zaman MEB Bakanı)
- İlk defa Açıksöz Gazetesi'nde yayımlandı. → Şıklarda Açıksöz Gazetesi yoksa "Sebil-ür Reşat" yap.
- İlk defa 1982 Anayasası'nda yer almıştır.
- Güftecisi Mehmet Akif Ersoy'dur. (Güftecisi: Yani yazarı)
- İlk bestecisi Ali Rıfat Çağatay'dır.
- Günümüzdeki bestecisi Osman Zeki Üngör'dür.
- Yarışmadaki para şuraya bağışlanmıştır: Dar'ül Mesai

LONDRA KONFERANSI (21 Şubat – 12 Mart 1921)

Toplanma Nedenleri

KPSS =>
- ❖ Konferansa bizi resmi olarak davet eden İtalya'dır.
- ❖ Toplanma nedeni Sevr'i Türk tarafına kabul ettirmek.
- ❖ Konferansa TBMM adına Bekir Sami Bey, Osmanlı Devleti adına Tevfik Paşa katılmıştır.

Önemi: Bu konferansla TBMM İtilaf devletleri tarafından resmen tanınmıştır. → Bizden kim katılmıştır önemli

TBMM'nin Konferansa Katılma Nedenleri

- Misak- ı Milli'yi tüm dünyaya duyurmak.
- Resmi olarak tanınmak.
- "Türkler barıştan kaçıyor" propagandasının önüne geçmek.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 Mart 1921)

TBMM ile Sovyet Rusya arasında imzalanmıştır.

Antlaşmanın Maddeleri:

⇨ Çarlık Rusya ile Osmanlı Devleti arasındaki tüm antlaşmalar geçersiz sayılacak. (Maddenin yorumu: Yeni iki devlet kurulmuş ki eskiyi kabul etmiyor)

⇨ Kapitülasyonlar kaldırılacak.

KPSS => (Kapitülasyonların kaldırılmasını Lozandan önce kabul eden ilk devlet: RUSYA'dır)

⇨ İki taraftan birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğeri de tanımayacak. (Maddenin yorumu: Her iki tarafta dış politikada ortak hareket ediyor)

KPSS => ⇨ Batum, Gürcistan'a bırakılacak.

KPSS =>

ÖNEMİ

- Batum'un Gürcistan'a bırakılması ile Misak-ı Milliden ilk defa taviz verildi.
- Bu antlaşmayla TBMM ilk defa büyük bir Avrupa devleti tarafından resmen tanınmıştır.

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 Mart- 1 Nisan 1921)

Nedenleri

- Yunanlıların İngiliz desteğini kaybetmemek istememesi.
- Londra Konferansı'nın başarısız olması.
- Yunanlıların I. İnönü savaşının öcünü almak istemesi.
- Yunanlıların Eskişehir ve Ankara'yı alarak TBMM'ye son vermek istemesi.

NOT: Savaş sonunda Mustafa Kemal, İsmet İnönü'ye gönderdiği telgrafta: "**Siz orada sadece düşmanı**
KPSS => **değil bu devletin makûs tarihini de yendiniz. Ayrıca İnkılâp Tarihi'nin bir sayfası II.İnönü Zaferi ile yazılmıştır**" demiştir.

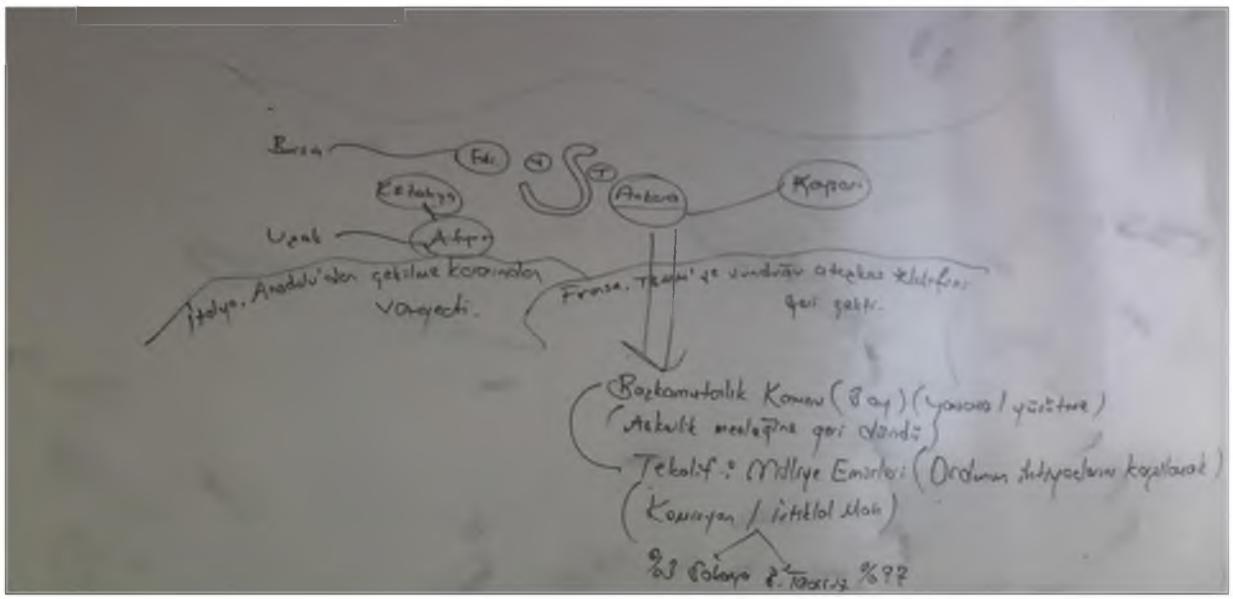
Savaşın Sonuçları

- Fransa TBMM'ye ateşkes teklif etti.
- İngiltere Malta'da bulunan 40 Türk'ü serbest bıraktı.
- Fransa Zonguldak'tan çekildi.
- İtalya Anadolu'dan çekilme kararı aldı.

MEVKİLER	SAVAŞ
Metristepe	I. İnönü
Duatepe	Sakarya Meydan Muharebesi
Aslantepe Kireçtepe	Çanakkale
Kocatepe	Büyük Taarruz

ESKİŞEHİR – KÜTAHYA MUHAREBELERİ

(1 -24 Temmuz 1921)

Nedenleri

- Yunanlıların İngilizlerin desteğini kaybetmek istememeleri.
- Yunanlıların I. ve II. İnönü Savaşı'nın öcünü almak.
- Eskişehir ve Ankara'yı alarak TBMM'ye son vermek.

KPSS => **NOT:** Eskişehir – Kütahya Muharebeleri devam ederken "I.Maarif Kongresi" toplanmıştır.

(Sorusu şöyle gelir Esk-Kütahya muharebeleri devam ederken devam eden kongre hangisidir)

Savaşın Sonuçları

- Eskişehir, Kütahya ve Afyon kaybedildi.
- Ordu, Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi.
- Meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.
- Üç aylığına Başkomutanlık Kanunu çıkarıldı.
    - Yasama, yürütme Mustafa Kemal'de toplandı. (tek kişide)
    - Bu kanunla Mustafa Kemal Askerlik mesleğine geri döndü.
    - **KPSS =>** Başkomutan olduktan sonra çıkardığı ilk kanun Tekalif-i Milliye'dir.
- Başkomutan Mustafa Kemal ordunun ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla "Tekalif-i Milliye" emirlerini çıkardı.
- Fransa ateşkes teklifini geri çekti.
- İtalya Anadolu'yu boşaltma kararından vazgeçti.

BİLGİ: Tekalif-i Milliye emirlerinden gelen yardımların bir kısmı Sakarya'da diğer bir kısmı ise Büyük Taarruz Savaşı'nda kullanılacaktır.
(Neden çünkü bu kanun çıkarıldıktan 15 gün sonra Sakarya Meydan Muharebesi başladı halkın yardımlarının sadece %3'ü yetişti geri kalan %97'si ise Büyük Taarruz Savaşı'nda kullanılacaktır)

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ

(SUBAYLAR SAVAŞI) (23 AĞUSTOS – 13 EYLÜL 1921)

(MELHAME- İ KÜBRA) – BÜYÜK YIKIM

Nedenleri

- Yunanlıların Ankara'yı alarak Milli Mücadele'yi sona erdirmek istemesi.

KPSS => **NOT:** 1683 II. Viyana'dan beri Türklerin geri çekilişi Sakarya'da durdu. (Hat'tı müdafaa yoktur, Sat'hı müdafaa vardır) sözüde burada söylenmiştir.

KPSS => **NOT:** Mustafa Kemal'in "Duatepe"de dürbünle baktığında gördüğü ölü sayısından dolayı "Büyük Kıyım" olarak nitelendirdiği savaş "Sakarya Meydan Muharebesi"dir.

Savaşın Sonuçları

Ömründe General olarak 3 savaş kazanana "Mareşallik" rütbesi verilir.

KPSS => ➔ Mustafa Kemal'e "Gazilik" unvanı ve "Mareşallik" rütbesi verildi.

➔ İngiltere ile Esir Mübadelesi Antlaşması imzalandı.

➔ İngiltere TBMM'ye Yunanistan'a ateşkes teklifinde bulundu.

KPSS => ➔ Ukrayna ile **Dostluk Antlaşması** imzalandı.

➔ Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre:

- Fransızlar güney cephesinden çekildi.
- Hatay, Fransız mandasındaki Suriye'ye bırakıldı. Böylece Misak-ı Milli'den ikinci kez taviz verildi.
- Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu "Caber Kalesi" Türk mülkü sayılacak. (Bu kale IŞID tehlikesi nedeniyle Suriye'nin Esme köyüne taşındı)

➔ İtalya Anadolu'dan tamamen çekildi.

KPSS => **NOT:** Anadolu'dan ilk çekilen İtilaf devleti **"İtalya"**dır.

➔ Sovyet Rusya'ya bağlı Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile Doğu sınırımızı kesinleştiren "Kars Antlaşması" imzalandı.

MUHTEMEL SORU: Aşağıdakilerden hangisi Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra Türkiye'nin anlaşma yaptığı devletlerden biri değildir?

a) Ukrayna
b) İngiltere
c) Afganistan
d) Sovyet Rusya
e) Fransa

CEVAP: Cevap C, Çünkü Afganistan ile I. İnönü'de yapıldı. Burada en çok düşülen cevap Ukrayna olur buraya dikkat. Ukrayna vardır. Dostluk antlaşması imzaladık

BÜYÜK TAARRUZ (BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ) (RUM SINDIĞI SAVAŞI)

(DUMLUPINAR MEYDAN MUHAREBESİ)

(26 Ağustos - 9 Eylül 1922)

Savaş Öncesi Yapılan Hazırlıklar

- Savaş yapılmaması için dış işleri bakanı Yusuf Kemal Tengirşenk temaslarda bulunması için Avrupa'ya gönderildi.
- Ordu karargah merkezi Polatlı'dan, Akşehir'e taşındı.
- Tekalif- i Milli emirlerinden gelen yardımlar ile İtalya ve Fransa'nın bıraktığı silahlar cepheye taşındı.
- Ankara'da altı aylığına subay okulları açıldı.
- Orduya taarruz eğitimi verildi. (45 dk eğitimi)
- Başkomutanlık yetkisi süresiz uzatıldı.

İzmir

Manisa -> En çok tahribat burada

Aydın

Büyük Taarruz'un Sonuçları

- Batı Anadolu Yunanlılardan temizlendi.
- Türk- Yunan savaşı sona erdi, diplomatik dönem başladıç
- Anadolu Yunanlılar tarafından tahrip edildi.
- Uşak'ta bulunan General Trikopis, Fevzi Çakmak tarafından esir alındı.
- Fevzi Çakmak'a Mareşallik rütbesi verildi.

NOT: Mustafa Kemal bu savaş sırasında "**Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!**" emrini vermiştir.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (3 – 11 Ekim 1922)

Bu antlaşmada Türkiye'yi İsmet İnönü temsil etmiştir. İsmet İnönü'nü buradaki başarısı ilerde Lozan Barış Konferansı'nada gönderilmesini sağlamıştır. → **KPSS**

Maddeleri

- Türk – Yunan Savaşı sona erecek.
- Yunanlılar Doğu Trakya'dan çekilecek. (Hemen çekilecek)
  - **KPSS =>** "Refet Bele" **Trakya Yüksek Komiseri** sıfatıyla Doğu Trakya'yı Yunanlılardan geri almıştır.
- Boğazlar ve İstanbul TBMM'ye bırakılacak. (Ancak barış antlaşmasından sonra) (Savaşsız kurtarıldı)

İstanbul'un TBMM'ye bırakılmasının yorumu:

Osmanlı Devleti;

- Mondros ve Sevr Antlaşmaları ile fiilen,
- Mudanya Ateşkes Antlaşması ile hukuken,
- Saltanatın kaldırılması ile de resmen sona ermiştir.

Fiilen	Mondros	Sevr
Hukuken	Mudanya Ateşkes	
Resmen	Saltanatın Kaldırılması	

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 Kasım 1922)

Nedenleri

1. Lozan'a hem Osmanlı Devleti'nin hem de TBMM'nin birlikte çağrılması.
2. Ulusal egemenliğin önünde bir engel teşkil etmesi.
3. Anadolu'nun içinde iki devletin bulunmasının ulusal çıkarlara aykırı olması..

NOT: Mustafa Kemal Lozan görüşmelerinin İzmir'de yapılmasını talep etmiştir.

Sonuçları

1. I. TBMM'nin yapmış olduğu ilk ve son inkılaptır.
2. TBMM Lozan Konferansı'na tek gitmiştir.
3. Ulusal egemenlik yolunda ilk büyük adım atıldı.
4. Laiklik yolunda ilk büyük adım atılmıştır.

KPSS => 5. Devlet başkanlığı ve rejim sorunu ortaya çıkmıştır.

LOZAN (LAUSENNE) BARIŞ ANTLAŞMASI (24 Temmuz 1923)

KPSS => Baş delegeler: İsmet İnönü, Hasan Saka ve Dr. Rıza Nur'dur. Mustafa Kemal'in taviz verilmemesini istediği konular;

- Ermenilerin yurt istekleri
- Kapitülasyonların kaldırılması.

Baş Delegeler
- İsmet İnönü
- Hasan Saka
- Dr. Rıza Nur

Lozan'da Alınan Kararlar

A) Sınırlar

a) Batı: Yunanistan ile Mudanya, Bulgaristan ile İstanbul Antlaşmaları esas alındı.

b) Doğu: Kars Antlaşması esas alındı.

c) Güney: Ankara Antlaşması esas alındı.

KPSS => **d) Irak:** Bu sorun gündeme gelmesine rağmen çözümü sonraya bırakıldı.

B) Kapitülasyonlar

- Tamamen kaldırıldı. Duyun-u Umumiye İdaresi'nin Türkiye'deki görevi sona erdi.

C) Azınlıklar

- Hepsi Türk vatandaşı sayıldı.

D) İstanbul'un Boşaltılması

- 45 gün içerisinde boşaltılması kararı alındı.

KPSS => **E) Patrikhane**

- Tüm ısrarlarımıza rağmen İstanbul dışına çıkarılamadı. Ancak Lozan'da her iki taraf arasında imzalanmış ilk konudur. [Lozan'ın ilk maddesidir]

F) Adalar

- Kıbrıs İngiltere'ye
- On iki ada İtalya'ya => Bozcada ve Gökçeada ise Türkiye'ye bırakıldı.
- Ege Adaları Yunanistan'a (bize yakın adalara silahsızlanma şartı)

KPSS => **Boğazlar Komisyonunun Başkanı:** VASIF TEMEL PAŞA

G) Savaş Tazminatı

- Bosnaköy ve Karaağaç savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakıldı.

H) Boğazlar

- Boğazlar bir komisyon tarafından yönetilmeye devam edecek. Komisyon başkanı ise Türk olacak. (SSCB/Bulgaristan sadece bu konuya katılmışlardır)

I) Yabancı Okullar

- Türk tarafının çıkaracağı kanunlara uyulması şartı getirildi.

Osm. Dev.'nde en fazla yabancı okulu bulunan ülkeler:

- ABD
- Fransa
- İngiltere

J) Dış Borçlar

- İlk dış borcumuzu aldığımız ülke (1854) İngiltere'dir
- Ama en fazla dış borç aldığımız ülke ise Fransa'dır.
- Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletlerin yüzölçümleri dikkate alınarak borçlar paylaştırıldı.

KPSS =>
- Türkiye bu borcu Lira ya da Frank ile ödemek istedi. (Onlar Frank'ı kabul etmiştir)
- Borcun vadesi, tutarı, taksidi için Düyun-u Umumiye İdaresi görevlendirildi.
- İlk dış borcu 1930 yılında ödemeye başladık. (Borçları 1954 yılında kapattık)

KPSS =>
- Türkiye'nin dış borcu ödeme kararı alması <u>Sovyet Rusya'yı emsal teşkil edeceği endişesiyle</u> tedirgin etmiştir.

K) Nüfus Mübadelesi:

- Batı Trakya'da oturan Türkler ile İstanbul'da oturan Rumlar yerleşik (etabli) sayılacak, diğerleri ise yer değiştirilecek.

Lozan Barış Antlaşması'nın Türkiye Cumhuriyeti tarafından önemi nedir?

- Bağımsızlığımızı simgeleyen antlaşmadır.
- I. Dünya savaşından sonra hala günümüzde geçerliliğini sürdüren tek antlaşmadır. (Antlaşmanın süresi 100 yıldır)
- Bu antlaşma ABD senatosu tarafından onaylanmamıştır. (Aynı zamanda ABD Lozan Barış Antlaşmasında gözlemci ülkedir)

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

ATATÜRK'ÜN HAYATI

(1 soru geliyor)

A) Öğrenim Hayatı

- Mahalle Mektebi
- Şemsi Efendi Okulu
- Mülkiye Rüştiyesi
- Selanik Askeri Rüştiyesi -> Kemal adı verildi.
- Manastır Askeri İdadisi
- Harp Akademisi (Kurmay Yüzbaşı)

NOT: Mustafa Kemal Selanik Askeri Rüştiyesinde okurken matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi kendisine **Bilgi ve erdem bakımından olgunluk ve eksiksizlik** anlamına gelen "**Kemal**" adını vermiştir.

B) Askerlik Hayatı

- Şamda V. Ordu 39. Süvari alayına staj yapmak için gitti.
- Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. (geçen sene bu soru çıktı)
- Kıdemli yüzbaşı olarak V. Ordu Kurmay Başkanlığı'na atandı.
- Makedonya'da bulunan III. orduya atandı. Ancak kendisi Selanik'te kaldı.
- 31 Mart İsyanı'nı bastırmak için İstanbul'a geldi.

KPSS => Trablusgarp Savaşı'nda **binbaşı** oldu.

- 1931'te Sofya Askeri Ataşesi oldu.

KPSS => 1915'te Çanakkale'de Arıburnu Grup Komutanlığı'nı üstlendi. Rütbesi **Albay** oldu.

KPSS => Kafkas Cephesi'ne sevk edildi. (Diyarbakır) (**General** oldu)

- Adana'da Yıldırım Orduları Grup komutanı oldu. XVII. ordu komutanlığı yaptı.
- Veliaht Vahdettin ile Almanya gezisine katıldı. Tedavi için Viyana'ya gitti.
- VII. Ordu Komutanlığı'na tekrar atandı. Suriye'ye gitti. Yıldırım orduları grup komutanı oldu.
- 30 Nisan 1919'da 9. Ordu müfettişliğine atandı.

KPSS =>

Trablusgarp	:Binbaşı
Çanakkale	:Albay
Kafkas Cephesi	:General

C) Kişisel Özellikleri

- Vatan ve millet sevgisi
- Mantıklı ve gerçekçi oluşu
- Yaratıcı düşünmesi
- İdealistliği
- İleri görüşlülüğü
- Önder oluşu
- İnkılapçılığı
- Birleştirme ve bütünleştirme gücü
- İleri görüşlülüğü
- Önder oluşu

D) Atatürk'ün Manevi Evlatları

> Nebile

> Afet İnan

> Ülkü Adatepe (En son vefat edendir)

> Sabiha Gökçen

> Zeynep

> Rukiye

> Zehra

> Abdurrahim Tunçak

> Sığırtmaç Mustafa

E) Hayatını Etkileyen Dört Şehir

- Selanik
- Manastır
- Sofya
- İstanbul

KPSS (Bunları iyi bil 5. şık yanlış olarak verilir)

F) Düşünce Yapısını Etkileyen Yazar ve Düşünürler **[BURAYI EZBERLE 3 KPSS'Lİ YERİ]**

KPSS => ▪ Mehmet Emin Yurdakul (Cenge Giderken) (Atatürk Cenge Giderken, bu dizelerde "**Ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı buldum**" demiştir.)

KPSS => ▪ Tevfik Fikret (Sis-Ferda-Rücu) (Atatürk Tevfik Fikret için "**Hangi Türk şairi böyle inkılapçı şiirler yazmıştır**" demiştir.

- Descartes
- J. J. Rousseav
- Ziya Gökalp
- Montesquieu

KPSS => ▪ Namık Kemal (Atatürk Namık Kemal için " **Türk milletinin yüzyıllardan beri beklediği ses**" demiştir)

G) Atatürk'ün Yazdığı veya Tercüme Yaptığı Eserler

- Geometri (Ortaöğretim'de ders kitabı olarak okutulmuştur)
- Liseler için Tarih Notları
- Vatandaş için Medeni Bilgiler (Afet İnan ile birlikte hazırlanmıştır)
- Bölüğün Muharebe Eğitimi (Tercüme Edildi)
- Cumalı Ordugahı (3. Süvari tümeninin manevraları anlatılmıştır)
- Zabit ve kumandan ile Hasbihal
- Taktik ve Tatbikat Gezisi (1911'de 5. Kolordu Hareket Şube Müdürüyken yazmıştır)

NUTUK

- 1919 - 1927 yıllarını anlatır.
- CHP'nin 2. Kongresinde günde 6 saatte, 6 günde okundu. (15 – 21 Ekim 1927)
- "Samsun'a çıktım" ifadesi ile başlar. Gençliğe Hitabe ile sona erer.
- Geliri THK'na bırakılır.
- Yahya Kaptan'ın ismi çokça geçmektedir.
- Arapça yazılmıştır.

NOT: Nutuk'un içerisinde Latin Harfleri ve Menemen olayı yer almamaktadır. DİKKAT!

Mustafa Kemal'in Vefatı

- İlk defa 1937'de Yalova'da Dr. Nihat Reşat Belger hastalığına ilk teşhisi koydu.
- Kesin teşhisi Ömer İrdelp koydu.

KPSS => ▪ Vefat etmeden önceki okuduğu son eser **Belleten** dergisi oldu.

- Naaşı önce Etnografya Müzesine daha sonra 1953'te Anıtkabir'e nakledildi.

KPSS => ▪ Atatürk vefat ettiğinde Meclis başkanı "Abdülhalik Renda" Başbakan ise "Celal Bayar"dır.

Atatürk'ün Mirasını Bıraktığı Kurumlar

> Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu

> İsmet İnönü çocuklarının öğrenimi

> Ankara ve Bursa Belediyeleri

> Makbule Atadan ve manevi kızlarına ayırdı.

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA

1) II. TBMM'nin Açılması (1923 – 1927) -> En çok inkılapların yapıldığı tarih aralığı

- İnkılap meclisidir.
- Lozan'ı onaylamıştır.
- Mustafa Kemal Ankara ve daha sonra ise Gaziantep milletvekili olarak görev yapmıştır.

2) CHP'nin Kurulması

- İlk Kurultayı Sivas Kongresi'dir Çünkü bu kongrede Anadolu Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Bu cemiyet daha sonra Halk Fırkası'na dönüştürüldü.
- Atatürk ilkelerinin tümünü savunmuştur.
- İlk genel başkanı Mustafa Kemal'dir.
- Ekonomide devletçiliği savunmuştur.
- Çift dereceli seçim sistemini savunmuştur.
- En uzun süre iktidarda kalan partidir.
- Parti 9 Umde (6 ok) kararlarına göre kurulmuştur.

1946 seçimlerinde Türk siyasi tarihinde ilk defa tek dereceli seçim sistemi uygulanmıştır.

KPSS

3) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924)

- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisidir.
- Kurucusu Kazım Karabekir'dir. Adnan Adıvar, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay diğer kurucularıdır.
- Ekonomide Liberalizm'i ve tek dereceli seçim sistemini savunmuşlardır.
- Her türlü itikade saygı gösterilmesini savunmuşlardır. Laiklik ilkesinin kötüye kullanıldığı gerekçesiyle Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra kapatılmıştır.

4) Nasturi Ayaklanması (1924)

- İngiltere'nin kışkırtması ile Hakkari'de çıkmıştır.

5) Şeyh Sait Ayaklanması (1925)

KPSS => ▪ Cumhuriyet rejimini yıkmaya yönelik ilk isyandır.

- İngiltere, Türkiye ile Musul arasında tampon bir devlet kurdurarak, Türkiye'nin Musul'a ulaşmasını engellemeye çalıştığı için isyana destek vermiştir.

KPSS => ▪ İsyanı bastıramayan Ali Fethi Okyar istifa edip yerine İsmet İnönü gelmiştir. (Yani hükümet değişikliği yaşandı)

- İsyan bastırıldı ve bölgedeki asayişi sağlamak amacıyla "**Takrir-i Sükun Kanunu**" çıkarıldı. Ankara ve Diyarbakır'da İstiklal Mahkemeleri kuruldu.

KPSS => ▪ İsyana destek veren Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası "laiklik" ilkesini kötüye kullandıkları gerekçesiyle kapatılmıştır.

6) İzmir Suikasti (1926)

- Eski ittihatçılar tarafından düzenlenmek istendi.
- Giritli Şevki sayesinde suikastçiler yakalandı. Son kez <u>İstiklal Mahkemeleri görev yaptı.</u> Kazım Karabekir'de bu davada yargılanmıştır.

KPSS

7) Bozkurt – Lotus Olayı (1926)

- Midilli yakınlarında Lotus adında Fransız gemisi Bozkurt adındaki Türk gemisi batırması olayıdır. Konu **Lahey Adalet Divanı'**na götürülmüştür. Türkiye'yi Mahmut Esat (Bozkurt) bey savunmuştur. Türkiye bu davayı kazanmıştır.

KPSS =>

8) Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kurulması (1930)

- Ali Fethi Okyar kurmuştur. Makbule Atadan'da partide görev almıştır. Ekonomide Liberalizmi ve tek dereceli seçim sistemini savunmuştur. Partinin içine gericilerin girdiği gören Ali Fethi Okyar partiyi feshetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci muhalefet partisidir.

9) Menemen (Kubilay) Olayı (1930)

- Derviş Mehmet ve adamlarının şeriat isteriz diyerek önce iki bekçiyi sonra da olaya müdahale eden Mustafa Fehmi Kubilay'ı şehit etme olayıdır. İsyan bastırılmış ve sanıklar Divan-ı Harpte yargılanmıştır.
- Bu olay Cumhuriyet rejimini değiştirmeye yönelik çıkan ikinci isyandır. Bu olay sonrasında Atatürk zamanında çok partili hayata geçilmemiştir.

10) Bursa Olayı

- Ezanın Türkçe okunmasına yönelik tepkidir. İlk ezan Fatih Cami'nde "Hafız Rıfat" tarafından okunmuştur. Mustafa Kemal Bursa'daki olaylar hakkında " **Bu bir din meselesi değil dil meselesidir** " demiştir. Adnan Menderes döneminde ezan aslına geri çevrilmiştir.

11) Razgard Olayı

- Bulgarların Türk mezarlıklarını tahrip etmesi olayıdır.

12) Wagon Lits (Vagon Li) Olayı

- Bir Fransız demiryolu şirketinde çalışan Naci Bey'in Türkçe konuştuğu için işten çıkarılması olayıdır.

13) Dersim Olayı (1936 – 1939)

KPSS =>

- Pir Seyit Rıza ve adamlarının başlattığı isyandır.
- Kara harekatına verilen isim "Tunçeli Operasyonu"dur.
- Bu operasyonu Abdullah Bozdoğan yönetmiştir. Havadan ise Sabiha Gökçen harekata destek vermiştir.
- İsyan 3 sene sürdükten sonra Pir Seyit Rıza'nın yakalanmasıyla sona ermiştir.

ATATÜRK İLKELERİ

Genel Özellikleri

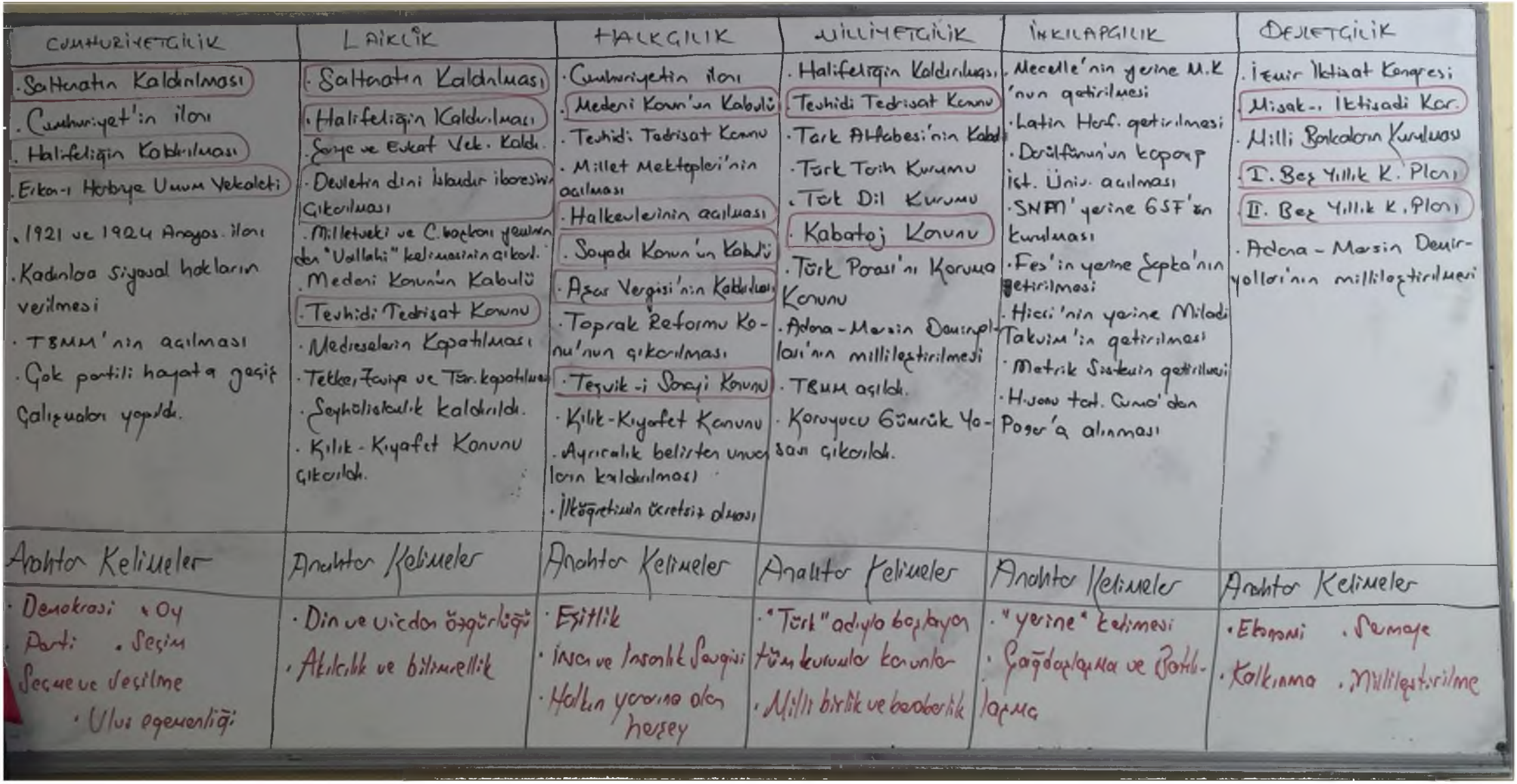
- Atatürk'ün benim ilkem dediği ilke "Cumhuriyetçilik" tir.
- Vazgeçemediğim dediği ilkeler ise "Cumhuriyetçilik ve Laiklik"tir.
- Halkçılık ile Cumhuriyetçilik doğrudan birbirleri ile ilişkilidir.
- Bu ilkeler 1924 Anayasası'na 1937 yılında yapılan bir değişiklik ile girmiştir.

Cumhuriyetçilik	Laiklik	Halkçılık	Milliyetçilik	Devletçilik	İnkilapçılık
- Saltanatın kaldırılması - Cumhuriyetin ilanı - Halifeliğin kaldırılması - Erkan-ı Harbiye Umumiye Vekaleti'nin kaldırılması - 1921 ve 1924 Anayasaları kabul edildi. - Seçmen olmak için aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. - Subay - vekil uygulamasına son verildi. - Ordu siyasetten ayrıldı. - Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. - Çok partili hayata geçiş denemeleri gerçekleşti.	- Saltanatın kaldırılması - Halifeliğin kaldırılması - Şeriye ve Evkaf vekaletinin kaldırılması - Anayasadan "Devletin dini İslam'dır" maddesi çıkarıldı. - C.başkanı ve Milletvekili yemini değiştirilmesi. "Vallahi" sözcüğü çıkarıldı. - Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. - Şeriat Mahkemeleri kapatıldı - Medreseler kapatıldı. - Şeyhülislamlık makamı kaldırıldı. - Tekke, zaviye ve türbeler kapatıldı. - Türk Medeni kanunu kabul edildi. - Kılık – Kıyafet kanunu kabul edildi. - Laiklik ilkesi anayasaya girdi. - Şeyhlik, seyitlik, üfürükçülük, dervişlik, emirlik, falcılık, büyücülük, muskacılık gibi san ve sıfatların kullanılması ve bunlara ait özel kıyafetlerin giyilmesi yasaklandı.	- Cumhuriyetin ilanı - Medeni kanunun kabulü - Aşar vergisi kaldırıldı. - Kılık – kıyafet kanunu kabul edildi. - Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. - Soyadı Kanunu kabul edildi. - Ayrıcalık veren unvanlar kaldırıldı. - Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. - Seçmenlikte aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. - Patrikhane ve konsoloslukların nikah kıyma, mahkeme kurma gibi yetkileri sona erdirildi. - Osmanlı Devleti'nde alınan nişan, rütbe ve madalyaların kullanımı yasaklandı. - Halk sağlığını ilgilendiren kurumlar açıldı. - İlköğretim zorunlu ve ücretsiz hale getirildi. - Halk dilinden oluşan kelimelerle sözlük hazırlandı. - Millet mektepleri açıldı.	- Halifeliğin kalıdırılması - TBMM açıldı. - İzmir İktisat Kongresi'nin toplanarak Misak – ı İktisadi kararlar alındı. - Türk Tarih Kurumu kuruldu. - Türk Dil Kurumu kuruldu. - Kabotaj Kanunu kabul edilerek denizler ulusallaştırıldı. - Türk Parasını Koruma Kanunu çıkarıldı. - Koruyucu Gümrük Yasası kabul edildi. - Reji İdaresi millileştirildi. - Demiryolları ulusallaştırıldı. - Yeni harfler kabul edildi. - Türkçe sözcük hazırlandı. - Kapitülasyonlar kaldırıldı. - Merkez Bankası kuruldu.	- Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ve uygulandı. - Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ancak savaş nedeniyle uygulanamadı. - Sümerbank kuruldu. - Etibank kuruldu. - Çubuk barajı inşa edildi. - Elektrik İşleri Etüt İdaresi kuruldu. - Merkez Bankası kuruldu. - Karabük Demir Çelik Fabrikası'ının temelleri atıldı.	- Ölçü – tartı birimleri değiştirildi. (Metrik sisteme geçildi) - Miladi takvim kabul edildi. - Kılık – Kıyafet kanunu kabul edildi. - Hafta tatili pazara alındı. - Uluslar arası saat sistemine geçildi. - Uluslar arası rakamlar kullanılmaya başlandı.
Anahtar Kelimeler	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**
> Oy verme > Parti (Seçme ve Seçilme) > Millet iradesi > Ulusal egemenlik > Millet meclisi > Demokrasi > Anayasa	> Akıl (Akılcılık ve > Bilim Bilimsellik) > Din, vicdan ve mezhep özgürlüğü > Tutucu olmama > İrticaya karşı olma	> Eşitlik > Sosyal Adalet > Kanun üstünlüğü > Halkın refah ve huzuru > Toplumsal dayanışma > Sosyal Devlet olgusu > İnsan ve insanlık sevgisi	> Ulusal bağımsızlık > Birlik ve beraberlik > Biz > Dil birliği > Kültür birliği	> Sermaye – Anapara – İktisat – İşletme – Maliye > Devlet planlaması > Devlet yatırımları > Milli kalkınma > Milli bankacılık > Ekonomik refah seviyesi	> "Yerine kelimesi" > Sürekli değişim > Çağdaşlaşma ve batılılaşma > İlerleme > Geriye hiç bakmama > Modernizm > Muhasırlaşma

Din ve devlet, toplum, eğitim ve hukuk alanında dinin ön plandan çekilmesidir

Kanun veya kurumun önünde Türk kelimesi varsa veya kelimelerin içinde ulusal birlik ve beraberlik varsa

HOCANIN DERSTE YAZDIRDIĞI

CUMHURİYETÇİLİK	LAİKLİK	HALKÇILIK	MİLLİYETÇİLİK	İNKILAPÇILIK	DEVLETÇİLİK
.Saltanatın Kaldırılması .Cumhuriyet'in ilanı .Halifeliğin Kaldırılması .Erkan-ı Harbiye Umum Vekaleti .1921 ve 1924 Anayas. ilanı .Kadınlara siyasal hakların verilmesi .TBMM'nin açılması .Çok partili hayata geçiş çalışmaları yapıldı.	.Saltanatın Kaldırılması .Halifeliğin Kaldırılması .Şeyhülislamlık ve Evkaf Vek. Kaldı. .Devletin dini İslamdır ibaresinin Çıkarılması .Milletvekili ve C.başkanı yemininden "Vallahi" kelimesinin çıkarıl. .Medeni Kanun'un Kabulü .Tevhidi Tedrisat Kanunu .Medreselerin Kapatılması .Tekke, Zaviye ve Türbe kapatılması .Şeyhülislamlık kaldırıldı. .Kılık-Kıyafet Kanunu çıkarıldı.	.Cumhuriyetin ilanı .Medeni Kanun'un Kabulü .Tevhidi Tedrisat Kanunu .Millet Mektepleri'nin açılması .Halkevlerinin açılması .Soyadı Kanun'un Kabulü .Aşar Vergisi'nin Kaldırılması .Toprak Reformu Kanun'unun çıkarılması .Teşvik-i Sanayi Kanunu .Kılık-Kıyafet Kanunu .Ayrıcalık belirten unvanların kaldırılması .İlköğretimin ücretsiz olması	.Halifeliğin Kaldırılması .Tevhidi Tedrisat Kanunu .Türk Tarih Kurumu .Türk Dil Kurumu .Kabotaj Kanunu .Türk Parası'nı Koruma Kanunu .Adana-Mersin Demiryolları'nın millileştirilmesi .TBMM açıldı. .Koruyucu Gümrük Yasası çıkarıldı.	.Mecelle'nin yerine M.K'nun getirilmesi .Latin Harf. getirilmesi .Darülfünun'un koparıp İst. Üniv. açılması .SNFM yerine GSF'in kurulması .Fes'in yerine Şapka'nın getirilmesi .Hicri'nin yerine Miladi Takvim'in getirilmesi .Metrik Sistemin getirilmesi .Hususi tat. Cuma'dan Pazar'a alınması	.İzmir İktisat Kongresi .Misak-ı İktisadi Kar. .Milli Bankaların Kurulması .I. Beş Yıllık K. Planı .II. Beş Yıllık K. Planı .Adana-Mersin Demiryolları'nın millileştirilmesi
Anahtar Kelimeler	Anahtar Kelimeler	Anahtar Kelimeler	Anahtar Kelimeler	Anahtar Kelimeler	Anahtar Kelimeler
.Demokrasi .Oy .Parti .Seçim .Seçme ve Seçilme .Ulusal egemenliği	.Din ve vicdan özgürlüğü .Akılcılık ve bilimsellik	.Eşitlik .İnsan ve İnsanlık Sevgisi .Halkın yararına olan herşey	.'Türk' adıyla başlayan tüm kurumlar kanunlar .Milli birlik ve beraberlik	.'yerine' kelimesi .Çağdaşlaşma ve Batılılaşma	.Ekonomi .Sermaye .Kalkınma .Milliletirilme

ATATÜRK İNKILAPLARI

1) SİYASİ ALANDA YAPILAN ISLAHATLAR

A) Ankara'nın Başkent İlan Edilmesi (13 Ekim 1923)

KPSS => İsmet İnönü'nün teklifi üzerine 13 Ekim 1923'te Başkent oldu.

B) Cumhuriyetin İlanı (29 Ekim 1923)

İlan Edilme Nedenleri;

1. Devlet başkanlığı ve rejim sorununu çözmek.
2. Ulusal egemenliği gerçekleştirmek.
3. Meclis Hükümeti sisteminden kaynaklı hükümet kurulamaması (Sonbahar ya da Ekim Bunalımı)

Sonuçları

1. Mustafa Kemal'in Cumhurbaşkanı seçilmesiyle devlet başkanlığı sorunu çözüldü.
2. Kabine sistemine geçildi.

Başbakan	İsmet İnönü
Şeriye Vekili	Mustafa Fevzi Sarhan
Genelkurmay Başkanı	Fevzi Çakmak
Milli Savunma Bakanı	Kazım Özalp
Maarif (MEB) Bakanı	İsmail Safa Özler
Sağlık Bakanlığı	Refik Saydam
TBMM Başkanı	Ali Fethi Okyar

KPSS =>
KPSS =>
KPSS =>

Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan ilk kabine ve üyeleri

NOT: 29 Ekim günü "1925" ten beri ülkemizde "Cumhuriyet Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

C) Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)

1 Kasım 1922'de Saltanatın Kaldırılmasıyla TBMM yeni bir halife seçmiştir. Son halife TBMM'nin seçtiği Abdülmecit Efendi'dir. Halifeliğin kaldırılması hakkındaki kanun teklifini Şeyh Saffet Efendi vermiştir.
KPSS **KPSS**

Halifeliğin Kaldırılmasının Nedenleri

1. Yapılacak olan inkılapların önünde engel teşkil etmesi.
2. Halifeliğin laikliğe ve Cumhuriyetçiliğe aykırı olması.
3. Son halife Abdülmecid Efendi'nin devlet başkanı gibi hareket etmesi.
4. Hindistan'da bulunan bazı tarikatların liderlerinin (Ağa Han ve Emir Ali) halifeliğe dokunulmaması konusunda mektup göndermesi.

Sonuçları

1. Laiklik ve Cumhuriyetçilik ilkeleri güçlendi.
2. Yabancı devletlerin halifeliği kullanarak Türkiye'nin içişlerine karışması engellendi.
3. Ümmetçilik (İslamcılık)tamamen sona erdi, Ulusçuluk güçlendi.

NOT: Ayrıca Halifeliğin kaldırıldığı 3 Mart 1924'te toplamda 4 tane inkılap yapılmıştır. Bunlar:

1. Halifeliğin kaldırılması.
2. Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması
3. Tevhidi Tedrisat Kanunu'nun kabulü
4. Erkanı Harbiye Umum Vekaleti'nin kaldırılması

Hakkında kanunlar da çıkarılmıştır.

Şeriye ve Evkaf Vekaleti
(Din İşleri ve Vakıflar Müdürlüğü)

Diyanet İşleri Başkanlığı (Din İşi)

Vakıflar Genel Müdürlüğü (Devlet işi)

LAİKLİK İLKESİ İLE İLGİLİDİR

NOT: İlk diyanet işleri başkanı "Mehmet Rıfat Börekçi"dir.

Erkan – ı Harbiye Umum Vekaleti

Genelkurmay Başkanlığı (Ordu)

Milli Savunma Bakanlığı (Siyaset)

Ordu siyasetten ayrılarak Cumhuriyetçilik ilkesi güçlendirilmiştir.

2) HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

a) 1924 Anayasası ➔ **Cumhuriyetçilik**

- Başlarda laik değildir.
- 1961'e kadar yürürlükte kalmıştır.
- 1928'de "Devletin dini İslam'dır" ibaresi çıkarılmıştır.
- 1937 yılında Atatürk ilkeleri anayasa dahil edilmiştir.

b) Medeni Kanunun Kabulü ➔ **Mecellenin yerine**
➔ **Halkçılık, inkılapçılık,laiklik**

KPSS => İsviçre'den alındı. (Modern, laik, pratik, demokratik olması) Bu kanun ile;

- Kadına boşanma hakkı, mirastan pay alabilme, tek eşlilik, istediği mesleği seçebilme, mahkemede erkekler ile sayıca eşit olabilme hakları verilirken.
- Bu kanunla kadına hiçbir siyasi hak (Belediye seçimlerine katılabilme, muhtar olabilme, milletvekili seçme ve seçilme) verilmemiştir.

Bu hakları: 1930'da Belediye Seçimlerine Katılabilme

1933'de Muhtar olabilme

1934'de ise Milletvekili Seçme ve Seçilme

hakları olarak verilmiştir. Kodlaması BMV'dir

3) EĞİTİM – KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

Mustafa Kemal "Eskişehir – Kütahya" Muharebeleri devam ederken günümüzün MEB Şuraları'nın temelini atan " I. Maarif Kongresi"ni düzenlemiştir.

a) Tevhid – i Tedrisat Kanunu ➔ **Halkçılık, milliyetçilik ,laiklik**

3 Mart 1924'te çıkarılan bu kanunu Maarif Nazırı "Vasif Çınar" sunmuştur. Bu kanunun çıkarılmasıyla eğitimde eşitlik, milli ve laik bir eğitim benimsenirken, yabancı okullarda dahil tüm okullar MEB'e bağlandı.

Yabancı okullardaki tüm dini iz, işaret ve heykeller kaldırılırken, müfredatlarına Türkçe, tarih ve coğrafya dersleri eklenip bunlara Türk öğretmenlerin girmesi kararlaştırıldı.

NOT: Tevhid- i Tedrisat Kanunu'nun zorunlu sonucu Medreselerin kapatılmasıdır.

b) Latin Harfleri'nin (Yeni Türk Harflerinin) Kabulü

1 Kasım 1928'de kabul edilmiştir. Okuma – yazmanın yaygınlaştırılması ve çağdaşlaşma amacıyla yapılmıştır. Bu meselenin ilk defa gündeme gelmesi "İzmir İktisat Kongresi" sırasındadır.

KPSS => Latin harfleriyle basılan ilk gazete **"Mardin Gazetesi"** olmuştur.

KPSS => **NOT:** Latin harflerinin öğretilebilmesi amacıyla aynı yıl (1928) halka okuma – yazma kursları yani **"Millet Mektepleri"** açılmıştır. Mustafa Kemal'de bu kurumun **"Başöğretmeni"** olmuştur.

c) Türk Tarih Kurumu'nun Açılması

1931'de Mehmet Tevfik Bıyıklıoğlu başkanlığında açılan bu kurumun açılmasında;

- ⇨ Türk milletinin sarı ırk (ikinci sınıf)tan gelmediğini ispatlamak.
- ⇨ Türk tarihini incelemek, araştırmak, köklerini ortaya çıkarmak.
- ⇨ Anadolu'da yaşayan eski devlet ve milletleri bulabilmek.
- ⇨ Türklerin dünya ve İslam'a hizmetlerini ortaya çıkarmak.

KPSS => **NOT:** Türk Tarih Kurumu 1937 yılından itibaren **"Belleten"** adıyla bir dergi çıkarmaktadır.

d) Türk Dil Kurumu'nun Açılması

1932'de Semih Rıfat başkanlığında kurulan bu kurumun amaçları şunlardır:

1. Türk dilini başka dillerin boyunduruğu altından kurtarmak.
2. Türk dilinin güzelliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmak.
3. Türkçeyi bilim dili haline getirmek.
4. Yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını bulabilmek.

NOT: Ülkemizde her yıl Eylül 26 "Dil Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

e) Halkevleri'nin Açılması

KPSS => Halka okuma – yazma öğretmek, halkın kültür seviyesini daha ileriye taşımak amacıyla 1932'de kuruldu. Yayın organı **"Ülkü"** dergisidir. 1912'de kurulan **Türk Ocakları'**nın yerine kurulmuştur.

NOT: Halkevlerinin yurtdışındaki tek şubesi Londra'dadır.

f) Üniversite Reformu

Albert Malche'in yazdığı rapor doğrultusunda yapılmıştır. Darülfünun kapatılarak İstanbul Üniversitesi açılmıştır.

Ayrıca eğitim ve kültür alanında yapılan çalışmalar şunlardır;

KPSS =>
- 1925'te "Ankara Hukuk Mektebi" açıldı. **-> Türkiye'nin ilk yüksek öğretim kurumudur.**
- 1926'da "Gazi Eğitim Enstitüsü" açıldı.

KPSS =>
- 1928'de "Sanayi Nefise Mektebi" yerine "Güzel Sanatlar Fakültesi" açıldı.
- 1934'de "Milli Musiki ve Temsil Akademisi" açıldı.
- 1936'da Köylere öğretmen yetiştirmek amacıyla "Eğitmen Kursları" açıldı.

4) SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

a) Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması (1925) -> Laiklik

Bu inkılabın yapılmasında Şeyh Sait İsyanı etkili olmuştur. Ayrıca şeyh, derviş ve baba gibi unvanlarda kaldırılmıştır.

b) Şapka Kanunu (1925)

KPSS

KPSS => Mustafa Kemal ilk olarak Fransa'da düzenlenen **"Picardi Manevraları"** sırasında "Şapka İnkılabı"nı yapmayı düşündü. İlk olarak şapkayı "Kastamonu"da tanıttı.

c) Takvim, Saat ve Ölçülerde Değişiklik

Milletlerarası ilişkilerde kolaylık sağlanabilmesi amacıyla Hicri Takvim yerine "Miladi Takvim" getirildi. 1 Ocak 1926'dan itibarende uygulamaya konuldu.

- 1928'de Arap rakamları yerine, uluslararası rakamlar getirildi.
- 1931'de uzunluk ve ağırlık ölçü birimleri değiştirildi.
- 1935'de Pazar günü resmi tatil ilan edildi.

d) Soyadı Kanunu (1934)

Resmi işlerdeki kargaşayı sona erdirmek amacıyla yapıldı. **Saffet Arıkan'ın** önerisiyle Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı verildi.

(Ata Türk)

3 4 => 1934 buradan aklına gelsin

5) EKONOMİK ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

a) İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)

Lozan Görüşmeleri devam ederken toplanmıştır. Başkanlığını Kazım Karabekir yapmıştır. Bu kongrede "Misak – ı İktisadi Kararları" kabul edilmiştir. Buna göre;

Kabul edilen kararların adı

- ❖ Milli sanayi kurulmalı, milli bankalar açılmalı.
- ❖ Küçük imalathanelerden büyük işletmelere geçilmeli.
- ❖ Ham maddesi yurtiçinden olan sanayi dalları kurulmalı.
- ❖ Çiftçiye kredi kolaylığı sağlanmalı, yerli malların kullanımı teşvik edilmelidir.

b) Tarım Alanında Yapılan Yenilikler

- Aşar vergisi kaldırıldı.
- Örnek çiftlikler kuruldu. (Gazi Çiftliği, Tekir Çiftliği)
- Reji ve Tütün İdaresi kaldırıldı.
- Toprak Reformu yapıldı. (Başarılı olunamadı)
- Ankara'da "Yüksek Ziraat Enstitüsü" açıldı.
- Ziraat Bankası kamu kuruluşuna dönüştürüldü.

c) Ticaret Alanında Yapılan Çalışmalar

- Anadolu Sigorta kuruldu.

KPSS => - Deniz ticaretini geliştirmek amacıyla limanlar arasında yük ve yolcu taşıma hakkını sadece Türklere veren "Kabotaj Kanunu" çıkarıldı.

KPSS → Milliyetçilik

- Türk parasını Koruma Kanunu çıkarıldı.

d) Sanayi Alanında Yapılan Çalışmalar

Halkçılık

➔ Sanayiciyi yatırıma teşvik etmek için 1927'de "Teşvik – i Sanayi Kanunu" çıkarıldı. Ancak 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin çıkması, sermaye birikiminin olmaması gibi sebeplerden dolayı uygulanamadı.

➔ Türkiye 1930'lardan itibaren "Devletçilik" politikasına yönelmiştir. Bunun içinde I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı devreye sokmuştur. Bu plan 1933'de kabul edilip, 1934'te uygulamaya konulmuştur. 1938'de ise II. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulamaya konulmak istensede II. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine uygulanamamıştır.

Devletçilik

e) Atatürk Zamanında Açılan Bankalar **<= KPSS**

KPSS => **1) İş Bankası:** 1924'te açıldı. Özel bankadır. İlk bankadır. İlk genel müdür Celal Bayar'dır. **İlk Banka**

2) Tütüncüler Bankası (1924)

3) Sanayi ve Maadin Bankası: 1925'te sanayi işletmelerinin finansman ihtiyacını karşılamak
KPSS => amacıyla kuruldu. 1933'te **Sümerbank'a** dönüştürüldü.

KPSS

4) Emlak ve Eytam Bankası: 1926'da halkın inşaat teşebbüsünü desteklemek ve yetim haklarını gözetmek amacıyla kuruldu.

5) Merkez Bankası: Türk parasının değerini korumak ve para politikalarını belirlemek amacıyla 1930'da kurulmuştur. Para basmaya yetkili bankadır.

6) Sümerbank: I. Beş Yıllık Kalkınma Planı doğrultusunda yapılacak olan işletmelerin finansmanını sağlamak amacıyla kuruldu.

7) İller Bankası (Belediyeler Bankası): Belediyelerin finansmanını sağlamak amacıyla kuruldu. Günümüzde "İlbank" olarak görevini sürdürmektedir.

8) Etibank: Maden, enerji ve sanayi alanında hizmet vermek amacıyla 1935'te kuruldu.

9) Denizbank: Türk denizcilik sektörüne finansman sağlamak amacıyla kuruldu.

10) Halkbank: 1933'de kanunla kurulmasına rağmen 1938'de faaliyete geçti. Küçük esnafa ve büyük sanayicilere kredi verebilmek amacıyla kuruldu. **Son Banka**

NOT: Ziraat Bankası ve Vakıfbank Atatürk Döneminde kurulmamıştır.

ATATÜRK DÖNEMİNDE AÇILAN FABRİKALAR, GELİŞMELER, YATIRIMLAR VE DİĞER FAALİYETLER

- ⇨ Adana – Mersin demiryolları millileştirildi. (Devletleştirme)
- ⇨ TCDD kuruldu. THK, Türk Kuşu ve DHMİ kuruldu.
- ⇨ Çubuk Barajı, Ankara 19 Mayıs Stadı açıldı. Gölcük'te tersane kuruldu. İstanbul – Ankara arası ilk yolcu uçağı seferi yapıldı.
- ⇨ Türkiye'nin ilk betonarme köprüsü Menderes Nehri üzerine yapıldı.
- ⇨ Kayseri Uçak ve Motor Fabrikası, Tekel Genel Müdürlüğü ve Türkiye Şeker Fabrikaları kuruldu.
- ⇨ Gazi Orman Çiftliği açıldı.
- ⇨ Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası kuruldu.
- ⇨ Kayseri ve Ereğli Bez, Nazilli Basma, Malatya Dokuma, Bursa Merinos ve Gemlik İpekli Dokuma Fabrikaları açıldı.
- ⇨ Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) kuruldu
- ⇨ Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA) kuruldu.
- ⇨ İstatistik Genel Müdürlüğü kuruldu.
- ⇨ Hıfzısıhha Enstitüsü, Verem Savaş Dispanserleri açıldı.
- ⇨ Karabük Demir Çelik fabrikasının bazı üniteleri devreye girdi.
- ⇨ İstanbul ve Ankara Radyoları yayın hayatına başladı.
- ⇨ Ankara, Kayseri, Sivas, Erzurum, Samsun, Zonguldak, Malatya, Balıkesir, Kütahya, Diyarbakır ve Malatya'ya demiryolu yapıldı.

KPSS => ⇨ 1924'te Paris Olimpiyatları'na sporcu gönderildi.

CUMHURİYET DÖNEMİ KÜLTÜR VE MEDENİYET

A) Devlet Yönetimi

Mustafa Kemal genelge ve kongrelerde:

- Demokratik meşrutiyet,
- Demokratik temsil,
- Hukuki kurallara saygılı olmaya dikkat etmiştir.

KPSS => **Mustafa Kemal'e göre vatandaşlığın tanımı:**

I. Kalkınma yolunda birlikte ilerleyen,
II. Hür bakış açısına sahip olan,
III. Çağa uygun davranışlar gösterendir.

İlk defa vatandaşlığın tanımı 1924 Anayasa'sında yapılmıştır.

MESLEKLER	KADINLAR
Belediye Başkanı (Kasaba)	Sadiye Hanım (Artvin'in Yusufeli İlçesinin Ersis Kasabası)
Muhtar (İlk Kadın)	Gül Esin (Aydın'ın Karpuzlu Köyü Çine İlçesi)
Köylü Mebus Kadın	Satı Kadın (Ankara'nın Kazan ilçesi)
Mühendis	Sabiha Rıfat
KPSS => İnşaat Mühendisi (Soyadı Kısa)	Sabiha Güreyman
Savaş Pilotu	Sabiha Gökçen
Tiyatrocu	Afife Jale
Dünya Güzeli	Keriman Halis Ece
Bir erkek okuluna atanan ilk kadın Öğretmen	Tezer Taşkıran (Ağaoğlu)
Operatör Doktor	Rahime Batu
KPSS => Rallici	Azize Hanım
Milli Sporcu	Leyla Asım Turgut (Milli Yüzücü)
Avukat (Çıktı Sorulmaz)	Beyhan Hanım
KPSS => Kadın Doğum Uzmanı	Pakize İzzet Tarzi
Başbakan	Tansu Çiller

NOT: Bir ilin ilk kadın Belediye Başkanı ise Mersin Belediye'sinden "Müfide İlhan"dır.

NOT: Mustafa Kemal 1932'de Yalova'nın Gacık Köyüne "Meliha Mançe" yu muhtar olarak atamıştır.

Atama Yolu

B) Hukuk

- 1921 Anayasası (Teşkilat – ı Esasiye) – Kişi hak ve ödevlerine yer verilmez.
- Bu anayasayla egemenlik ilk defa millete verilmiştir. Savaş zamanında yapıldığı için kısa ve özdür. Ayrıca tek yumuşak anayasadır.

NOT: 1921 Anayasası'nda yapılan ilk değişiklik **"Devletin rejimi Cumhuriyettir"** maddesinin eklenmesidir.

KPSS => **C) Sosyal Hayat**

KPSS => İlk nüfus sayımı 1927'de yapıldı. -> Hatay sayılmadı.

Atatürk Nüfusu artırmak için:

a) Doğumu engelleyici ilaç ve araçları yasaklandı.
b) Çok çocuklu aileler vergiden muaf tutuldu.
c) 6 çocuk ve üzerine bedelsiz tarla verildi.
d) Yurt dışında yaşayan Türklerin geri gelmesi için vize muafiyeti sağlandı.

Bu 4 şıkkı iyi bil bu soru gelebilir cevap 5. Şık yani olmayan şık olacak.

NOT: 1985'te ilk defa şehirli nüfusu köy nüfusunu geçmiştir.

KPSS => **NOT:** Atatürk bir çok defa yurt içi gezisi yaptı. Ancak Cumhurbaşkanlığı döneminde (1923 – 1938) Hatay'a hiç gidemedi.

D) Mimari

Bu adam şöylede sorulabilir dikkat!

KPSS =>
- "Mimar Kemaleddin": Gazi Eğitim Enstitüsü ⟶ 1) I. Ulusal Mimarlık akımının baş aktörü
- Vedat Tek: II. TBMM Binası ve Ankara Palas — 2) 1870 – 13 Temmuz 1927 yılları arasında yaşamıştır.
- Prof. Dr. Emin Halid Onat ve Doç. Dr. Orhan Ada (1953 Anıtkabiri yaptılar) — 3) Yaptığı en önemli eser gazi üniversitesi rektörüdür.
- Ali Talat Bey: Beşiktaş ve Kuzguncuk İskeleleri — 4) 20 Liranın arkasındaki adamdır.

E) Resim

KPSS =>
- "İbrahim Çallı" (Hatay'ın Anavatan'a Özlemi ve Zeybekler Tablosu'nu yapmıştır)
- Ruhi Arel

F) Heykel

- Osmanlı Devleti'nde ilk heykelini yaptıran padişah Sultan Abdülaziz'dir.
- İlk Atatürk Heykeli ise İstanbul Sarayburnu'nda açılmıştır.

KPSS =>
- "Heinrich Krippel" Ulus Zafer Anıtı ve Samsun Atatürk Anıtı'nı yapmıştır (Avusturyalı Heykeltıraş)
- Pietro Konanica ise Taksim Cumhuriyet Anıtı'nı yapmıştır.

G) Ordu

- Ordu gençleştirilmeye çalışıldı.

KPSS =>
- Hazar Projesi ve Konuş Projeleri yaşlı askerler emekliye sevk edildi.

Hazar: Barış demektir. Askeri sınırdan çekme = Hazar

Askeri bir yere yerleştirmeye ise = Konuş

H) Müzik

- Darülelhan: Konservatuar
- Darülbedayi: İstanbul Şehir Tiyatroları 1927 "Muhsin Ertuğrul" türk tiyatrolarının genel müdürü oldu.
- Müzik: **Prof. Paul Hindemint'in** yazdığı rapor doğrultusunda "**Musiki Muallim Mektebi"** açıldı. Daha sonra bu mektep Milli Musiki ve Temsil Akademisi'ne ve Ankara Devlet Konservatuarı'na dönüşmüştür. **(Çok önemli çıkma ihtimali çok yüksek: Sınavda sorusu şöyle gelir: Paul Hindemint'in yazdığı rapor doğrultusunda açılan kurum hangisidir) (Neden gelebilir çünkü devletin kitabında 2 adam var birisi 2014'te soruldu geriye bu kaldı)**

KPSS =>

Türk Beşleri

Bu beşler Fransa Paris'e eğitim görmeye gidip geri dönecekler ilk geri dönen Cemal Reşit Rey'dir.

- Cemal Reşit Rey (10. Yıl Marşı'nın Bestecisi) -> Eğitimini tamamlayıp ilk geri gelen
- Adnan Saygun (Özsoy Operası adıyla ilk operayı açtı)
- Necil Kazım Akses
- Ulvi Cemal Erkin
- Hasan Ferit Alnar

NOT: Batının çok sesli müziğini Türkiye'ye getiren "Cemal Reşit Rey"dir

NOT: Türkiye'nin ilk devlet sanatçısı " Ahmet Adnan Saygun"dur

NOTLAR

1) Onuncu Yıl Marşının söz yazarları

Behçet Kemal Çağlar ve
Faruk Nafiz Çamlıbel'dir

2) Öğretmen Marşının söz yazarı
İsmail Hikmet Ertaylan'dır

3) Öğrenci Andının söz yazarı
Dr. Reşit Galip'tir

I) Müzecilik

- 1924: Topkapı Sarayı'nın bir bölümü açıldı.
- 1925: Ankara Etnografya Müzesi açıldı.
- 1927: Konya Mevlana Müzesi açıldı.
- 1934: Ayasofya Cami'den Müzeye çevrildi.
- 1937: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi açıldı.

İ) Eğitim

Türkiye eğitimde Fransa'yı kendine örnek almıştır.

- 1924: Tevhid – i Tedrisat Kanunu kabul edildi.
- 1925: Ankara Hukuk Mektebi açıldı. 1925 Medreseler kapatıldı.
- 1926: Maarif Teşkilatı hakkındaki kanun çıkarıldı.
  (İlk ve orta dereceli okulların ders programları belirlendi ayrıca devletin izni olmadan okul açılamayacağı kararı alındı)
- 1928:Latin Harfleri kabul edildi. 1928 Millet Mektepleri açıldı.
- 1931:Türk Tarih Kurumu açıldı. İlk başkan Tevfik Bıyıklıoğlu'dur.
- 1932: Türk Dil Kurumu açıldı. İlk başkanı Semih Rıfat Yalnızgil'dir.
- 1932: Halkevleri açıldı.
- 1933: Prof. Dr. Albert Malche'nin yazdığı rapor doğrultusunda Darülfunun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi açıldı.

KPSS => Tarihini bil
- 1936: Öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan döneminde "Eğitmen Kursları" açıldı. **[Tarihiyle beraber bil önemli]**

NOT: Gazi Üniversitesi resim ve müzik öğretmeni yetiştirmek amaçlı kurulmuştur.

NOT: Mustafa Kemal İstanbul Üniversitesinden Fahri Profesörlüğü "Tarih" alanında almıştır.

J) Edebiyat

KPSS =>
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Şevket Süreyya Aydemir: **Kadro Dergisi** (Türk İnkılabının ideolojisinin sistemleştirilmeye çalışıldığı yayındır)
- Kemal Arıburnu: Atatürk'ten Anılar
- Halide Edip Adıvar: Ateşten Gömlek Milli Mücadele üzerine yazılan ilk romandır. **<= KPSS**
- Halide Edip Adıvar: Türk'ün Ateşle İmtihanı. (Halide Edip Adıvar'ın orduda geçirdiği yılları anlattığı eserdir.)
- Falih Rıfkı Atay: Zeytindağı ve Çankaya (1961'de yayınladı. Cumhuriyet dönemi anlatıldı)
- Kazım Karabekir: İstiklal Harbimiz -> Soruldu

KPSS =>
- Kazım Karabekir: Şarkılı İbret (Şehit çocuklarına oynattığı müzikal tiyatro)
- Samim Kocagöz: Karakalpaklılar

KPSS =>
- Fahrettin Paşa: Medina Müdafaası

KPSS =>
- Kemal Tahir: Yorgun Savaşçı
- Ali Fuat Cebesoy: Sınıf Arkadaşım Atatürk
- Tarık Buğra: Küçük Ağa ve Osmancık

Kazım Karabekir İle İlgili Gelebilecek 5 Soru

- Şark Fatihi
- Şarkılı İbret
- Kutül Amere Fatihi
- Alçıtepe Kahramanı (Çanakkale)
- İstiklal Marşına katılması

NOT: Kazım Karabekir I. Balkan Savaşında esir düşmüştür.

HOCANIN DERSTE SORDUĞU SORULAR

1) İlk kadın inşaat mühendisi kimdir?
2) İlk kadın doğum uzmanı kimdir?
3) Ulus Zafer Anıtı ve Samsun Atatürk Anıtını yapan heykeltıraş kimdir?
4) Paul Hindemint'in yazdığı rapor doğrultusunda hangi kurum açılmıştır?
5) Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Şevket Süreyya Aydemir'in çıkardıkları ortak derginin adı?
6) İlk kadın avukat kimdir?
7) Mustafa Kemal İstanbul Üniversitesinden hangi alanda fahri profesörlük almıştır?
8) 1936 senesinde köylere öğretmen yetiştirmek amacıyla hangi kurum açılmıştır?
9) Mustafa Kemal'in orduyu gençleştirmeden sonra hangi 2 projeyle askerleri sınırdan geri çekmiştir?
10) Mustafa Kemal'e göre vatandaşlığın tanımı?

1) Sabiha Güreyman
2) Pakize İzzet Tarzi
3) Heinrich Krippel
4) Musiki Muallim Mektebi
5) Kadro Dergisi
6) Beyhan Hanım
7) Tarih
8) Eğitmen Kursları
9) Hazar ve Konuş
10)
   - Kalkınma
   - Hür bakış açısına sahip
   - Çağa uygun davranışlar gösteren

1 Soru Gelecek

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A) 1923 – 1932 Arası

Lozan'dan kalan sorunlar çözülmeye çalışıldı.

Dış Politika'nın Esasları:

- Tam bağımsızlık
- Gerçekçilik
- Akılcılık
- Barışçılık

1) Musul Meselesi

Lozan'da gündeme gelmesin rağmen çözümü sonraya bırakıldı.

- 1924'te bu sorunu çözmek için Haliç Konferansı toplandı. (Sorusu şöyle gelir Haliç Konferansı hangi sorunu çözmek için toplandı)
- Bu konferansta Türkiye'yi Ali Fethi Okyar temsil etti.

NOT: Konu Milletler Cemiyetine götürüldü. Cemiyet Musul'u İngiliz mandasındaki Irak'a bıraktı.

Konferanstan bu karar çıkınca biz savaş hazırlığına başladık ama İngilizler bizi şu 3 şeyle engelledi.

I. Doğu'da Suriyelilerin İngilizler tarafından silahlandırılması.
II. Süleymaniye kentinin vurulması
III. Doğu'da Şeyh Sait İsyanı'nın çıkması. Türkiye'nin Musul üzerindeki etkinliğini azalttı

(Bu soru aynen bu şekilde öncüllü gelir DİKKAT!)

- 1926 Ankara Antlaşması ile bu sorun çözüldü.
- Buna göre Musul İngiliz mandaterliğindeki Irak'a bırakılacak ve Musul petrollerinin %10'u 25 seneyle Türkiye'ye verilecek gibi kararlar alındı.

NOT: Bu sorun Misak – ı Milli'ye uygun çözülmemiştir.

2) Yabancı Okullar

1924'te çıkarılan Tevhid – i Tedrisat Kanunu sonrası özellikle Fransa ile sorun yaşandı. Türkiye'nin kararlı tutumu sonucu yabancı okullar Türk Hükümeti'nin isteklerini yapmak zorunda kaldı.

ABD
Fransa
İngiltere

3) Patrikhane

Tüm ısrarlarına rağmen İstanbul dışına çıkarılamadı. Medeni Kanun ile yetkileri sınırlandırıldı. => Buraya dikkat Medeni Kanun patrikhane sorununun gündeme gelmesine sebep oldu.

4) Nüfus Mübadelesi

KPSS => Yunanlıların İstanbul'da daha fazla Rum bırakma isteği yüzünden bu sorun ortaya çıktı. Sorunu derinleştiren olay ise Yunanlıların Batı Trakya'da Türklerin mallarına el koymasıdır. Konu Milletler Cemiyeti'ne götürülse de bir sonuç alınamamıştır. Yunan Başbakanı Eleffiros Venizilos 1930'da Türkiye'ye yaptığı ziyaret sonucu "Ankara (Ahali) Antlaşması" imzalandı. Buna göre İstanbul'a yerleştirme tarihine bakılmaksızın herkes "İstanbul Rumu" sayılarak mübadele dışında tutuldu. Yunanlılarla dostane ilişkiler 1954 senesine kadar (Kıbrıs Sorunu) devam etti. **<= KPSS**

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

B) 1932 – 1939 Arası

Dış Politikanın Esasları

- Sınırlarımızı korumak
- Barışa katkıda bulunmak.

1) Milletler Cemiyeti'ne Giriş (1932)

1932'de Türkiye nereye üye oldu. Davet eden kim ?

KPSS =>
- Milletler Cemiyeti kendi kuruluş ilkelerinden vazgeçerek ilk defa bir devleti kuruluşa üye olması için davet etti.
- Türkiye İspanya'nın daveti ve Yunanistan'ın desteği ile cemiyete üye oldu.

NOT: Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ndeki ilk temsilcisi Cemal Hüsnü Taray'dır.

2) Balkan Antantı (1934)

- Temeli 1933'te Yunanistan ile yapılan Samimi Antlaşması ile atılmıştır.
- 1934'te İtalya, Almanya, Bulgaristan'ın tehditleri üzerine Atina'da bir araya gelen Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında batı sınırlarımızı güvence altına alan Balkan Antantı (Pakt) kurulmuştur. Bu pakta Balkan ülkesi olmasına rağmen Bulgaristan (Ege Denizi'ne inme isteği) ve Arnavutluk (İtalya'nın tehdidi) katılmamıştır.

Balkan Antantı:

- Boğazların Montrö'de Türkiye'ye verilmesinde etkili olmuştur.
- II. Dünya Savaşı'nın çıkması ile önemini yitirmiştir.

3) Montrö Boğazlar Sözleşmesi (1936)

KPSS => Montrö'yü en geç imzalayan ülke İtalya'dır.

Lozan'da komisyonun devam etmesi ve başkanının Türk olması kararlaştırılmıştır. Komisyon başkanı ise Vasıf Temel Paşa olmuştur.

- 1931'de Japonya Marçurya'yı işgal etti.
- 1932'de Avrupalı devletler ile ABD arasında herkesin güvenliğini sağlayacak kadar eşit şekilde silahlanması planı olan "Mac Donald" kabul edildi.

KPSS =>
- 1933'te Londra Silahsızlanma Konferansı'nda Türkiye boğazlar konusu ilk defa dile getirildi. **(Boğazlar melesinin Türkiye tarafından ilk kez gündeme getirilmesi hangi gelişmede olmuştur) diye sorusu gelir.**
- 1936'da Almanya Ren'i ve İtalya Habeşistan'ı işgal edince Fransa ve İngiltere boğazlardaki askerlerini geri çekti. Bunun üzerine Türkiye ilgili devletlere bir nota çekerek "Şartların değiştiğini (Rebus Sic Stanbibus)" söyleyerek İsviçre'nin Montrö kentinde toplanılmasını teklif etti. Görüşmeler sonunda Montrö Boğazlar Sözleşmesi 20 yıllığına imzalandı. Bu sözleşmeye göre:
  - Boğazlardaki komisyon kaldırıldı.
  - Boğazın her iki tarafına Türk askerlerinin yerleşmesine karar verildi.

NOT: Montröyü imzalayan dış işleri bakanı **"Tevfik Rüştü Aras"** tır.

KPSS => NOT: Bu sözleşmeyi en geç **İtalya** imzaladı. Ayrıca bu sorunun çözümü Türk – Sovyet ilişkilerini olumsuz etkiledi.

4) Akdeniz Paktı (1936)

İtalya'nın yayılmacı politikasına karşılık İngiltere'nin himayesinde kuruldu. Bu pakta Türkiye'de üye olmuştur.

5) Sadabad Paktı (1937)

İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikasına karşılık Türkiye, İran, Irak, Afganistan arasında kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla önemini yitirmiştir. Paktın devamı sayılan Bağdat Paktı 1955'te kurulurken bu paktta önemini İran – Irak Savaşı (1980 – 88) sonucu tamamen yitirmiştir. **<= KPSS**

NOT: Suriye'nin Sadabad Paktı'na katılmamasında:

I. Irak ile sınır problemleri yaşaması
II. Türkiye ile Hatay sorununu yaşaması

6) Hatay (Sancak Sorunu) (1936 – 39)

- 1936'da Almanya Fransa'ya ait Ren'i işgal edince, Fransa'da Suriye üzerindeki mandasını kaldırarak buradaki askerleri ülkesine çağırdı ve Hatay'ıda Suriye'ye bıraktı.
- Durumu kabullenemeyen Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne başvurdu. Cemiyet bölgeyi araştırması için "Sandler" i görevlendirdi. Sandler yayınladığı raporunda Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını talep etti.
- 1937'de Hatay'a Türk vali atandı.
- 1938'de ise Fransa ile yapılan antlaşma ile "Hatay Bağımsız Cumhuriyeti" kuruldu. Bu devletin ilk ve son Cumhurbaşkanı ise **"Tayfur Sökmen"** olurken ilk Başbakanı "Abdurrahman Melek" olmuştur. **KPSS**
- Hatay Meclisi'nin kararıyla 1939'da (İsmet İnönü) anavatana katıldı.

KPSS => **NOT:** Mustafa Kemal Adana'da yapmış olduğu bir konuşmasında Hatay için **"40 yıllık Türk yurdu ecnebi eline bırakılamaz"** demiştir. [Bu konuşmayı Adana'da yaptı DİKKAT!]

NOT: Hatay meselesi için Mustafa Kemal Prof. Dr. Afet İnan ile mektuplaşmıştır.

KPSS => **NOT:** Mustafa Kemal **"Asım Us"** adıyla **"Kurun"** gazetesinde İnönü'nün ve Celal Bayar'ın politikalarını eleştirmiştir.

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

XX. Yüzyılın Başlarında Dünya

MONREO DOKTRİNİ: ABD başkanı "James Monreo" nun Avrupa kıtasından bir saldırı gelmediği takdirde başka devletlerin iç işlerine karışmama politikasıdır.

NOT: Tarihte bu olaya <u>İnfirat (Yalnızlık)</u> denir.

ABD bu politikasından ilk defa I. Dünya Savaşı'na katılarak çıkmıştır.

SSCB'NİN KURULMASI: 1917 yılında "İlyiç Lenin" önderliğindeki Bolşevikler, çar ve çar yanlısı hükümeti devirerek "Ekim Devrimini" yaptı.

- 1918 – 21 arası Rusya'da çar yanlıları ile devrim yanlıları arasıdna iç savaş çıktı.
- Bu savaş sırasında 13 milyon insan öldü. Savaş 1921 senesinde son buldu (Savaşı Lenin taraftarları kazandı)
- Ve SSCB 1921 yılında kuruldu. Günümüzde ki 16 ülkenin birleşimi ile
- 13 milyon insan ölünce tarımda düşüş yaşanıyor bunun üstüne Lenin bir politika ilan ediyor. İlan ettiği politikanın adı NEP (Novayaekonomiçeskaya pollitika)
- Ancak Lenin'in ölümü üzerine başa Stalin geldi. Stalin köylüye dağıtılan toprakları geri alınca bu seferde 1924 – 30 Köylü – Devlet savaşı çıktı.

- Letonya
- Litvanya
- Estonya
- Finlandiya
- Ukrayna
- Azerbaycan
- Ermenistan
- Gürcistan
- Tacikistan
- Türkmenistan
- Kazakistan gibi ülkelerin hepsi SSCB'nin içindedir.

Basmacı Harekatı (1918 – 36)

- Basmacı harekatı ilk 1918'de Özbekistan'da başlayor. Basmacı harekatının amacı Türkistan'ın bağımsızlığını sağlamak.
- Her bir Türk boyunun liderine "Korbaşı" denir.
- Azerilerin Korbaşı'sı "Enver Paşa"dır.

KPSS => <u>Bu harekatın başarısız olmasında;</u>

3 maddeyide sorarlar dikkat

1. Enver Paşa'nın şehit olması.
2. Korbaşıların kendi ararlarındaki liderlik mücadelesi
3. Rusların gelişmiş silahlara sahip olması.

SSCB 1918 →

Türkistan bölgesindeki ülkeler ←
Tatarlar
Kazaklar
Türkmenler
Özbekler
Kırgızlar
Azeri

<u>Bu Harekata Fikren Destek Verenler:</u>

1. Enver Paşa
2. Zeki Velidi Togan (Rus meclisi "Duma"ya katılan ve konuşma yapan ilk Türk'tür) **KPSS =>**
3. İsmail Gaspıralı
4. Yusuf Akçura (Yusuf Akçura'nın kitabının adı Üç Tarzı Siyaset) **KPSS =>**

KPSS => NOT: Asabiyet Politikası = Boyu millet yapma çalışmasıdır.

MEİJİ RESTORASYONU: (Meiji = Aydınlanma) İmparator Mutsihito'nun amacı güçlü ordusu olan zengin bir ülke yaratma hedefi bu doğrultuda Mutsihito ihracatı artırdı, anayasa ilan etti, yeni bir ordu kurdu, miladi takvime geçti, kılık kıyafet inkılabı yaptı, ulusal bankalar açtı ancak Japon Alfabesini değiştirmedi. **<= KPSS**

KPSS =>

KPSS =>

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ (KARA PERŞEMBE): (Kara Perşembe borsanın battığı gün)

- ABD'de borsanın çökmesiyla başlayan ve bütün dünyada etkili olan krizin adıdır.
- Bu krizden SSCB etkilenmemiştir. (Komünist olduğu için etkilenmedi)
- Türkiye'de etkilenmiştir.
    - Teşvik-i Sanayi Kanunu uygulanamaz hale geldi.
    - Türkiye devletçilik politikasına geçti.
    - Merkez bankası kuruldu.
    - Kalkınma planları yapılmaya başlandı.
    - Milli İktisat ve Tasarruf cemiyeti kurulacak. (Lambaların üzerinde Lüzumsuz ise söndür yazısını yazan kurum)
    - **KPSS =>** İstanbul Üniversitesi öğrencileri Kur'an'a el basarak Türk malından hariç başka mal kullanmayacağına yemin etti. (6000 öğrencinin yemin etmesi 1 hafta sürdüğü için günümüzde yerli malları haftası 1 hafta sürmektedir ve 1929 yılından itibarende kutlanmaya başlamıştır)
- **KPSS =>** Takas usulü sisteme geri dönüldü. "**Kliring Sistemi**" = Malımı sattığım devletten mal alırım prensibidir Kliring
- 1929 Ekonomik Krizinde "Amerika'nın başında Hoover" vardı.

NOT: 1929 Dünya Ekonomik krizini yansıtan "John Steinbeck" in "Gazap Üzümleri"dir. Aynı zamanda bu yazarın en bilinen eseri: Fareler ve İnsanlar'dır.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA BARIŞI SAĞLAMA ÇABALARI

- 1919 Milletler Cemiyeti : Türkiye'de üyedir.
- **KPSS =>** 1925 Locarno Antlaşması: (Türkiye yok) Almanların komşu devletlere saldırmama garantisi verdiği antlaşmadır ama Polonya hariç. (Almanya uluslararası iş birliğine geri dönmüştür)
- **KPSS =>** 1928 Briand – Kellong Paktı: Savunmaya dayanmayan savaş kanun dışı sayılmıştır. (Fransız) ve (ABD)

Kurucular önemli

NOT: Türkiye'nin "Küçük Antan" ve "Locarno" ile bir ilgisi yoktur.

Atatürk Zamanında Üye Olunan Kuruluşlar	
1928	Litvinov Protokolü
1928	Briand – Kellong Paktı
1932	Milletler Cemiyeti
1934	Balkan Antantı
1936	Akdeniz Paktı
1937	Sadabad Paktı
1937	Nyon Konferansı

NOT: Nyon Konferansı Akdeniz'deki korsan faaliyetleri önlemek amacıyla toplanmıştır.

SAVAŞ ÖNCESİ AVRUPA

A) TOTALİTER REJİMLERİN KURULMASI

Almanya

- Weimer Anayasası
- Partiler kuruldu.
- Nazi Partisi (Adolf Hitler)

Nazi Partisinin Amacı:

1. Versya Antlaşmasından kurtulmak.

2. Hayat Sahası'nı genişletmek

- Gestapo (Gizli Polis Tekilatı)
- 1925/3 –1929/2 –1933/1

KPSS =>

- Ren
- Saar
- Danzing

Ren önemli Ren'i bil

Südetler (3.5 milyon)

(Chamberlain /Yatıştırma Politikası)

(Münih Konferansı 1938)

- Çekoslavakya
- Avusturya (ilhak)

İşgal edildi.

İtalya

- Faşist parti başa geçti
- Benito Mussolini
- B.Mussolini'yi destekleyenlere "Kara Gömlekliler" denir.
- İtalya'nın Amacı:

- Roma imparatorluğunu canlandırmak.
- Akdeniz'i inmek. Akdeniz'e verdikleri isim: "Bizim Deniz"dir. (Mare Nostrum)

  - Livme adasını aldılar
  - Korfu adasını aldılar
  - Habeşistan'ı aldılar (Etiyopya)
  - Arnavutluk'u aldılar.

İspanya

- General Franco (Cum/Milliyetçiler)
- Sürrealizm
- Salvador Dali eserlerinde **<= KPSS G.Franco'yu** eleştiriyor. (Sürrealizm temsilcisi Salvador Dali)

Japonya

- İmparator Hirohito
- Amacı: Asya asyalılarındır o yüzden gitti şuraları işgal etti:

⇨ Mançurya **<= KPSS**
⇨ Çin
⇨ Kore

II. DÜNYA SAVAŞI (1939-45)

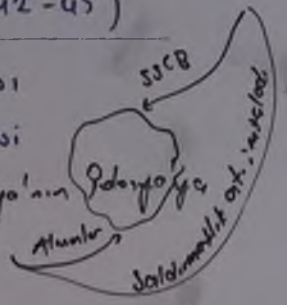
MİHVER	MÜTTEFİK
. Almanya } Gelir	. İngiltere
~~İtalya~~ ~~Gitti~~	~~Fransa~~
. Japonya	. ABD } Sonradan katıldı! . SSCB }

(1939-42) (1942-45)

A-) 1939-42 Arası

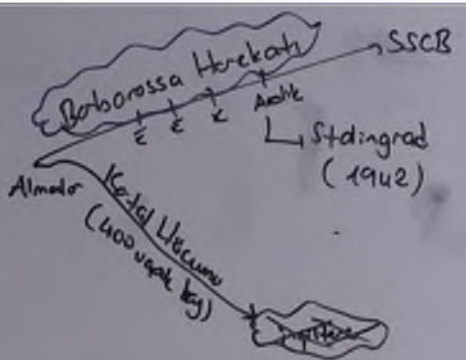
a-) Avrupa Cephesi

1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırısı ile başladı.

- Baltıka
- Norveç
- Danimarka
- Hollanda
- Lüksemburg
- Yunanistan
- Fransa (Maginot Hattı)

b-) Afrika Cephesi

Savaşı İngiltere kazandı!

c-) Pasifik Cephesi (Uzakdoğu)

Japonlar "Pearl Harbor" Baskınıyla ABD üssünü vurdular. ABD savaşa girdi ve "Atlantik Bildirisi"ni yayınladı.

- Midway D. Savaşı
- Mercan D. Savaşı
- Leyte D. Savaşı

ABD - Japonya

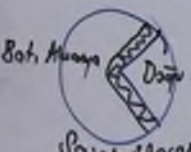
1943 - Casablanca Konferansı
(ABD - SSCB - İngiltere)
⇓
(Japonya - İtalya - Almanya)

Kararı: Mihver Devletler kayıt ve şartsız teslim alınacak!

Sicilya Harekatı ile savaştan çekildi!

Müttefik Devletler Almanların elindeki Fransa'yı kurtarmak için D. D. Eisenhower komutasında "Normandiya Çıkarması"nı yaptılar. Fransa kurtuldu.

Enola Gay

Hiroşima — Nagazaki

II. Dünya Savaşı sona erdi!

Savaş Sırasında ve Sonrasında Yapılan Konferanslar

1. Quebeck
2. Washington
3. Moskova
4. Kahire
5. Tahran
6. Casablanca
7. Potsdam
8. Yalta Konf.
9. San Fransisco Konferansı

Fikri	Atlantik Bildirisi
K. Kararı	Yalta Konferansı
Kurulduğu	San Fransisco Konf.

II. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

1. En katı oklar ABD ve SSCB'dir.
2. Soğuk Savaş başladı.
3. Kore, Vietnam ve Almanya ikiye ayrıldı.
4. BM kuruldu.
5. 10 Aralık 1948'de "İnsan Hak. Evr. Bey." yayınlandı.
6. Faşizm ve Nazizm tasfiye oldu.
7. Yeni devletler kuruldu. (İsrail, Hindistan, Pakistan)
8. 60 milyon insan öldü (21 milyon Rus)
9. INF ve Dünya Bankası kuruldu.

Resmin içeriği aşağıdaki 2 sayfada açıklanmıştır

II. DÜNYA SAVAŞI (1939 – 45)

Mihver	Müttefik
Almanya, İtalya (Çelik Pakt)	İngiltere, Fransa
Japonya	ABD, SSCB (Sonradan katıldı.)
(1939 – 42)	(1942 – 45)

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

A) 1939 – 42 ARASI

a) Avrupa Cephesi

II. Dünya savaşı 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırısı ile başladı. Rusya ile Varşova'da karşı karşıya gelen Almanlar "Saldırmazlık Antlaşması" imzaladılar. Sonrasında Almanlar işgalleri genişletti. Bu işgallere Yıldırım Harekatı denir. Şuraları aldılar:

- Belçika
- Norveç
- Danimarka
- Hollanda
- Lüksemburg
- Yunanistan
- Fransa (Saldırılara karşı "Maginat Hattı"nı kurmuşlardır) gibi ülkeleri almıştır Almanlar.

KPSS => Hitler Fransa'da kendine bağlı bir hükümet kurdu. **"VICHY"** hükümeti

Almanlar bir ada devleti olan İngiltere'yede saldıracaklar. Havadan vurmayı deneyen Almanlar "Kartal Hücumu" yapacaklar (400 Uçak kaybettiler) savaşı İngilizler kazandı. Bu savaşta başarısız olan Almanlar hedefi Rusya'ya çevirdiler ama Stalingrad'da Ruslar tarafından durduruldular. Ruslar üzerine yapılan bu harekatın ismi ise **"Barbarossa Harekatı"**dır. **<= KPSS**

b) Afrika Cephesi

İngiltere mandasında olan Mısır'a İtalyan'lar saldırı düzenleyeceklerdir. 2 koldan Mısır'a saldırsalarda başarılı olamadılar savaşı İngiltere kazandı.

c) Pasicik Cephesi (Uzakdoğu Cephesi)

KPSS => Japonlar **"Pearl Harbor"** baskını ile ABD üssünü vurdular. ABD savaşa girdi ve **"Atlantik Bildirisi"**ni yayınladı. **<= KPSS** ABD ile Japonlar arasında 3 tane deniz savaşı yaşandı:

- Midway Deniz Savaşı
- Mercan Deniz Savaşı
- Leyte Deniz Savaşı

Bu üçünüde kazanan ABD oldu.

ABD müttefik devletler ile birlikte 1943'te bir konferansda toplanacaklar. **"Casablanca Konferansı"** (ABD – SSCB – İngiltere) arasında olmuştur. Buradan çıkar karar: **"Mihver devletler kayıtsız şartsız teslim alınacak!"**

Bu karar nerede alındı diye sorarlar

3 ülkenin ordusu birleşti ilk olarak İtalya'ya saldırdı ve İtalya "Sicilya Harekatı" ile savaştan çekildi.

KPSS => Müttefik devletler Almanların elindeki Fransa'yı kurtarmak için **"Dwight D. Eisenhower"** komutanlığında **"Normandiya Çıkarması"**nı yaptılar ve Fransa kurtuldu.

İngiltere, Fransa, ABD ve SSCB birleşip Almanya'ya saldırı yaptılar. Hitler ve sevgilisi intihar etti. 3 ülke savaş sonrası Almanya'dan çekilirken SSCB çekilmedi. SSCB Doğu Almanya'yı kurdu.

Japonya ise: Japonya'ya karşı Amerika'dan havalanan "Enola Gay" adlı uçak 2 yere bomba attı. (Hiroşima, Nagazaki) bu olay sonrası japonlarında teslim olmasıyla II. Dünya Savaşı sona erdi.

Savaş Sırasında ve Sonrasında Yapılan Konferanslar

1. Qubeck
2. Washington
3. Moskova
4. Kahire
5. Tahran
6. Casablanca
7. Potsdam
8. Yalta Konferansı
9. San Francisco Konferansı

Savaş sonrası BM kuruldu

KPSS

Birleşmiş Milletlerin;	
Kurulması Fikri	Atlantik Bildirisi
Kurulması Kararı	Yalta Konferansı
Kurulduğu Yer	San Francisco Konferansı

II. DÜNYA SAVAŞININ SONUÇLARI

1. En karlı çıkanlar ABD ve SSCB'dir.
2. Bu devletler arasında soğuk savaş başladı.
3. Kore, Vietnam ve Almanya ikiye ayrıldı.
4. Birleşmiş Milletler kuruldu.

KPSS => 5. 10 Aralık 1948'de "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" yayımlandı. **(Sınavda direk tarihini sorarlar tarihini iyi bil!)**

6. Faşizm ve Nazizim tasfiye oldu.
7. Yeni devletler kuruldu (İsrail, Hindistan, Pakistan gibi)
8. 60 Milyon insan öldü(En fazla 21 Milyon ile Rusya'dır)
9. IMF ve Dünya Bankası kuruldu.
10. İlk defa atom bombası kullanıldı.

II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye

1) SSCB ve Almanya ile "Saldırmazlık", İngiltere ile "Karşılıklı Yardımlaşma" antlaşması imzalandı.
2) Büyükşehirlerde karne uygulaması (ekmek) ile karartma uygulaması (gece elektrik yok) geçildi.
3) Olası Alman saldırısına karşı "Çakmak Hattı" kuruldu.
4) Seferberlik ilan edildi, 600 000 erkek askere alındı.
5) Ülkede kıtlık çıktı, karaborsacılık yaygınlaştı.

KPSS => 6) "Milli Korunma" kanunu çıkarıldı. (Devlet Et ve Balık Kurumu ve Petrol Ofisini kuruyor)

KPSS => 7) "Varlık" ve "Toprak Mahsulleri vergisi" adında iki olağanüstü vergi çıkarıldı. (İsmet İnönü zamanında çıkarılmıştır)

NOT: Winston Churchill ile İnönü arasında "Adana Görüşmeleri" yapılmıştır. (Sağırlar diyalogu)

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ (1947 – 61 ARASI)

(DEHŞET DENGESİ)

	BATI (ABD)	DOĞU (SSCB)
Siyasi =>	Truman Doktrini	Cominform
Ekonomik =>	Marshall Yardımı	COMECON (Molotof Planı)
Askeri =>	NATO	Varşova Paktı
Siyasi =>	SEATO (Manila Paktı)	

Dünya Truman Doktrini ile Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı.

Demirperde Ülkeleri (Churchill) → Demirperde ülkeleri kavramını ortaya atan Churchill'dir. Bunlardan birisiyle iletişim kurmak için SSCB ile görüşmek lazım

Çekoslavakya Romanya
Bulgaristan Macaristan
D.Almanya

Demirperde ülkelerinden ayrı olarak, bağımsız olarak 2 komünist ülke daha vardır. ⇨ ÇİN (Mao Zedong), KÜBA (Fidel Castro)

Doğu Bloğundaki Sarsıntılar

- **Yugoslavya:** ABD'ye yaklaşınca Cominform'dan çıkarılmıştır.
- **Macaristan:** Ayaklanan bir işçi (İmre Nagi). Ayaklanma SSCB tarafından bastırılıyor.

KPSS =>

- **Çekoslavakya:** Aleksandır Dubçek, "İnsancıl Komünizm" başlatıyor. İşçi ücretlerinin düşüklüğünden dolayı isyan ediyor.

Avrupa Konseyi (1949) (Türkiye)

Avrupa Birliği (1951) (Türkiye Aday Ülke)

Avrupa birliğinin kurulması tabloda:

1951	AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu	Schuman Bildirisi sayesinde kuruldu
1957	**AET**	**Avrupa Ekonomik Topluluğu**	**Roma Antlaşması ile kuruldu**
1989	AT	Avrupa Topluluğu	Lizbon Antlaşması
1993	AB	Avrupa Birliği	Maastricht Antlaşması

KPSS => AET hangi ant ile kuruldu diye sorarlar DİKKAT!

1 Temmuz 2013: 28. Üye Hırvatistan

1 Ocak 2014: Mayotte Adası (İlk Müslüman Ülke)

1 Ocak 2014: İzlanda ekonomik şartları yerine getiremeyeceğini açıklayarak çekildi. **<= KPSS**

Kopenhag Kriterleri

-Ekonomi -İnsan hakları
-Terör -Azınlık hakları
-Tecavüz -Basın hür. vb.

Bu kısımda ekonomi ama terim olmak zorunda değil.

Maastricht Kriterleri

- Enflasyon
- GSMH
- Cari açık vb.

Ekonomik terim içermeli

⇦ AB'ye üye olmak için yerine getirilmesi gereken 2 şart

a) İsrail'in Kurulması (1948)

- 1917: Filistin'i İngilizler aldı.

KPSS => - 1917: İngiltere dış işleri bakanı Balfeour "Balfeour Deklerasyonu" nu yayımladı.

- 1920: Yahudiler Filistin'e doğru göç etmeye başladı.
- 1948: BM kararıyla İsrail kuruldu.

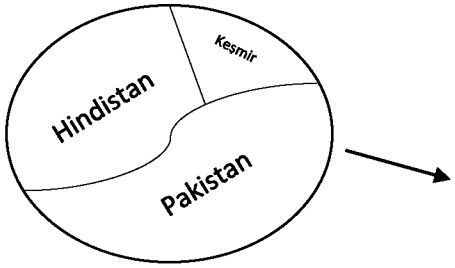
İlk Tanıyan: ABD Müslüman Ülke: Türkiye Arap ülkesi: Mısır

b) Hindistan ile Pakistan'ın Kurulması (1947)

- 1858 Babür İmparatorluğu İngiltere tarafından yıkıldı.
- 1920: Mahatma Gandhi (Tuz Yürüyüşü)
- 1947: İngiltere, Hindistan üzerindeki mandasını kaldırdı. Kaldırınca da 2 devletli yapı ortaya çıktı:

M. Gandhi

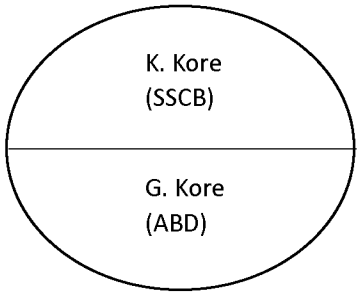
İndire Gandhi

Muhammed Ali Cinnah

KPSS => Keşmir hangi 2 ülke arasında bir sorundur veya Hindistan ve Pakistan arasında günümüze kadar gelen sorun

c) Kore Savaşı (1950 – 53)

38◦ Enlem **<= KPSS**

Kaçıncı enlem olduğunu sorarlar

Türkiye: Tuğgeneral Tahsin Yazıcı önderliğinde 5000 asker göndermiştir. 741 şehit verdik. (Kuluni Muharebesinde)

Kore savaşına asker göndermemiz bizi NATO'ya alınmamızı sağlamıştır.

1952 Türkiye NATO'ya üye oldu. **<= KPSS**

NATO'ya Türkiye ve Yunanistan aynı anda üye olmuştur

Kore savaşını yöneten general ABD'li "Mc Arthur" dur. Bizde bu generale bağlı idik.

KPSS'de 2 tane yıl bilmemiz lazım

1- Milletler Cemiyeti (1932)

2- NATO'ya üye olma tarihi (1952)

Soğuk Savaş Döneminde Türkiye (1947 – 61)

1953 – Balkan Paktı: Sovyet Rusya'nın yayılmacı politikasına karşı "Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya" bir araya geliyor. Ancak Kıbrıs sorununun ortaya çıkması sebebiyle iptal edildi.

1955 – Bağdat Paktı: Türkiye, İran, Irak, İngiltere, Pakistan arasında kurulacak. 1958 yılında Irak pakttan ayrılınca önemini yitirdi.

2014'te geldi bu soru=> Yerine CENTRO kuruluyor. (Merkezi Anlaşma Örgütü)

Adnan Menderes Dönemi

- **1945:** Milli Kalkınma Partisi kuruluyor (Nuri Demirağ tarafından)
- **1946:** Dörtlü Takrir kuruluyor: Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na muhalefet ettiler.

KPSS => Direk üyelerini sorarlar DİKKATI

- Adnan Menderes
- Refik Karaltan
- Fuad Köprülü
- Celal Bayar

CHP'den ayrılarak Demokrat Partiyi kuruyorlar. Celal Bayar Başkandır.

- **1946:** Seçime girdiler. Ancak CHP kazandı. Çünkü açık oy, gizli sayım vardı.
- **1950:** Seçimleri Demokrat Parti kazandı. (Adnan Menderes Başbakan, Celal Bayar C.başkanı)

NOT: Tarihte CHP iktidarının sona ermesine **"Beyaz Devrim"** denir.

Adnan Menderes döneminde(1950 – 60):

1. İşçilere haklar verildi.
2. Hafta sonu tatili Cumartesi – Pazar oldu.
3. Büyüme sağlandı.
4. Karayollarına önem verildi.
5. IMF'den ilk defa dış borç alındı.
6. Marshall planlarından gelen yardımlar alındı.
7. Balkan Paktı, Bağdat Paktı ve NATO'ya üye olundu. (NATO'ya 1952'de girdik. Yunanistan ile anda)
8. Sendikalar açıldı.

27 Mayıs 1960 = MBK (Milli Birlik Komitesi)

37 tane askerin Milli Birlik Komitesini kurup darbe yapması olayıdır. Adnan Menderes, Celal Bayar, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu idama mahkum edildiler. (Ülkenin C.başkanı: Celal Bayar idama mahkum ediliyor ama sonra yaşından ve Atatürk ile geçmişinden dolayı cezası idamdan müebbete çevriliyor)

Yassı Ada'da İdam Edilenler ⇨

- Adnan Menderes
- Fatin Rüştü Zorlu
- Hasan Polatkan

KPSS => Adanın ismi 2013 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla **"Demokrasi ve Özgürlükler"** adası oldu.

Yumuşama Dönemi (1961 – 1990)

İki bloğun liderlerinin bir araya gelmesiyle yumuşama dönemi başladı. (ABD – Kennedy ile SSCB – N. Kuruşçev) 1961'de Belgrad'da bir araya geldiler. Aralarında şu anlaşmayı sağladılar:

SALT – I = Nükleer silahların azaltılması antlaşması

KPSS => SALT – II = Yine aynı konu üzerinedir anlaşma ama SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine uygulanamadı.

KPSS => PİNG PONG DİPLOMASİSİ = ABD – ÇİN masatenisi turnuvasında ABD, Çin'li sporcuları ülkesine çağırdı. [Sorusu şöyle gelir Ping Pong diplomasisi hangi 2 ülkeyi birbirine yaklaştırmıştır]

KPSS => BAĞLANTISIZLAR HAREKETİ = Doğu ve Batı bloğuna girmeyenlere denir. 55 tane ülke ne doğuda ne batıdadır. Bunu oluşturan ülkeler ise Bandung kentinde **"Bandung Konferansı"**nı düzenlemişlerdir.

- ⇨ Mısır 'dır. Bu ülkeler Endonezya'nın
- ⇨ Hindistan
- ⇨ Yugoslavya

[sorusu şöyle gelebilir. 3 ülkeyi öncüllü soru olarak sorabilir. Ya da bağlantısızlar harekatı nerede düzenlenmiştir der]

KPSS => **NOT:** 1975'de ABD ile SSCB **"Helsinki Konferansı"** nda bir araya geldi."Helsinki Nihai" senedi imzalandı

SSCB'nin Afganistan'ı İşgal Etmesi: SALT II iptal edildi.

Küba Krizi

SSCB'nin Küba'ya yerleştirdiği füzeler ile ABD'nin Türkiye'ye yerleştirdiği füzeler (sebebi bir savaş olursa ikiside birbirini kısa sürede vurmak için)

NOT: İkisinde de nükleer bomba olması soğuk savaşı sıcak savaşa dönüştürmemiştir.

KPSS => **NOT:** Vietnam savaşında ABD bozguna uğradı. Amerikalı boksör "Muhammed Ali Clay" "Bana Vietkonglular (Kuzey Vietnamlılar) bir kötülük yapmadı ki ben onlarla neden savaşayım" demiştir.

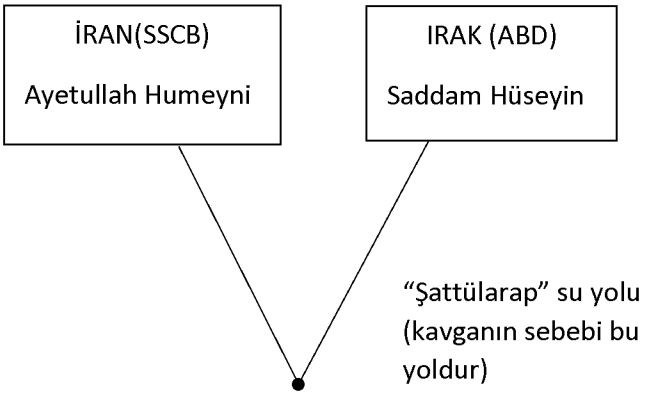
Arap – İsrail Savaşları (Filistin Sorunu)

İsrail kurulduktan 2 gün sonra 5 Arap devleti İsrail'e saldıracaklardır ama savaşı İsrail kazandı.

	1948 – 49	Arap – İsrail Savaşı	İsrail kazandı. Filistin'de mülteci sorunu başladı.
KPSS => **Savaşın nedenini sorarlar**	1956	Mısır – İsrail Savaşı	**Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesi ile ortaya çıktı.**
KPSS => Sorusu şöyle gelir. İsrail ile Suriye arasında günümüze kadar gelen sorun nedir ?	1967 (6 gün savaşları)	Mısır / Suriye İsrail	İsrail ile Suriye arasında **"Golan Tepeleri"** sorunu olmuştur. Burası günümüzde İsrail işgali altındadır.
	1973	Mısır - İsrail	Mısır yine İsrail'e saldırdı ama kazanan yine İsrail oldu.

KPSS => **NOT:** 1978 yılında "Mekik Diplomasisi" sonucunda Mısır ile İsrail "Camp David" antlaşması ile barışmışlardır. [Sorusu şöyle gelir Mekik diplomasisi hangi 2 ülkeyi birbirine yaklaştırdı]

İRAN – IRAK SAVAŞI

- ABD Irak'ı savunuyor ama aynı zamanda İran'ada silah satıyor. Bu olaya "**İrangate Skandalı"** denir.
- Irak bu zararını telafi etmek için Kuveyt'e saldırdı. Buna tarihte "I. Körfez Krizi" denir.

TÜRK – YUNAN İKİŞKİLERİ

a) Ege Adaları Sorunu

- Türkiye Cumhuriyeti "Limni Adası"na bir NATO üssü kurulmasına karşı çıkmıştır.
- 1995 Kardak Kayalıkları Sorunu: Yunanistan ile savaş eşiğine geldik. Ada sular altında kalınca problem çözüldü.

b) Kıta Sahanlığı

- Yunanistan Türkiye'nin, Türkiye'de Yunanistan'ın kıta sahanlığında petrol aramaya başlayınca **Bern Deklarasyonu'nu** imzalayarak çekildiler.

c) Kara Suları

- Deniz üstünden devletlerin sahip olduğu kara sularıdır.
- Önce 3mil olarak sonrasında ise 6 mil olarak belirlenmiştir.

KPSS => - Türkiye 6 mil'in üstünü savaş nedeni saymıştır.

d) Fır Hattı

- Türkiye ile Yunanistan arasındaki , Yunanistan'ın başka ülkelerin uçaklarının Ege Denizi'nden geçmesini yasaklaması. Mali kayıplara neden olunca tekrar açıldı.

e) Kıbrıs Meselesi

- 1954 senesinde bu sorun ortaya çıktı. 1959 ve 1960 yıllarında Zürih ve Londra Antlaşmalarıyla birleşik bir Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu.
- Cumhurbaşkanı Makarios oldu; başbakanı ise Dr. Fazıl Küçük oldu.

KPSS => - Rumların hedefi **"Enosis"** i gerçekleştirmektir**. Enosis:** Adayı Yunanistan'a bağlama fikridir. Enosis'i gerçekleştirmek için Rumların kurduğu gizli örgütün adına "EOKA" denir.

- Biz ise EOKA saldırılarına karşılık "Türk Mukavemet Teşkilatı" TMT yi kurduk.
- 1964 yılında EOKA Bayraklı köyüne saldırı yaptı ve 24 Türk'ü şehit etti. (Kanlı Noel olayı)
- Bu olay sonucunda bizim uçağımız uyarı uçuşu için kalktı. Uçağımız vuruldu, pilotumuz kurtuldu ama şans eseri Rum tarafına düşünce linç edilerek şehit edildi. "Cengiz Topel" Cengiz Topel = İlk hava şehidimiz
- Ayrıca ABD başkanı "Johnson" bir mektupla Türkiye'yi tehdit etti.
- 1966 senesinde ise "Patris" gazetesi "Akritas" planını yayınladı. (Yanlışlıkla)
- Bu plana göre bir gecede tüm Türkler öldürülecek emri yazmaktadır.

- 1974 senesine gelindiğinde EOKA'nın lideri "Simson" bir darbe ile Cumhurbaşkanı Makarios'u indirdi.
- Buna göre Türkiye garantörlük hakkını kullanarak "Ayşe tatile çıksın" parolası ile Fahri Karatürk Cumhurbaşkanı, Başbakan Bülent Ecevit ve hükümet ortağı Necmettin Erbakan zamanında "Kıbrıs Barış Harekatı" yapıldı.
- Bu harekata SSCB ve ABD karşı çıktı ve ABD ile tüm ilişkiler donduruldu, İncirlik Üssü kapatıldı ve Amerikan subayları sınır dışı edildi.
- 1983'de ise Kıbrıs Türk Federe devleti kuruldu. Daha sonra ise ismini KKTC olarak değiştirdi.(1987)
- İlk cumhurbaşkanı ise Rauf Denktaş'tır.

NOT: 2005'te Birleşmiş Milletler (BM) genel sekreteri Kofi Annan, "Annan" planını hazırlamıştır.

Yumuşama Döneminde Dünya

KPSS => **1.** Uzaya çıkan ilk insan **"Yuri Gagarin"** oldu. Uzaya gönderilen:
- ilk araç ise: Vostok – I
- ilk uydu: Sputnik I
- Aya giden ilk insan: Neil Armstrong

ABD'nin uzayda üstünlüğü elde ettiği proje → "Yıldız Savaşları"

2. İlk defa canlı TV programı yapıldı => 1964 Tokyo Olimpiyatları
- Türkiye'de ilk yayın 1968 TRT => Bitlis'te 5 minare
- Dünyadaki ilk renkli yayın ya 1968 ya 1972

3. İnternet (ARPANET) bulundu.
- İlk bilgisayar Karayolları Genel Müdürlüğünde kullanıldı. (Ölçüm yapmak için)
- İlk internet bağlantısı ODTÜ'den yapıldı. (1993)
- Türkiye'de ilk cep telefonu görüşmesi ise Süleyman Demirel ile Tansu Çiller arasında oldu.

Yumuşama Döneminde Türkiye

Kenan Evren 80 Darbesini yaptı (12 Eylül)

KPSS =>
- Bülent Ecevit
- Alparslan Türkeş
- Necmettin Erbakan
- Süleyman Demirel

Bu 4 kişiye Kenan Evren tarafından tebliğ gönderildi.

Ayrıca Süleyman Demirel'e siyaset yasağı getirildi.

- Kenan Evren Türkiye'nin 7. Cumhurbaşkanı seçildi.

KPSS =>
- 1982 Anayasası'nı **"Orhan Aldıkaçtı"** hazırladı.

KPSS =>
- 1964 senesinde **Metin Erksan'ın** yönetmenliğindeki **"Susuz Yaz"** filmi Berlin Film Festivalinde Altın Ayı ödülünü almıştır.

Altın Palmiye	1972	Yol	YILMAZ GÜNEY
Altın Palmiye	2014	Kış Uykusu	NURİ BİLGE CEYLAN

Küreselleşen Dünya

SSCB'nin Dağılması

1. Glastnost (Şeffaflık, Açıklık)
2. Prestroika (Ekonomik devrim)

} Mihail Gorbaçov'un SSCB'nin dağılmaması için uyguladığı 2 politika

- ❖ SSCB'den ayrılıp ilk bağımsız olan ülke AZERBAYCAN
- ❖ SSCB'den ayrılan devletler "Bağımsız Devletler Topluluğunu" kurdular. (BDT)

Azerbaycan	Ebulfeyz Elçibey	"Dağlık Karadağ" sorunu Ermenistan ile yaşanmaktadır.
Kırgızistan	Asker Akayev	Cengiz Aytmatov (Yazar)
Kazakistan	Nursultan Nazarbayev	"Semey Nükleer Tesisleri"ni gönüllü olarak kapatan ilk ülke
Türkmenistan	Saparmurat Türkmenbaşı	
Özbekistan	İslam Kerimov	

Bunların batı ile entegresini sağlayan TİKA ve TÜRKSOY

Yugoslavya'nın Dağılması

- **Srebrenitsa Katliamı:** 8000 kişi öldü. Türkiye NATO'YU ayağa kaldırdı.

KPSS => **NOT:** Bosna – Hersek'in ilk Cumhurbaşkanı "Bilge Lider" lakaplı Aliya İzzetbegoviç" tir.

Ortadoğu'da Su Sorunu

Ortadoğu'da 5 tane nehir su sorunu oluşturmuştur.

KPSS =>

- ⇨ Nil
- ⇨ Şeria
- ⇨ Fırat
- ⇨ Dicle
- ⇨ Asi

} Türkiye'nin su sorunu yaşadığı iki ülke = Suriye, IRAK

Ayrıca GAP'a Suriye karşı çıkmıştır.

Türk Ordusu

KPSS =>

- Türkiye ilk askerini Kore'ye, ikincisini ise **Somali'ye** göndermiştir.

UYARI (SORU): Türkiye hangi ülkeye asker göndermemiştir. C= **Vietnam**

Kpss Kaynak Arşivi - Kpss Doküman Arşivi
https://www.facebook.com/KpssKaynakArsivi

KPSS =>

NOT: 2016'da **"Boğazın Boğası"** lakaplı Sinan Şamil Sam vefat etmiştir. **DİKKAT GÜNCELDE GELEBİLİR!**

Türkiye'deki Gelişmeler

- Canlı olarak kopyaladığımız ilk hayvan = Oyalı (Koyun)

KPSS =>

- Asrın Güreşçisi = Hamza Yerlikaya
- Cep Herkülü = Naim Süleymanoğlu
- **Rıza Kayaalp =** 2014'te ve 2015'te yaptığı müsabakalarda 120 kiloda temsil eden ve çok yerde altın madalya alan güreşçimizdir.

Dünyadaki Gelişmeler

- İlk kopyalanan hayvan = Doli (koyun)
- Nano teknoloji önem kazanmıştır.

KPSS =>

- Sera gazlarının etkisini kısmak için **"Kyoto Protokolü"** imzalandı. (2020'ye kadar uzatıldı) [ABD-Hindistan-Malta kabul etmemiştir]
- 1986 yılında Ukrayna'da Çernobil kazası yaşandı.

NOTLAR

- 1989'da "Kadife Devrimi" ile Çekoslavakya ikiye ayrılmıştır.
- Turuncu Devrim "Ukrayna" da yaşanmıştır.
- Arap Baharı "Tunus"ta başlamıştır. (Yasemin Devrimi)
- 2006'da ise Kırgızistan'da Lale Devrimi yaşanmıştır.
- İran'da Humeyni'nin gelmesiyle Beyaz Devrim yaşanmıştır.
- Çin'de ise Kültür İhtilali yaşanmıştır.
- 1969'da Kuveyt, S.Arabistan, İran, Irak ve Venezuela bir araya gelerek OPEC'i kurdular (Petrol İhraç Eden Ülkeler teşkılatı)
- 1983'de Dünya'yı felaketten kurtaran adam "Stanislav Petrow" dur. 2004'te "Dünya Vatandaşı" ödülünü almıştır.
- 1956'da Amerika başkanı Eisenhower bir doktirin yayınlayarak Ortadoğu ülkelerine maddi yardım yapacağını bildirmiştir. Türkiye'de bu yardımdan almıştır.
- Ortadoğu'da Sosyalist Arap Partileri anlamına gelen (BAAS) partilerini kurmuştur. Suriye ve Irak'ta etkili olmuştur.
- 1975'lerde Yaser Arafat Filistin kurtuluş örgütünü kurmuştur. Bu örgüt İsrail'e karşı halk ayaklanması anlamına gelen "İntifada" yı başlatmıştır.